T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İDARENİN SORUMLULUĞU

SELAMİ HATİPOĞLU

TEZ DANIŞMANI
Dr. ÖĞR ÜYESİ HAKAN S. ÇELİKYAY

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selami HATİPOĞLU tarafından hazırlanan KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE İDARENİN SORUMLULUĞU

Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 11.06.2019 günü saat 11.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul Edilmesine **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Hakan S. Gelikyay Danışman	Kabul Edilmesine	
Prof. Dr. Selda Coşkun	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi Burçin Ayğoğlu	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

06 / 08 /2019

Selami HATİPOĞLU

Tezin Adı : Kişisel Verilerin Korunması ve İdarenin Sorumluluğu
Hazırlayan : Selami HATİPOĞLU

ÖZET

Kişisel verilerin korunması kavramı ülkemizde uzun bir geçmişe sahip olsa da; anayasal ve yasal düzenlemeler yakın tarihte gerçekleşmiştir. İlk olarak bu kavram 2010 yılı değişikliğiyle anayasamıza girmiş olup, 20.maddenin 3.fıkrasına eklenen bölüm ile "*Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme*" anayasal bir hak olarak pozitif hukukumuzdaki yerini almıştır. Daha sonra, 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*" ile bu hakkın kullanımının çerçevesi çizilmiş ve koruma sistemleri yasada gösterilmiştir. Anılan yasa kişilere haklarını gösterirken, kurumlara, tüzel kişilere ve devlete bazı yükümlülükler getirmektedir. Tüm anayasal haklarda olduğu gibi bu hakkın da sınırlanması söz konusu olabilecektir. Elbette; bu sınırlamaların sadece yasada belirtilmesi yeterli değildir, demokratik toplum için "*gereklilik ve ölçülülük*" ilkelerinin de uygulamada nazara alınması esastır.

Modern dünyada, bir insan hakları kavramı olan "*Kişisel Verilerin Korunması*" kavramı ile bunların sınırlandırılması arasında sıkışıp kalan bireyin haklarının koruma altına alınmasında kişilere ve devlete düşen yükümlülüklere dikkat çekilmesi amaçlanmıştır.

Devlet kurumlarının amacı, bireyin kişisel verilerinin keyfi biçimde kullanımına engel olmaktır. Hakların amaç dışı kullanımının engellenmesi hukuk devleti olmanın ön şartlarından biridir.

Bu yüzden; birinci bölümde kişisel verilerle ilgili temel kavramlara yer verilmiş, ikinci bölümde ise kişisel verilerin tarihi gelişimi ile ulusal ve uluslararası hukuktaki düzenlemelere değinilmiştir. Kişisel verilerin korunması hukukunda yer alan temel ilkeler üçüncü bölümde belirtilmiş olup; Ülkemizde bağımsız organlarca kişisel verilerin koruması konusunda incelemeye ise dördüncü bölümde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Kişisel Verinin İşlenmesi ve Korunması, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Veri Koruma Denetim Sistemleri ve İdarenin Sorumluluğu

Thesis Name: Protection of Personal Data and Responsibility of Administration
Prepared by : Selami HATİPOĞLU

ABSTRACT

Although the concept of protection of personal data has a long history in our country, constitutional and legal arrangements have been made recently. First of all, this definition has been entered into our Constitution with the section added in paragraph 3 of Article 20 in 2010. Thus "Requesting Protection of Personal Data" as a constitutional right, it has taken its place in our positive law. Then, the “Protection of Personal Data Law No. 6698, which enacted in 2016, framed the use of this right and the protection systems were shown in the law. While the statue in question shows their rights to individuals, it also imposes some obligations on institutions, legal entities and the government. As with all constitutional rights, that right may be restricted. For sure, these restrictions are not sufficient to specify the law. It is essential for the democratic society to take the principle of necessity and proportionality.

In the modern world, it is aimed to draw attention to the obligations of individuals and the government to protect the rights of the individual who is trapped between the concept of protection of personal data and its limitation.

The purpose of state institutions is to prevent the arbitrary use of the personal data of the individual. The prevention of unintended use of rights is a prerequisite for being a state of law.

For this reason, in the first chapter, basic concepts related to Personal Data are given, and in the second section, historical development of Personal Data and regulations in National and International Law are included. The basic principles of Personal Data Protection Law are mentioned in the third section; protection of personal data by independent agencies in our country is included in the fourth section.

Keywords: Personal Data, Processing and Protection of Personal Data, Protection of Personal Data Law, Data Protection Control Systems and Responsibility of Administration.

ÖNSÖZ

"*Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*"nun önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Günümüz dünyasında hızla gelişen bilgi teknolojilerinin etkisiyle her türlü verinin ortaya saçılmasına bağlı olarak bireyin hukuki korumadan ne kadar yararlandığı hep merak konusudur. Edirne İlinde görev yaptığım esnada, 2011 yılında başladığım yüksek lisans derslerini başarıyla verdikten sonra, önce başka bir konu üzerinde yoğunlaşmama rağmen, aradan uzun süre geçmesi ve ülkemizde hızla gelişen olaylara bağlı olarak tez konusunun başlığını değiştirmek zorunda kaldım. Tez danışman hocam Dr. öğretim üyesi Hakan Sabri ÇELİKYAY'ın da uygun bulmasıyla konu başlığını "*Kişisel Verilerin Korunması ve İdarenin Sorumluluğu*" olarak değiştirmenin uygun olacağını düşündüm. Elbette bu konuyu araştırmaya sevk eden hususların başında, bu durumun ülkemizde mevzuat olarak yeni olmakla birlikte; uygulamada pek çok hukuk alanıyla irtibatının olduğunu düşünmenin ilk etken olduğu düşünülebilir. Kişisel veriler hukuku üzerinde dururken, esasen kamu otoritelerinin veri toplama, depolama, aktarma gibi konularda uygulama dağınıklığı ile etkili bir denetim mekanizmasının olmadığını görmenin araştırmaya yönlendiren en önemli etken olduğunu söyleyebilirim.

Evim gibi hissettiğim Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin Kamu Yönetimi bölümünde öğrencilik ve tez çalışmaları esnasında bana hep yardımcı olan bölüm Başkanı Prof. Dr. Berkan DEMİRAL, Öğretim üyeleri Prof. Dr. Selda ÇAĞLAR ve Dr. öğretim üyesi Muzaffer ÖZSOY'un ilgi ve teşvik edici desteklerini her zaman gördüğümü belirtmeliyim. Ama asıl büyük katkının, dersler ve tez çalışmaları sürecinde yapıcı eleştirilerinden yararlandığım, yöntem, yazışma usulleri, içerik gibi konularda desteğini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışman hocam Dr. öğretim üyesi Hakan Sabri ÇELİKYAY'a ait olduğunu ve içten bir teşekkürü hak ettiğini belirtmek benim için bir vefa borcudur.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET.....I

ABSTRACT.....II

ÖNSÖZ.....III

İÇİNDEKİLER.....IV

KISALTMALAR.....XV

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLER İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

A.KİŞİSEL VERİNİN TANIMI……6

B.KİŞİSEL VERİNİN UNSURLARI…….8

1.Veri Kavramı……..8

2.Bilgi Kavramı……..……10

3.Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi Kavramı…….……10

C.KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMA İHTİYACI…….. 11

1.Genel Olarak……..……11

2.Kişisel Veriye Duyulan İhtiyaç……..……13

3.Teknolojik Gelişmeler……..……14

4.Kontrol Sağlayan Yeni Teknolojiler……15

D.KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI……16

1.Genel Olarak……16

2.Hak Kavramı ve Kişisel Verilerin Korunması……17

3.İnsan Hakları ve Kişisel Verilerin Korunması……17

a. İnsan Onuru ve Kişisel Verilerin Korunması……18

b. Özel Yaşamın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması……19

ba. Özel Hayat Kavramı……20

bb. Mahremiyet……21

c. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması……22

d. Bilgi Edinme Hakkı ve Kişisel Korunması……25

e.Özel Haberleşmenin Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması……26

f. Din, Vicdan Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması……28

E.KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ……29

1. Kişilik Hakları İçindeki Yeri……30

2. Özel Hukuk Alanındaki Yeri……31

a. Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı……31

b. Fikri Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı……32

c. Diğer Yaklaşımlar……33

d.İnsan Hakları Yaklaşımı ……33

F. KİŞİSEL VERİLER BİLGİ TOPLUMU İLİŞKİSİ……37

1. Genel Olarak……37

2. Bilgi Toplumu Kavramı……39

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLER HUKUKUNUN TARİHİ GELİŞİMİ İLE ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUKTAKİ DÜZENLEMELER

A. TARİHSEL GELİŞİM…….....41
B.ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI.42
1.Genel Olarak……42
2.OECD (Organization For Economic Cooperation Development)...43
3.Birleşmiş Milletler ……...……44
a. Genel Olarak…….45
b. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi……45
c. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi……...46
d.Rehber İlkeleri…….……47
4. Avrupa Konseyi ……..……48
a. Genel Olarak……....48
b. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi……...…49
c. 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi……...51
d. 2001 Tarihli Avrupa Konseyi Ek Protokol…….52
5. Avrupa Birliği ve Kişisel Verilerin Korunması……...…..53
a. Hukuksal Belgeler ile Kişisel Verilerin Korunması……53
aa. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı…….54
ab. 95/46/EC s. Kişisel Verilerin Korunması Direktifi56
aba. 95/46/EC Direktifinin Amacı…….56
abb.95/46/EC Direktifinin Uygulama Alanı……..57

ac. 2016/679 s. Avrupa Birliği Genel Koruma Tüzüğü (GDPR).58

ad. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve 95/46/EC Direktifi Arasındaki Farklar……59

b.Avrupa Birliği Kurumları Aracılığıyla Kişisel Verilerin Korunması.62

ba. AB Komisyonu……62

bb. AB Konseyi……62

bc. Avrupa Parlamentosu……..63

bd. Adalet Divanı……..64

be. Avrupa Veri Koruma Otoritesi/Denetçisi (EDPS)…..…….64

bf. Veri Koruma Grubu (Yönerge m.29)…….……65

bg. Veri Koruma Kurulu (Yönerge m.31)……65

C. ULUSAL HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI……...…66

1. Genel Olarak…….…….…66

2. Anayasa……...……66

3.Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK)……..……68

a.İç Hukukta Gelişimi……..68

b.Uygulama Alanı……...71

c.Uygulama Alanına Girmeyen Haller……71

ca. Tamamen Kapsam Dışı Haller…….……..71

cb. Kısmen Kapsam Dışı Haller…..……72

d. 6698 sayılı Yasada Benimsenen Sistem……..73

5. Sair Mevzuat……..…..74

a. Uluslararası Alanda…….……74

b. Ulusal Hukuk Alanında……...74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNDA YER ALAN TEMEL İLKELER

A. GENEL OLARAK……76

B. KİŞİSEL VERİLER HUKUKUNDA YER ALAN BAZI KAVRAMLAR...…77

1. Kişisel Veri……..77

a. Genel Olarak……77

b. Özel Nitelikte (Hassas) Kişisel Veri……79

2. Açık Rıza……..…...80

a. Belirli Bir Konuya İlişkin Olması……..80

b. Bilgilendirmeye Dayanması……..…..……81

c. Özgür İradeyle Açıklanması……..……..……81

3. İlgili Kişi……..……...81

4. Kişisel Verinin İşlenmesi……..……..……82

a. Otomatik İşleme……...……..…..82

b. Otomatik Olmayan İşleme……..……83

5. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi…….……..83

6.Aydınlatma Yükümlülüğü…….…...84

7. Veri Sorumlusu…. ……...……...84

8. Veri İşleyen…….....85

9. Veri Kayıt Sistemi…….…..86

10. Veri Sorumluları Sicili……..……87

11. Alenileştirme……87

C. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA ESASA DAİR İLKELER...88

1. Verilerin Hukuka ve İyiniyet Kurallarına Uygun İşlenmesi….....…88

2. Veri Toplamada Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma……..89

3. Veri Toplamada Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşleme....89

4. Toplanan Verinin İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma……....91

5. Verinin İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilmesi……..……..91

D. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA VERİ SAHİBİNE AİT HAKLAR……..…93

1. İşlemin Gizliliği ve Güvenliği…….……93

2. İşlemin Aleniyeti…….93

3. Bilgilendirme Yükümlülüğü……...94

4. Bilgi Edinme, Düzeltme ve İtiraz Hakkı…….……96

a. Bilgi Edinme……....96

b. Düzeltme Hakkı……...97

c. İtiraz Hakkı……..98

5. Unutulma Hakkı……..……98

E. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI……..101

1. İlgilinin Açık Rızası……..……101

a. Rıza Beyanının İçeriği……...101

b. Rıza Beyanında Ehliyet…….……103

2. Yasada Açıkça Öngörülmesi…….……103

3. Fiili İmkânsızlık……104

4. Sözleşmenin İfası ve Kurulması İçin Gerekli Olması……...105

5. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğünü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması……...105
6.Kişisel Verilerin İşlenmesinin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması için Zorunlu Olması……..….106
7. Kişisel Verilerin İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması.106
8. İlgili Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemek Kaydıyla Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri İçin Zorunlu Olması…….……107
E. HASSAS VERİLERİN KORUNMASI İLKESİ……..…...109
1.Genel Olarak ……..……...109
2. Hassas Veriler-Hassas Olmayan Veriler Ayrımı……...……...110
3. Hassas Verilerin İşlenebildiği Durumlar……..…….110
F . KİŞİSEL VERİLERİN SİLİNMESİ, YOK EDİLMESİ VEYA ANONİM HALE GETİRİLME……..……...111
G. KİŞİSEL VERİLERİN AKTARILMASI……115
1. Yurt İçinde Aktarılması…….115
2. Yurt Dışına Aktarılması……....117
H. VERİ GÜVENLİĞİ İLKESİ…….…….119
a. Genel Olarak……...……..119
b. İstisnalar ve Sınırlamalar……..120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİN BAĞIMSIZ ORGANLAR TARAFINDAN KORUNMASI VE DENETİMİ

A. BAĞIMSIZ KONTROL ORGANLARINCA DENETİM……122

1.Bağımsız Denetim Kavramı…….....122

2.Denetim Sistemleri……..…….……125

B. 6698 SAYILI YASADA ÖNGÖRÜLEN DENETİM SİSTEMİ……...129

1.Denetim Organı……..129

a. Kişisel Verileri Koruma Kurumu…….……...….…….129

b. Görevleri……..……..132

c. Organları……132

ca. Kişisel Verileri Koruma Kurulu……..132

cb. Seçim Usulü……..…134

cc. Başkan……..134

2. Denetim Sistemleri……135

a. Başvuru …….135

b. Şikâyet…….…...137

c. Re'sen İnceleme…….……138

d.İlke Kararı…….…..138

e. Raporlama…….…….139

f. Tazminat…….139

3. Koruma Sistemleri……....140

a.Kamu Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması…….140

aa. Genel Olarak……...….140

ab. Kolluk Makamları Nezdinde Kişisel Verilerin Korunması……141

aaa. Özel İletişime Müdahale…….141

bbb. Görüntü Kaydı ……..144

ccc. Parmak İzi ve DNA Analizi……...146

ddd. İstihbarat Birimleri ve Güvenlik Soruşturması…….148

ac. E-Devlet Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması……..……..150

aaa. E- Devlet Uygulamaları…….…….150

bbb. Nüfus Kayıtları…….…….152

ccc. Bilgi Edinme Yasası……...……155

ddd. İstatistik İşlemleri……...……157

ad. UYAP İlişkisi Nezdinde Kişisel Verilerin Korunması……159

aaa. Genel Olarak……...……159

bbb. Adlî Soruşturma ve Kovuşturma...……162

ccc. İcra Daireleri……...164

ddd. Ceza İnfaz Kurumları…….165

eee. Adli Sicil Kayıtları……..…166

fff. Adli Tıp……..……..…168

ggg. E-İmza……..…..168

hhh. Noterlik……..…169

b. Özel Hukukta Kişisel Verilerin Korunması……..…..170

ba. Genel Olarak……....170

bb. İş Hukuku Alanında…….170

bc. Medeni Hukuk Alanında……..171

bd.Ticaret Hukuku Alanında…….…173

be. Sağlık Hukuku Alanında…….…174

4. Yaptırım Sistemleri……..…….176

1. Kabahatler……..……176

a. Eylem Türleri…….177

aa.Aydınlatma Yükümlüğüne Uymama.177

ab.Veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uymama……...…..……178

ac.Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeme…….……178

ad.Veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne uymama……...179

b. Cezalar (İdari Para Cezası)…..……..179

2. Suçlar……..…….……..183

a. Genel Olarak……...…183

b. Suç Tipleri……..…186

ba. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi…...……186

1.Korunan Hukuki Değer……..……187

2.Suçun Konusu……187

3.Suçun Faili ve Mağduru……..188

4.Fiil…….…188

bb.Verileri Hukuka Aykırı Olarak Ele Geçirme,

Yayma……..……...190

bc. Verileri Yok Etmeme……..….191

bd. Nitelikli Haller……..…192

c. Cezalar (Hürriyeti Bağlayıcı Ceza)……193

d. Soruşturma Usulü……..193

SONUÇ…….....195

KAYNAKÇA……..…..197

1.YARARLANILAN KİTAPLAR…….....…….197

2.YARARLANILAN MAKALE VE GÖRÜŞLER…….…..……..200

3.YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ…….....…202

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AET	:Avrupa Ekonomik Topluluğu
age	:Adı geçen eser
agm.	:Adı geçen makale
AİHM	:Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	:Avrupa Konseyi
AÜSBFD	:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
AÜHFD	:Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bkz.	:Bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
C	:Cilt
CBÜSB	:Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
CCTV	:Kapalı Devre TV Sistemi
CMK	:Ceza Muhakamesi Hukuku
Çev.	:Çeviri/Çeviren
DD	:Danıştay Dergisi
EC	:European Comission
GBT	:Genel Bilgi Toplama
GPS	:Global Positioning System (Küresel Yer Belirleme Sistemi)
GDPR	:General Data Protection Regulation (Genel Veri Koruma Tüzüğü)
GVKT	:Genel Veri Koruma Tüzüğü

HMK	:Hukuk Muhakemeleri Kanunu
IP	:Internet Protokolü
İHEB	:İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
K.	:Karar
K.T.	:Karar Tarihi
KVKK	:Kişisel Verileri Koruma Kanunu
m.	:Madde
MÜHFD	:Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Parg.	:Paragraf
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
KVKKUR	:Kişisel Verileri Koruma Kurumu Uygulama Rehberi
R.G.	:Resmi Gazete
s.	:Sayfa
S.	:Sayı
TBB	:Türkiye Barolar Birliği
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TMK	:Türk Medeni Kanunu
TDK	:Türk Dil Kurumu
TODAİ	:Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi
UYAP	:Ulusal Yargı Ağı Projesi
vb.	:ve benzeri
vd.	:ve devamı/ve diğerleri
Yay.	:Yayınevi

GİRİŞ

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojileri ile özellikle internetin günlük hayatta aşırı şekilde kullanılmaya başlanmasının doğal sonucu olarak, ekonomik ve sosyal hayattaki bir çok işlem de elektronik ortamda yapılır duruma gelmiştir.[1] Çağımızın yeni adının **Bilgi çağı** olarak adlandırılmasına bağlı olarak bu teknolojilerin günlük hayatta giderek artan kullanımı, bireyi normal hayatta tanımlayan ve belirleyen kişisel verilerin elektronik izdüşümlerinin de oluşmasına sebep olmaktadır. Günlük hayatta kullanılan bilgisayarlar, cep telefonları sürekli veri toplamakta, bu verileri kaydetmekte ve bir yerlere yollamaktadır. Bu durum hayatımızın olağan akışının âdeta ayrılmaz bir parçası haline gelse de; küreselleşme ile birlikte bilginin elde edilmesindeki kolaylıklar bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. Kişilerin mahremiyet içeren bilgileri ortalığa saçılmakta, özel hayatın gizliliği kavramı aşırı derecede yıpranmaktadır. Elbette devletin ve özel kuruluşların internetin de etkisiyle milyonlarca kişiye ait bilgileri elde etmeleri ve işlemeleri, ayrıca; aktarmaları söz konusu olduğundan kişilere ait bu bilgilerin korunmasının da zorunluluk olduğunda şüphe bulunmamaktadır.

Değişik kişiler ve örgütlerce şahıslara ait verilerin elde edilmesi fikri, tarihin çok eski zamanlarından beri her zaman bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Tarih boyunca risk ve tehlikelerden kaçınmak isteyen insanlar, başkalarının uygunsuz davranışlarını bilmek istemişler, kendilerinin ilerlemeleri veya örgütlenme biçimleri için de daima etrafındakilerin yaptıklarına bakmışlardır.[2] Bu sebeple; kişiler hakkında bilgi toplama, onları izleme veya gözetleme için pek çok araç ortaya çıkmıştır. İşte kişisel verilerin hukuken koruma altına alınması gerektiği düşüncesi,bireylerin özel hayatlarına karşı gelişen bu tür tehditleri bertaraf etmek amacıyla ortaya çıkmıştır.

---

[1] CİVELEK Dilek Yüksel, *Kişisel Verilerin Korunması ve Kurumsal Yapılanma Önerisi*, DPT Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı Yay. Ankara (2011), s:3.

[2] KORKMAZ İbrahim, *Kişisel Verilerin Korunması Hakkında bir Değerlendirme*, TBB Dergisi, Sayı:124 (2016) s:81.

Çeşitli grup ya da organizasyonların başkalarının yaşamlarına duydukları ilgi ile bilgi edinme girişimleri eski olmakla birlikte; "*kişisel verilerin korunması*" kavramı çerçevesinde değerlendirilen kişilerin özel yaşamlarının benzer tehditlerden korunmasına dair gelişmeler daha yenidir.[3] Bu korumacı fikirler ve buna dayalı hukuki metinler 1970'ler sonrasının uğraş alanını oluşturmuştur. Ülkemizde de en temel hukuki düzenlemenin 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*" adıyla 2016 yılında yürürlüğe girdiği düşünüldüğünde[4] konunun ülkemiz için ne kadar yeni olduğu anlaşılacaktır. Elbette "*kişisel veri*" kavramı sadece elektronik ortamın konusunu oluşturmaz. Bireylerin kimliklerini belirlemeye elverişli her türlü bilgi olarak tanımlanabilecek kişisel veri kavramına karşı gelişen tehditler, gözetim teknolojilerine karşı savunma mekanizmalarını zorunlu kılmıştır. Ancak; kişileri tanımlayıcı özelliği olmak kaydıyla elle yazılan bilgiler de, halk arasındaki deyimle bir bakkal defteri bile korunması gerekli bir kişisel veri olabilir**.** Elektronik ortam sadece bunu hızlandırmaktadır. Verinin hukuki niteliğini değiştirmemektedir.Tek özellik elektronik ortam kişisel verilerin aktarılması, kaydedilmesi, depolanması veya işlenmesini artık çok kolay hale getirdiğinden dolayıdır ki; konu önem arz etmeye başlamıştır. Her ne kadar asıl olarak bu şirketlerin müşterilerinin verilerini toplayıp, arşivlemeleriyle konu öncelik kazanmıştır. Aslında kanun, kişisel verileri işleyen tüm kuruluşlara değil, verileri tutan/kaydeden herkese yükümlülük getirdiğinden dolayı, mahallemizdeki bakkaldan yaptığımız alışveriş ile fırından alacağımız ekmek için dahi neredeyse kişisel bilgilerimizi paylaşmak zorunda olduğumuz bir sistem içindeyiz. O halde bu sistemde yer alan kişisel bilgilerimizin korunması esastır[5] diyebiliriz**.** Bundan böyle teknolojik olarak hızla gelişen dünyada bu kavramlarla yaşamayı öğrenmemiz gerekmektedir**.** İnsanın en kıymetli hazinesi bilgidir**.** Artık, yolda gezerken MOBESE kameralarına, bankada ödeme yaparken bilgi aktarımına, internetten alış veriş yaparken kimlik bilgilerimizin kaydedilmesine, benzin istasyonunda akar yakıt alırken ek promosyon kart formu doldurulmasına ve bunun gibi yüzlerce olayda hep bilgi paylaşmaya alışmış durumdayız. Hani neredeyse insanlar "*biri bizi gözetliyor*" programının figürü haline gelmişlerdir. Bu sebeple, özel yaşam riskleri tehlike altın-

[3] KÜZECİ Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, Turhan Kitabevi, 2.Baskı,Ankara-(2018), s:2.
[4] RG. Tarih, (07.04.2016) ,s. (29677)
[5] www.paradurumu.com/teknoloji/kisisel-veriler-ve-korunmasi-hakkinda-mutlaka-bilmeniz-gerekenler.(Av. Hasan Güzelöz.) (Erişim:01.03.2019)

da olan insanın kişiliği, kimliği ve ona bağlı bilgilerinin korunmasına ihtiyaç olduğu açıktır. Elbette bilgi çağının gereği ne ise hukuki düzenlemeler de o yönde olmak zorundadır. Kişisel verilerin korunması kavramı, teknoloji karşısında hukuken savunmasız kalan insanın temel haklar çerçevesinde korunması ihtiyacından doğmuştur. Zira; kişinin sahip olduğu insan onuru ve kişilik hakkı, bireye ait kişisel verilerin korunmasını gerektirmektedir.[6] O halde bu sistemde yer alan kişisel bilgilerimizin korunması esas olduğuna göre, bu bilgilerin kullanılması ile korunmasının makul bir dengede tutulması gerekmektedir.

Devletler, yönetim, planlama, savunma, güvenlik, adalet, eğitim gibi temel işlevlerini yerine getirmek için, tüzel kişiler veya ticari şirketler de hizmet verdikleri alanlara veya müşterilerine daha iyi hizmet verebilmek gayesiyle kişisel verilere ihtiyaç duyarlar. Elbette bilgiye ulaşılması, toplanması, kaydedilmesi, değerlendirilmesi, analiz edilmesinden kaynaklanan menfaat ile bireysel özerkliğin gerektirdiği kişinin bilgi üzerindeki denetim hakkı hep çatışma halindedir.[7] Bu yüzden hızla ilerleyen teknoloji karşısında kişisel hak ve özgürlüklerinin ihlâl edilmeden bireyin hukuki koruma sistemlerinden yararlanabilmesi önem arz etmektedir. Her hakkın kullanımında olduğu üzere; hakkın kullanımı ile sınırlandırılması arasındaki dengenin korunması esas amaçtır. Hayatımızın her evresine giren teknoloji ile barışık yaşamak zorunda olduğumuza göre; bu ilerlemenin hayatımızı esir almasına da müsaade etmemeliyiz. İnsan sosyal bir varlık olarak yaşamak zorunda olduğundan, teknolojik esaretten de hakları çerçevesinde kurtulmasına yardımcı olmak gerekir. Konu artık önemli hale gelmiştir. Hatta bundan sonraki yıllarda değil, yüzyıllarda da önemini hiçbir zaman kaybetmeyecektir. Bu yüzden çalışmanın amacı, insanın adeta teknolojik bağımlılığı ve etrafı gözetlenen bir birey olmaktan öte, haklarının kullanımını bilen ve yetkilerinin nasıl sınırlandırılacağının da farkında olan bir bireye dönüşmesine yardımcı olabilmektir.

T.C. Anayasasına 2010 yılı referandumu ile giren kişisel verilerin korunması kavramının ve bu değişikliğe bağlı olarak çıkartılan 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin*

---

[6] ŞENER Emine Gülnihal, *Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Olarak Kaydedilmesi Suçu*, Adalet Dergisi,S:39, (2011), s.72.

[7] KÜZECİ *age*. s.3.

Korunması Kanunu"nun, anayasaya yeni giren farklı bir hakkın, hukuken korumasını amaçladığında şüphe yoktur. Ama konu gelişen yeni teknolojik trende bağlı olarak ilginç ve önemli olma özelliğini hiçbir zaman kaybetmeyecek bir konudur. Bu yüzden gelişime çok açık bir alan olması ve hukuki düzenlemelerin de yeni hayata geçmiş olması sebebiyle bireylerin kişisel verilerinin kapsamı, korunması ve sınırlandırılması bakımından katkıda bulunmak isteği bu araştırmaya bizi yönlendiren en önemli etkenlerin başında gelmektedir.

Kişisel verilerin korunması kavramı son 50 yılda ortaya çıkan bir hukuki konudur. Elbette bu konuda ön incelemeler Avrupa kaynaklı olup tavsiye kararları biçiminde başlamıştır.[8] Ülkemizde de; 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*" yürürlüğe girene kadar plan, öneri ve taslaklarla ilgili araştırmalara da kısaca değinildikten sonra, yasanın verdiği hakların neler olduğu, sınırlamaların hangi alanları kapsadığı, ihlâllere karşı hukuki müeyyideler ve özellikle yasayla veya başkaca idari düzenlemelerle devlete yüklenen yükümlülüklerin nelerden ibaret olduğunu irdelemek esas amacımız olacaktır. Yasa koyucu, kişisel verilerin korunması hakkının kullanımı çerçevesinde daha çok gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerine yaptırımlar getirdiğinden, en çok veri toplayan devlet kurumları olmasına rağmen, kamu görevlilerinin ihlâllerine karşı hak sahiplerinin korunmasının nasıl olacağı üzerinde de durulacaktır.

Bu düşünceler ışığında çalışmanın birinci bölümünde; kişisel verilerle ilgili temel kavramların açıklanması yoluna gidilmiş, kişisel verinin bir hak olup olmadığı ve korunma ihtiyacı üzerinde durulmuştur. Elbette bu açıklamalardan sonra ikinci bölümde, kişisel veri kavramının tarihsel süreç içerisindeki hukuki metinlere yansıması, uluslararası ve ulusal hukuktaki yeri ve önemine değinilecektir.

Üçüncü bölümde ise; kişisel veri hukukunda yer alan temel ilkelerin neler olduğu konusu işlendikten sonra, dördüncü bölümde ülkemizde kişisel veriler hukukunun bağımsız organlarca korunma sistemi üzerinde durulması amaçlanmıştır. Bu içerik anlatılırken kamu otoritesi denetim sistemi, idari ve cezai yaptırım sistemi üzerinde de durulması planlanmıştır.

---

[8] KÜZECİ, age.s.8.

Böyle bir çalışmada, hukuk sosyolojisi, felsefesi, psikolojisi, kişilerin ruh hallerinin analizi, bilgi teknolojileri gibi konularla bağlantı kurulabilirse de; esas kaynağın hukuki metinler ve buna dayalı araştırma konuları olduğunda şüphe yoktur. Başvuru kaynakları arasına hukuki süreçteki tavsiye kararları ile çalışma raporlarına da değinilecek olmakla birlikte; konunun sürekli yenilenen bir alan olmasına bağlı olarak idari tasarruflar ile mahkeme kararlarına da atıf yapılarak konular açıklanmaya gayret gösterilecek ve ilgili akademik yayınlardan yararlanılacaktır.

Son elli yılda gelişerek hukuki bir temele oturan kişisel veri kavramı, pek çok alan ile irtibatlı olsa da, bu özellikteki teknolojik gelişmelerin daha çok uzmanlık gerektirmesi sebebiyle tarafımızdan araştırılması yoluna gidilmemiştir. Elbette hukuki alan olarak kişisel veriler hukuku pek çok disiplin ile bağlantılıdır. Ancak; her gün yenilenen teknolojik bilgi akışı nazara alındığında, hukuki anlamda yeni sorunlar ortaya çıkmakta, teknolojik gelişmeye paralel hukuk da kendini yenilemek zorunda kalmaktadır. Burada asıl amaç, kişisel verilerin kullanımı, kaydedilmesi ve özellikle korunması yollarının hangi yöntemlerle yerine getirileceği, ihlâllere karşı hukuki ve cezai korumaların niteliği, bu arada genelde devlete, özelde de idareye yüklenen sorumlulukların nelerden ibaret olduğu hususlarını irdelemekle sınırlı tutulması düşünülmüştür. Ticaret hukuku kapsamında şirketlerin ticari sırları, bankacılık hukuku anlamındaki sırlar, devletin araştırma ve kayıtlama sistemi dahilindeki devlet sırları kavramı elbette ki; araştırma konumuz içinde yer almamaktadır. Bu sebeple; kişisel veriler hukuku kapsamında, bu hakların korunmasının temel hukuki ilkeler çerçevesinde aydınlatılmaya çalışılması ile devlete düşen yükümlülükler olarak sınırlandırılması gerektiği düşünülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLER İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

A. KİŞİSEL VERİNİN TANIMI

Kişisel veri kavramı üzerinde uzlaşılmış tek bir tanım bulunmamaktadır. Ancak; uluslararası ve ulusal metinlerde en sık karşılaşılan tanımın; "*belirli ya da belirlenebilir nitelikteki her türlü bilgi*" yi ifade ettiği söylenebilir. 6698 sayılı yasanın TBMM'ye sevk edilen genel gerekçesinde ise kişisel veri; "*bireylerin kimliklerini belirli hale getirmeye elverişli her türlü bilgi"* olarak tanımlanmıştır. [9] Bu bağlamda kişinin kimlik, iletişim, sağlık ve mali bilgileri ile özel hayatına, dini inancına ve siyasi görüşüne ilişkin bilgiler, kişisel veri olarak nitelendirilmektedir. 6698 sayılı "**Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**"nun 3. maddesinde bu tanıma yer verilmiş olup; maddenin anlatımıyla kişisel veri; "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak tarif edilmiştir.[10] Kişisel verilerin korunmasına yönelik iç hukuk mevzuatına bu tanım girmeden evvel de, 5809 sayılı "*Elektronik Haberleşme Kununu*"na dayanılarak çıkartılan "*Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkındaki Yönetmelik*"in 3/h maddesinde "*Kişisel Veri*" kavramına yer verildiği görülmektedir.[11] Buna göre; kişisel veri; "*Belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler*" olarak tanımlanmıştır. Yasanın genel gerekçesinde de benzer bir tanımlamayla detay verilmiştir. Buna göre*; "…kişinin belirli veya belirlenebilir olması, verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar.*" denilerek hukuki çerçeve çizil-

---

[9] https:www.tbmm.gov.tr./sirasıyı/dönem 26/yil01/ss117pdf.gerekce. (Erişim:01.03.2019)
[10]. R.G. tarih, (07.04.2016) , s.(29677)
[11] R.G. tarih, (24.07.2012) , s.(28363)

miştir.[12] Bu açıklamalarda da görüleceği üzere; tanım yapılırken daha çok "*veri*" kavramını izah bakımından "*kişiye ilişkin*" ve "*belirli ya da belirlenebilir*" nitelikte olma üzerinde durulmuştur.[13] Hatta kısaca; konuyu izah etmek üzere "*Bilgi=veri+anlam*" formülünü kullananlar vardır.[14]

Ulusal bu mevzuat yanında asıl tanımlamaların uluslararası düzeyde yapıldığı görülmektedir. Esas bağlayıcı metin Avrupa Konseyi tarafından 24.10.1995 tarihinde kabul edilen 95/46/EC sayılı "*Bireylerin Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı karşısında Korunmasına İlişkin Direktif*"in 2/a maddesinde gösterilmiştir. Bu maddede tanım şu şekilde yapılmıştır: "*Fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özel, bir veya birden çok faktöre veya bir kimlik numarasına atıf başta olmak üzere; doğrudan tespit edilmiş veya tespit edilebilir gerçek kişiye ilişkin herhangi bir bilgiyi kastetmektedir."*[15] denilmektedir.

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanarak 28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açılan ve 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe giren, 108 No'lu Sözleşme olarak da bilinen ve 27 maddeden oluşan "*Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik Olarak İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme*"nin 2/a maddesinde de; Kişisel veri; "*Kimliği belirli veya belirlenebilir bir 'ilgili kişi' hakkındaki tüm veriler*" olarak tanımlanmıştır.[16] Bu tanımlardan önce ilk hukuki verilerin OECD belgelerinde olduğunu söylemek mümkündür. OECD tarafından 1980 yılında yayınlanan Rehber İlkeler'in 1/b maddesinde ise Kişisel veri "'"*personal data*" [(*means any information relating to an identified or identifiable individual (data subject)*]*;* (Kişisel Veri, *Tanımlanmış veya Tanımlanabilen Bireyle (veri objesi) ilgili tüm bilgiler anlamına gelir) biçiminde* tanımlanmıştır.[17] Kısaca; ***Kişisel Veri***, "*Tanımlanmış veya*

---

[12] http://www.adalet.gov.tr/Tasarilar/kisisel_verilerin_korunmasi.pdf.(tasarı.s:7) (Erişim:11.03.2019)
[13] KÜZECİ age.s:9
[14] DÜLGER Murat Volkan*, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Hukuk Akademisi yay.İst.2019,s:6
[15] http://moral.av.tr.(moral&partners)/kisisel-veriler.(Erişim:(01.03.2019)
[16] Türkiye 108 no'lu Sözleşmeyi 28 Ocak 1981 tarihinde imzalamıştır. Ancak; Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair 6669 sayılı Kanun, 18 Şubat 2016 tarih ve (29628) sayılı R.G.'de, ilgili Bakanlar Kurulu Kararnamesi ise 2016/8576 sayı ile 17 Mart 2016 tarih ve (29656) sayılı R.G.'de yayımlanmıştır. Sözleşme, iç hukukta bağlayıcı hale gelse de; Uluslararası açıdan, onay belgesinin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine teslim edilme tarihinden itibaren üç aylık sürenin sona ermesini takip eden ayın ilk günü bağlayıcı hale geleceği kabul edilmiştir.
[17] Bkz. KAYA, Mehmet Bedii, GÜVEN Tahsin Furkan, *Veri Koruma Hukuku*,Oniki Levha Yay.İst. (2018).s:79.

tanımlanabilen bireyle (veri objesi) ilgili tüm bilgi anlamına gelir." denilerek kişisel verilerin korunmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu tanımlardan sonra kişisel veriyi; "*sahibi olduğu kişiyi tanımlayan, kişi hakkında özel ve genel bilgileri içeren her türlü veridir.*" biçiminde tanımlayabiliriz.[18] Bu bağlamda sadece *bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri* gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin *fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin* bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, IP adresi, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak değerlendirilmektedir.

B.KİŞİSEL VERİNİN UNSURLARI

1.Veri Kavramı

Kişisel veri kavramı anlatılırken öncelikle *veri* sözcüğünün ne anlama geldiğiyle izaha başlamak daha doğru olacaktır. Veri sözcüğü Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre; bilişim kavramı kategorisinde "*olgu, kavram ya da komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli, biçimli gösterimi*" olarak, isim kategorisinde ise veri; "*Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öğe, muta, done*" olarak tanımlanmıştır.[19] Bu kavramın enformasyon ve bilgi terimleriyle de birlikte kullanıldığı görülmektedir. Elbette bu üç kavram birbirleriyle bağlantılı ve aralarında geçişkenlik mevcuttur. Bu durumda verinin işlenmemiş bilgi ya da ham bilgi olarak değerlendirildiği de olmuştur. Yine TDK Sözlüğüne göre bilgi, "*bilgi işlemde kulla-*

[18] http:www.kisiselverilerkanunu.com./kisiselverinedir.(Erişim:03.03.2019)
[19] *Büyük Türkçe Sözlük.* TDK Yay. Ankara, (2019) s:2480.

nılan uzlaşımsal kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam",[20] Enformasyonun da; "*danışma, tanıtma, haber alma, haber verme, haberleşme*" olarak[21] tanımlandığı görülmektedir. Veri'yi işlenmemiş bilgi olarak tanımlayanlar da olmuştur.[22] Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesinde bilgisayar verisi ise; "*bir bilgisayar sisteminin belirli bir işlevi yerine getirebilmesini sağlayan yazılımlar da dahil olmak üzere, bir bilgisayar sisteminde işlenmeye uygun nitelikteki her türlü bilgi ve konsept*" olarak tanımlandığı görülmektedir.[23] Değişik kaynaklarda verinin, sadece sonuç çıkarılabilecek olgu, sayı ve bilgiden ibaret olduğu, bu niteliği itibariyle de; sadece bilgisayar teknolojileri tarafından işlenen ham materyali nitelemek için kullanıldığı ileri sürülmüşse de;[24] Kişisel verileri koruma hukuku kapsamında veriyi, sadece bilgisayar verisi olarak kabul etmenin koruma alanını oldukça daraltacağı açıktır.[25] Bu anlamda; veriyi sadece bilgisayar verisi olarak kabul etmenin, bilgisayar ortamı dışında tutulan elektronik verilerin ve/veya elektronik ortam dışında tutulan başkaca verilerin de kapsam dışı kalmasına neden olacağı anlaşılacağından[26] veri koruma hukukunun alanını oldukça daraltan bir tanımlamaya yol açması kaçınılmazdır. Nitekim kişi hakkında yazılan yazılar ve önemsiz bilgiler de "*kişisel veri*" kategorisinde değerlendirilir. Verinin tek başına önemsiz olması, onun sonradan ilgilinin araştırmasına göre; önemli veri olmasına engel olmayacaktır. Bilginin alacaklısı onu elbette önemli veri haline dönüştürebilir. Bu yönde bilgi, "*anlamlı bir biçime sokularak kullanıcısına güncel ve olası kararların alınmasında yardımcı olan veri*" olarak tanımlanmaktadır.[27] Bu nedenle, kişisel veri kavramı, hem elle işlenen ve hem de elektronik ortamda işlenen verilere uygulanan bir hukuki sistemi anlatmaktadır. Dolayısıyla kişisel veri kavramı sadece elektronik ortamla sınırlandırılamaz. Kişiyi tanımlamaya yarayan ve işlenen her türlü bilgi ister elle tutulsun, isterse bilgisayar ortamında tutulsun veridir ve koruma altındadır. Bu açıdan bilgi, enformasyon, veri

---

[20] Bkz. TDK. *Büyük Türkçe Sözlük*. (Bilgi maddesi), (2019) s:338.
[21] Bkz. TDK. *Büyük Türkçe Sözlük*. (Enformasyon maddesi), (2019) s:800.
[22] İŞEVİ A. Semih, ÇELME Burçin "*Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermaye ile Rekabeti Yakalamak*. (19 Mayıs Üniversitesi Sempozyum). Ulusal ve Uluslar arası Bildiriler. Şişecam.İst.2002 http://epirints.rclis.org/archive00005618/01.bilgidunyasıES.pdf
[23] www.ankarabarosu.org.tr/Siteler/1940-2010/kitaplar/pdf/a.s:XVIII (Erişim. (01.03.2019).
[24] Bkz.R.G.09.08.2014, s: (29083) *Siber Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi* (m.1/b).
[25] KÜZECİ *age*.s:10
[26] DÜLGER M.Volkan, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, SeçkinYay. Ank. (2004) s:49.
[27] ÇUBUKÇU Faruk, *Bilgisayar Terimleri Sözlüğü*, Ankara-(1987) V Yay.s:24.

vb. kavramların birlikte anılmasının veya hangisi öncedir, hangisi sonradır tartışmalarının doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Zira, sözlük anlamı itibariyle deyimler arasında fark bulunsa da; kişisel verileri koruma hukuku anlamında bu farklılıklar bir anlam ifade etmemektedir. Sonucu ne olursa olsun, veri veya bilgi "*kişisel veri*" haline dönüşmüşse hukuki himayeden yararlanacaktır.

2. Bilgi Kavramı

Bilgi kavramı önceleri felsefenin konusu olmakla birlikte; artık günümüzde bu kavram tüm bilim dallarıyla ilgilidir. Bütüncül bir tanım yapma gayreti kadar, bilgiyi taşıdığı anlamlara göre sınırlandırarak ve birbirinden kesin çizgilerle ayırarak tanımlamak mümkün değildir. Veri (*data*), "*information*" ve "*knowledge*" deyimleri her zaman aynı şeyleri ifade etmemektedir.[28] Ancak; yazılarında bilgi kaynağı, bilgi merkezi, bilgi erişim, bilgi arama davranışı gibi kavramları kullandıklarında yapılan tanımlarla, kullanım arasındaki çelişki mevcut karmaşayı daha da artırmaktadır. Ayrıca bilimsel çalışmaların toplum tarafından kabul görüp kullanılabilmesi için günlük kullanım diliyle çelişmemesinde yarar vardır.[29] Kişisel veri kavramının diğer unsuru da şüphesiz bilgidir. Yukarıdaki tanımlarda görüleceği üzere; bir kişiyle ilintili olmak ve/veya bir kişiyle bağlantısı belirlenebilir olmak kaydıyla "*her türlü bilginin*" veya "*tüm bilgilerin*" kişisel veri olarak kabul gördüğü belirtilmektedir. Bu yüzden, verinin işlenmesinde kullanılan teknolojik araçlara bakılmaksızın ses, resim veya yazılı metin gibi bilgiden türetilmiş her türlü ürün bilgidir. Bu itibarla da; belirli bir kişiyle ilintisi belirlenebilir olmak kaydıyla kişisel veri kapsamındadır.

3. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi Kavramı

Hukuk biliminin esas uğraş alanı gerçek kişilerle ilgilidir. Kişi kavramı haklara ve borçlara sahip olabilen varlıkları ifade ediyorsa da[30]; kişisel veriler hukukunun;

---

[28] KÜZECİ age.,s:11

[29] http://www.bby.hacettepe.edu.tr/e-bulten/dosyalar/file/mart2011/.pdf. (Erişim:01.03.2019)

[30] AKİPEK Jale, AKINTÜRK Turgut, KARAMAN Derya Ateş *Türk Medeni Hukuku Başlangıç*

bilginin doğrudan veya dolaylı surette belirli bir bireyle ilişkilendirilmesi halinde devreye gireceği açıktır. Elbette; verinin kişiyi tanımlamadığı veya bir kişiyle ilgisinin kurulamadığı durumlarda da hukuki himaye devreye girmeyecektir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Kanunun gerekçesinde bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan verilerin yanı sıra, kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin verilerin de kişisel veri niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesiyle o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle kişisel veriler, kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıyabileceği gibi, kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm verileri kapsamaktadır. Nitekim Kanunun gerekçesinde de telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi verilerin dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.[31]

C. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMA İHTİYACI

1. Genel Olarak

TBMM'ye sevk edilen 6698 sayılı yasanın genel gerekçesinde, kişisel verilerin korunmasına dair ihtiyacın nereden kaynaklandığına dair bir ön giriş bulunmaktadır. Buna göre; "…*Kişisel verilerin korunması konusu 1980'li yıllardan itibaren uluslararası belgelerde yer almaya başlamıştır. İlk olarak, ülkemizin de üyesi bulunduğu, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından 23/9/1980 tarihin-*

Hükümleri , Kişiler Hukuku, Beta Yay.İst.2012,s:229

[31] https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/6698 sayılıkanuntemelkavramlar.pdf.S:10 (Erişim:02.03.2019)

de "Kişisel Alanın ve Sınır Aşan Kişisel Bilgi Trafiğinin Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler" kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi tarafından, tüm üye ülkelerde kişisel verilerin aynı standartlarda korunması ve sınır ötesi veri akışı ilkelerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan 108 sayılı "Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi", 28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açılmış ve ülkemiz tarafından da imzalanmıştır. Avrupa Konseyi ayrıca, kişisel verilerin korunmasına yönelik, tıbbi veri bankaları, bilimsel araştırma ve istatistik, doğrudan pazarlama, sosyal güvenlik, sigorta, polis kayıtları, istihdam, elektronik ödeme, telekomünikasyon ve internet gibi çeşitli sektörlerde uygulanacak ilkeleri belirleyen tavsiye kararları da kabul etmiştir. Tasarının hazırlanması sırasında, söz konusu tavsiye kararları göz önüne alınmakla beraber, tasarının "çerçeve tasarı" niteliği korunmuştur. Tüm sektörlerle ilgili düzenlemelere yer verilmesi halinde, Tasarının hacminin çok genişleyeceği düşünülerek, söz konusu tavsiye kararları Tasarıya alınmamıştır. Bu tavsiye kararlarında yer alan ilkelere, ilerleyen süreçte, değişik sektörlerle ilgili yapılacak düzenlemelerde yer verilebileceği değerlendirilmiştir. Öte yandan, Avrupa Birliği, üye ülkelerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatı arasında uyum sağlamak üzere, 24 Ekim 1995 tarihinde "Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiği Direktifi"ni (95/46/EC) yürürlüğe koymuştur. Bu Direktifle, üye ülkelerdeki bireylerin kişisel verilerinin üst düzeyde korunması ve kişisel verilerin Avrupa Birliği içerisinde özgür dolaşımını sağlayacak açık ve kalıcı bir düzenleme yapılması amaçlanmıştır. Kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası belgeler göz önüne alındığında; bu konuya ilişkin hazırlanacak kanunda, kişisel verilerin işlenme şartlarının, bireylerin aydınlatılmasının, bu alanı denetleyecek ve düzenleyecek bir otoritenin oluşturulmasının, veri güvenliğine ilişkin gerekli tedbirlerin alınmasının temel ilkeler olarak kabul edildiği görülmektedir. Uluslararası belgeler, mukayeseli hukuk uygulamaları ve ülkemiz ihtiyaçları göz önüne alınmak suretiyle hazırlanan Tasarıyla, kişisel verilerin çağdaş standartlarda işlenmesi ve koruma altına alınması amaçlanmaktadır" denilmektedir.[32] Elbette bu durum ülkemizde konuyu düzenleyen genel bir yasaya olan ihtiyacı anlatmaktadır. Aslında verilerin korunması kavramını, temelde verilerin ilişkili olduğu kişiyi koru-

[32] https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf.s:4-5, Erişim: (03.03.2019)

ma amacını gütmektedir. Gelişen bilgisayar teknolojisi ve bilgiye kolay ulaşım "*kişisel veriler*"in de korunması yoluyla kişilik haklarının korunmasının bir türevi olarak ortaya çıkmıştır. Bir başka anlatımla, mevcut hukuki düzenlemeler mahremiyet, kişilik haklarına saldırı, kişisel bilgilerin ortaya saçılması ve hukuki korumanın da mevcut yasal düzenlemelerle yeterli düzeyde olamaması sebebiyle Uluslararası ve ulusal düzeyde hukuki düzenleme yapılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

2. Kişisel Veriye Duyulan İhtiyaç

Merkezi yönetim veya modern devlet, ülke topraklarını yönetme ve kurallar koyma, bunlara uymaya zorlama, düzeni sağlama, ekonomik ve sosyal yapıyı oluşturma, kısaca; bütün dünyada ticari, diplomatik ve askeri gücünü geliştirme gibi amaçlar doğrultusunda bir bilgiye gereksinim duymuştur. Bu nedenle ülkeler yurttaşların çeşitli kaynaklardan edindiği bilgilerini toplar, kaydeder ve ülkelerinin geleceği adına bu verilerden rasyonel sonuçlar çıkarmaya çalışırlar.[33] Kişisel veriye duyulan ihtiyaç tarihin ilk devirlerinden beri hiç azalmamış, modern devletle birlikte sistematik hale getirilmiştir. İşte bu yüzden devletlerin kişisel verilere bağlılığının temeli budur denilebilir.

Günümüzde gerek devlet kurumları gerekse özel kuruluşlar, her gün binlerce kişiye ilişkin çeşitli bilgilere ulaşabilmektedir. Bilişim teknolojilerinin verdiği kolaylıkla bu bilgiler işlenmekte ve depolanmaktadır. İşte bu yüzden, ortaya çıkan bu kişisel bilgilerin veya verilerin başkalarının eline geçerek kötüye kullanımını engellemek için hukuken koruma yollarının olması gerektiği düşünülmüştür. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin geniş kapsamlı ilk uluslararası sözleşme ise, Avrupa Konseyi bünyesinde kabul edilen 28 Ocak 1981 tarih ve 108 sayılı "*Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme*" olmuştur. Öncelikle; kişisel verilerin korunması, temel bir insan hakkı olan özel haya-

[33] KÜZECİ age.s:23

tın gizliliği ile doğrudan bağlantılıdır. Özü itibariyle özel hayatın gizliliği hakkının özel bir biçimi olarak kişinin onur ve şahsiyetini korunmayı amaçlar.

Günümüzde bireylere ilişkin çeşitli veriler gelişen teknolojinin de etkisiyle her gün farklı platformlarda kolaylıkla işlenebilmekte ve aktarılabilmektedir. Bu verilerin işlenmesi kişiler ile mal ve hizmet sunanlar bakımından bazı kolaylıklar ve avantajlar sağlasa da verilerin istismar edilme riskini de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, kişisel verileri koruyabilmek adına hukuki bir altyapının oluşturulması da zorunluluk halini almıştır.

Kişilerin, özel hayatının gizliliğini sağlayabilmek için üçüncü kişilerin eline geçmesinde sakınca bulunan verilerinin hukuken korunmasını gerekli kılmıştır.[34] Bu tanım işin hukuki seyir boyutunu anlatsa da; tarihin ilk devirlerinden beri her toplu-luk veya kişi başkalarının kişisel verilerine ihtiyaç duymuştur. Buna dair araçlar eski olsa da; gözetleme veya izleme için geliştirilen materyaller sürekli kendini yenilemiş, kişilik hakları kapsamında bireyin özel hallerinin veya kişisel verilerinin korunması aynı oranda güçleşmiştir. Bunun yanı sıra; sadece devletler değil, günümüzde ticari şirketler veya bir kısım kişiler de veriye ihtiyaç duymakta, bunları analiz ederek ticari gelirlerini arttırma hedefi gütmektedirler. Kişisel bazda bazı mesleklerin de (*muhasebe, avukatlık, doktorluk vs*.) bu verilere ihtiyaç duyduğu aşikârdır. Günümüzde kişisel veriye duyulan ihtiyaç daha da artmaktadır. Bu sebeple; hukuki koruma sistemlerinin de geliştirilmesi kaçınılmazdır.

3. Teknolojik Gelişmeler

20. Yüzyılda teknolojinin baş döndürücü hızla gelişmesine bağlı olarak ve özellikle bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucu bilgiye ulaşmak tahmin edilenden de öte kolay hale gelmiştir. Artık kişilere ait veriler kolay toplanabilmekte ve birbirleriyle irtibatlandırılabilmektedir.[35] Bunda da en önemli etkenin bilgisayar eliyle

[34] www.kvkk.gov.tr/Icerik/4182/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununa-Duyulan-Ihtiyac. (Erişim:03.03.2019)
[35] KÜZECİ age.s:30

gelişen veri bankaları ve internetin yaygınlaşması olarak gösterilebilir. TDK sözlüğüne göre veri bankası*;* "*Belli bir konudaki verilerin derlenip biriktirilmesini ve ilgililer tarafından kolay bir biçimde erişilmesini sağlayan bilgi ortamı*" olarak tanımlanmaktadır.[36] Elbette; teknoloji verilerin toplanmasını, işlenmesini, saklanmasını kolaylaştırmış ve hatta ucuzlatmıştır diyebiliriz.[37] İnternet dünyası gelecek yüzyıllar için de artık bilgiye ulaşmada ve bilginin depolanmasında hiçbir zaman vazgeçilemeyecek unsur haline gelmiştir. Artık günümüzde yaygınlaşmış ve merkezi hale gelmiş teknolojiyle birlikte veri bankalarında bilginin toplanması durumu, kişisel verilerin korunması açısından hukuki düzenlemeler yapma zaruretini ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

4. Kontrol Sağlayan Yeni Teknolojiler

Günümüzde teknolojinin hızına yetişilememektedir. Bilgisayar teknolojisi yardımıyla artık, kişiye uyumlu veriler de kullanılarak günlük hayatta kullanılan araçlara teknoloji transferi mümkün hale gelmiştir. Bu yüzden, kişisel verilerin takibini yapmak gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bunun en yaygın hali DNA bilgileri olup bir kişinin taşıyabileceği en büyük veri hazinesinin DNA olduğunu söyleyebiliriz.. Bu yüzden ülke liderlerinin hastalıkları, DNA analizleri[38] istihbarat toplayan ülkeler için hep önem arz etmiştir. Bunun yanı sıra parmak izine uyarlı araç anahtarları, kapı anahtarları, yüz tanıma sistemleri, parmak izi modelleri, araçlarda bulunan (GPS) sistemleri[39] hep yeni teknolojik verilerin uygulanması suretiyle kişileri yakından

---

[36] Bkz. TDK.*Büyük Türkçe Sözlük* . (2019) (Veri Bankası maddesi) s:2480.

[37] MİLLER Arthur, *The Assault on Privacy*, Computers, Data Banks and Dossiers, The Univercity of Michigan Press, USA (1971) s:216

[38] Deoksiribonükleik asit veya kısaca DNA, tüm organizmalar ve bazı virüslerin canlılık işlevleri ve biyolojik gelişmeleri için gerekli olan genetik talimatları taşıyan bir nükleik asittir. DNA'nın başlıca rolü bilginin uzun süreli saklanmasıdır. Protein ve RNA gibi hücrenin diğer bileşenlerinin inşası için gerekli olan bilgileri içermesinden dolayı DNA; bir kalıp, şablon veya reçeteye benzetilir. Bu genetik bilgileri içeren DNA parçaları gen olarak adlandırılır. Ama başka DNA dizilerinin yapısal işlevleri vardır (kromozomların şeklini belirlemek gibi), diğerleri ise bu genetik bilginin ne şekilde (hangi hücrelerde, hangi şartlarda) kullanılacağının düzenlenmesine yararlar.
Bkz. http://dna.nedir.org/.(Erişim:04.03.2019)

[39] Düzenli olarak kodlanmış sistemlerin birbirleri arasında yaptıkları sinyal alışverişlerinde yörünge içerisinde yer alan uyduların kişinin veya cihazın dünya üzerindeki kesin konumu belirlemesine GPS

kontrol eden sistemler olarak anılabilir. Bu arada özellikle ABD'nin elinde bulunan ECHELON sisteminin de kişisel verileri takip ve elde etmede uluslar arası sistemler olduğunda kuşku yoktur.[40]Günümüzde yaygınlaşan, bir bakıma ucuzlayarak genişleyen teknolojilerin ilk dönemlere ait elle tutulan bilgilere nazaran elektronik ortamda verilerin depolanmasını çok kolaylaştırdığı görülmektedir. Bilgiye ulaşma yollarının çeşitlenmesi onları koruma sistemlerinin de geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

D. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması hakkı, daha önceki uluslararası sözleşmeler veya temel hukuki metinlerde bağımsız bir hak olarak nitelendirilmemiştir. Genel olarak bu hakkın insan hakları kavramı bünyesinde, bireyin özel hayatının gizliliği kapsamında ele alındığı anlaşılmaktadır. T.C. Anayasası 2010 yılında değişmeden önce de bu kavram hep "*özel hayatın gizliliği*"ni düzenleyen 20.madde kapsamında ele alınmıştır. Bunun yanı sıra; kişisel verilerin elbette haberleşme özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü kavramlarıyla da ilintisi var olagelmiştir. Bu genel giriş çerçevesinde Kişisel verilerin bu haklarla bağlantısına teorik ve pratik anlamda bakılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

(Global Positioning System) denilmektedir. İngilizce Global Positioning System'in baş harflerinden oluşan GPS'in, Türkçe karlılığı ise (Küresel Konum Belirleme) Sistemi'dir. ABD savunma dairesi tarafından geliştirilmiştir. Düzenli olarak kodlanmış bilgi yollayan bir uydu ağıdır ve uydularla aramızdaki mesafeyi ölçerek dünya üzerindeki kesin yerimizi tespit etmeyi mümkün kılar.Bkz. https://teknolojiprojeleri.com/teknik/gps-nedir-nasil-calisir-ne-ise-yarar. (Erişim:04.03.2019)

[40] ESHELON Sisteminin, Amerikan Ulusal Güvenlik Kurumu tarafından kullanılan ve bütün uydu, mikrodalga, hücresel ve fiber optik iletişim trafiğini tutan ve analiz eden bir sistem olduğu düşünülmektedir. Bkz.KÜZECİ age.s;39.

2. Hak Kavramı ve Kişisel Verilerin Korunması

Kişisel verilerin genel anlamda bir haklar-çıkarlar dengesinde ekonomik bir varlık mı olduğu sorusu akla gelebilir. Bu durum, kişisel verilerin insana doğuştan bahşedilen hakların konusunu mu oluşturduğu sorusunun da sorulmasını gerekli kılmaktadır. Bu sorulara verilebilecek cevap, kişisel veri kavramıyla korunması amaçlanan menfaatin ne olduğu sorusuna verilebilecek cevapla doğrudan bağlantılıdır. Bu sebeple; günümüzde genel olarak hak kavramı odaklı iki tür yaklaşım mevcuttur. Bunlardan birincisi, üzerinde tasarrufta bulunulan kişisel verilerin ekonomik varlık olarak mı değerlendirileceği, ikincisi ise bireylere tanınan doğal haklardan mı sayılacağı konusudur.[41] Ekonomik hak yaklaşımı daha çok olaya ekonomik-teknolojik açıdan bakan Amerikan Hukukunun yaklaşımından kaynaklanmaktadır. Zira ABD hukukunda kişisel veriler asgari seviyede korunmakta ve Avrupa'daki kapsayıcı hukuki düzenlemelerin aksine sektörel çözümler tercih edilmektedir.[42] Avrupa hukukunda kişisel verilere yaklaşım daha çok bilgi toplumunun gereği olarak insan hakları çerçevesinde ele alınmaktadır.[43]

3. İnsan Hakları ve Kişisel Verilerin Korunması

Günümüzde önemli hale gelen bilgi kavramının, ticari işlemler kapsamında ekonomik bir değer ifade ettiği düşünülebilirse de; çağımızda baskın görüş, kişisel verilerin temel insan hakkı olduğu yönündedir. Nitekim Avrupa kaynaklı pek çok temel metinde ve özellikle İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8.maddesinde değinildiği üzere "*özel yaşamın gizliliği*" bir temel insan hakkı olarak değerlendirilmiştir. Kişisel verilerin insan hakları bağlamında kabul edilmesi gerektiği baskın görüşüne bakılarak bir kısım haklarla "*kişisel verilerin korunması*" hakkının kesiştiği noktalara da bakmakta yarar vardır.

---

[41] KÜZECİ age.s:62.
[42] KÜZECİ age.s:63.
[43] Kişisel verilerin korunması hakkının negatif statü haklarından mı (Özgürlük) veya pozitif statü haklarından mı sayılacağı konusunda değerlendirmeler için Bkz. tez s.36-37.

a. İnsan Onuru ve Kişisel Verilerin Korunması

Kişilik haklarının en önemli öznesinin insan onuru olduğu kabul edilmektedir. İnsanın, diğer canlılardan farklı olarak, kendine özgü bir takım aklî ve ahlâkî yetilere sahip olduğu kabul edilir.[44] Bu yetiler insana kişilik değeri katan ve onu özgür kılan özelliklerdir. Bu manada insan onuru, insanın kişi olarak en yüksek aklî ve ahlâkî değerlerin sahibi olması ve dolayısıyla dokunulmaz, kaybedilmez bir öz değerin sahibi olduğu varsayımına dayanmaktadır. Bu çerçevede insan onurunun, insan haklarının temeli ve insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan ayıran bir öz değer olduğu söylenebilir.[45] Anayasa Mahkemesinin bir kararında değinildiği üzere; "*Kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, insan onurunun korunmasını sağlamaktadır. İnsan onuru kavramı insanın ne durumdu, hangi şartlar altında bulunursa bulunsun sırf insan olmasının kazandırdığı değerin tanınmasını anlatır.*"[46] diyerek insan haklarının temelini insan onuru oluşturduğuna vurgu yapmıştır. Günümüzde bilişim teknolojileri karşısında korumasız kalan insanın aleyhine gelişen bu duruma bağlı olarak kişisel veriler açısından da hukuki koruma yollarının geliştirilmesine göre; bu yaklaşımın öncelikle insan onurunu korumayı amaçladığını söyleyebiliriz. Özellikle son yıllarda internet dünyasının verdiği kolaylık bilgilerin ortaya saçılmasına sebebiyet verdiği gibi insan onurunu kırar derecede bilgi kirliğine neden olmaktadır. Elbette bunlara karşı hukuki himaye yollarına başvurulabileceği, cezai ve tazmini nitelikte korumacı politikaların geliştirilebileceği düşünülebilirse de; kişinin unutulma hakkının öznesi olduğu düşünüldüğünde, bu metotların da yeterli olamayacağı haller mevcuttur. Toplumun anayasal düzeninin merkezinde özgür insan bulunduğuna göre, elbette yeni teknolojik gelişmeler karşısında kişiliğinin korunması önem arz eden insanın en önemli korunması gereken varlığının da "*insan onuru*"

---

[44] Heinzman Richard, "*İnsan ve İnsan Onuru - Toplumsal Yaşam İçin Etik ve Ahlak*", http://www.konrad.org.tr.pdf. (Erişim:03.03.2019)

[45] ARSLAN Onur Kahan*, İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel bir ilke olarak insan onurunun korunması,*TBB Dergisi, S:156, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m.2015 120-1511.(Erişim:15.03.2019)

[46] Anayasa Mahkemesi 05.07.2012 günlü ve 2012/07 (E.), 2012/102 (K) Bkz. R.G. 06.10.2012 günlü, s. (28433).

olduğu şüphesizdir. Bu yüzden, Kişisel verilerin korunması insan onuru kavramıyla doğrudan bağlantılıdır.

b. Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması

Kişisel verilerin korunması kavramı ilk hukuki düzenlemelerde "Özel yaşamın gizliliği" çerçevesinde ele alınmıştır. Nitekim, 2010 değişikliğinden önce de Anayasamızın özel hayatın gizliliği başlıklı 20.maddesinin 1.fıkrasında "*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz*" denilerek korumanın çerçevesi çizilmiştir. Tarihi süreç içerisinde özel hayatın gizliliği kavramından ayrılarak, özellik taşıyan bir hak türü olarak kendini göstermiştir.[47] Dolayısıyla, insan hakları kavramının, özel hayattın gizliliği kavramına, oradan da kişisel verilerin korunması hukuka evrildiği söylenebilir. Aslında özel hayatın gizliliğinin koruduğu hukuki değer ile kişisel verilerin koruduğu hukuki alan birbirleriyle iç içedir. Özel hayatın gizliliği geniş bir kavram olup, kişinin kendisine ait ve başkalarınca bilmesini istemediği sır alanı olarak adlandırılması mümkündür. Bu yüzden kişinin mutlak olarak gizli tuttuğu yaşam parçaları ile herkesin bilmesini uygun bulmadığı, yalnız kendi seçeceği kişilerle, belirlediği ölçü ve biçimde paylaşacağı yaşam parçalarının birlikte oluşturdukları alan olarak tanımlamak mümkündür.[48] Hatta bunların daha da özeli olan verilere yasalarda da yer verilmiş ve kişinin cinsel yaşamı, sağlık bilgileri, doğum kontrolü gibi öğrenilmesi halinde ayrımcılığa varan sonuçlar doğurabilecek bilgilerin ise hassas veriler olarak isimlendirilmesi yoluna gidilmiştir. Yani kişi herkesin bilebileceği genel yaşam alanında yaşarken, belirli kimselerle belirli ölçüde paylaştığı bilgilerin özel yaşamına dair olduğu, kendisine sır alanı olarak sakladığı bilgilerin de "*özel kişisel veri veya hassas veri*" kapsamında değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Özel yaşam kavramı elbette geniş bir yelpazeye hitap etmektedir. İlk olarak 1890 yılında Amerikan Yargıçlarından Brandeis ve Warren tarafından "*kişinin*

---

[47] KÜZECİ age.s:73.

[48] ARASLI Oya*, Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve TC Anayasasında Düzenlenişi*, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi,Ankara 1979 s:43-44.

yalnız bırakılma hakkı" olarak tanımlanan mahremiyet kavramının yapılmasından bu yana, üzerinde uzlaşılmış bir tanım olmasa da;[49] özel hayat, kişiye ait özel alanın korunmasından, özgür karar vermeye, bireysel özerklikten kişisel verilerin korunmasına kadar geniş bir alanı kapsar.[50] Bu nedenle güncel ihtiyaçlardan etkilenen hukuk da, özel yaşamın gizliliği kavramını daha da özelleştirerek kişisel verileri bir alt başlık altında incelemeyi uygun bulmuştur. Elbette ana kaynak özel hayatın gizliliğidir. Ama artık kişisel verilere ondan da öte bir anlam yüklenmiştir. Bu yüzden kişilik haklarını koruyan normlardan yararlanarak kişisel verilere karşı oluşan ihlâlleri de korumak mümkündür. Gelişen teknoloji ve hızına yetişilemeyen veri akışına bakılarak yasaların bu tür özel koruma yollarını geliştirmesi günümüz dünyasının ihtiyaçlarıyla uyumludur.

ba. Özel Hayat Kavramı

Özel hayat kavramını açıklamak için genelde üç alan teorisine başvurulmaktadır. Kişinin yaşam alanlarının, kimseyle paylaşmak istemediği gizli hayat alanı (sır alanı), kamuya açık herkesle paylaştığı ortak hayat alanı ve bir kısım kimselerle paylaştığı, bir kısım kimselerle paylaşıp paylaşmayacağı konusunda tercihini kendisinin belirlediği özel hayat alanı olarak tanımlanmaktadır.[51] Üç alan teorisine göre kişinin üç farklı yaşam alanı vardır. Bunlar; ortak yaşam alanı, özel yaşam alanı ve hayatın gizli alanıdır. Herkese açık eylemlerin gerçekleştirildiği kamuya açık olan alan ortak yaşam alanıdır. Ortak yaşam alanında gerçekleşen olaylar genellikle alenidir ancak bu durum; ortak yaşam alanında gerçekleşen her olayın aleni olduğu anlamına gelmemektedir. Anonim olma hakkı kapsamında bazı olaylar ortak alanda vuku bulsa dahi özel hayatın gizliliği kapsamında kalırlar.[52] Örneğin; normalde kimsenin dikkat etmeyeceği bir davranışın aşırı derecede göz önüne getirilerek dikkat

---

[49] AKSOY Hüseyin Can*, Medeni Hukuk ve Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel verilerin korunması*, Çakmak Yay. Ankara (2010) s:55.

[50] KÜZECİ age. s:75.

[51] AKTAŞ Batuhan*, AİHM ve Yargıtay kararları açısından Özel Hayatın Gizliliği Suçu*, Der Yay. İst.(2017) s:134.

[52] AKYÜREK Güçlü, *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu* , Seçkin Yay.,2.baskı ,Ankara,2014, s. 8; KILIÇOĞLU Ahmet, *Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılardan Hukuksal Sorumluluk*, Seçkin Yay.5.Baskı, Ankara, (2008), s. 116-120.

çekici bir olay haline getirilmesi ve hadisenin şahsın kişiliğine zarar verici boyutlara ulaştırılması bu anlamda değerlendirilebilir. Özel yaşam alanı ise sadece izin verilen kişilerin parçası olabileceği ve dolayısıyla bireyin rızasının esas olduğu bir alandır. Özel yaşam alanı kapsamında kalan olaylarda birey, kendi özel yaşamına ilişkin bir bilgiyi, belirlediği birtakım kişilere açsa dahi bu durum bilginin aleni olduğu anlamına gelmez. Örneğin; sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar o platformda yer alan üyeler bakımından koruma kapsamında kalmazken, bu bilgilerin söz konusu platformda yer almayan diğer kişilere ulaştırılması özel yaşam alanının ihlali olarak değerlendirilebilir. Hayatın gizli alanında kalan bilgileri anlatmak gerekirse, mutlak bir korumadan yararlanan alan olarak tanımlayabiliriz. Hayatın gizli alanı kişinin sırları, gizli duyguları, düşünceleri, ümitleri, korkuları ve dilekleri gibi bilgilerin toplamından meydana gelir.[53] Bu gizli alan hayatın merkezidir ve bu alan istisna tanımaksızın dış müdahalelere karşı korunur. Bu alanı kişisel verilerin, özel nitelikte olanları (hassas veriler) olarak kabul etmek gerekir. Kısaca anlatmak gerekirse, kişisel veriler kişinin özel hayat alanında bulunan verilerdir.

bb. Mahremiyet

Mahremiyet kavramı uluslararası sözleşmelerde ve yasalarda açıkça tanımlanmamıştır. Bu tanım genelde doktrin veya içtihatlara bırakılmış bir alandır. Mahremiyet hakkına ilişkin bir çalışma yapmak, beraberinde birçok güçlüğü de getirmektedir. Günümüzde bir yandan, mahremiyetin bir hak olarak korunmasına yönelik talepler giderek artarken ve mahremiyete yönelik tehditler yoğun bir şekilde tartışılırken diğer yandan, bu taleplerin ve tartışmaların konusunu oluşturan olguyu ifade etmek üzere kullanılan mahremiyet kavramının anlamı ve kapsamı üzerinde bir uyuşmanın varlığından söz etmek güçtür. Mahremiyetin çok anlamlılığı ve belirsizliği, onu tanımlama girişimlerini de zorlaştırmaktadır.[54] Bilindiği üzere bu kavram ilk olarak Amerikalı Yargıçlar Warren ve Brandies'in; 1890'da yazdıkları "*The Right to*

---

[53] DURAL Mustafa, *Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler*, İstanbul Filiz Kitabevi, 3. Basım, (1987), s. 143.

[54] YÜKSEL Mehmet, *Mahremiyet Hakkında ve Bireysel Özgürlüklere Felsefi Yaklaşımlar*, AUSBF Dergisi, Sayı:64. S.279; http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/64/1/10-yuksel_mehmet.pdf.

Privacy" (Mahremiyet Hakkı) başlığının taşıyan makalesinden aldığı kabul edilmektedir. Bu makalede; "*yalnız bırakılma hakkı; hakların en kapsamlısı ve özgür insanlar tarafından en çok değer verileni*" olarak tanımlanmış dolayısıyla, özgürlük ve birey olma kavramları ile mahremiyet kavramını ilk kez ilişkilendirilmiştir. Pek çok tanım yanında; Mahremiyetin; "*kişinin herkesle paylaşamayacağı veya herhangi bir kimse ile paylaşmamak hakkının bulunduğu olay, inanç ve duygularının, isteği üzerine o kişiyle paylaşılması*" anlamına geldiği kabul görmektedir.[55] Bu yaklaşımı uluslar arası sözleşmelerde tanım olarak değil ama atıf olarak görmek mümkündür. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12.maddesinde, AİHS'nin 8. maddesinde, Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesinin 17.maddesinde, AB Temel Haklar Bildirgesinin 7.maddesinde mahremiyet kavramının tanınmasına ve korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktadır.[56] Bunlardan özellikle İnsan Hakları Sözleşmesinin 8.maddesinde güvence altına alınan özel yaşama saygı hakkı altına korunan değer (mahremiyet hakkı) olduğundan bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilmesi şeklindeki hukuki çıkarlarını da koruduğunu kabul etmek gerekecektir. Kişinin, kişisel verilerinin mahrem kalması konusunda hukuki menfaati olduğundan bu hakkın doğrudan kişilik haklarıyla bağlantısı vardır.

c. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Öncelikle düşünceyi açıklama özgürlüğü üzerinde durularak konunun izahı yapılmalıdır. Düşünceyi açıklama özgürlüğü, "*insanın serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına ya da başkalarıyla (dernek, sendika, toplantı) birlikte çeşitli yollarla (basın, söz, sinema vb) serbestçe* açıklayabilmesi*, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir*[57]." Düşünce özgürlüğü veya başka bir anlatımla ifade özgürlüğü, demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarından biridir. Anayasanın 26.maddesinde Düşünceyi açıklama ve Yayma Özgürlüğü yer almıştır. Buna göre;

---

[55] KÜZECİ. age.s:15.
[56] AKSOY age. s:48.
[57] TANÖR Bülent, *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu.* BDS Yay. İst. (1994), 3. Baskı, s:59.

"*Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı,resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü,radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir*." denilerek devlete aktif bir yükümlülük getirmiştir. Anayasanın 25. Maddesinde de; devlete pasif yükümlülük getirilerek; *Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz"* denilerek "*düşünce ve kanaat özgürlüğü*" düzenlenmiştir. Elbette her hak gibi belli hallerde, yani; hukuken öngörülebilir, demokratik hayatın gerektirdiği ölçüde ve ölçülülük ilkesine bağlı olarak bu hak da sınırlanabilir.[58] Ancak burada temel bir sorun ortaya çıkmaktadır. İfade özgürlüğü ile kişisel verilere sahip birey arasında genelde bir çatışma ortamı olabilmektedir. Özellikle bireylerin özel hallerinden veya magazinsel haberlerinden beslenen medya kuruluşları, son derece mahrem bilgileri ortaya çıkararak kişisel veri ihlali yapmaktadırlar. Bu yüzden tartışmanın ilk olarak ABD'de, Warren ve Brandeis'in "*Yalnız bırakılma hakkı*" kavramını[59] geliştirdikleri o ünlü makalelerinden sonra başladığı görülmektedir. Dolayısıyla bireysel özerklik alanında kişi korunmalı, ifade özgürlüğünün sınırları da bu şekilde çizilmelidir. Tanınırlık oranı artan ve şöhretli kabul edilen kişilerle ilgili bu sınırlamanın daha esnek olması gerektiği genelde kabul görmektedir. Pek çok Anayasa Mahkemesi kararında değinildiği üzere; ifade özgürlüğü demokratik toplum için eğer gerekli ise sınırlanabilecektir. Bu sınırlamadan amaç elbette kişisel hakları güvenceye almaktır. Nitekim; İnsan Hakları Sözleşmesinin 10/2 maddesinde "*kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda*

---

[58] KARAN Ulaş, *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Ortak Projesi kapsamında El kitapçıkları serisi*. Anayasa Mahkeme si Yay. Ankara.(2018).s:117 vd.

[59] WARREN D. Samuel, BRANDIES D. Louis "*The Right to Privacy",* Harward Law Review C:4, Sayı:5, s:194,

Özellikle bu makaleden sonra Amerikan Mahkemeleri bu hakla ilgili yorumlar yapmaya başlamışlardır. Bir örnekte; şöyle bir olay geçer, "*…bir zamanlar, çok önceleri değil, insanlar profesyonel futbol oyunlarını denedikleri için cezalandırılırlardı. Hayvan terbiyecisi Gaulter, kendisini ve hayvanlarını Washington Redskins'in ortasında gösteri yaparken bulması da bunlardan biriydi. Gaulter ve hayvanlarının iki reklam arasına sıkıştırıldığı oyun televizyonda yayınlandı. Gaulter kendisi ve tüylü arkadaşları adına dava açtı fakat başarılı olamadı. Bu dava kameranın meraklı ve tartışmasız tehdidinden, gizliliğin korunmasının ilk tehdidiydi…..*(Gaultier v.Pro Football İnc.) Cardozo Law School, online Library.

gerekli tedbirler niteliğinde olarak….başkalarının şöhret ve haklarının korunması….için yasayla öngörülen bir merasime, şarta ve sınırlamalara bağlanabilir" hükmüyle[60] genelde kişi haklarının güvenceye alınabileceğini, özelde de sınırlamanın hangi şartlara bağlandığını belirtmiş olmaktadır. Kişisel verileri koruma hakkıyla, ifade özgürlüğü alanları genelde çatışma halinde bulunsa da bu iki hakkın bir arada bulunabileceğine dair alanlar da olabilmektedir. Bir başka anlatımla ifade özgürlüğünün içeriğiyle kişisel verilerin korunduğu, kişinin neyi ne kadar açıklayacağına karar vererek de bir anlamda, ifade özgürlüğünün kişisel verilerin korunmasına sebep olduğu ileri sürülmüştür.[61] Kişinin siyasal görüşlerinden örnek vermek gerekirse, bireyin kişisel verilerin ancak kendi rızasıyla toplanabileceği ve kişinin kendi isteğiyle açıklanabileceği görüşünün yansıması olduğu, bu yüzden kişisel verilerin birey tarafından belirlenmesi ilkesinin düşünceyi açıklama özgürlüğüyle desteklendiği anlaşılmaktadır. Bu arada Düşünme özgürlüğü üzerinde de durulmalı biçiminde eletiri geliştirilebilir. Fakat, Düşünce özgürlüğü ile Düşünceyi açıklama özgürlüğünü birbirinden ayırmak mümkün olmadığından ayrıca bahsedilmemiştir. Düşünce özgürlüğü daha çok bireyin içe dönük halini, açıklama özgürlüğü ise bunu ifade ederek dışa vurum halini anlatır. Düşünce özgürlüğü, bunu açıklama özgürlüğü olmadığı müddetçe bir anlam ifade etmez. Asıl olan bilgilenme hakkından faydalanan kişinin serbestçe oluşturduğu kanaat, fikir ve görüşlerini yine serbestçe açıklayabilmesi, anlatabilmesi ve yayabilmesini içerir.[62] Bu yüzden düşünce özgürlüğü veya düşünceyi açıklama özgürlüğü kavramı özünde kişisel verilerin de korunmasını haklı gösteren Anayasal dayanaklardan biri olmaktadır.

---

[60] http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf.s:11, (Erişim.10.03.2019)
Sözü edilen maddenin 10/2 maddesi şu şekildedir:. "*Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir*."

[61] ŞİMŞEK Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel verilerin korunması,* Beta yay.İst.2008 s:146.

[62] KABOĞLU İbrahim, *Anayasa Hukuku*, Legal Yay.İstanbul (2011), s:291.

d. Bilgi Edinme Hakkı ve Kişisel Verilerin Korunması

Bilgi edinme hakkı, bireylerin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakkıdır. Vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler. Bu sayede kamu kurum ve kuruluşları şeffaflaşır ve bilgi demokratikleşir. Bireyler bu şekilde yönetime dahil olurlar.[63] Bu hak Anayasa ve yasalarda koruma altına alınmıştır. Bilgi edinme hakkı 4982 sayılı "*Bilgi Edinme Hakkı Kanunu*" ile düzenlenmiştir. Önceden Anayasa'da bu hakka ilişkin bir hüküm yok iken ve 4982 sayılı yasanın 2. maddesinde değinildiği üzere; 3071 sayılı yasada[64] yazılı "*Dilekçe Hakkının kullanımına dair yasa hükümleri saklıdır*" denilmek suretiyle konu yasal prosedüre bağlanmışken, 5982 sayılı yasa[65] ile referandumu sonucu Anayasanın 74.maddesinin başlığı "*VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*" biçiminde değiştirilmiştir. Anayasanın 74. maddesinin başlığı eskiden "*Dilekçe Hakkı*" olarak tanımlanmıştı. Bu yasayla sadece vatandaşların kamu kurumlarına ve TBMM'ne dilekçe verme hakkını düzenlenirken, 5982 sayılı yasanın 8.maddesiyle yapılan değişiklik sonucu Bilgi Edinme kavramı da Anayasal Hak olarak metinde yerini almıştır. Anayasaya göre idari merciler gizliliği değil, şeffaflık ve açıklığı benimsediklerinden Bilgi edinme hakkıyla, kişisel verilerin korunmasını aynı madalyonun iki yüzü olarak nitelendirmek mümkündür.[66] Devlet yapısı gereği kişilerle ilgili pek çok veriye sahiptir veya sonradan sahip olabilmektedir. 6698 sayılı yasada kişisel verilerin nasıl korunacağı belirtilmişken, sözü edilen yasanın 28.maddesinde devletin yapacağı işlerle ilgili geniş bir alanda veri işlemenin istisnaları gösterilmiştir.[67] İşte burada, Bilgi

---

[63] https://www.bilgi.edu.tr/tr/haber/2429/bilgi-edinme-hakkinin-kullanilmasi-ve-uygulamadan-ornekler (Erişim. 18.03.2019)

[64] Bkz.R.G.10.11.1984 gün, s:18574. "*Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun*."

[65] Bkz.R.G.13.05.2010 gün, s:27580. "*5982 sayılı yasanın 8.maddesi*."

[66] KÜZECİ age.s:96.

[67] **İstisnalar MADDE 28**- *(1) Bu Kanun hükümleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz: a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi.*

b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi.

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

edinme yasanın verdiği hak ile 6698 sayılı yasada yazılı kişisel verilerin işlenmesindeki istisnalar koruma alanları itibariyle çelişmektedir. Devletin elindeki pek çok bilginin teorik olarak şeffaf olması gerekirken, bireye ait kişisel veri niteliğindeki bilgilerin erişime açık olmaması ve hukuki himayeden yararlanamaması kanımızca 6698 sayılı yasanın en önemli zaaflarından biridir. Zira, kişi "*devletin kendisi hakkında önceden tuttuğu bilgilere*" bu yasa (Bilgi edinme yasası) çerçevesinde ulaşmaya çalışırken, Kişisel Verilerin Korunmasına dair yasanın ise "*daha çok verilerin toplanması sürecini*" düzenleyerek bireyi koruma altına çalıştığı anlaşılmaktadır. Devlet elbette her birey hakkında belli maksatlar için *(güvenlik, istatistik, istihbarat, soruşturma, kovuşturma, eğitim, genel sağlık, milli güvenlik, kamu düzeni gibi gerekçelerle*) bilgi sahibi olmak isteyecektir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasa çerçevesinde ise kendine ait verilerin işlenmesini/elde edilmesini gerçek ve tüzel kişilere karşı korunmasını talep etme hakkını elde etmektedir. 4982 sayılı Bilgi edinme yasasının 9.maddesi gereği gizli bilgilere ulaşılması mümkün olmamaktadır.[68] 6698 sayılı yasanın istisnalar başlığını taşıyan 28.maddesinde de yelpaze geniş tutularak âdeta kişinin veriye ulaşımı neredeyse tümüyle engellenmiştir. Bir başka ifadeyle şeffaf devlet daha fazla koruma kalkanı içine alınmıştır, hatta "*devlet organlarının bilgi verme yükümlülüğü yoktur*" biçiminde bir algının oluşmasına yol açıldığını söyleyebiliriz. İlerde de değinileceği üzere; kanaatimizce 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*"nun en zayıf noktası, bu istisna maddelerinin yasanın hedef güttüğü "*kişisel verilerin korunması*" amacını perdelediği eleştirilerine yol açmasıdır.

e. Özel Haberleşmenin Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması

Haberleşmenin gizliliği kavramı Anayasanın 22. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel*

---

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi.

[68] **Madde:9-)** *İstenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabiliyorsa, söz konusu bilgi veya belge, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulur. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir.*

ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz." denilerek bu hak tanımlanmıştır. Burada korunan hukuki menfaat, kişilerin telefon, telgraf, mektup, e- posta gibi aletlerle gerçekleştirdikleri özel iletişimdir. Haberleşme günlük hayatta insanların, birbirleriyle olan ilişkilerinde bilginin aktarımı, paylaşılması ve geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır.[69] Bir kısım kimseler için ve dahi devlet için hangi aletlerle haberleşildiğinden çok, ne için, ne kadar süreyle, kiminle görüşüldüğü konusu önem arz etmektedir. Elektronik sistemlerin maliyetinin düşmesi ve ucuzlamasıyla özellikle ticari şirketler için bir malın pazarlanmasında veya tüketici eğilimlerinin geliştirilmesinde bu analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Devletin bu bilgileri elde etmesi daha kolay olduğu gibi, bu bilgilerin analizini yapmak ve biriktirmek için yasal düzenlemelerle (kamu düzeni, genel sağlık, milli güvenlik, önleyici arama, adli işlemler vb) kendi alanını çizmiştir. Ancak; kişisel verilerin korunması açısından özellikle bilgisayar teknolojisini kullanan bireyler için her dijital işlem bir veri halinde ticari şirketlerin eline geçtiğinden koruma sistemleri bu açıdan önemli hale gelmiştir. Özellikle kişisel *verilerin* korunması açısından çerezler önemli hale gelmiştir. Bilindiği üzere; internet dünyasında çerezler; "*ziyaret ettiğiniz web sitesi tarafından tarayıcınıza gönderilen küçük bir metin parçasıdır. Bu, web sitesinin ziyaretinizle ilgili bilgileri (örneğin, tercih ettiğiniz dil ve diğer ayarlar) hatırlamasına yardımcı olur. Yani bir sonraki ziyaretinizde kolaylık sağlayabilir ve siteyi daha kullanışlı hale getirebilir. Çerezler önemli bir role sahiptir. Onlar olmasaydı, Web kullanımı zorlaşırdı*"[70] Bu açıdan, özel yaşamın gizliliği açısından korunan haberleşme özgürlüğü insan haklarına saygının bir gereğidir.[71] Kişi elbette, devletin elindeki aygıtlarla hukuka aykırı biçimde dinlenmesi veya özel kişilerce hukuk aykırı biçimde bilgilerinin veya haberleşmesinin denetlenmesi halinde de hukuki korumadan yararlanmalıdır. Bu bilgilerin dinleme ya da kaydetme suretiyle elde edilmesi arasında fark yoktur. Bu durum

---

[69] GEDİK Ömer,*Yargı Kararları Çerçevesinde Kitle iletişim özgürlüğü*, Seçkin Yay.(2008) Ank.s:39.
[70] https://policies.google.com/technologies/cookies?hl=tr (Erişim:20.03.2019)
[71] KABOĞLU , age. s:310.

temel haklara müdahaledir. Bu sebeple; özel haberleşmenin gizliliği hakkı, haberleşmenin içeriğinin üçüncü şahısların müdahalesini korumakta, haberleşmenin içeriği ve muhatabını serbestçe belirleme özgürlüğünü desteklemektedir.[72]

f. Din, Vicdan Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Din ve vicdan özgürlüğü kavramı, Anayasanın 24.maddesinde düzenlenmiştir. Bu kavram ile kişisel verilerin açıklanması özgürlüğü arasında bir bağlantı olup-olmadığı üzerinde de durulmalıdır. Anayasanın 24.maddesinde; "*Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. 14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir. Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz*" denilerek özgürlüğün çerçevesi çizilmiştir.İnsanın doğası gereği inanma veya inanmama, bir dine katılma veya katılmama konusunda serbest olduğunun garantisini belirleyen bu hak ile devletin negatif (olumsuz) karışmama yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla; inanan veya inanmayan kişi devlet önünde eşittir. Kamu düzeni bozulmadığı sürece, değişik dinlerin ibadet özgürlüklerine müdahalede bulunulamaz ve devletin bunlara saygı göstermesi esastır.[73] İnsan Hakları Mahkemesinin pek çok kararında görüleceği üzere, devletin yapacağı müdahalelerde, müdahalenin yasayla yapılması, meşru bir amaç bulunması ve demokratik bir toplum için zorunlu olması kriterlerini aramaktadır.[74] Kişisel verilerin korunması açısından konu değerlendirildiğinde, din veya inanca ilişkin verilerin kişiyle irtibatının belirlenebilir olması halinde, bu dini bilgiler kişisel nitelikli veri haline gelir ve hassas veriler kategorisinde özel koruma alanının sağladığı avantajlardan yararlanır. Ülkemizde Anayasa Mahkemesinin verdiği kararlarda kişinin Nüfus kütüğünde Din hanesinin yazılı olmasının Anayasada teminat altına

---

[72] KÜZECİ age.s:100.

[73] AKGÜNER Tayfun, *Laiklik üzerine*. İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, İsmet Giritli'ye Armağan, İst.(2000)Yıl 12,Sayı:12,S.23 .http://dergipark.gov.tr/download/article-file.(Erişim:11.03.2019)

[74] TEZCAN Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, SANCAKDAR Oğuz*, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması,* TC.Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yay. Ankara-(2004), S.250-251.

alınan Din ve Vicdan özgürlüğü hakkını ihlal etmediği sonucuna varmışsa da[75]; İnsan Hakları Mahkemesi Alexandridis–Yunanistan kararında, (İHAM 21924/05 numaralı başvuru ile ilgili olarak 02.02.2010 tarihinde verdiği kararı.) "*Devlet yetkililerinin, bireyin vicdan özgürlüğü alanına müdahale etme, dini inançlarını araştırma ve ilahiyatlarla ilgili düşüncelerini açığa vurmaya zorlama gibi bir yetkisinin olamayacağı*" yönünde karar verilmiştir.[76] İHAM, dinini ya da mezhebini açığa vurma özgürlüğünün aynı zamanda bireyin dini ya da mezhebini açığa vurmama ve böylesi bir inanca sahip olup olmadığını belli edecek davranışlarda bulunmak zorunda kalmama gibi negatif bir hakkı içerdiği kanaatindedir. Mahkeme, mevcut davayı din ve vicdan özgürlüğünün negatif yanı, yani bireyin dini inançlarını açığa vurmama hakkı açısından inceleyecektir. Hükümetin savunmasını kabul etmeyen İHAM, herkesin vicdanını yansıtan dini inanç ya da düşüncesini açığa vurmama hakkının olduğunu belirtmiştir. Bu Mahkeme kararı nazara alınarak ülkemizde de artık Nüfus cüzdanlarında veya kimlik kartlarında Din hanesi açıkça yazmamaktadır. Yeni Üretilen kartlarda ise din hanesi başkalarınca görünmeyen chip içerisinde yer almaktadır.[77] Bakanlık yeni uygulamasıyla kişisel verilerin açıklanmasını isteğe bağlı tutarak kişilik hakları ve din ve vicdan özgürlüğü kapsamında demokratik bir adım atmıştır.

E. KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Kişisel veriler kavramının niteliği konusunda ilk tanımlamaların, konunun bağımsız bir hukuki disiplin olarak ele alınmadığını göstermektedir. Kişisel veriler kavramı elektronik ve ticari işlemlerin artarak geliştiği 1970'ler ve sonrasının ürünüdür. Kişilere ait pek çok verinin korunmasız olarak ortada dolaşmasıyla birlikte; konu genel olarak insan hakları, özelde de kişilik hakları kavramları ile birlikte ele alınmıştır.

---

[75] R.G. 13.3.1980 günlü s: (16928), Anayasa Mahkemesi 27.11.1979 günlü, 1979/9 (E.), 1979/44 (K.)

[76] ŞEN Ersan, http://sen.av.tr/tr/makale-detay/din_hanesinin_bulunma_zorunlulugu.html (Erişim: 12.03.2019)

[77] http://www.hurriyet.com.tr/gundem/din-hanesi-kartta-yok-40055190 (Erişim.12.03.2019)

1. Kişilik Hakları İçindeki Yeri

Kişilik hakkı kavramı, Medeni kanunda yer alan bir kavramdır.[78] Kişilik hakkı kavramı, Türk Medeni Kanunu'nda açıkça tanımlanmamıştır. Doktrin ve uygulamada bu kavramın biri dar anlamda, diğeri de geniş anlamda tanımları mevcuttur. Dar anlamda kişilik hakkı, "*haklara ve borçlara sahip olabilmeyi yani hak ehliyetini*" ifade eder. Geniş anlamda kişilik hakkı ise, hak ehliyetinin yanında, fiil ehliyetini, kişisel durumları ve kişilik haklarını da içine alan, son derece geniş kapsamı olan bir kavramdır.[79] Kişilik hakları, insanın insan olması nedeniyle ve onun korunması için tanınan haklar topluluğudur. Bu bağlamda kişilik hakları, bir kimsenin maddi (bedensel), manevi ve iktisadi bütünlüğü ve varlıkları üzerindeki mutlak haklarıdır. Hak ve fiil ehliyetinin yanı sıra kişinin hayatı, sağlığı, beden tamlığı, onuru, itibarı, ***özel hayatı, sırları, resmi ve ismi gibi tüm değerleri*** üzerindeki hakların tamamını kapsamına alır. Kişilik hakları kişiye "kişi" olması sebebiyle tanınmış haklardır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere; kişisel veri kabul edilen bir kısım değerler de (isim, resim, özel hayat, sırları vb) kişilik haklarının içinde değerlendirilir. Bu yüzden genel anlamda kişiliğin korunmasına dair hukuki yollardan, kişisel verileri kapsamındaki değerlerin de yararlanması gerektiği açıktır. Yani, bir başka anlatımla, kişililiğin haricen korunmasına dair TMK'nın 25.maddesinde yazılı dava türleri vasıtasıyla kişisel verilere karşı yapılan saldırılara karşı da koruma sistemleri geliştirilebilir. Medeni kanunun 25 vd. maddelerinde değinilen, kişilik haklarına saldırı niteliğindeki eylemlere karşı, tespit davası, men davası, önleme davası, maddi-manevi tazminat davası ve vekâletsiz iş görme davası açılarak aynı zamanda kişisel verilerin ihlali niteliğindeki saldırılar karşı da dava açılabilecektir. Kişisel verilerin, TMK'daki kişilik hakları çerçevesinde değerlendirilmesi halinde bu davalar açılabilirse de; rızaya bağlı devir veya izin halleri devreye girdiğinde bu hakların ileri sürülmesi mümkün değildir. Burada TMK'nın 23.maddesinde yazılı, "*Kişilik haklarının devredilemeyeceği veya kişinin rızasıyla da olsa bu haklardan vazgeçilemeyeceği*" kuralıyla, çelişen bölüm

---

[78] Bkz. R.G. 8.12.2001 tarihli, s: 24608, "*TMK. m.:23*"

[79] http://www.acikogretimadalet.com/meden-hukuk-kisilik-hakki-kavram-kisiligin-korunmasi.konusu.html. (Erişim.:09.03.2019)

nazara alınmalıdır.[80] Buna göre; bir kimse kişilik haklarından vazgeçemeyeceği, bunu hiçbir şekilde sınırlayamayacağı veya devredemeyeceği, buna aykırı hukuki düzenlemenin tarafı olamayacağı anlaşılmakla birlikte; kişilik hakkı içinde kabul edilen kişisel verilerini üçüncü kişilerle paylaşabilecektir. Zira; TMK'nın 23.maddesi kişisel verileri ancak, ahlâka ve adaba aykırı hukuki işlemlerin konusu olması halinde koruma kapsamına almaktadır.[81]

2. Özel Hukuk Alanındaki Yeri

Kişisel veriler hukuku son 50 yılda hızla yükselen bir trend halini almıştır. Sürekli gelişmekte olan bir hukuk dalı olması sebebiyle kişisel veriler veya kişisel verilere yönelik hakların hukuki niteliği konusundaki tartışmalar hız kazanmıştır. Kişisel veriler kavramı çoğunlukla özel yaşamın gizliliği kavramı ile birlikte anılmakta ise de ticari şirketler nezdinde ekonomik bir değer kazanması nazara alındığında kişisel veri hukukunun özel hayatla bağlantılı bölümünü fikri ürün olup olmadığı konusundaki tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

a. Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı

Kişisel veriler kavramı daha çok özel hayatın gizliliği kavramı ile birlikte anılmış ve temel hak ve özgürlükler çatısı altında incelenmiştir. En genel tanımıyla sahibine dokunulamaz ve en geniş yetkiler tanıyan hak olarak ortaya çıkan mülkiyet hakkı, bu tartışmada kişisel verilerin ticari şirketler nezdindeki önemine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim ticari şirketler müşterilerine ait kişisel verilere, tüketici eğilimlerini belirlemede kullanmak amacıyla sıklıkla sahip olmaya çalıştıklarından; bu bilgilerin elde edilmesinin ticari kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Bu verilere sahip kişilerin bunları kullanma, yarar-

---

[80] TMK m. 23'e göre, "*Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlük lerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz*." hükmünü içermektedir.

[81] AKSOY age. s:135.

lanma ve tasarruf etme yetkilerini de üzerinde bulundurduklarından bahisle makul bir bedelle bunların satışının söz konusu olabileceği ve dolayısıyla kişisel verilerin de mülkiyet hukukunun bir parçası olduğunu bazı hukukçular tarafından savunulmaktadır. Mülkiyet görüşüne itibar edilmesi halinde, anayasada tanımlanan kişisel verilere sahip olma ve özel hayatın gizliliği haklarının sadece ticaret hukukunun dar çerçevesine sığdırmak eğilimi olabileceğinden, bu görüşün kabul edilmemesi gerektiği yönünde baskın eğilim mevcuttur. Özellikle kişiye ait bir kısım özel veya hassas verilerin bir mal gibi veya fikri mülkiyet gibi ticari şirketlere devredilmesinin, kişinin temel özgürlüklerini kullanması konusunda sakıncalar yaratacağı açıktır. Hak ihlâli doğurabileceğinden mülkiyet hukuku ile kişisel veriler hukukunu bağdaştırmak doğru olmayacaktır.

b. Fikri Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı

Bir kısım görüşlere göre mülkiyet hakkı görüşü yanında, mülkiyetin özel türlerinden biri olan fikri mülkiyet kavramına daha yakın olduğunu savunmaktadırlar. Fikri mülkiyet hakkı sahibine ürünleri kamuya sunma yetkisi ve ürünlerin değiştirilmesini engelleme yetkilerini vermesi nedeniyle kişisel verilerin korunması hukuku ile benzerlik arz edebilir ise de, kişisel verilerin fikri ürün olarak değerlendirilmesinin doğru olmayacağı, fikri mülkiyet koruma sistemlerinin kişisel hakları koruma açısından yeterli güvenceyi sağlayamayacağı görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüş sahiplerine göre; fikri mülkiyet yoktur, fikri haklar vardır. Mülkiyet alım-satıma konu olabilir, ancak; fikri haklar alım-satıma konu olmaz. Kısaca; mülkiyet eşyada olur, çoğaltılamayabilir. Fikri haklar eserde olur, çoğaltılabilir. Bu yüzden; mülkiyet kavramıyla kişisel veriler hukukunu bağdaştırmak mümkün olmadığından fikri mülkiyet yaklaşımı ağırlık görüş halini alamamıştır.

c. Diğer Yaklaşımlar

Kişisel verilerin, ticari sırlara sağlanan hükümlerle korunabileceği ileri sürülmüştür. Ticari sır ile kişisel veri temelde farklı kavramlar olsa da; korunan menfaatin aynı olduğu düşüncesiyle bu yaklaşım çerçevesinde korumanın sağlanabileceği belirtilmişse de; bu yaklaşımda kişisel verinin bilgi kaynaklı veya ekonomik kaynaklı bir olgu olup olmadığında konu düğümlenmektedir. Bu yaklaşıma göre; kişisel veriyi ekonomik varlık olarak kabul edersek, ticari sır lisansları gibi bir lisans sahipliği ile kişisel veriler de korunabilir. Ancak, kişisel veriler bilgi kaynaklı ise bireyin ekonomik varlık olduğunu düşünmek mümkün değildir. Ekonomik hak yaklaşımına dair, fikri mülkiyet veya genel mülkiyet teorileri için dile getirilen çekinceler bu görüş için de geçerlidir. Bu yolla güçlü ve etkili olarak kişisel verilerin korunup korunmayacağı da tartışmalıdır.[82] Kanaatimizce kişisel verilerin, beyinsel üretimle ortaya çıkarılmış eserler ve bunların korunmasıyla bir benzerlik arz etmediği anlaşıldığından fikri mülkiyet hukuku veya sair yaklaşımlarla ilgisinin bulunmadığı düşünülmektedir.

d. İnsan Hakları Yaklaşımı

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız üzere, kişisel verilerin genel olarak ekonomik bir varlık olmaktan öteye, taşınır veya taşınmaz mal gibi elle ya da otomatik olarak işlenen kişisel verilere tatbik etmek, düşünceyi açıklama özgürlüğünü, seçme-seçilme hakkını veya düşünceyi açıklama özgürlüğünü mal haline getirmekten farksız olacaktır.[83] Bu açıdan, ekonomik yaklaşım sergileyen görüşler hakkın özüne uygun olmayan görüşler olduğundan dolayı yeterli destek bulamamışlardır. Bu yüzden baskın görüş; kişisel verilerin korunması hukukunun temel insan hakkı olduğu yönündedir. Ekonomik yaklaşım ABD hukukunda geçerli olsa da; Avrupa hukukunda genel eğilim temel insan hakkı olduğu ve kişisel verilerin temel metinlerde özel ha-

[82] KÜZECİ age.s:68.
[83] KÜZECİ age.s:69.

yatın gizliliği içinde değerlendirildiğini göstermektedir. İnsan hakları Evrensel Bildirgesinin 12.maddesinde, AİHS'nin 8.maddesinde, Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesinin 17.maddesinde, AB Temel Haklar Bildirgesinin 7.maddesinde özel hayatın gizliliği kavramının tanınmasına ve korunmasına yönelik düzenlemeler yer almaktadır.[84] Bunlardan özellikle İnsan Hakları Sözleşmesinin 8.maddesinde güvence altına alınan özel yaşama saygı hakkı adı altında korunan değerin, kişisel veriler olduğu anlaşılmaktadır. İnsan hakları kavramı doğal hukuk anlayışına dayanmaktadır. İnsan, salt insan olma dolayısıyla bu haklara sahiptir, bu haklara sahip olabilmek için başka bir şart aranmaz. Bu haklar, vazgeçilmez, devredilmez ve zaman aşımına uğramazlar. Yürürlükteki hukuktan beklenen, bu hakları tanıması, koruması ve güvence altına almasıdır. Bu hakların varlığı, siyasal iktidarın tanımasından bağımsızdır. Tarihsel gelişimine baktığımızda insan haklarının üç kuşak halinde geliştiğini görürüz.

Birinci kuşak haklar (kişi özgürlükleri ve siyasal haklar), ikinci kuşak haklar (sosyal, ekonomik hak ve özgürlükler), üçüncü kuşak haklar (dayanışma hakları) biçiminde sayılabilir. Kişi özgürlükleri, negatif statü hakları olarak da ifade edilir ve kişiyi devlete ve topluma karşı koruyan haklardır. Bu nedenle, koruyucu haklar olarak da ifade edilmektedir. Sosyal ekonomik haklar ile bireye, devletin müdahalelerine karşı ileri sürebileceği negatif haklar yanında, devletten olumlu bir davranış, hizmet ve yardım isteme hakkı veren pozitif haklar da tanınmıştır. Böylece devlet, vatandaşlarına sadece özgürlük vermekle yetinmeyecek, insan onuruna yakışır bir hayat sağlamakla da yükümlü olacaktır. Bu kategori, ikinci kuşak haklar olarak da ifade edilmektedir. Üçüncü kuşak hakların ortaya çıkış sebebi ise bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmelerdir. Bu gelişmeler hukuku da zorlamış kişisel veriler kavramının, özel hayat kavramından öte bir anlam taşıdığı hususunda ilk resmi yorum Federal Alman Anayasa Mahkemesi tarafından yapılmıştır. Alman Anayasa Mahkemesi'nin "*Nüfus Sayımı*" olarak bilinen kararında; 1983 yılında Alman Nüfus sayım memurlarının, kapı kapı dolaşarak yapacakları sayım işleminde vatandaşların kapsamlı bilgilerine de ulaşmayı sağlayan veri toplama yasasının Anayasaya aykırılığı yönünde karar vermiştir. Bu Mahkeme kararında, "*bireyin kişisel nitelikli verileri*

[84] AKSOY age.s:48.

üzerinde bir hakkının olduğu ilk kez yorum yoluyla kabul edilmiştir." Bu hak, "*kişisel nitelikli verilerin akıbetini belirleme hakkıdır.* Kararda bu hakkın, "*kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkı ile insan onurundan kaynaklanan genel kişilik hakkının bu alandaki garantisi olduğu*" ifade edilmiştir.[85] Bu karar, "*kişisel nitelikteki verilere sınırsız ve mutlak olarak müdahale yasağını, yazılı olmayan bir anayasal ölçü olarak kişi özgürlüğünden çıkararak bireyin kişisel nitelikli verilerine ilişkin hakkının hukuksal açıdan korunması gerektiği sonucuna ulaşması açısından*" önemli bir karardır.[86] Anayasa Mahkemesi iptal kararının gerekçesinde; Alman Anayasasının 1/1 maddesinde yazılı, "*İnsan onuru dokunulmazdır, tüm devlet güçleri ona saygı göstermek ve onu korumakla yükümlüdür.*" maddesine dayanmıştır. Kişisel verilerin korunması negatif statü haklarından birisidir ve özel hayatın gizliliği temel hakkına dayanmaktadır.

Türk hukukunda da, kişisel verilerin korunmasına dair 6698 sayılı yasa yürürlüğe girmeden çok önce, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kurumu Yasası üzerinde itiraz yoluyla inceleme yapan Anayasa Mahkemesi 20.03.2008 tarihli kararında[87]; tam olarak kişisel veriler kavramını dile getirmese bile "*özel hayatın gizliliği*" kapsamında özel koruma yollarına atıf yaparak yasının 8.maddesinin iptaline karar vermiştir. Söz konusu kararın iptal gerekçesinde; "*…İtiraza konu 8. madde hükmüyle sayım ve örnekleme çalışmalarına konu olan, hakkında veri toplanacak gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların yetkililerine cevap verme yükümlülüğü getirilmiş, bu yükümlülüğe uymayanların da 54. maddede gösterilen biçimde idari para cezasıyla cezalandırılması öngörülmüştür.*

Maddede açıklayıcı bir düzenleme bulunmadığı için, ***"kişisel veri"*** *veya "****isteme bağlı veri"*** *olarak adlandırılan, belirli veya belirlenebilir kişilerle ilgili her türlü bilgilerin istenebileceği kuşkusuzdur. İstatistiki birimlerin kendilerinden istenen bilgileri belirlenen şekil ve sürede eksiksiz ve hatasız olarak vermek zorunluluğuna uyulmaması idari para cezası yaptırımına bağlanmış olmasına karşın, istenilecek*

---

[85] KILINÇ Doğan, *Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması*, (Protection of Personal Data as a Constitutional Right) AÜHFD, S: 61, :s:1089-1169 (2012).

[86] KÜZECİ age.s:71.

[87] Anayasa Mahkemesi, E.2006/167, K.2008/86 (20.03.2008), Bkz.R.G.25.06.2008 günlü, s: (26917).

veri ve bilgilerin kapsamı ya da sınırlarının ne/neler olacağına, başka bir anlatımla, temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğinde olan veri ve bilgilerin bu zorunluluk kapsamında bulunup bulunmadığına ilişkin herhangi bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Dolayısıyla, istatistiki birimler kendilerinden istenildiği takdirde her türlü bilgiyi temel hak ve özgürlüklerine müdahale niteliğinde olsa bile vermek zorundadırlar.

Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına ve aile yaşayışına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu; 25. maddesinde de herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. 20. madde gerekçesinde, özel hayatın korunmasının her şeyden önce bu hayatın gizliliğinin korunması, resmi makamların özel hayata müdahale edememesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

AİHM kararlarında da belirtildiği gibi, özel hayat bütün unsurlarıyla tanımlanamayacak kadar geniş bir kavram olup devletin yetkili temsilcileri tarafından ilgililer hakkında rızası olmaksızın bilgi toplamasının her zaman söz konusu kişinin özel hayatını ilgilendireceği kuşkusuzdur.

Anket formlarında yer alan bazı sorular özel yaşamın gizliliği ile düşünce ve kanaatin açıklanması sonucunu doğurabilir. Bir ülkede en güçlü veri tekeli idaredir. Bu gücün sınırlandırılması özel yaşamın ve düşünce ve kanaat özgürlüğünün korunması bakımından önemlidir.

Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerinde yer alan güvencelere rağmen itiraza konu 8. madde hükmüyle kişiler, bilgi toplama, saklama, işleme ve değiştirme tekeli olan idareye ve diğer kişilere karşı korumasız bırakılmış, veri toplamanın sınırlarına yasal düzenlemede yer verilmemiştir. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir." denilerek Anayasanın 20.maddesine atıf yapılarak kişisel verilerin bağımsız olarak korunabileceğine değinilmiştir. Bu karar belirtilen açıdan önemli olduğu gibi, Anayasa'da bağımsız bir hak olarak düzenlenmeden önce; "*Kişisel veri*" ve "*isteme bağlı veri*" kavramlarına kararda ayrıntılı olarak yer verilmesi, yorum yoluyla da olsa kişisel verilerin bağımsız olarak korunması gerektiği düşüncesinin hukuki dayanağını oluşturmak-

tadır. Nitekim; Yasa koyucu da bu iptal kararına duyarsız kalamamış ve 5429 sayılı yasanın 8. maddesini yeniden tanzim ederek, yasa metni içerisine "*Anayasa'da belirlenen temel haklar ve ödevler çerçevesinde, kendilerinden istenen veri veya bilgileri*"[88] ibaresini ekleyerek ilk defa yasada zikretmek suretiyle **kişisel veri** kavramının korunması gerekli bir değer olduğunu belirtmiştir. Bu anlatım itibariyle Anayasa değişikliği yapılmadan önce de; Anayasa Mahkemesi yaptığı yorum yoluyla, kişisel veriler hakkının, kişinin devlet tarafından aşılamayacak ve dokunulamayacak özel alanının sınırlarını çizen hak ve hürriyetleri tanımlamak için kullanılan "*negatif statü hakları*"ndan olduğunu kabul etmiştir.

F. KİŞİSEL VERİLER BİLGİ TOPLUMU İLİŞKİSİ

1.Genel Olarak

Çok çeşitli nedenlerden kaynaklansa bile kişisel verileri her zaman insanlar elde etmek istemişlerdir. Başkaları hakkında bir kısım bilgileri elde eden kimselerin, daima diğer kişilere göre kendilerini daha önde ve bilgili hissettikleri görülmektedir. Bunun elbette, psikolojik, sosyolojik, siyasi ve felsefi izahları vardır. Ancak bizler olayın hukuki yönüyle ilgilenmemiz gerekir. Gerçekten de; hukuki olarak Kişisel veriler kavramına yönelim eski olmakla birlikte; korumacı düşünceler 1960'lı yıllarda tartışılmaya başlanmıştır. Ancak 1970'li yıllarda ise hukuksal düzenlemelerin konusunu oluşturmaya başladığı söylenebilir.[89] İlk olarak kişisel veriler hukuku, devlete karşı bireyin korunması düşüncesinden ortaya çıkmıştır. Ancak; günümüzde bilginin çok önemli bir değer haline gelmesi dolayısıyla, bu bilgi toplama ve işleme işlevleri dolayısıyla özel teşebbüsler veya tüzel kişilerin de konumuz açısından önemi daha fazladır diyebiliriz.

---

[88] Bkz.R.G. 05.12.2008 günlü, s: (27075) "*5813 sayılı Türkiye İstatistik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*"

[89] KÜZECİ age.s:19.

Bilgi toplumu kavramının hızlı sanayileşme, yoğun teknolojinin üst noktaya çıktığı bir dönemde özellikle 1940'lı yılarda günlük hayata girmeye başlayan bilgisayarlar yoluyla gündeme geldiği söylenebilir. Bilginin günlük hayatın her alanına girmesi ve yaygınlaşmasıyla, üretim artmış, pazarlama teknikleri genişlemiş, günümüz insanının bir anlamda ilgisi sanayiden öte bilgiye yönelmiştir. Bu sebeple; bilgi toplumunun temel özelliklerini ve geleceğe dair etkilerini dile getirmemiz gerektiğinde; gelişme dinamiğinin, bilgisayar teknolojisi, bilgisayara dayalı enformasyon ve internet şebekeleri üzerinden veri bankalarının yönlendirilmesi olarak nitelendirmek mümkündür.[90] Kısaca; Bilgi toplumunu, sürdürülebilir, sosyal, ekonomik hedeflerine bilgiyi ve enformatik teknolojileri yoğun olarak kullanarak ulaşabilen toplumsal yapı olarak tanımlamak mümkündür. Bilgi toplumunda, bilişim teknolojisi sayesinde bilgi önem kazandığına göre; artık kas gücünün yerini bilgi almıştır. Artık, güçlü olan önde değil, bilgili olan güçlüdür. Elbette ki; bilginin üretilmesi, depolanması ve kullanılmasında bilgi toplumları teknolojiyi en yoğun kullanan bireylerden oluşur. Bilgi toplumu, yeni temel teknolojilerin gelişmesiyle bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli insan faktörünün önem kazandığı, eğitimin sürekliliğinin ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun ötesine taşıyan bir gelişme aşaması olarak tanımlanmıştır.[91] Geçmişten günümüze toplumların gücü farklı kaynaklara dayanmıştır. Özellikle sanayi toplumu kavramı sanayileşmeye bağlı üretimi temel almış ve bunun çerçevesinde uzun yıllar varlığını sürdürmüştür. Sanayi toplumundan sonraki süreçte ise temel üretim ve güç faktörü bilgi olmuş, bu bağlamda bilgi toplumu olmak önemini giderek artırmıştır. Bilgi toplumunun farklı yaklaşımlara sahiptir. Öncelikle bilgi toplumu; yakın çağa damga vuran bilgi patlaması sonucu temel üretim faktörünün bilgi olduğu, bilginin işlenmesinde ve depolanmasında da bilgisayar ve iletişim teknolojilerini baz alan bir toplum yapısıdır.[92] Bilgi toplumunun özelliklerini kısaca belirtmek gerekirse; Sanayi toplumunda kullanılan insan ve makine gücü bilgi toplumunda yerini düşünce ve akıl gücüne bırakmıştır. Haberleşme bilgisayarın yaygın kullanımıyla hızlanmış ve daha

[90] www.canaktan.org./yenitrendler/bilgitoplumuözellikler.htm. (Erişim.01.03.2019)
[91] Bkz. Dpn.87'deki erişim.
[92] http://www.on5yirmi5.com/haber/yasam/toplum/152975/bilgi-toplumu-nedir.(Erişim:18.03.2019)

kolay hale gelmiştir. Tüm dünyada üretilmekte olan bilgiye daha hızlı erişebilmek için bilgi ağları ve veri tabanları oluşturulmuştur. Eğitim sürekli hale gelmiş ve bireyselliği sağlanmıştır. Artık en güçlü sanayi ürünü bilgidir veya bilgi güçtür diyebiliriz. Bundan sonraki yüzyılları da etkileyecek en önemli güç bilgi olmaktadır.

2. Bilgi Toplumu Kavramı

Artık günümüzde, tarım toplumu veya sanayi toplumu tabirleri kullanılmamaktadır. Bilgi toplumu sürecini de tamamlamak üzere olan gelişmeler bundan sonra bambaşka bir sahaya geçecek ve belki de bundan sonra uzay toplumu kavramına alışacağız. Nasıl ki; ulus devletten, küresel topluma, sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru bir geçişkenlik olmuşsa; toplumların aynı oranda ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayamadığı gözlenmektedir. Artık en büyük güç, bilgi, bilgiyi kullanma, bilgiye ulaşma olarak karşımıza çıkmaktadır.[93]

Bilgi toplumunun etkileşimde bulunduğu en önemli kavram elbette ki; "*bilgi teknolojileri*"dir. Teknoloji alanındaki gelişmeler toplumsal yaşamda önemli değişikliklere yol açmıştır. Özellikle iletişim alanındaki gelişmeler ve bilgisayar kullanımının yaygınlaşması ile küreselleşme artmış bilgi insanların sadece yakın çevresiyle değil uluslararası çevrede paylaşılan bir ürün haline gelmiştir. Ayrıca teknolojik gelişmeler ekonomi, sanat, kültür, eğlence gibi alanlarda yeni ilişkilere yol açmakta ve ülkelerin gelişimi için fırsat sunmaktadır.

Bu kavrama bağlı olarak kişilik haklarının korunmasında ve bunun doğal sonucu olarak da kişilik haklarına sıkı sıkıya bağlı, kişisel veriler açısından da koruma sistemlerinin geliştirilmesinin zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, Bilgi teknolojilerini gelişimiyle bilgi toplumu arasında doğal bir ilişki varsa, bilgi toplumu ile kişisel veriler arasında da doğal olarak bir ilişkinin olması kaçınılmazdır. Yaşanan bu hızlı gelişmeler bilginin elde edilmesi ve depolanması konusunda insanlar arasın-

[93] GEMALMAZ M. Semih, *Devlet Birey ve Özgürlük*, Legal yay.İst.(2012) s.285.

da müthiş bir rekabet ortaya çıkarmış, bilgiyi elinde bulunduran kişi o bilgiye sahip olma derecesi kadar güçlü hale gelmiştir. Sahip olduğu bu gücü kaybetmemek ya da bulunduğu konumdan daha güçlü hale gelmek için kişinin sürekli bilgiyi yenilemeye ve depolamaya ihtiyacı vardır.

Bu bilgiyi olan açlık, toplumsal hayatta kişiler için üretilen bilgilerin veya kişiye ait verilerin de açıkta kalmasına neden olmaktadır. Korumasız bu verilerin ihlali halinde elbette kişinin şahsi haklarının zarar göreceği açıktır. İşte çağımızda bilgi toplumuna geçiş ne kadar zorunlu ise, bireyin özgürlüklerinin korunması da o kadar önemli hale gelmiştir. Kişisel verilerin korunması hukukunun gelişimi bilgi teknolojilerine karşı bireyi koruma amaçlı olarak ortaya çıkmış bir kavramdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ İLE ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUKTAKİ DÜZENLEMELER

A. TARİHSEL GELİŞİM

Kişisel verilerin korunmasına dair ilk tartışmalar özellikle otomatik veri işleme sistemlerinin devreye girdiği 1960'lı yıllarda başlamıştır. İlk modern gelişmelerin ABD'de başladığı, bunun sonucunda bireyin özel yaşamına yönelik endişelerin artmasıyla 1974 tarihli Özel Yaşamı koruma Kanunu (Privacy Act) kabul edildiği anlaşılmaktadır.[94] Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde özel hayatın korunmasına dair hükümler olmakla birlikte; Avrupa'da ilk düzenleme Almanya'nın Hessen Eyaletinde kabul edilen bölgesel bir yasaya dayanmaktadır.1977 yılında ise Veri koruma kanunu Almanya'da kabul edilmiştir. Avrupa'da sonraki gelişmelere bakıldığında, ulusal bazda kişisel verilerle ilgili yasa çıkaran ülkenin İsveç olduğu görülmektedir.1973 yılında çıkartılan Veri koruma Yasasıyla benzer bir koruma getirilmiştir. Bu dönemde kabul edilen veri koruma yasalarının ortak özelliklerinin; devletin elindeki merkezi ve geniş kapsamlı veri bankalarına karşı gelişen tepkiler üzerine düzenleme yapılma ihtiyacının ortaya çıktığı yönündedir. Nitekim bu yasalarla başta devletin elinde bulunan veriler olmak üzere, veri bankalarının kayıt altına alınması yükümlülüğü bu dönemde kabul edilmiştir.[95]

Kişisel verilerin korunması hakkı, tarihi süreç içerisinde tek başına bir hak olarak ortaya çıkmamıştır. Önceleri bu hak, kişinin yaşam hakkı, vücut bütünlüğü hakkı, özel yaşamın gizliliği hakkı gibi haklarla anılmıştır. Öncelikle özel yaşamın

---

[94] KARTAL M. Tevfik, (International Journal of Economics and Innovation) *Kişisel Verilerin Korunması: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme.* Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, S: 4 (1) (2018),s: 1-18. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/451804 (Erişim:19.03.2019)

[95] KÜZECİ *age.*s:112.

gizliliği hakkı pek çok uluslar arası ve ulusal metinde yer alsa da hedef, bu hakkın ayrılmaz bir parçası olan "*kişisel veriler*" kavramına evrilmiştir. Daha doğrusu önceleri kişilik haklarının bir parçası olarak adlandırılsa da, ilerleyen teknolojik gelişmeler ve ihtiyaçların ortaya çıkarmasıyla kişisel veri kavramı, sonradan yapılan düzenlemelerde bağımsız bir karakter kazanmıştır. Bu doğrultuda özellikle 1980'lerden sonra kişisel verilerin korunmasında yeni bir döneme girilmiştir. Birleşmiş Milletler, OECD, Avrupa Konseyi, APEC gibi uluslararası kuruluşlar kişisel verilerin korunması ve sınır ötesi aktarımını düzenleyen metinler kabul etmeye başlamışlardır.[96] Genellikle bu metinler önceleri tavsiye niteliğinde olsa da, Avrupa Birliğinde kabul edilen metinlerin ise üye ülkeleri bağlaması yanında, genellikle sözleşme dışı ülkelere de geniş tesir ettiği söylenebilir. Tabiidir ki; bunun önemli nedenini, yeterli koruma sağlayamayan ülkelere kişisel veri aktarımını yasaklayan 95/46/AT sayılı Avrupa Konseyi'nce yayınlanan "*Kişisel verilerin işlenmesi ve bu türdeki verilerin serbest dolaşımı bağlamında bireylerin korunmasına ilişkin"* 24 Ekim 1995 tarihli Yönerge'ye bağlamak mümkündür. Elbette Birleşmiş Milletler ve OECD metinleri kişisel verilerin korunmasını ülkeler bazında emredici olarak sağlamamakta, tavsiye niteliğinde kararlar olarak nitelendirilse de; Avrupa konseyi ve Avrupa birliği metinleri tarafları bağladığından daha etkili bir koruma sistemi sağladığında kuşku yoktur.

B. ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. Genel olarak

Elektronik ortamlarda yapılan işlem sayısının her gün artması, ticari hayatın buna göre etkinliğinin hızlanması, gerek devletler gerekse uluslar arası örgütler açısından konuyu ister istemez önemli hale getirmiştir. Bu husus kişisel verilerin elektronik ortamlarda kullanılmasını zorunlu hale getirirken, hakkında veri toplanan kişi-

[96] KÜZECİ.age.s:119.

nin kişilik haklarının korunmasını da tabiidir ki zorlaştırmaktadır.[97] Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte kişinin mutlak olarak korunan değerlerine karşı saldırılarda koruma sistemi giderek zayıflamaktadır. Facebook, Twitter, İnstagram gibi sosyal medya sitelerine üye olan kullanıcılar kendi fikir ve düşüncelerini paylaşmakla kalmamakta; aynı zamanda başkalarına ait fotoğraf ve videolara "*etiketleme*" yoluyla kişilerin özel bilgilerini kamuoyuna açmaktadırlar. Hatta bu verilerin depolanmasıyla kullanıcı profili oluşturulmakta ve bu veriler ticari şirketlere, siyasi partilere veya bazı örgütlere para karşılığı satılmaktadır.[98] Bu konuda uluslararası kuruluşlar ve devletleri hukuki düzenlemeye iten esas birinci gücün kişisel hakların korunmasında geçmişteki adaletsiz uygulamaları düzeltmek, otoriter rejimlerin baskıcı uygulamalarını azaltmak olduğu düşünülmüştür. Elbette tek neden bu değildir. Özellikle elektronik ticaretin artmasına bağlı olarak dünyada pek çok ülke bu sistemi desteklemek ve ticari hayatı güvenceye alabilmek için kişisel verilerin koruma altına alarak kişisel veriye kolay ulaşılamamasını güvenceye almak istemişlerdir. Bunun yanı sıra bir üçüncü neden olarak da; özellikle Avrupa birliği hukukunda yeknesaklığı sağlamak için Avrupa konseyinin kişisel verilerin korunmasına dair 108 sayılı[99] "*Kişisel verilerin Otomatik işleme tabi tutulması karşısında bireylerin korunması sözleşmesini*" kabul etmeleri gösterilebilir.[100] Aşağıda konu kurumlar bazında incelenecektir.

2. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development)

Uluslararası alana kişisel veriler kavramının tanınmasında öncü kuruluş OECD olduğu söylenebilir.[101] Örgütün amacı, ülkeler arasında ekonomik büyümeyi

---

[97] ERSOY Eren- "*Gizlilik, Bireysel haklar, kişisel verilerin korunması*", 4.Bilgi Teknolojileri Kongresi, Akademik Bilişim,Pamukkale Üniversitesi, (Sunum) 09-11/02/2006.

[98] ATASOY Kemal,"*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel verilerin korunması ve veri sahibinin rızası,*M.Ü.H.F.D.. (özel sayı) C:22,Sayı:3, (2016) s.270.

[99] Kişisel verilerin Otomatik işleme tabi tutulması karşısında bireylerin korunması sözleşmesinin uygun bulunduğuna dair kanun gerekçesi,:http:/www.2.tbmm.gov.tr/d26/1/0320, (Erişim:1.2.2019).

[100] KILINÇ, agm. s:1089-1169.

[101] OECD Örgütü, (Organization for Economic Co-operation and Development- OECD) Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 20 ülke tarafından 1961 yılında kurulmuştur. Ekonomik ve işbirliği örgütü olup kararlarının bağlayıcılığı yoktur. Tavsiye niteliğinde kararlar alır,Ancak; üye ülkelere bağlılık dolayısıyla grup baskısının etkisiyle çeşitli reform hareketlerine öncülük ettiği söylenebilir.

sağlamak, iş alanlarının arttırmak, küresel ticaretin büyümesine katkı sağlamak, demokrasiye ve Pazar ekonomisine bağlı devletleri bir araya getirmek olarak özetlenebilir.[102] Tavsiye niteliğinde karar aldığından ülkelerin bu kararları iç hukuklarının bir parçası haline getirme zorunluluğu yoktur. 1951 yılında kabul ettiği "*Özel Yaşamın gizliliğinin ve sınır ötesi kişisel veri dolaşımının korunmasına ilişkin rehber ilkeler*" daha çok kişisel verilerin ekonomik boyutuna işaret etmektedir. OECD'nin kabul ettiği bir kısım Rehber ilkelerde,[103] Veri toplamanın sınırlı olması, verilerin belirli bir niteliği karşılaması, amacın belirliliği, kullanımın sınırlı olması, veri güvenliği, açıklık, bireyin katılımı ve hesap verebilirlik gibi ilkeler kararlaştırılmıştır. Bu ilkeler bağlayıcı olmasa bile uluslar arası alanda yapılan ilk hukuki düzenleme girişiminin ön ayağını oluşturmaktadır. Aynı zamanda üye ülkeler dışından gelen ülke temsilcilerinin de katkıları olan bu ilkelerin belirlenmesi sürecinde, kişisel verilerin korunması kapsamında ilkesel tespitlerin mutabakat çerçevesi tespit edilmiştir. Hatta üye olmayan devletlere ait ticari şirketler bu kriterlere uyacaklarını taahhüt etmeye başlamışlardır. Ülkemizde de Kişisel Verilerin korunması kanunu gerekçesine bu rehber ilkeler ışık tutmuştur.[104] Böylelikle sözü edilen OECD ilkeleri etkisini devam ettirmektedir.

2013 yılında Rehber ilkeler revize edilerek, küresel düzeyde koruma amacıyla metne bazı ilaveler yapılmıştır. Bunların özellikle; ulusal gizlilik stratejileri ve gizlilik yönetim programlarının benimsenmesi ile veri sızıntılarını bildirme yükümlülüğü olarak değerlendirildiği gözlenmektedir. Bu güncellemelerin değişen teknolojik yapılanmalara ve verilerin korunması ihtiyacına binaen devam edeceği anlaşılmaktadır.

(Bkz.http://www.oecd.org/.)

102 KÜZECİ. age.s.120.

103 OECD guidelines on the protection of Privacy and Transborder flows of personal data. http./www.oecd.org./document/18.03343. en 2649-34255-1815186 html (Erişim:02.02.2019)

104 KÜZECİ.age.s:122.

3.Birleşmiş Milletler

a. Genel Olarak:

Birleşmiş Milletler Örgütü, II. Dünya Savaşı sonrasında uluslararası barışın sağlanması ve devamı, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi ile insan haklarının güvence altına alınması amacıyla 24 Ekim 1945 tarihinde ülkemizin de içinde bulunduğu 51 ülke tarafından kurulmuştur. Bugün itibariyle 193 ülkeye ulaşan Birleşmiş Milletler Örgütüne üye devletler, aralarındaki ilişkilerin temel ilkelerini belirleyen BM şartından doğan yükümlülükleri kabul ve uygulamayı taahhüt ederler.[105] Birleşmiş Milletler Örgütünün 4 asli görevinden biri de; Sosyal, ekonomik, kültürel veya insancıl karakterdeki uluslararası problemlerin çözümünde ve insan haklarına saygının teşvik edilmesinde ve yükseltilmesinde uluslararası işbirliğini sağlamak olarak belirtilmiştir.[106] Kuruluşundan kısa bir süre sonra 10 Aralık 1948'de kabul edilen "*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*" üye ülkeler için bağlayıcı olmasa da; insan haklarının korunması alanında dünya ölçeğinde standart belirlemede ilk adım olarak kabul görmektedir.[107]

b. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi:

10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun Paris'te yapılan toplantısında kabul edilen 30 maddelik İnsan Hakları Bildirgesi[108] uluslararası alanda bağlayıcı olmasa bile alanında kabul edilen ilk belge olarak bilinmektedir. Konumuzla ilgili olmak üzere BM. İnsan Hakları Bildirgesinin 12.maddesini zikretmek gerekir. Sözü edilen 12. Maddede; "*Hiç kimse, özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine yönelik keyfi müdahalelere ya da onur ve şöhretine yönelik saldırılara maruz bırakılmayacaktır. Herkesin, bu tür müdahale ya da saldırılara*

---

105 Bkz.http//www.un.org./en/dokuments/caharter/.

106 PAZARCI Hüseyin, *Uluslar arası Hukuk,*Turhan Kitabevi, Ankara (2012),s:190.

107 TARHANLI Turgut, *BM Örgütü ve İnsan haklarının korunmasına ilişkin başlıca usuller, İnsan Hakları* Yapı Kredi Yay. İst(.2000),s:408.

108 Bkz.R.G.27.05.1949 günlü, s: (7217) (6.4.1949 tarihli ve 9119 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekindeki metin)

karşı yasa ile korunma hakkı vardır" denilerek asgari hukuki koruma yolunu açmada âkit devletlere yol gösterici ilke kayıt altına alınmıştır. Elbette burada Kişisel veriler kavramına doğrudan yer verilmemiştir. Ancak; kişisel verilerin de kişilik haklarının ayrılmaz bir parçası olduğu nazara alındığında, Bildirge'nin 12. maddesinin tavsiye niteliğinde olsa bile uluslar arası hukuki düzenlemelere kaynaklık ettiğinde kuşku yoktur.

c. Medenî ve Siyasi Haklar Sözleşmesi

23.03.1976 yılında yürürlüğe giren ancak Türkiye tarafından 21.07.2003 tarihinde çekinceli olarak kabul edilen[109] Birleşmiş Milletler "*Bireysel ve Siyasi Haklar Sözleşmesi*"nin 17.maddesinde de Bildirge'nin 12.maddesine benzer bir hüküm vardır.[110] Burada özel yaşamla ilgili bölüm sıralandıktan sonra, kişinin bu saldırılara karşı hukuki himayeden yararlanacağı belirtilmiştir. Fakat esas kişisel verilerle ilgili kavramın, Sözleşmenin 40/4 maddesi uyarınca yorumlama yetkisine sahip Birleşmiş Milletler İnsan Hakları komitesince kabul görmesidir. Nitekim; Komitenin 16. Genel Yorumunda; 17.madde yorumlanmış ve "*Tüm insanların toplum içinde yaşamlarının sonucu olarak, özel hayatın gizliliğinin korunması kaçınılmaz şekilde görecelidir. Ancak; sözleşmeden anlaşılacağı üzere; yetkili otoriteler, toplumun çıkarları için korunması gerekli olan, bireyin özel hayatı ile ilgili bir bilgiyi öğrenme talebinde bulunabilmelidir…..Özel hayatın gizliliğinin en etkili şekilde korunabilmesi için, her birey kişisel dosyalarda ve veri tabanlarında kendisiyle ilgili bilgiler saklanmışsa bu bilgilerin ne tür bilgiler olduğunu ve ne amaçla saklandığını öğrenme hakkında sahiptir. Ayrıca, her birey, hangi kamu otoritelerinin, özel kişilerin veya kurumların bu dosyaları kontrol altında tuttuğunu veya tutabileceğini öğrenebilmelidir. Söz konusu dosyaların, yanlış kişisel verilere yer vermesi halinde veya bu bilgilerin hukuki aykırı şekilde toplanması veya kullanılması halinde her birey düzeltme*

[109] Bkz R.G. 21.07.2003 günlü, s: (25175) (2003/5851 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekindeki metin)
[110] Bkz.R.G.21.07.2003 günlü, s: (25175) (4.6.2003 tarihinde 4868 sayılı yasa ile kabul edilen "*BM Medeni ve Siyasi Haklar sözleşmesi* metninde yazılı 17.madde hükmü)

veya bilgilerin ortadan kaldırılmasını talep etme hakkında sahiptir."[111] denilerek, geliştirilen bu genel yorumun günümüzde yasa metinlerine giren pek çok ilkeye ışık tuttuğu görülmektedir. Her ne kadar 16. Genel yorum içerisinde; bazı kriterlere atıf yapılmadığı, örneğin; kişisel verilerin toplanmasının belirli amaç için sınırlandırılması öngörülmüşse de; bu işlemin dürüstlük kurallarına uygun olacağına dair bir atıf bulunmaması ve hassas kişisel verilerle diğer veriler arasında ayrıma gidilmediği hususunda bir yorumla tenkide maruz kalmışsa da;[112] asgari seviyede hakları belirlemede çerçeve metinler olan uluslararası sözleşmelerin kanun veya yönetmelik ayrıntısıyla yazılımını beklemenin veya sonradan ortaya çıkan hak kavramlarına dair yorumların, tüm ayrıntılarını içermesinin beklemeyeceği düşüncesiyle bu görüş kanaatimizce abartılı bulunmuştur.

d. Rehber İlkeleri

Bu düzenlemeler yanında, Birleşmiş milletler nezdinde kişisel veriler kavramıyla ilintili ilk belgenin, 1990 yılında kabul edilen "*Bilgisayarla işlenen kişisel veri dosyaları hakkında yönlendirici ilkeler*" adını taşıyan metin olduğunu söylemek doğru olacaktır. Bu belgede kişisel verilerin korunmasına ilişkin özellikler açıklanmış ve tasnif edilmiştir. Bu çerçevede kişisel verilerin kanuna aykırı ve dürüst olmayan yollardan toplanmamasına ilişkin yasallık ve dürüstlük ilkesi, toplanan verilerin doğruluğu kontrol edilerek doğru ve eksiksiz olarak saklanmasını temin hususunda doğruluk, kişisel verilerin haklı amaçla toplandığı belirlendikten sonra bu konunun ilgililere açıkça bildirilmesi hususunda amacın belirli ve haklı olması, kişisel veriyle ilgili olarak kimliğini ispatlamak kaydıyla kendisi hakkında toplanan bilgilerin ne gibi bir işleme tabi tutulduğunu öğrenebilmek amacıyla ilgili kişilerin bilgiye erişim hakkı, kişinin etnik kökeni ırkı, cinsi, cinsel yaşamı, dini veya felsefi inancı gibi konularda duyarlı olunmasına dair sınırlı şekilde bilgi toplanmasını içeren ayrımcılıktan

---

[111] BM İnsan hakları komitesi 32. Oturum.16.Genel Yorum.Madde:17, *Birleşmiş Milletlerde İnsan hakları yorumları*, İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal Kültürel Haklar Komitesi Dergisi (1981-2006) Çev. UYAR Lema, İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları, İst. Bilgi Ünv.Yay. İst.2006.s:35

[112] KÜZECİ, age,s:125.

kaçınma ilkesi, yetkili makamların milli güvenlik, kamu düzeni, halk sağlığı, genel ahlâk ve diğer kişilerin hak ve özgürlüklerine zarar vermemek gibi hususlarda devletlerin istisna koyma yetkisi kişisel verilerin toplanmasında bütün kurum ve kişilerin doğal afetler kazalar ve insanların işleyecekleri hata ve kusurlar ve suçların yaratacağı tehlikelere karşı korunması için her türlü önlemin alınmasına dair güvenlik ilkesi, bunun yanı sıra kişisel verilerin saklanmakta olduğu ülkeden başka bir ülkeye naklinde her iki ülkenin ulusal mevzuatının da buna izin vermesi gerektiğine dair sınır ötesi veri ilkelerine dair Birleşmiş Milletler yönlendirici ilkeleri kabul edilmiştir.[113] Verilerin yasal yollarla toplanması ilkesi, Verilerin doğruluğu ilkesi, verilerin amaçlarının belirliliği ilkesi ve kişinin verilere erişim ilkesinin belirli hallerde sınırlanması söz konusu olabilirse de[114]; gerçek kişilere ait bütün veri dosyalarına uygulanması gerektiği, duruma göre elle işlenen verileri de kapsadığı anlaşılmaktadır. Rehber ilkelerin bir niteliği de; kişisel verilerin korunmasına ilişkin uygulama birliğini sağlayacak yetkili ve bağımsız bir veri koruma organının kurulmasını öngörmesidir. Bu durum Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan metinlerden daha öndedir. Ancak, bu öncü niteliğine rağmen, bu rehber ilkelerin sınırlı etkisi Avrupa Konseyi ve OECD belgelerinden daha sınırlı olmuştur. Bu yüzden BM İnsan hakları Konseyi Kişisel verilerin korunmasında daha aktif bir rol oynamak üzere 2015 yılında "*Dijital çağda özel yaşamın gizliliği hakkı*" adıyla bir karar yayınlayarak[115] her dönemde ve her ortamda kişisel verilerin korunmasına vurgu yaparak konunun önemini anlatmıştır.

4. Avrupa Konseyi

a. Genel Olarak

Bölgesel bir kuruluş olarak Avrupa Konseyinin asıl amacı, "*insan haklarının korunması ve geliştirilmesidir*"[116] 5 Mayıs 1949'da imzaya açılan ve 3 Ağustos

---

[113] United Nations guidelines corcerning computerized personal data files, Union Nations (Genel Kurul Kabul tarihi:14.12.1990) www.refworld.org/.pdfid/3ddcafaac.pdf. internet. (Erişim: 01.02.2019)

[114] KÜZECİ, age.s:126.

[115] UN General Assembly, Human Rıght Council, Twenty-eight session agenda item.

[116] GÖZÜBÜYÜK Şeref, Gölcüklü Feyyaz, *Avrupa İnsan hakları sözleşmesi ve Uygulaması,* Turhan Kitabevi, Ankara-(2002), s:8.

1949'da yürürlüğe giren Avrupa Konseyi Statüsü[117] Türkiye tarafından 08.08.1949 tarihinde imzalanmıştır. Başlangıç bölümünde aktarıldığına göre Konseyin hedefi, "*…halkların ortak varlığı olan ve gerçek demokrasinin dayandığı kişi özgürlüğü, siyasi özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkelerine kaynaklık eden dünce ve ahlaki değerlere, sarsılmaz bir şekilde bağlı olarak, aynı hisleri paylaşan ülkeler arasında sıkı bir birlik kurulması zorunlu görülmüştür…*" sözleriyle açıklanmıştır. Konsey elbette hukuk ve demokrasi konularına ağırlık vermektedir. Statü anlaşma da bu çerçevededir. Bilindiği üzere Konsey'in kabul ettiği en önemli hukuki metin İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'dir. Ama bunun yanı sıra da Konsey; kişisel verilerin korunması konusunda da çalışmalar yapmış ve en önemli belgesini 28 Ocak 1981 tarihinde kabul etmiştir.[118] Buna göre; 108 sayılı "*Kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi sırasında gerçek kişilerin korunmasına ilişkin sözleşme*"[119] kişisel verilerin korunması konusunda en temel sözleşme olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla; Avrupa Konseyince kabul edilen bu iki önemli belgenin, kişisel verilerin korunmasının Sözleşmeyle bağlayıcı hale getirildiği ilk belgeler olduğunu söylemek gerekir. İnsan hakları sözleşmesinde doğrudan kişisel veri tanımı olmamakla birlikte; temel özgürlüklerin çerçevesini çizen bu sözleşmeye, 108 sayılı sözleşmede bolca atıf yapılmak suretiyle konunun önemi vurgulanmıştır. Böylelikle her iki sözleşmeyi de birlikte mütalaa etmek gerektiği açıktır.

d. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Tam adı "*İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi*" olan ve Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi olarak bilinen 1950 yılından[120] bu güne

---

117 R.G. 17.12.1949 günlü, s: (7382), 12.12.1949 tarihli ve 5456 sayılı kanun.

118 2007 yılından bu yana Avrupa Birliği'nde ve dünyanın birçok ülkesinde 28 Ocak Veri Koruma Günü olarak önem kazanmıştır. Ülkemizde de yasanın yürürlüğünden sonra, 2017 yılından beri bu gün kutlanmakta ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından konferanslar düzenlenmektedir.

119 Türkiye Sözleşmeyi 28 Ocak 1981 tarihinde imzalamıştır. Ancak; Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair Kanun 18 Şubat 2016 tarih ve 29628 sayılı Resmi Gazete'de, ilgili Ba kanlar Kurulu Kararnamesi ise 17 Mart 2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazete'de yayımlana bilmiştir.

120 Sözleşme, 04.11.1950 tarihinde Roma'da imzalanmış ve ilk olarak 10 devlet onayıyla 03.09.1953

insan hakları alanında bilinen en önemli kaynak olma özelliğini korumaktadır. Bu sözleşmede kişisel veriler kavramı bağımsız bir hak olarak yer almamaktadır. Ancak; aile yaşamı, özel yaşam, ikametgâhı ve haberleşme hakkı konularında haklar içeren sözleşmenin 8.maddesinde; "*Herkesin, özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkı vardır*" denilerek[121] geniş anlamda özel yaşamın korunması hakkı kapsamında "*kişisel verilerin*" de temel haklara dahil edildiği belirtilmektedir. Peki, açıkça kişisel veriler kavramı olmadığına göre; Sözleşmenin 8/1 maddesi ile kişisel verilerin korunması kavramını bağdaştırmak nasıl mümkün olacaktır? Sözleşmenin en önemli yaptırım mekanizmasına sahip "*İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi*" kişisel verilerin korunmasını, 8.madde kapsamında değerlendirmektedir. Ancak; AİHM kararlarında daha çok taraf devletlerin organlarınca yapılan kişisel veri ihlallerine karşı koruma sistemi getirdiği görülmektedir. Özel kişilerin veya özel hukuk tüzel kişilerinin işlediği kişisel veri ihlallerinde konu tam olarak netliğe kavuşmamıştır. Bu durum işin doğası gereği Mahkeme önüne gelen ihlallerin muhatabının bir devlet olmasından kaynaklanmaktadır. Pek çok mahkeme içtihadında görüleceği üzere; "*…bir hakkın kullanımına, bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmesi, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir*" denilmiştir. Bu nedenle Mahkeme, bireysel özerkliği ve bilgilerin geleceğini belirleme hakkını, Sözleşmenin 8.maddenin getirdiği güvencelerin yorumlanmasında önemli bir temel ilke olarak kabul etmektedir.[122] Elbette sözleşmenin hazırlandığı yıllarda kişisel veri kavramı bu kadar gelişmediğinden, Mahkeme yorumlarında kişisel verilerin korunmasını kişilere ait "*özel alan*" kavramı içinde değerlendirmektedir. Mahkemenin içtihatlarında temel özgürlükleri koruma açısından güncel koşullar ışığında yeni gelişmelere göre yorum yaptığı bilindiğinden, somut olaya göre kişisel veriler hakkındaki ihlalde ilk olarak

---

tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi ilk imzalayan devletlerden olmakla birlikte; onaylama süreci 18.05.1954 tarihinde tamamlanmıştır.

121 GEMALMAZ Mehmet Semih, *Ulusalüstü İnsan Hakları Kavramının Genel Teorisine Giriş*, Legal, Yay. (2007) s:965.

122 KÜZECİ age.s:139.

ihlalin özel yaşam alanında kalıp-kalmadığını değerlendirmekle olayı irdelediği görülmektedir.[123]

e. 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Avrupa konseyi, bu amaçla kişisel verileri korumakla ve özel sektör ile kamu sektörünün göz önünde bulundurulması gereken ilkeleri ilk olarak 1981 yılında "*kişisel nitelikteki verilerin otomatik işleme tabi tutulması karşısında şahısların korunmasına dair sözleşme*" ile kabul etmiştir. İlk olarak Konsey tarafından 28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açılan bu sözleşme,[124] günümüzde hükümlerinin eskidiği yönünde eleştirilere maruz kalsa da kişisel veriler hukukunun gelişmesinde ve ilerlemesinde uluslararası bağlayıcılığı olan tek metin olma özelliğini hâlâ korumaktadır.[125] Bu belgenin diğer uluslar arası belgelere göre önceliği ve ayrıcalığı ***kişisel verilerin korunması*** konusunda hukuki bağlayıcılığı olan ilk resmi uluslar arası metin olması yanında, Sözleşmenin Konsey üyesi olmayan devletlerin de imzasına açık olduğunu söylemeliyiz.[126] Sözü edilen 108 sayılı sözleşme konsey üyeleri ile birlikte Türkiye tarafından da kabul edilmiş ve 29 Şubat 2016 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.[127] 27 Maddeden oluşan 108 no'lu sözleşme, esasen her üye ülkede uyruğu veya ikametgâhı ne olursa olsun gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle kendilerini ilgilendiren verilerin, otomatik bilgi işleme tabi tutulması karşısında özel yaşamlarını güvence altına almayı amaçlamaktadır. Bu sözleşme hem kamu hem de özel sektördeki kişisel verilerin toplanmasını kapsamaktadır. Bunun yanında sa-

---

123 KILINÇ Ümit*, İsim ve Soyismin AİHS Kapsamında Korunması,* TBB Dergisi,S:89,s:243 (2010) Bkz. Tyrer Birleşik krallık davası, 5856/72 sayılı karar.

124 28 Ocak 1981'de imzaya açılan *'Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına ilişkin 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi*'ni 2016 yılında kabul ettiği mizden, 2017 yılından itibaren 28 Ocak günü ülkemizde Sözleşmenin imzaya açıldığı günü hatır latmak adına "***Kişisel veri Günü***" olarak anılmaktadır.

125 KÜZECİ age.S:133.

126 Sözleşme AK üyesi olmayan devletlerin de imzasına açıktır. Bugüne kadar Konsey üyesi olmayıp Sözleşmeyi onaylayarak taraf olan devletler, sırasıyla Uruguay, Mauritius, Senegal ve Tunus'tur. Son olarak, Capo Verde Islands ve Meksika sözleşmeye 1 Ekim 2018'de taraf olmuştur.

127 Bkz.R.G. 17.03.2016 günlü, s: (29656) Sözleşmenin uygun bulunduğuna dair karar. Uygun Bulma Kanunu 6669 sayılı Yasa ile düzenlenmiştir. Bkz. R.G.18.2.2016 günlü, s: (29628).

dece otomatik yolla işlenen bilgilere yönelik koruma içerdiğini söylemek mümkündür. Elle işlenen bilgiler yönünden kural olarak koruma sistemi öngörmemektedir. 108 Sayılı sözleşme nitelik itibariyle kişisel verilerin tutulmasında asgari seviyede de olsa,bazı özellikleri belirlemiştir. Buna göre kişisel veriler "*meşru ve yasal yoldan*" elde edilmeli, *belli ve meşru amaçlar için kaydedilmeli ve bu amaç doğrultusunda kullanılmalıdır*. Aynı zamanda *nihaî amaç için gerekli görülen süreyi aşmayacak bir müddet içerisinde muhafaza* edilmelidir. Bunun yanı sıra kişilere ait özel nitelikteki veriler veya sözleşmede değinildiği üzere (hassas veriler) kavramı içerisinde kalan bilgilerin sıradan verilere göre işlenmesinde daha katı bir hukuki düzenleme yapılması ve buna göre denetim kuralları getirilmesi ön görülmüştür. Elbette bu verilerin kaydedilebilmesi için de uluslar arası hukuka uygun güvenceler alınmadıkça hassas verilerin veya başka bir deyimle özel nitelikteki verilerin otomatik olarak veri sistemine işlenmesinin mümkün olmadığı hükme bağlanmıştır.[128]

108 No'lu sözleşme her ne kadar bu kayıt sistemini ve koruma sistemlerini düzenlemiş olsa da, sözleşmenin 9. Maddesinde istisnai hükümler de getirerek devlet güvenliğinin korunmasını, kamu güvenliği, devletin mali menfaatleri veya suç işlenmenin önlenmesi konularında zorunluluk teşkil ediyorsa kişisel nitelikteki verilen otomatik bilgi işleme tabi tutulması hususunda istisna getirilmiş olması halinin, sözleşme hükümlerinin ihlâl olarak sayılamayacağı belirlenmiştir.[129] Elbette uluslar arası sözleşmelerin genel niteliği itibariyle bu bir çerçeve sözleşmesi olup âkit tarafların, iç hukuklarında kabul edecekleri uygulama metinleriyle sözleşmeyi kendi mevzuatlarına uygun hale getirmeleri gerekmektedir.

d. 2001 Tarihli Avrupa Konseyi Ek Protokol

2001 yılında 42 konsey ülkesi bir araya gelerek 108 no'lu Sözleşmeye bir ek protokol ile önemli bir eksiklik giderilmiştir. Buna göre;[130] Veri işleme etkinliklerini

[128] KÜZECİ age.S:135.
[129] Bkz. Avrupa Konseyi Sözleşmesi Madde:9.
[130] Bkz.05.05.2016 gün ve 29703 sayılı R.G. (20.04.2016 kabul tarihli 6705 sayılı yasa metni)

denetleyecek bağımsız bir organ öngörülmüştür. Sözleşme hükümlerine bağlı kalınarak ulusal kanun ve düzenlemelerle bunun sağlanması hedeflenmiştir. Ayrıca; kişisel verilerin üçüncü ülkelere transferine ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir. Bu iyileştirme çabalarına rağmen Ek protokolün bağımsız bir veri koruma organı kurulması yönündeki hükümlerinin yeterli olmadığı, Avrupa Birliği tarafından çıkartılan **95/46/EC** sayılı veri koruma Yönergesi'nin bir benzeri olmaktan öteye geçmediği dile getirilmiştir.[131]

5. Avrupa Birliği ve Kişisel Verilerin Korunması

Birlik bünyesinde üye ülkelerdeki kişisel verilerin korumasını düzenleyen ve izleyen bağımsız denetleme sistemleri olduğu gibi, Birlik düzeyinde de çeşitli organlar marifetiyle kişisel verilerin korunmaya çalışıldığı görülmektedir.[132]

a.Hukuksal Belgeler ile Kişisel Verilerin Korunması

Genel olarak kamuoyunda Avrupa konseyi ile Avrupa birliği kavramı karıştırılmakta, bu iki kavramın birbirleriyle kesişen noktaları olduğu kadar sözleşmeci devletlerin farklılığı ve amaçları doğrultusunda siyasi birliklerin ayrışması da söz konusudur. Birliğinin esas amacı; *Avrupa coğrafyası temel alınmak suretiyle küresel düzeyde siyasi ve iktisadi anlamda etkili olmayı hedefleyen bir entegrasyon* çabasıdır. Kuruluş felsefesi; *barış özgürlük refah demokrasi ve hukukun üstünlüğü kavramını geliştirmek* olan Avrupa konseyi daha çok siyasi hukuki bir teşekkül olmakla birlikte; Avrupa birliği daha çok küresel düzeyde etkili olmayı hedef tutan siyasi ve ekonomik bir birlik olarak öne çıkmaktadır. Bu açıdan Avrupa birliği hukuku içerisinde kişilerin, malların, hizmetlerin, sermayenin ve bilginin serbestçe dolaşabilmesi için iç hukuk mevzuatında çalışmalar yapan Birliğin de kişisel verilerin bu

[131] KÜZECİ age.s:137.
[132] KÜZECİ age.s:158.

şekilde alenen dolaşmasını engellemek için korumacı sistemler kurmayı hedeflediği gözlenmektedir. Elbette Avrupa konseyinin en önemli siyasi-hukuki belgesi olan "*İnsan Hakları Sözleşmesi*" Avrupa Birliğinin de temel kaynağıdır. İnsan hakları sözleşmesinin 8. maddesinde değinildiği üzere "*Özel hayat ve aile hayatının korunmasını*" teminat altına alındığından hukuki düzenlemelerin yapılmasına bu maddenin ön ayak olduğunu söyleyebiliriz. Bir başka deyimle, temel hak ve özgürlükler konusunda konsey ülkelerinin ana metin olarak kabul ettikleri *insan hakları sözleşmesi* temel kaynak iken, bu temel ilkeden de yararlanan Avrupa birliği daha çok ticari hayatın güvenli hale getirilmesi, mal ve hizmetlerin serbestçe dolaşımı bunların güvence altına alınması hususlarının kabul ederek Avrupa birliği temel haklar şartını kabul etmiş ve bu şartın 8. maddesinde belirtildiği üzere; *herkesin kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahip olduğunu belirterek* güvence sağlamayı temel amaç edinmiştir. Kısaca; Konsey'in temel haklar manifestosu, 1950 tarihinde Roma'da imzalanan "*İnsan Hakları Sözleşmesi*"ne, Birliğin temel ilkelerini belirleyen hukuki düzenlemesi ise; 07 Aralık 2000 tarihinde Fransa'nın Nice kentinde imzalanan "*Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı*"na dayanmaktadır.

aa. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

Yukarıda değinildiği üzere; Birliğin 2000 yılında kabul ettiği Temel Haklar Şartı, Avrupa vatandaşlarının ve AB'de yaşayan bütün kişilerin bireysel, ekonomik ve siyasi haklarını tek bir metinde toplayan önemli bir hukuk belgesidir. 2004 yılında AB Anayasasının II. Bölümünde temel Haklar katalogu olarak dahil edilerek, 2005 yılı referandumunda AB Anayasasının en önemli parçası haline gelecek iken; AB Anayasasının ülkelerin iç hukuklarında referandumla reddedilmesi sonucu siyasi ve hukuki açıdan ilk imzalandığı yönüyle yürürlükte kalmıştır.[133] AB Temel Haklar Şartı, pek çok siyasal kuruma yol gösterici özelliği olmakla birlikte; 01 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon anlaşmasıyla[134] Temel Şart, artık Birlik üyelerini

[133] KÜZECİ age.s:163.
[134] Lizbon Antlaşması, Üye devletlerce 13.12.2007 tarihinde imzalanmıştır. Treaty of Lisbon

tam bağlayıcı hale gelmiştir. Temel Şart içerisinde yer alan hukuki düzenlemeler elbette; İnsan Hakları Sözleşmesi ile benzerlik gösterir. Temel şart hazırlanırken AİHS'den yararlanıldığı anlaşılıyorsa da; Temel şartın güncel gelişmelere göre yenilendiği de görülmektedir. Temel şarta göre kişisel verilerin başkalarınca kaydedilmesi veya işlenmesinin ilgilinin rızası ile yasanın öngördüğü belirli amaçlar dahilinde meşru bir temele dayandırılarak tutulabileceğini belirtmiştir. Örneğin Sözleşme'nin 8/1 maddesinde yazılı (haberleşme) terimli yerine (iletişim) terimi tercih edilmiş ve böylelikle hükmün kapsamı genişletilmiştir.[135] Nitekim Temel şart, sözleşme hükümlerinden bağımsız olarak ayrı bir hükümde "*kişisel verilerin korunması*" kavramını düzenlemiştir. Temel Şart'ın "*Kişisel verilerin korunması*" başlıklı 8/1 maddesinde; "*Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir*." denilerek hukuki korumanın ayrı bir madde olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Yine Temel Şart'ın 8/2 maddesinde ise; "*Bu veriler, dürüst bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer bir meşru temele dayanılarak işlenir. Herkes kendisi hakkında toplamış verilere erişme ve bunları düzelttirme hakkına sahiptir*." denilerek korumanın kapsamı belirtilmiştir.

Temel Şart'ın 8/3 maddesinde ise; "*Bu kurallara uyulması bağımsız bir makam tarafından denetlenir*" hükmüyle bağımsız denetim organına işaret edilmiştir. Avrupa Birliği Temel Şartı 8.maddesiyle kişisel verilerle ve korunmasıyla ilgili açık hüküm öngörmekle; Sözleşme'den bağımsız olarak "*kişisel verilerin korunmasını*" ayrı bir hak olarak değerlendirmiştir. Böylelikle; AİHS'nin 8.maddesinde yazılı "*özel yaşamın gizliliği hakkının*" İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla doldurulmaya çalışılan bölümünü yasa metni haline getirerek, pek çok hukuki sorunun çözümüne ön ayak olmuştur diyebiliriz.

Amending The Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Comminity.http./europa.eu./lisbon_treaty/index_en.htm. (Erişim:17.02.2019)

[135] KÜZECİ age.s:163.

ab. 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin Korunması Direktifi

Avrupa Birliğine üye ülkeler, aynı zamanda Avrupa Konseyi üye devletleri olarak 1981 yılında kabul edilen 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesini onayladıklarından kişisel veriler hukuku anlamında öncelikle ayrı bir düzenleme yapılmasını gerekli görmemişlerdir. Ancak, birlik ülkeleri nezdinde etkili bir koruma sisteminin sağlanamaması ve ulusal mevzuatın farklılıklar arz etmesi üzerine Avrupa birliği içerisinde temel veri koruma çalışmalarında bir uyumlulaştırmanın gerekli olduğu fikrini ortaya çıkarmıştır.[136] Bu sebeple; Avrupa Birliği, 1990'lı yıllar ve sonrasında üye devletler nezdinde bireyin kişisel verileriyle ilgili temel hakların üye devletlerce eş düzeyde korunması ve etkili bir korumanın sağlanması amacıyla çalışmalarını hızlandırmıştır. İlk olarak Avrupa Komisyonunca 1990 yılında kişisel verilerin korunması konusunda Direktif tasarı sunulmuş, 1992 yılında Parlamento'dan bir dizi değişiklik önerisiyle sonuçta 24 Ekim 1995 tarihinde, "*kişisel verilerin işlenmesi ve bu türdeki verilerin serbest dolaşımı bağlamında bireylerin korunmasına ilişkin*" **95/46/EC** sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi kabul edilmiştir. Sözü edilen direktifin hazırlanmasına esas teşkil eden sebep, Üye ülkeler arasında mal, hizmet, kişi ve sermayenin serbest dolaşımı ile bireyin özel hayatının gizliliğinin korunmasının zorunlu olmasından kaynaklanmaktadır. Kişisel verilerin serbestçe dolaşımı olmaksızın da mal ve hizmetlerin dolaşımının sağlanması mümkün olamayacağından ve aynı zamanda; ülkeler arasındaki hukuki düzenleme farklılıklarının da serbest dolaşım hakkına engel olabileceği anlaşıldığından direktifin hazırlanması süreci hızlanmıştır. Pek çok alanda olduğu gibi, kişisel verilerin korunması da bir uyumlaştırma gereksiniminin hissedildiği alandır. Elbette; "*Tek iç Pazar*" olma düşüncesi bunda etkili olmuştur.[137]

aba. 95/46/EC Direktifinin Amacı

Kişisel verilerin korunması bakımından, AB üye ülkelerinin sınırlarını da aşar biçimde en etkili koruma sistemi sağlayan hukuki metin 95/46/EC sayılı ve 24

---

[136] KÜZECİ age..s:166
[137] KÜZECİ age.s:167

Ekim 1995 tarihli Direktif olduğunda kuşku yoktur. Direktifin 1.maddesinde amaç açıklanmış ve şu şekilde izah edilmiştir. "*kişisel verilerin işlenmesi bakımından, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve üye devletlerce verilerin serbest dolaşımını engelleyecek düzenlemeler yapılmasının önüne geçilmesi*" biçiminde açıklanmıştır.[138] Bir başka deyimle, kişisel verilerin korunmasıyla oratak pazarın başarılmasıyla bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması amacı dengede tutulmalıdır. Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen 108 sayılı "*Verilerin Korunması Sözleşmesi*" Avrupa Birliği ülkelerince de kabul edilmişken ve sözü edilen ülkelerce bu hukuki metin iç hukuklarının bir parçası haline getirilmişken, Avrupa Birliği'ni ayrı bir Direktifin çıkarılması düşüncesine iten sebep; farklı ulusal yasaların iç Pazar oluşumunu engelleme tehlikesinin önüne geçme düşüncesinden kaynaklanmıştır.Nitekim çeşitli ülkelerin mevzuatı incelendiğinde üye devletler arasında aşırı farklılıkların bulunduğu, Birleşik Krallık tarafından yasal düzenlemenin asgari seviyede tutulduğu, hatta bir kısım ülkelerde yasal koruma içeren kişisel veriler düzenlemesinin bulunmadığı anlaşılmıştır.[139] İşte bu farklılıklar tek ekonomik Pazar düşüncesi önünde ciddi engel kabul edilmiş, Direktif ile üye ülkeler arasındaki veri korumasına ilişkin farklılıkların ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Üye ülkeler arasında kişisel veriler serbestçe dolaşmalıdır ancak; bireylerin temel haklarının da korunması gerektiği açıktır. Nitekim Direktifin 1.nci maddesinde; üye devletlere getirilen yükümlülük, "*gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerini ve özellikle kişisel verilerin işlenmesi ile ilgili özel yaşamın gizliliği hakkını koruma*" olarak belirtilmiştir.[140]

abb. 95/46/EC Direktifin Uygulama Alanı

95/46/EC AB Koruma Direktifi, Konsey tarafından çıkartılan 108 no'lu Sözleşmeye nazaran daha kapsayıcı ve yeni haklar tanıyan ortak bir çerçeve sunmaktadır. Direktifin, 108 no'lu Sözleşmeden farklı olarak, üye devletler için zorlayıcı ol-

---

138 http./eur-lex.europa.eu./LexUriServ.do.uri CELEX:31995 L0046:en. (E.T:02.02.2019)

139 BAİNBİRİDGE David, *EC Data Protection Direktive*, Butterwords, Birleşim Krallık,II. Edition s:17 (1996)

140 Bkz. Direktifin 1.maddesi, Başlangıç bölümü Paragraf:3.

ması yanında, sadece elektronik ortamda tutulan kişisel verilere değil, elle tutulan verilerin de kanun kapsamında olduğunu belirterek korumanın kapsamını genişlettiği anlaşılmaktadır. Direktifin, başta bireyin özel yaşamının gizliliği olmak üzere temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını kolaylaştıran şartların meydana getirilmesi amacıyla asgari koruma çerçevesinde üye devletler arasında kişisel verilerin kullanımının serbest dolaşımını sağlamaktadır. Direktifin, kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlayan hükümleri, esas itibariyle verilerin toplanması ve işlenmesine ilişkin ilkeler ile veri sahiplerinin haklarını ele almaktadır.[141] Bununla birlikte, Direktifin uygulama alanı, verileri işleyen kişiye ve işleme amacına uygun olarak bazı alanlarda sınırlandırılmıştır. AB Topluluk hukukunun alanına girmeyen, kamu güvenliği, devlet güvenliği, savunma ve ceza hukuku alanındaki devlet etkinliklerinde Direktifin uygulanma yönü bulunmamaktadır.[142]

ac. 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Koruma Tüzüğü (GDPR)

Avrupa Birliği, kişisel verilerin korunması alanında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak üzere 2012 yılında yeni bir tüzük çalışması başlatmıştır. Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu tarafından yapılan tüzük 2016 yılında kabul edilmiş olup, 25 Mayıs 2018 tarihinde 95/46/EC sayılı Direktif'i ilga ederek yürürlüğe girmiştir. **2016/679** sayılı Tüzük adını alan bu Regulasyonun (Direktif'in yürürlükten kaldırılması) başlıklı 94. maddesine göre; *" (95/46/EC sayılı Direktif'in 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılması, Yürürlükten kaldırılan Direktif'e yapılan atıfların bu Tüzük'e yapılmış sayılacağı, 95/46/EC sayılı Direktif'in 29. maddesi ile kurulan Kişisel Verilerin İşlenmesiyle ilgili olarak Bireylerin Korunması hakkında Çalışma Grubuna yapılan atıflar bu Tüzük'le kurulan Avrupa Veri Koruma Kurulu'na (GVKT) (GDPR) yapılmış sayılır.*" hükmü getirilerek Tüzük haline dönüşen direktifin tüm üye ülkeler için bağlayıcılığı kabul edilmiş olmaktadır.

---

[141] AKSOY, age.s:102.
[142] KÜZECİ, age.S:170.

ad. Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile Avrupa Konseyi Direktifi (95/46/EC) Arasındaki Farklar

Yukarıda izah edildiği üzere; 1995 yılından bu yana Avrupa Birliği Veri Koruma Hukukunun genel çerçevesini 95/46/EC sayılı Yönerge çizmektedir. Tam adıyla "*Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu türdeki Verilerin Serbest Dolaşımı Bağlamında Bireylerin Korunması Yönergesi* adına alan bu metin 20 yıllık periyotta "Kişisel Veriler Hukukunda" meydana gelen hızlı değişimlere bağlı olarak eskide kalmaya başlamıştı. Özellikle internet dünyasındaki hızlı gelişmeler ve bir kısım kişisel verilerin koruma kalkanından uzak kalmaya başlaması, Avrupa'da daha güçlü bir veri koruma hukukuna yönelik arayışları attırmıştır. AB kurumları özellikle 2009 yılından sonra bu konuda arayışlarını sürdürmeye başlamışlardır. Amaç; elbette, 21. Yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir veri koruma hukukunun inşasıdır. Komisyon tarafından 25 Ocak 2012 tarihinde önerilen paket bir müddet tartışıldıktan sonra Avrupa Parlamentosunda 12.03.2014 tarihinde yapılan oylamada, beraberinde sunulan "*Kolluk Güçleri Veri Koruma Yönergesi*" ile birlikte destek bulmuştur. Kısmi değişikliklerle Nisan 2016 tarihinde Konsey ve Parlamento tarafından kabul edilmiştir.[143] Artık uygulamada Yönerge kavramı gitmiş, yerini Tüzük (Regulation) kavramı almıştır. Bu Tüzük'ün, Yönergeden en önemli farkının uygulamada mecburilik ilkesini getirmesidir. Nitekim 95/46/EC sayılı Yönerge yürürlükte iken üye devletlerin pek çoğunda iç hukuk mevzuatına uyum konusu halledilmeye çalışılsa da; doğrudan üye devletlere uygulama gücü bulunmadığından, farklılaşan uygulamalarda ortaya çıkan sorunların giderilememesi sonucu doğurmaktaydı. Veri Koruma Tüzüğünün, Yönerge'nin yerini almasının birinci nedeni budur. Böylelikle Avrupa Veri Koruma Direktifinde benimsenen ilkeler modernize edilmiş, gelecekte vatandaşların kişisel haklarının günümüz şartlarına uygun biçimde güvence altına alınması amaçlanmıştır.[144] Aslında; 2013 yılında CIA analisti Edward Snowden tarafından ortaya atılan iddiala-

---

[143] Başlığın tam adı, EU General Data Protection Regulation (GDPR) biçiminde olup, 25 Mayıs 2018 tarihinden bu yana "*Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü*" (GVKT) olarak anılmaya başlanmıştır.

[144] AKINCI, A. Nur, *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından değerlendirilmesi*, Çalışma Raporu. No:6 Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı yay. Ankara,(2017) s:4.

rın da bu düzenlemenin işaret fişeği olduğu değerlendirilmektedir. Merkezi ABD'de bulunan Facebook ve Google gibi büyük oranda veri depolayan/işleyen firmaların, kullanıcılarının kişisel bilgilerini Amerikan Ulusal Güvenlik Teşkilatı (NSA)'ya dinleme ve gözleme faaliyetleri kapsamında aktardığı değerlendirmesinden sonra Avrupa'da bireyin hakları açısından endişeler artmıştır. Avrupa Adalet Divanı'nın uyuşmazlıklar karşısında tutum değiştirmeye başlamasıyla ve özellikle Avusturya'lı Facebook kullanıcısı Max Schrems'in şikâyetiyle baktığı meşhur "*Schrems Kararı*" ile Divan'ın yaklaşımı önem kazanmıştır.[145] Buna göre; "*Avrupa Birliği vatandaşlarının ABD'de bulunan sunuculara aktarılması, tehlikeli sonuçlara varabileceği kabul edilmiş*" ve AB ile ABD arasındaki Güvenli Liman Anlaşması iptal edilmiştir. Bu sebeple; Tüzüğün hazırlık çalışmalarının tek nedeni elbette bu dava değildir. Yaşanan somut gelişmeler, özellikle ABAD tarafından verilen kararlar göz önünde bulundurulduğunda, Yönerge'nin yetersizliğini ortaya çıkarmış, üye devletler tarafından farklı uygulamalara yol açmayan bir düzenleme yapılması ihtiyacından hareketle çalışmalara başlanmıştır.[146] Bu sebeple Tüzüğün Avrupa Birliğinde yaşayan nüfusu temsilen Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanmış olması, uygulamada kapsam sorununu akla getirmekte ise de; Avrupa Birliği, Tüzüğün uygulama alanını üye ülkeler alanından daha geniş tutmaktadır. Avrupa Birliğinde ürün, hizmet veya denetim gibi herhangi bir nedenle kişisel verilerin Birlik üye ülkelerinden geçerek, birliğe üye olmayan başka bir ülke/ülkelerle temas halinde olması durumunda o ülkeler için de bağlayıcı hale gelmektedir.[147] Böylelikle; Birliğe üye olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının kurduğu şirketlerin, birlik üyesi ülkelerle (Örnek:Almanya) iletişim kurması halinde her türlü verinin de Tüzük kapsamında korumaya alınması mümkündür. Dolayısıyla; Tüzüğün, Yönerge'den en önemli birinci farklılığının tüm üye ülkeleri bağlayıcı olması yanında, ikinci olarak; birlik üyesi olmasanız bile birlik üyesi ülkelerle iletişiminizin olması halinde bağlayıcı hale gelmesidir. GDPR tarafından getirilen yükümlülüklere uymama halinde, ihlâli gerçekleştiren kuruluşlara üst sınırı yıllık cirosunun % 4'ü veya 20.000.000. Euro'ya varan para cezaları verme yetkisi bulunduğundan ciddi yaptırımlar dikkat çekmektedir. Kısaca özetlemek gere-

[145] DÜLGER Murat Volkan, *age*. s:64
[146] DÜLGER Murat Volkan, age.s:65
[147] DÜLGER Murat Volkan, age.s:66

kirse; GDPR'nin bölgesel kapsamı birliğin dışına taşmıştır. Üye ülkeler için bağlayıcı norm niteliğinin olması yanında, üye olmayan ülke kuruluşlarına da cezai müeyyide uygulayabilme yetkisinin bulunması Tüzüğün yetki ve etki sahasını oldukça genişletmiştir.

2016/679 sayılı (GDPR) Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nün getirdiği bir diğer yenilik ise; kişisel verisi işlenecek veri sahibinden alınacak rıza kavramını daha da kuvvetlendirmiş olmasıdır diyebiliriz. Tüzük bunu 4.maddede "*açık rıza*" olarak tanımlayarak genişletmiş ve somutlaştırmıştır. Bu açık rızanın yazılı, elektronik ortamda ya da sözlü olarak da verilmemsinin mümkün olabileceğini belirterek, özellikle internette tıklanan kutucukların yeterli olabileceğini, ancak; önceden tıklanmış kutucukların olmasının veya kullanıcının susmasının yetersiz olacağına işaret edilmiştir.[148] GDPR ile kişisel veri sahibinin hakları açısından yapılan temel değişikliklere kısaca değinmek gerekirse; Tüzük, veri işleme faaliyetleri dolayısıyla veri ihlallerinin olması ve bunun veri sahibi için risk oluşturduğunun anlaşılması halinde, üye ülkeler için riskin öğrenilme anından itibaren 72 saat içinde bildirilmesi zorunluluğunu getirmiştir. Veri sahibi, verisinin işlenip işlenmediğini, işlendiğinde de hangi amaçla işlendiği konusunda erişme hakkında sahip olup, veri sahibinin, verinin silinmesi olarak da bilinen unutulma hakkı kapsamında verisinin silinmesini, aktarımının engellenmesini, yayınlanmasının önlenmesini talep etme hakkı vardır. Tasarımdan itibaren veri mahremiyeti kavramı başlangıçtan beri var olmakla birlikte ilk olarak GDPR ile hukuki düzenlemeye konu olmuştur. Bu itibarla, veri sorumlusu gerekli teknik önlemleri almakla yükümlüdür.[149] Günümüzün gelişen ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan Tüzük, henüz yeni uygulamaya girmiş olmakla birlikte son yirmi yılın en büyük değişikliğidir. 95/46/EC sayılı Yönerge nazara alınarak hazırlanan 6698 sayılı yasa henüz yürürlüğe girmiş iken, 2016/679 sayılı Tüzük hükümleriyle ülkemizin karşılaşmış olması talihsizliktir. Ancak; 1981 yılında imzalanan 108 no'lu sözleşmeden itibaren 35 yıl bekleyen Türkiye'nin hızla gelişen teknoloji ve sürekli değişen dünyaya bakılarak kişisel verilerin korunması anlamında daha fazla beklemesi mümkün değildir. 2018'de yürürlüğe giren Tüzük, ülkemiz mevzuatını da

---

[148] ÇEKİN M. Serdar*, Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*. Oniki levha yay. 1.Baskı, İst.(2018) s:54.

[149] DÜLGER, age.s:68.

etkileyecektir. Elbette, ihtilaf vukuunda, 6698 sayılı yasa uygulanacaktır. Tüzüğün, sınır ötesi üye olmayan ülkeleri de etkilediği durumlarda ülkemiz için uygulamada bir yol bulunacak veya hukuki düzenlemeler ihtiyaca binaen yeniden yapılacaktır.

b. Avrupa Birliği Kurumları Aracılığıyla Kişisel Verilerin Korunması

Birlik bünyesinde oluşturulan değişik kurumların asli görevleri yanında, aynı zamanda kişisel verilerin korunması açısından da önemli fonksiyon icra ettikleri görülmektedir. Birlik içindeki kurumlara kısaca değinilmiştir.

ba. AB Komisyonu

Birliğin hukuki düzenlemeler yapmayı önermeye yetkili tek organıdır. Ulusal devletlerde hükümete denk gelen bir organdır. AB'nin yürütme organı yani bir nevi hükümeti olarak adlandırılabilir. Kişisel verileri korunması hukukunda da etkin bir rol oynamaktadır. Komisyon ayrıca, üye devletlerin hukuki düzenlemelerin uygulanmasını izlemek ve bir sorun olduğunda müdahale etmek yetkisini de haizdir.[150]

bb. AB Konseyi

Eski adıyla Bakanlar Konseyi olarak bilinen Avrupa Birliği konseyi, günümüzde üye ülkelerin temsil edildiği bir karar organıdır. Üye devletlerin bakan seviyesindeki temsilcilerinden oluşur. Komisyon'un önerdiği tasarıların yasalaşmasında etkin rol oynar. Avrupa Birliğinin siyasi organı olan Konsey, kişisel verilerin korun-

[150] KÜZECİ age.s:159.

masında iki yol izleyerek etkili olabilmektedir. İlk olarak; yasal düzenlemeler yapılırken veya ilgili tartışmalar esnasında, forum yoluyla üye devletlerin alacağı kararlarda ve siyasi nüfuzlarını etkilemede rol oynamaktadır. İkinci olarak da; 31.madde komitesi yoluyla kişisel verilerin korunması konusunda üye devletlerden gelen sorulara yönelik danışma organı faaliyeti icra etmektedir.[151]

bc. Avrupa Parlamentosu:

Avrupa Birliği organları arasında sayılan Komisyon ve Konsey arasında paylaşılmış olan yasama ve yürütme yetkilerinin kullanılmasını demokratik yolla denetlemek amacıyla kurulmuştur. AB üyesi devletler vatandaşları tarafından doğrudan üyeleri seçilir. Aslında esas itibariyle yasama organı olarak işlev görür. Avrupa Parlamentosu, AB kurumları içinde doğrudan halk tarafından seçilen tek organdır. AB üyesi ülkelerin vatandaşları olan Avrupa vatandaşları, beş yılda bir yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanabilirler. Son Parlamento seçimi 2019 yılında yapılmıştır. Parlamento, bugün için Avrupa Birliği'ne üye 28 devletin toplamda 751 temsilcisinden oluşuyor. Bu rakam, 750 üye ve bir Başkanı içermektedir.[152]

Konsey aslında parlamento ile iç içe çalışır. Komisyonu Hükümet olarak adlandırırsak, Konseyi Parlamento'nun çalışma grubu, komiteler veya meclis gruplarına benzetmek mümkündür. Elbette yasama faaliyetlerinde son söz Avrupa Parlamentosundadır. Karar organı olarak parlamento, Avrupa Komisyonuna (Hükümete) özel yaşamın korunmasını güvence altına alma amacıyla Birliğin bazı yetkilerle donatılması konusunda öneriler getirmektedir.[153]

---

[151] KUNER Chirospher, *European Data protection Law, Great Britain Corporate Compliance and Regulation* Oxford Universty Press. (2007) s:2

[152] www.ab.gov.tr/avrupa-parlamentosu_45628.html.Bir bakışta AB Kurumları (Erişim: 01.04.2019)

[153] TORTOP Nuri*, Çağımızın Önemli Sorunu, Kişisel Verilerin Güvenliği Sorunu*, TODAİ Dergisi, Cilt:33, S.14.

bd. Adalet Divanı

Avrupa Birliği Adalet Divanının Oluşumu anlatmak gerekirse; Avrupa Birliği Adalet Divanı AB'nin ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunun yargı kurumu olarak isimlendirilir. Esasında Avrupa Birliği Anlaşmasının 19/1 maddesine göre 3 mahkemeden oluşmaktadır. Bunlar Genel Mahkeme, (**General Court**), Özel İhtisas Mahkemesi (**Specialised Courts**) ve Adalet Divanı (**Court of Justice**)'den oluşur. Bu (3) Mahkeme bir arada Avrupa Birliği Adalet Divanının bir parçası konumundadır. Lizbon Antlaşması sonrası Avrupa Birliği İlk Derece Mahkemesinin adı "Genel Mahkeme" olmuştur.[154] Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve Kamu Hizmetleri Mahkemesi olarak kısaltılabilecek bu mahkemelerin başlıca görevi, "*Topluluk kurallarının hukukiliğini incelemek ve AB hukukunun tek bir şekilde yorumlanmasını*" sağlamaktır. Adalet Divanı 27 hâkim ve 8 kanun sözcüsünden oluşmaktadır. Hâkimler ve kanun sözcüleri, tekrar seçilebilmek üzere 6 yıllığına Üye Devletlerin hükümetleri tarafından mutabakatla atanmaktadır. Bu mevkie seçilecek olanlar kendi ülkelerinde en yüksek yargı makamlarına atanabilecek nitelik ve yeterliliğe sahip, bağımsızlıklarından asla şüphe duyulmayan kişilerdir. Divan hâkimleri aralarından birini tekrar seçilebilmek üzere 3 yıllığına Divan Başkanı olarak seçer. Başkan Divanın idari işlerini yönetir ve Büyük Daire ve tam katılımlı divandaki oturum ve müzakerelere başkanlık ederler. Her davada daire üyelerinden biri Raportör olarak görev ifa eder. Adalet Divanının verdiği çeşitli kararlar, Topluluğun yargı organını uyumlulaştırmada önemli görevler üstlendiğinin de göstergesi olmaktadır.

be. Avrupa Veri Koruma Otoritesi/Denetçisi (EDPS)

AB'nin bu temel organları yanında; Birlik kapsamında doğrudan belirli konulara hasredilmiş komiteler de bulunmaktadır. Bunlardan birincisi *Avrupa Veri Koru-*

---

[154] ALYANAK Servet, *Avrupa Adalet Divanının kuruluşu,* ABD.S:3,s:253 (2014)

ma Otoritesi olarak anılmaktadır. (*European Data Protoction Supervisor-EDPS*) Bu bağımsız organ, AB düzeyinde kişisel verilerin korunması konusunda politikaların geliştirilmesi ve veri işleme süreçlerini denetlemekten sorumludur.[155]

bf. Veri Koruma Grubu (Yönerge m.29)

İlerde değinileceği üzere; Avrupa Birliği tarafından çıkartılan **95/46/EC** sayılı direktifinin 29.maddesi uyarınca, kişisel verilerin korunması konusunda üye devletlerin ulusal denetim otoriteleri ile Avrupa veri koruma Denetçisi başta olmak üzere AB kurumları arasında bilgi ve tecrübe paylaşımını gerçekleştirmek ve kişisel verilerin işlenmesinde kurumsal olarak korunmasını sağlamak üzere kurulmuştur.[156] Bu grubun geliştirdiği görüşler ve öneriler teori ve uygulamaya ışık tutmaktadır.Danışma organı hüviyeti vardır.

bg. Veri Koruma Kurulu (Yönerge m.31)

Avrupa Birliği tarafından çıkartılan **95/46/EC** sayılı direktifinin 31. Maddesi uyarınca, "*Üye devletlerin temsilcilerinden oluşan ve başkanlığını Komisyon temsilcisinin yaptığı bir komite yardımcı olacaktır*" hükmüne istinaden kurulmuştur. 29.maddedeki kurulun aksine sadece danışma organı değil, pek çok önemli düzenleme yapılırken Komite'nin onayının alınması zorunludur. Üye devlet temsilcilerinden oluştuğundan siyasi bir yönü de vardır. Komite, AB üyesi olmayan devletlerin kişisel verilerle ilgili kanunlarının yeterliliği ve veri transferi konusunda yapılan sözleşme hükümlerinin uygunluğuna ilişkin tedbir önlemlerinde oy kullanmaktadır.[157]

---

155 KÜZECİ age.s:160.
156 BAŞALP Nilgün, *Kişisel verilerin korunması ve saklanması*, Yetkin Yay. Ankara 2004,s:80.
157 KUNER age. s:10.

C.ULUSAL HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

1. Genel Olarak

Avrupa konseyi tarafından kabul edilen 108 No'lu genelgeye rağmen ülkemizde uzun süre kişisel verilerin korunmasına dair bir yasa metni yürürlüğe konulamamıştır. Bu konuda Türk Ceza Kanununda (TCK) kişisel verilerin cezai korumasına dair yasal suç tipleri 2005 yılında öngörülmüş olmasına ve Borçlar kanunu ile Medeni kanununda bazı hukuki yollar öngörülmüş olmasına rağmen, kişisel verileri koruma hukuku anlamında temel bir metin 2016 yılına kadar yürürlüğe gir(e)memiştir. Ülkemizde bu konudaki esas gelişim 2010 yılındaki Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelmiştir. Bu değişiklik öncesinde; 1982 Anayasasının ikinci maddesinde yazılı "*hukuk devleti*" ilkesi, 17.m.de yazılı "*bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme*" hakkı, 20. Maddesinde yazılı "*özel hayatın gizliliği*", 21.maddesinde yazılı "*konut dokunulmazlığı*" hakkı, 22. maddesinde yazılı "*haberleşmenin gizliliği*" hakkı, 24. maddesinde yazılı "*dini ve vicdani kanaatleri açıklamaya zorlanamama*" hakkı, 25. maddesine yazılı "*düşünce ve kanaatleri açıklamaya zorlanamama*" hakkına atıf yapılma suretiyle hukuki koruma sağlanmaya çalışılmıştır.

2. Anayasa

Anayasa, bir devletin temel yapısını, kuruluşunu, iktidarın el değiştirmesini, devlet iktidarı karşısında fertlerin temel hak ve özgürlüklerini de düzenleyen esas belge niteliğinde sahiptir.[158] Kişisel verilerin kişilik hakkı çerçevesinde ele alınması halinde, bireyin kişisel nitelikteki verilerinin korunması hakkının temelini oluştura-

[158] TEZİÇ Erdoğan,*Anayasa Hukuku, Genel Esaslar*, Beta yayınları, İst.(2012), s:11

cak anayasal garantilerin varlığından bahsedilebilir. Bu çerçevede, hukuk devleti ilkesi, bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme hakkı, insan onuru, konut dokunulmazlığı, dini ve vicdani kanaatleri açıklamaya zorlanamama, düşünce ve kanaatleri açıklamaya zorlanana, özel yaşamın ve aile yaşamının gizliliği hakkı ve haberleşmenin gizliliği gibi temel hakların bireyin yaşamını korumayı amaçladığı düşünüldüğünde, bu hakların kişisel verilerin korunması açısından anayasal dayanak teşkil ettiği ileri sürülmüştür.[159]

Her ne kadar yukarıda değinildiği üzere; Anayasanın temel bazı maddelerine atıf yapılarak temel haklar çerçevesinde Kişisel veriler korunmaya çalışılsa da; bu kavrama ilişkin esaslı Anayasal dayanak cümlesi, 2010 yılı anayasa değişikliği referandumu ile hayata geçirilebilmiştir. Kişisel verilerin korunmasına dair temel hak ilk kez; 2010 yılı referandumu ile anayasaya girmiş bulunmaktadır. Sözü edilen değişiklikle; "… *Herkes, kendisi ile ilgili kişisel verilerin korunması hakkında sahiptir; Bu hak kişinin kendisi ile ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını da kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir*" metni anayasaya eklenmek suretiyle kişisel verilerin hangi hallerde korunacağı ve sınırlanabileceğine dair dayanak maddesi[160] yasal çerçeveye bürünmüştür. Buna göre, herkes kendi kişisel verilenin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Kişisel verilere ilişkin bilgilere erişme, veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilerin düzeltilmesini ya da silinmesini isteme, amaçları doğrultusunda kullanıp kullanılmadığını öğrenme hakkı madde kapsamına alınmıştır. Ayrıca kişisel verilerin korunması ile ilgili esasların kanunla düzenleneceği de ifade edilmiştir.

Anayasa Değişikliği yapılmadan evvel, kişisel veriler hukuku kavramının bir kısım Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasanın diğer maddelerine atıf yapılarak yorumlandığı anlaşılmaktadır. Anayasa değişikliğinin henüz yapılmadığı 2010 yılı öncesinde, Anayasa Mahkemesi'nin bir kısım kararlarında, kişisel veriler kav-

---

159 AKSOY, age. s:93.

160 Bkz.R.G. 13.05.2010 günlü, s: (27850) "*5982 sayılı yasa metni*"

ramını 20.madde çerçevesinde pek yorumlamaya yanaşmadığı görülse de;[161] 2008 yılında verdiği bir kararda bu kavramı daha çok "*Özel yaşamın gizliliği*" ve "*düşünce özgürlüğü*" kavramıyla bağdaştırmaya çalıştığı gözlenmektedir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin, 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kurumu Kanunu'nun üzerinde yaptığı incelemede; anılan yasanın 8.maddesinde yazılı "*istatistikî birimler, kendilerinden istenen veri veya bilgileri, Başkanlığın belirleyeceği şekil, süre ve standartlarda eksiksiz ve doğru olarak ücretsiz vermekle yükümlüdür*." hükmünü iptal gerekçesinde; "*Anayasanın 20. ve 25.maddelerinde yer alan güvencelere rağmen itiraz konu 8.madde hükmüyle kişiler, bilgi toplama, saklama işleme ve değiştirme tekeli olan idareye ve diğer kişilere karşı korunmasız bırakılmış, veri toplamanın sınırlarına yasal düzenlemede yer verilmemiştir. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasanın 20.ve 25.maddelerine aykırı olduğundan iptili gerekir*" değerlendirmesiyle konuyu özel yaşamın gizliliği hakkı ve düşünceyi açıklama özgürlüğü arasındaki çizgiyi de belirterek kamu otoritesine karşı bireyi korumayı hedefleyen bir yorum getirmiştir.[162]

3. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

a. İç Hukukta Gelişimi

Avrupa Konseyi kişisel verilerin korunması sözleşmesini ilk imzalayan devletler arasında Türkiye'nin de olmasına rağmen, onaylama sürecini tamamlamak çok uzun zaman almıştır. 1981 tarihli Avrupa konseyi kişisel verilerin korunması sözleşmesi TBMM'de onaylanmasının uygun bulunduğuna dair yasa 30 Ocak 2016 tarihinde kabul edilmiş ve bu kanun 17 Mart 2016 tarihli R.G'de yayınlanarak yürürlüğe

---

161 KÜZECİ age.s:299.

162 Bkz. R.G. 25.05.2008 günlü, s: (26917) , Anayasa Mahkemesi 20.03.2008 tarih (E) 2006/167, (K) 2008/86 iptal kararı.

girmiştir.[163] Sözü edilen sözleşmeyi son olarak onaylayan ülke Türkiye olmuştur. Ülkemizde bu sözleşme hükümleri çerçevesinde yasal düzenleme çalışmaları 28 Ocak 1981 tarihindeki Avrupa konseyi sözleşmesinin imzalanmasına kadar götürülebilir ancak; Türkiye de bu kavramın tartışılmaya başlaması aslında çok yenidir. Ülkemizde bu çalışmaların başlangıç tarihi 1989 yılı olup; parlamento komisyonlarındaki ilk çalışmalar 1995 yılında başlatılmıştır. Bu uzun süreç sonunda bakanlar kurulunca hazırlanan taslak 24 Mart 2016 tarihinde TBMM de kabul edilerek 07 Nisan 2016 tarihli R.G.'de yayınlanarak 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*" olarak yürürlüğe girmiştir.[164] Elbette bu konuda Anayasanın 20. maddesinde yapılan değişikliğin zorunlu sonucu ve Avrupa Birliği tam üyelik müzakeresi sürecinde bazı fasılların açılması bakımından ön şart olarak gösterilmesi sebebiyle bu hukuki düzenlemenin yapılmasının zorunlu olduğu anlaşılmaktadır. Taraf olduğumuz 108 sayılı Sözleşme hükümlerinden çok sonra çıkartılmış olsa da; yasa şeklindeki hukuki düzenlemenin yapılmasının gecikmesinin pek çok sebebi vardır. Nihayetinde; ülkemizde OECD ve BM kriterlerine uygun bir mevzuatın olmamasının eksikliği hep hissedilmiştir. Gerçi; Anayasa Mahkemesinin yorumlarıyla konunun özel hayatın gizliliği kapsamında ele alınarak hukuki eksiklik giderilmeye çalışılıyorsa da; temel yasanın olmaması her zaman ülkemiz için bazı uluslar arası uygulamalardan geri kalmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle; Avrupa Konseyi üyesi devletler ile adli yardım anlaşmaları çerçevesinde Türkiye'nin istediği, adres bilgileri, istinabe evrakının ikmali gibi hususlarda yeterli hukuki korumanın sağlanamadığı gerekçesiyle evrakın iade olunduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra; gelişen ticari hayata bağlı olarak özellikle AB tarafında çıkartılan 95/46/EC yönergesinin, AB dışındaki ülkeleri de kapsaması nedeniyle yeterli yasal koruma sağlamayan ülkelere veri aktarımı yasaklandığından Türkiye'nin e-ticaret işlemlerine de zarar vermeye başladığı anlaşılmaktadır. Nitekim Kişisel verileri koruma kanunun genel gerekçesinde de değinildiği üzere AB ilerleme raporlarında Kişisel verilerin korunması gerekliliğine işaret edilmiştir.[165] Bir diğer husus da; 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nun 135 vd. maddelerine göre; kişisel verilerin haksız yere ele geçirilmesinin suç olarak düzenlenmesine rağ-

[163] Bkz RG.17/03/2916 günlü, s: (29656)
[164] Bkz. RG 24.03.2016 günlü, s: (29677)
[165] KÜZECİ age.s:308.

men, kişisel veriler hukukunu düzenleyen bir yasal metnin bulunmayışı da eksiklik olarak görülmüştür. Nitekim bu konuda yerel bir mahkeme (Batman 2.Asliye ceza Mahkemesi) suçta ve cezada kanunilik ilkesi nazara alınarak TCK'nun 135.maddesinde suç ihdas edilmesine rağmen, kişisel verilerin tanımını yapan bir yasa bulunmayışını gerekçe göstererek Anayasa mahkemesine konuyu itiraz davası olarak götürmüştür. Ancak; Anayasa mahkemesi 12.11.2015 tarihinde verdiği kararla[166] "… *kuralda yer alan kişisel veri kavramının teknolojik gelişmelere bağlı olarak çok farklı şekilde ortaya çıkabileceği, bu kapsama giren verilerin kanun koyucu tarafından önceden bilinmesinin ve tek tek sayılmasının mümkün olmadığı, uluslar arası metinler ve mahkeme kararlarıyla kişisel veri kavramının (belirli ve kimliği belirlenebilir olmak kaydıyla, bir kişiye ait bütün bilgileri ifade ettiğinin) kabul edildiğini, kişisel veri kavramının doktrin, uygulama ve yargı kararları çerçevesinde anlam ve içeriğinin değişeceği, her ne kadar yasa olmadığından dolayı (dava tarihinde yasa henüz yürürlüğe girmemiştir) suçun unsurlarının tespitinin mümkün olmadığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı, ulusal mevzuat ile uluslar arası metinler nazara alındığında, yargı kararlarına da bakılarak belirsizliğin olmadığı….suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlalinin bulunmadığı*" yönüne işaretle ceza hukuku anlamında eksiklik bulunmadığı yönünde karar vermiştir.

Oysa ki; mahkemenin itiraz davasında dile getirdiği hususun, kişisel veri kavramının tek tek sayılarak tanım eksikliği veya kişisel veriler listesinin yokluğu değil, neyin kişisel veri olduğunun belirlenmesini sağlayacak yasal düzenlemenin yapılmamış olmasında düğümlenmekteydi. Nitekim KVKK'nun genel gerekçesinde bu karara atıf yapılarak; "*ülkemizde kişisel verilerin korunmasını sağlayacak bir kanunun yürürlüğe girmesini gerektiren değişik sebepler bulunmaktadır. Öncelikle 5237 sayılı TCK'nun 135 ve devamı maddelerinde, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi, kaydedilmesi veya ifşa edilmesi halleri suç olarak hükme bağlanmıştır. Bunun yanında kişisel verilerin işlenmesine yönelik özel bir kanunun bulunmaması sebebiyle, bu fiillerin ne zaman hukuka aykırı, ne zaman hukuka uygun olduğunun*

[166] Anayasa Mahkemesi (E.) 2015/32 ,(K.) 2015/102 K (12.11.2015) , RG.02.12.2015 günlü, s:(29550)

belirlenmesinde tereddütlerin yaşandığı görülmektedir." denilerek[167] konuya işaret edilmiştir.

b. Uygulama Alanı

Kişisel verileri Koruma Kanunu'nun 1.maddesinde amaç şu şekilde açıklanmıştır. "*Kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları esas ve usulleri düzenlemektir.*" denilmek suretiyle temel işaretin, kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliği ilkesinin ayrılmaz bir parçası olan kişisel verilerin dokunulmazlığını korumayı hedeflediği anlaşılmaktadır.

c. Uygulama Alanına Girmeyen Haller

ca. Tamamen Kapsam Dışı Haller

Yasanın 28.maddesinin 1.fıkrasında (mutlak) tamamen kapsam dışı istisnalar gösterilmiştir. Bu tamamen kapsam dışı istisnalarda değinilen hususlarda yasa hükümleri hiçbir şekilde uygulanmayacaktır.

a) Kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklere uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi,

[167] Bkz.https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf. Genel Gerekçe maddesi. (Erişim:21.3.2019)

b) Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi.

c) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi,

ç) Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi.

d) Kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi, mutlak istisnalar olarak nitelendirilmiştir.

Bu istisna maddeleri âdeta genel kural haline dönüşmüş, bu maddelere girmeyen hangi durumların olabileceği sorusunu akla getirmektedir. Kanaatimizce yasanın en yumuşak karnını oluşturan bu istisna meddeleridir. Kamu kurumlarına, yukarıdaki istisnalar kapsamında geniş bir özgürlük alanı tanınmıştır. Bu durumun, kanunun uygulama alanını esaslı şekilde daralttığı, kamu kurumları nezdinde kişisel verilerin korunmasında keyfiliği yol açan uygulamalar olabileceği eleştirilerine yol açmıştır.

cb. Kısmen Kapsam Dışı Haller

Mutlak olmayan kısmen kapsam dışı istisna maddelerinde ise ; "*Bu Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak kaydıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10 uncu, (zararın giderilmesini talep*

etme hakkı hariç), ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11 inci ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16.maddeleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz.

a) Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması,

b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi,

c) Kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanılarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması,

ç) Kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması." hallerinde kısmi olarak uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Burada da genel kuralın istisnalarının daha çok olduğu ve genel kural haline dönüşme tehlikesinin varlığı eleştirisi yapılabilir**. (Dip not gerekir mi????)**

d. 6698 sayılı Yasada Benimsenen Sistem

Kişisel veri hukukunda ülkelerin iç mevzuatında farklı yapılar mevcut olmakta ise de; genellikle ülkeler Avrupa Konseyince çıkartılan 108 no'lu sözleşmeye ve/veya Avrupa Birliğince çıkartılan 95/46/EC sayılı yönergeye uygun düzenlemeler yapmaya gayret sarf etmişlerdir. Genellikle; kişisel verilerin korunması kavramı ele alınırken Kişisel verilerin korunma kapsamı ne olmalıdır? Kapsam gerçek kişiler yanında tüzel kişileri de kapsamalı mıdır? Koruma ilkeleri ne olmalıdır? Daha da önemlisi bağımsız bir koruma organı olmalı mıdır? Sorularına cevap aranmakla işe başlanmalıdır. Kişisel verilerin korunması kanunu hazırlanırken bu sorulara da cevap aranmış ve netice itibariyle 6698 sayılı yasanın 95/46/EC sayılı AB Direktifinin na-

zara alındığı anlaşılmaktadır.[168] AB ülkeleri ve onun dışında kalan Avrupa Konseyi ülkeleri kişisel verilerin korunması hukukunda iç mevzuatlarını bu Yönerge'ye uyumlu hale getirmişlerdir. 2016/679 sayılı Tüzük adını alan bu regulasyonun "*Direktif'in yürürlükten kaldırılması*" başlıklı 94.maddesine göre; *" (95/46/EC sayılı Direktif'in 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılması, Yürürlükten kaldırılan Direktif'e yapılan atıfların bu Tüzük'e yapılmış sayılacağı, 95/46/EC sayılı Direktif'in 29. maddesi ile kurulan Kişisel Verilerin İşlenmesiyle ilgili olarak Bireylerin Korunması hakkında Çalışma Grubuna yapılan atıflar bu Tüzük'le kurulan Avrupa Veri Koruma Kurulu'na (GVKT) (GDPR) yapılmış sayılır.*" hükmü getirilerek Tüzük haline dönüşen direktifin tüm üye ülkeler için bağlayıcılığı kabul edilmiş olmaktadır.

5. Sair Mevzuat

a-Uluslararası Alanda

a-) OECD tarafından 23.09.1980 tarihinde hazırlanan "*Özel yaşamın korunması ve Kişisel verilerin Sınır ötesi akışına ilişkin Rehber İlkeleri*"

b-) BM tarafından 14.12.1990 tarihinde hazırlanan "*Bilgisayarla işlenen Kişisel veri dosyalarına ilişkin Rehber ilkeleri*" aymak mümkündür.

b- Ulusal Hukuk Alanında

a-) Kişisel verilerin silinmesi, Yok edilmesi veya Anonim hale getirilmesi hakkında Yönetmelik,[169]

---

[168] KÜZECİ age.s:315.
[169] Bkz.R.G.28/10/2017 günlü, s: (30224)

b-) Kişisel verileri koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına dair Yönetmelik,[170]

c-) Elektronik haberleşme sektöründe kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğinin korunması hakkında Yönetmelik,[171]

d-) Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik,[172]

e-) Kişisel Sağlık verilerinin işlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik,[173]

f-)Kişisel verileri Koruma Uzmanlığı Yönetmeliği,[174]

g-) Veri Sorumlusuna Başvuru usul ve esasları hakkında Tebliğ,[175]

h-)Aydınlatma Yükümlülüğünün yerine getirilmesinde uyulacak usul ve esaslar hakkında Tebliğ[176] iç hukuk mevzuatındaki sair hukuki metinler olarak anılabilir.

[170] Bkz.R.G.16/11/2017 günlü, s: (30242)
[171] Bkz.R.G.24/07/2012 günlü, s:(28363)
[172] Bkz.R.G.30/12/2017 günlü, s:(30286)
[173] Bkz.R.G.20/10/2016 günlü, s: (29863)
[174] Bkz.R.G.09/02/2018 günlü, s: (30327)
[175] Bkz.R.G.10/03/2018 günlü, s: (30356)
[176] Bkz.R.G.10/03/2018 günlü, s: (30356)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKUNDA YER ALAN BAZI KAVRAMLAR VE TEMEL İLKELER

A. GENEL OLARAK

Kişisel Verilerin korunmasında değişik yaklaşım türleri olmakla birlikte; hemen hemen tüm hukuki düzenlemelerde benzer nitelikte ilkelerin yer aldığı gözlenmektedir. Yoğun olarak en modern düzenlemeler Avrupa Hukukunda olduğundan ülkemiz için de bu ilkelerin Avrupa kaynaklı olduğu kabul edilmelidir. Bunun yanı sıra; Avrupa kaynaklı düzenlemelerin bir bölümü, hukuk sistemi gereği ülkemiz mevzuatını daha çok etkilemektedir. Zira; bizim için de bağlayıcı olan Avrupa Konseyince çıkartılan 108 no'lu sözleşme ile AB Konseyi tarafından çıkartılan 95/46/EC sayılı Avrupa Birliği direktifinde de bu ilkelere yer verilmiştir. İç Hukuk mevzuatına baktığımızda da; 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Yasası*"nda, veri işlemede bazı temel esaslara değinildiği görülmektedir. Bunlar her ne kadar başlı başına belki kurucu unsur sayılmasa bile veri işlemede dikkate alınması gerektiği açıktır. Kanunun 4/2 maddesinde bu esaslar belirtilmiş olup; bu ilkeleri Kişisel verilerin Korunmasında Esasa Dair ilkeler olarak nitelendirmek mümkündür. Fakat bu ilkelerin açıklamasına geçmeden önce Kişisel verilerin Korunması Kanununda yer alan bazı kavramların açıklanmasında yarar vardır.

B. KİŞİSEL VERİLER HUKUKUNDA YER ALAN BAZI KAVRAMLAR

1. Kişisel Veri

a. Genel Olarak

Kişisel veri kavramı üzerinde kesin, net bir hukuki tanımlamanın bulunmadığı ve kişisel veri kavramının daha çok özel hayat kavramı ile birlikte anıldığını daha önce belirtmiştik.[177] Kişisel veri, enformasyon, bilgi veya özel hayatın gizliliği gibi deyimler pek çok hukuki metinde yer almakla birlikte; kişisel verinin temel özelliğini '*bireye ilişkin ve bir kişi ile ilgili belirli veya belirlenebilir*' nitelikte olma kavramları ile birlikte anıldığı görülmektedir. Kısaca; kişisel veriyi "*Belirli veya kimliği belirlenebilir bir kişiye ilişkin bütün bilgiler*" olarak nitelendirmek mümkündür.[178] **6698** sayılı yasanın "*Tanımlar*" başlıklı 3.maddesinin 1/d fıkrasında "*kişisel veri*" kavramının, "*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi*" kapsadığı belirtilmiştir. Nitekim bu tanım, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan "*Kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması karşısında şahısların korunmasına dair 108 sayılı Sözleşme"*ni[179] 2. maddesiyle uyumludur. Sözleşmedeki tanım; "*Kimliği belirtilen veya belirtilebilen gerçek kişiyle ilgili tüm bilgiler*" biçimindedir. AB tarafından hazırlanan **95/46/EC** sayılı Kişisel verilerin korunmasına dair Direktif'in 2. maddesinde de veri kavramının; "*Kimliği belirtilen veya belirlenebilen bir kişiyle ilgili bilgi*" olarak yer almaktadır. Özel hayat kavramı daha çok doktrinde; "*kişinin sadece kendisi için saklı tuttuğu ve başkalarının bilgisinden uzak kalmasını istediği yaşam görünümleri*" olarak tarif edilmeye çalışılsa da pek çok tanımın ortak kesişen kavramının '*başkaları tarafından bilinmeme*' olarak kendini ortaya çıkardığı gözlenmektedir. Elbette özel hayatın gizliliği, kişilik hakkının bir parçasıdır. Bu nedenle kişinin hak ve fiil ehliyeti yanında vücut bütünlüğü, isim, sağlık, şeref haysiyeti,

---

[177] Bkz. tez s:6
[178] KILINÇ, agm.s:1092.
[179] Bkz.http.//www.avrupakonseyi.org.tr/anlasma/aas_108 htm adresi (Erişim:04.02.2019)

sırları vb. kişiliği ile doğrudan ilintili hakların hukuken korunma altına alınması gerektiği kişi hakları kavramının doğal bir sonucudur. Burada açıklanması gereken husus, özel hayatla bağlantılı ve ona doğrudan doğruya ve sıkı sıkıya bağlı **kişisel veri kavramını** izah etmekle konuya başlanmalıdır. Özel hayat kavramına göre elbette kişisel veri kavramı daha geniş bir kavramdır. Özel hayata ilişkin tüm veriler kişisel veri sayılabilecek iken, tüm kişisel verilerin özel hayat olarak anılması mümkün görülmeyebilir. Özel hayat dokunulmazlığı ile daha çok hassas kişisel verilerin birbirleriyle bağdaştırılması daha mümkün görülmektedir. Bu yüzden konuya veri kavramının ne olduğuyla başlanılarak kişisel verinin tanımlamasını yapmak daha doğru olacaktır. Veri kavramı da hukukta açıklıkla belirtilmiş bir kavram değildir. Genellikle enformasyon ve bilgi kavramlarıyla yan yana kullanılan veri kavramının diğer kavramlarla aynı olup olmadığı tartışmalıdır. Belki aralarında bir derecelendirme yapmak suretiyle veri, enformasyon ve bilgi kavramlarını art arda sıralamak mümkündür. Tabiatıyla veri kavramının kişisel bilgiler ve bilgilendirmelerin ana temelini oluşturduğunu düşünmek mümkündür. Bir diğer tanımlamaya göre kişilerin gizil hayat alanlarında yapmış oldukları faaliyetlerin başkaları tarafından bilinmemesini istedikleri hususlar ve özel bilgiyle ulaşılabilen bilgiler, kişisel veri kavramıyla değerlendirilmekle birlikte Avrupa insan hakları mahkemesi içtihatlarına göre cinsiyet, medeni hal, doğum yeri, diğer kişisel halleri, parmak izi, fotoğraflar, tıbbi veriler, vergi kayıtları, idari ve sivil diğer konular bireysel kimlik belirleme sistemi içerisinde kişisel veriler kavramı olarak değerlendirilmiştir. Bu açıdan özel hayat ile kişisel veri kavramı doğrudan ilintili olup verilerin en üst halinin bilgi olarak nitelendirilmesi mümkündür. Pek çok kişisel veriye ilişkin örnek vermek gerekirse de "*kişisel veri-kişisel olmayan veri*" kavramını birbirinden ayırabilmek için genelde '*kişiye ait olma'* ve '*kişinin de belirlenebilir*' nitelikte olması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Kişisel veri kavramı elbette bireyin şahsi ve ailevi özelliklerini de gösteren, o bireyi diğer bireylerden ayıran elverişli bilgi olarak nitelendirilebilir. Kanunda kişisel veri kavramı kimliği belirli veya belirlenebilir her türlü bilgi şeklinde tanımlanmıştır. Bu kavram genel bir tanımdır bu kavramın i çerisine kişinin kimlik bilgileri, etnik kökeni, fiziki özellikleri, sağlık ve eğitim durumları, iş durumu, aile hayatı, başkaları ile yaptığı haberleşmeler, adres bilgileri, ekonomik bilgileri, düşünce ve inançları, sosyal aktiviteleri, alışveriş alışkanlıkları veya dernek üyeliği gibi geniş bir alan ile iliş-

kilendirilmesi mümkündür. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması durumu, bu verilerin herhangi bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesini sonuç veriyorsa, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade ettiğinden her türlü bilginin kişisel veri kapsamında mütalaa edilmesi mümkündür.

b. Özel Nitelikte (Hassas) Kişisel Veri

Özel nitelikli kişisel veriler öğrenilmesi halinde ilgili kişi hakkında ayrımcılık yapılmasına veya mağduriyetine neden olabilecek nitelikteki verilerdir. Bu nedenle diğer kişisel verilere göre çok daha sıkı şekilde korunmaları gerekmektedir. Yasa, bu verilere daha özel bir önem göstermekte, bunlar için farklı hukuki düzenlemeler öngörmektedir. Kanunda özel nitelikli kişisel verilerin genel bir tanımlaması yapılmamıştır. Bunların sınırlı sayma tekniği ile (tadadî) olarak belirtilmesi yoluna gidilmiştir. Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini , mezhebi ve diğer inançları, kılık kıyafeti, dernek ve vakıf üyeliği, sendika üyeliği, cinsel hayatı, ceza ve hükümlülük bilgileri, biyometrik veya genetik özellikleri özel nitelikli kişisel veri olarak belirtilmiş olup bunu kıyas yolu ile genişletmek mümkün değildir.

Unutulmamalıdır ki; tüm temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi özel nitelikteki hassas verilere ilişkin koruma da mutlak değildir. Diğer özgürlüklerde olduğu gibi yasayla sınırlanabilir ancak; bu sınırlamanın Anayasanın 13. maddesinde belirtilen esaslar dahilinde yapılması gerektiği açıktır. Nitekim; yaşam hakkı, ifade özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü gibi bir çok temel hakkın kullanılması özel verilerin işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla özel kişilerin özel veri niteliğindeki kişisel hallerinin işlenmesinin mutlak bir yasak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Diğer verilere göre; bu halde "*mutlak açık rıza*" şartına bağlı olarak kişisel verilerin işlenebileceği kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra, sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin ancak yasada öngörülen hallerde, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin ise ancak; kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, sağlık hizmetleriyle finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tara-

fından işlenebileceği kabul edilmiştir. 108 no'lu sözleşmede; hassas veriler veya özellikli veriler 6.maddede tanımlanmış olup; maddeye göre; "*iç hukukta uygun güvenceler sağlamadıkça, ırksal kökeni, siyasi düşünceleri,dini veya diğer inançları,ortaya koyan kişisel veriler ile sağlık veya cinsel hayatla ilgili kişisel veriler otomatik işleme tabi tutulamaz.Aynı şey ceza mahkumiyeti ile ilgili kişisel veriler için de geçerlidir.*"denilerek koruma sağlanacak çerçeve çizilmiştir. 6698 sayılı yasada ise özel nitelikli kişisel veriler; " m.6/(1) *Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.*" biçiminde tanımlanmıştır. Bu ayrım "*daha önemli veri*", "*sıradan veri*" ayrımı değildir. Bu durum, hassas verilerin işlenmesinde doğrudan kişilik haklarına saldırıyı önlemek için daha etkin koruma sisteminin geliştirilmesinden ibarettir.

2. Açık Rıza

Açık rıza kavramı kişisel veri işleme şartlarının birincisi olarak adlandırılabilir. Veri işleme faaliyetinin, veri sorumlusu tarafından kanunda açıkça belirtilen veri işleme şartlarından bir veya birkaçının olmaması halinde; ilgili kişinin açık rızasıyla bu işlemlerin yapılabileceğini anlatan bir kavramdır. 6698 sayılı yasanın birçok yerinde veri işlemenin ön şartı olarak geçmektedir. Tanım ise anılan yasanın 3/1-a maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; açık rızanın; "*Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*"yı kapsadığı anlaşılmaktadır. Açık rıza kavramının inceleyebilmek için kısaca üç başlık altında değerlendirme yapılması uygun görülmüştür.

a. Belirli Bir Konuya İlişkin Olması

Avrupa Birliği Direktifinde (95/46/EC) rıza kavramı 2. maddenin (h) fıkrasında; "*veri öznesinin rızası", kendisine dair kişisel verilerin işlenmesi için veri öz-*

nesinin kabulüne işaret eden, özgürce ve bilgilendirilme yapıldıktan sonra alınan rızayı kastedecektir." biçiminde tanımlanmıştır. Şüpheye yer bırakmayacak şekilde ve kesin iradeyi yansıtan rıza beyanı, veri işleme sürecinin başlamasının ön şartıdır diyebiliriz. Bu ön şart gerçekleşmeden veri işlemenin meşruiyeti tartışmalıdır.

b. Bilgilendirmeye Dayanması

İlgili kişinin rıza gösterdiği hallerde, açık bir dil kullanılarak bilgilendirme yapıldıktan sonra rıza beyanı alınmalıdır. İlgili kişinin tam olarak bilgilendirilmeden ve neye rıza gösterdiğinin açıklanmadan yapılan veri işleme faaliyeti iradeyi sakatlayan bir durum olarak kabul edilecektir.

c. Özgür İradeyle Açıklanması

Rıza beyanı açıkça anlaşılabilir olmalıdır. Nitekim bu hüküm 6698 sayılı Yasanın 5/1 maddesinde "*irade beyanı ilgili kişinin açık rızası*" olmadan işlenemez denilerek bu kavramın, kişinin açık ve kesin iradesinin kuşkuya yer vermeyecek biçimde tezahür ettiğinin anlaşılması halinde değer kazanacağına vurgu yapılmıştır.

3. İlgili Kişi

Kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi tanımlamak için kullanılan terimdir. Tüzel kişilere ait kişisel veriler teorik olarak kanun kapsamında değildir ancak; tüzel kişiye ait bir verinin herhangi bir gerçek kişiyi işaret etmesi ve bu gerçek kişinin de belirlenebilir olması durumunda ilgili gerçek kişi anlaşılabiliyorsa, burada da "*ilgili kişi*"yi

var kabul etmek gerekir. 6698 sayılı yasanın 3/ç maddesinde; ilgili kişi tanımı yer almaktadır.[180]

4. Kişisel Verinin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi tanımı, veri işleme faaliyetlerinin baştan sona kadar süre gelen devamlılığını anlatır. Kanunun 3/d maddesinde kısaca şu şekilde tanımlanmıştır. Kişisel Verilerin İşlenmesi; "*Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla* otomatik *olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi*" olarak tanımlanmıştır. Elbette bu işlenen verilerin bilahare gerektiğinde silinmesi, yok edilmesi ya da anonim hale getirilmesi işlemlerine varan sürecin de kişisel verilerin işlenmesi kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

a. Otomatik İşleme

Yasada otomatik işlemeye dair açık bir tanımlama yapılmamıştır. OECD tarafından yapılan tanımdan yola çıkarsak otomatik işlemeyi; "*insan müdahalesi veya yardımı konusundaki ihtiyacı asgari seviyeye indiren, kendi aralarında bağlantılı ve etkileşimli elektrikli veya elektronikli bir sistem tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyeti*" olarak tanımlayabiliriz.. 6698 sayılı yasanın gerekçesinde, kanunun kapsamı açıklanırken; "*günümüzde bu veriler gerek özel sektör gerek kamu sektörü tarafından bilişim sistemleri üzerinden otomatik yollarla sıkça kullanılmaktadır*" denilmek suretiyle dolaylı da olsa otomatik işlemenin bir gerekçesi belirtilmiş olmaktadır. Buna göre; otomatik olarak veri işlenmesi her türlü elektronik aletle, bilgi-

[180] *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*. KVKK yay.Ank.(2018) s:51.

sayar, cep telefonu, elektronik saat vb. işlemci sahibi cihazlar tarafından yerine getirilirken, yazılım veya donanım özellikleri itibariyle önceden hazırlanan algoritmalar kapsamında insan müdahalesi olmadan da kendiliğinden gerçekleşen işleme faaliyeti olarak tanımlanması da mümkündür.

b. Otomatik Olmayan İşleme

Günümüz teknolojisinde veri işleme kavramı büyük çoğunlukla otomatik yollarla sıkça kullanılan bir özellik olmasına rağmen, kanunda veri kayıt sistemi, kişisel verilerin belli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi olarak tanımlandığından bu sistemlerin sadece elektronik ortamlarda oluşturulmasını anlamak mümkün değildir. Bunun yanı sıra fiziki ortamda oluşturulan kayıt sistemleri de veri işleme sistemine dahildir. Ancak; bu otomatik olmayan yolla işleme kavramının yasada tanımlandığı üzere veri kayıt sisteminin parçası olmakla sınırlı tutulduğu anlaşılmaktadır. Kanun, otomatik olmayan yollarla veri işlenmesini tümüyle kanun kapsamının dışında değerlendirmemiştir. Burada yapılacak ayrım, fiziki ortamda tutulan bilgilerin de veri işleme faaliyeti kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olduğudur. Veri işleme faaliyetinin kapsamı dahilinde olmayan ancak; herhangi bir şekilde fiziki bir ortamda tutulan bilgilerin yasa kapsamında olmayacağı sonucuna bizi götürür. Netice itibariyle; kişisel veriler hukukuna uygun olarak veri işlendiğinin kabulü için illa ki; otomatik işlemenin gerekli olmadığı, bir veri işleme faaliyetinin parçası olmak şartıyla elle tutulan bilgilerin de kişisel veri kapsamında koruma altına alınacağı anlaşılmaktadır.

4. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi

6698 yasanın 7. Maddesinde, kişisel verilerin silinmesi yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi hükmü düzenlenmiştir. Buna göre kişisel veriler hukuka uy-

gun biçimde işlenmiş olmasına rağmen, bu işlemeyi gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde sözü edilen verilerin, re'sen (kendiliğinden) veya ilgilinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda; kişisel verilerin silinmesini, "*ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde verinin erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi*" olarak nitelendirmek mümkündür. Kişisel verilerin yok edilmesi ise; "*kişisel verilerin hiç kimse tarafından, hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale dönüştürülmesi*" işlemi olarak kabul edebiliriz. "*Kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir suretle kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesine*" ise "*kişisel verilerin anonim hale getirilmesi*" denir.

5. Aydınlatma Yükümlülüğü

Veri sorumlusunun, kişisel verilerini işlediği kimselere bu verilerin kim tarafından hangi amaçlarla ve hangi hukuki gerekçelere dayanarak işlenebileceği, kimlere hangi amaçla aktarılabileceği hususlarında bilgi verme yükümlülüğünü anlatan bir tanımdır. Bu itibarla kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebepleri hakkında verisi işlenen kişilere bilgi verilmesini anlatır. Bu ilke ilgilinin "*açık rızasını*" temin bakımından yapılması gerekli bir faaliyeti ifade eder. Veri sorumlusu, veri işlemenin meşruiyetinin sağlamak bakımından şüpheye yer vermeyecek biçimde açık rıza alabilmesi için ilgiliyi mutlaka hangi verinin alınacağı veya işleneceği konusunda bilgilendirmelidir.

7. Veri Sorumlusu

Veri sorumlusu kavramı, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen veri "*kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu*" olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Esasen veri sorumlusu kavramı elektronik

sistemi kuran veya işleten olarak bizatihi tüzel kişileri kapsamakta, bu yüzden tüzel kişilerin kendileri, yaptıkları iş itibariyle veri sorumlusu olarak kabul görmektedirler. Bu itibarla; Veri sorumlusu kavramı aslında "*bu işlemi yapan tüzel kişiliğin hukuki sorumluluğunu anlatan*" bir kavramdır. Ancak kanun bu konuda ikili bir ayrıma gitmiş ve özel hukuk tüzel kişileri ile kamu hukuku tüzel kişileri arasında bir ayrım gözetmiştir. Bu itibarla yaptıkları görev itibariyle pek çok kamu kurumu veri işleyen pozisyonunda olmasına rağmen, yasada veri sorumlusu sıfatı kendilerine yüklenmemiştir. Bence Yasanın, kişisel verilerin korunması kavramı içerisinde en eksik ve zayıf yön bu tanımda kendisini göstermektedir. Yapısı gereği kişilerle ilgili pek çok veriyi işleyen kamu kurumlarının veya devletin "*veri işleyen*" olmasına rağmen, Veri Sorumlusu tanımı içerisinde yer almaması, kişisel verilerin korunması mekanizmalarının işletilmesinde en büyük zaaflardan birini oluşturmaktadır.

8. Veri İşleyen

Veri işleyen kavramını veri sorumlusundan farklı bir kavramdır. Yukarıda açıklandığı üzere; **veri sorumlusu kavramı** tüzel kişinin şahsında hukuki sorumluluk olarak doğmuşken, bu veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen, depolayan, işlem yapan ve bir anlamda; veri sorumlusunun organizasyonu dışında ve veri sorumlusu adına iş gören gerçek veya tüzel kişileri "***veri işleyen***" olarak tanımlamak mümkündür. Bir başka deyişle veri işleyeni, kendisine verilen talimatlar çerçevesinde kişisel verileri işleyen ve veri sorumlusu adına hareket eden yetkilendirilmiş ayrı bir gerçek veya tüzel kişi olarak isimlendirmek daha doğru olacaktır. Veri sorumlusu genellikle, tüzel kişinin şahsında temsil edilir ve daha çok işin sahibi olarak hukuki sorumluluğu anlatır. Genel kural böyle olmakla birlikte; istisnai durumlarda gerçek kişiler de veri sorumlusu olabilir. Diğer yandan, Veri işleyen de kural olarak veri sorumlusu tarafından yetkilendirilen gerçek kişidir. Ancak; bunun da (veri işleyenin) istisnaen tüzel kişi olması mümkündür. Buna bir örnek vermek gerekirse herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin hem veri sorumlusu hem de veri işleyen sıfatını üzerinde barındırması mümkündür. Örneğin, bir muhasebe şirketi; kendi personeli ile ilgili verilere ilişkin olarak veri sorumlusu sayılırken, vergi mükellefi olan müşterilerine ait şirketlere ilişkin tuttuğu veriler bir yetki çerçe-

vesinde yapıldığından bu muhasebe şirketini, aynı zamanda veri işleyen olarak da kabul etmek mümkündür. Dolayısıyla; Veri sorumluluğu hukuki sorumluluğu anlatan bir kavram olup veri işleme ise daha çok bunun teknik ayrıntıları ile ilgili bir kavramdır. Nitekim kişisel verilerin işlenmesine ilişkin karar alınması süreci veri sorumlusuna ait bir kavram iken, veri işleyen, veri işleme faaliyetinin neden ve nasıl yapılacağı hususlarında yetkili olan kişiyi ifade etmektedir. Sıklıkla karıştırılsa da *veri sorumlusu* ile *veri işleyen* teorik olarak aynı kişileri ifade etmemektedir. Bu itibarla; **veri sorumlusunu** tespit etmek amacıyla daha çok "*kişisel verilerin toplanma yöntemini, toplanacak veri türlerini, toplanan verilerin hangi amaçla kullanılacağını, hangi bireylerin kişisel verilerinin toplanacağını, hangi verilerin paylaşılacağı veya paylaşılamayacağını, veri paylaşılacak ise ne kadar süreyle kiminle paylaşılacağı hususlarını veri sorumlusunun yapacağı işler*" olarak belirmek mümkündür. Bununla birlikte; Veri sorumlusunun yapacağı kişisel veri sözleşmesi veya yetkilendirilme belgesiyle, "*hangi bilgi teknolojileri kullanılarak kişisel verilerin hangi yöntemlerle saklanacağı, bu saklanan bilgilerin güvenlik önlemlerinin alınması veya başka yere aktarılması yöntemleri ile verilerin silinmesi yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi yöntemlerinin nasıl yapılacağı hususlarının*" da elbette ki; veri işleyen kavramıyla ilintili olduğunu söylemek mümkündür.[181] Kısaca; veri sorumlusunu işin hukuki boyutunu, veri işleyeni ise yetkilendirme dahilinde işin teknik boyutunu yapan kişi olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır. Veri sorumluluğunu aslında, veri işlemenin hukuki sorumluluğunu üstlenen tüzel kişiliğin kendisi olarak adlandırmak mümkün iken veri işleyeni, veri sorumlusu adına hareket eden ve veri işleme faaliyetini gerçekleştiren kişi olarak tanımlamak doğru olandır. Özetlemek gerekirse; veri sorumluluğu hukuki bir statüyü anlatırken, veri işleyen kavramı bir sözleşme veya yetki dahilinde verileri işleyen veya kaydeden gerçek veya tüzel kişiyi anlatmaktadır.

9. Veri Kayıt Sistemi

Veri kayıt sistemi, kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini ifade eder. Elbette bu sistemler çoğunlukla elektronik (digital)

[181] Bkz. *Rehber*. s:57-58.

ortamlarda olmakla birlikte; elle tutularak dijital olmayan ortamda fiziksel olarak oluşturulan kayıtlar da olabilir. Otomatik olmayan sistemler genel olarak yasanın kapsamında olmamakla birlikte; bu bilgi toplama işleminin veya bilgileri kaydetmenin "*bir veri kayıt sisteminin parçası olarak değerlendirilmesinin*" mümkün olması halinde yasanın kapsamında olacağını belirtmemiz gerekir. Yani her halükârda kişisel verilerin otomatik yollarla tamamen veya kısmen işlenmesi halinde yasanın tüm hükümleri devreye girecek iken, fiziki ortamda oluşturulan kayıt sisteminin ise bir veri kayıt sistemi kapsamında değerlendirilebilir olması halinde yasanın himayesine gireceği açıktır.

10. Veri Sorumluları Sicili

6698 Sayılı yasaya göre; veri sorumlusu olan tüzel kişilerin, kayıt olmak zorunda oldukları ve Kişisel Verilerin Korunması Kurulu Başkanlığı tarafından kamuya açık olarak tutulması öngörülen kayıt sistemine verilen isimdir.

11. Alenileştirme

6698 Sayılı yasanın 5/2-d maddesinde değinildiği üzere; kişisel verilerin açık rıza aranmaksızın da işlenebileceği hallerden biri olarak kabul edilir. Buna göre; ilgili kişinin alenileştirilen, bir başka deyimle kişinin kendi iradesiyle kamuoyuna açıkladığı kişisel verilerin açık rıza kavramına bakılmaksızın genel ilkeler kapsamında işlenebilir veriler olarak kabul edilmesini anlatır. Bu tanım genellikle Anonimleştirmeyle karıştırılmaktadır. Alenileştirme kişinin kendi bireysel tercihidir. Bir nevi zımni rıza beyanı olarak da izahı mümkündür. Kişinin kendisinin kurduğu internet sitesinde adres ve telefon bilgilerini paylaşması alenileştirmedir. Bu verinin kaydı veya işlenmesi için açık rıza gerekmez. Anonimleştirme ise veri sorumlusunun yükümlülüklerinden biridir ve kişisel verinin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir. 6698 sayılı yasanın 7.maddesinde bu tanım açıkça belirtilmiştir. Bu

yükümlülük ise re'sen veya talep üzerine veri sorumlusu tarafından yerine getirilmelidir.

C. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA ESASA DAİR İLKELER

1. Verilerin Hukuka ve İyi niyet Kurallarına Uygun İşlenmesi

Kişisel Verilerin Hukuka ve (iyi niyet) dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinde kanunlarla ve diğer hukuki düzenlemelerle getirilen ilkelere uygun biçimde hareket edilmesi zorunluluğunu ifade etmektedir.[182] Kanunun 4/2 maddesinde hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak kişisel verilerin kaydının gerçekleştirilmesi gerektiğinden söz edilmektedir. Elbette bu hukuk devleti ilkesinin zorunlu bir sonucudur. Temel kavram kişisel verinin kaydının (izinsiz) yasak olduğu temeline dayanmaktadır. Kanunda açıkça belirtilen hallerde istisnaî buna izin verilebilecektir. Yasal dayanak ve çerçeve bu şekilde çizilmiş bulunmaktadır. Burada aynı zamanda sözü edilen hakkın kötüye kullanımını önlemek amacı da güdülmüştür. İyi niyet kavramı Medeni Kanun'un 2.maddesinde tanımlanmıştır. Bu kural kişisel verilerin işlenmesinde de göz ardı edilemeyecektir. Kısaca; kişisel verileri koruma hukukunda iyi niyet kuralının veya dürüstlük kuralının, kişilerin veri işleme konusunda rızaya dayanan veya yasanın istisnai olarak hak tanıdığı hallerde, amaca göre en az seviyede veri işlemeyle yetinilmesini öngörür. Dolayısıyla, gerekli olan veri elde edilip gerektiği kadar işlenecektir. Veri sorumlusu, amacına ulaşmak için ilgili kişinin çıkarını ve makul beklentilerini dikkate almalıdır. Verilerin silinmesi halinde ise veri sorumlusu zorunlu hallerde bu bilgilere erişilebilecektir ancak; silinmeye rağmen verileri depolama, koruma veya yedeklemesinden sorumlu kişi sayısının arttırılması iyi niyet kurallarıyla bağdaşmayacaktır.

---

[182] Bkz. *Rehber*. s:64.

.

2. Veri Toplamada Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma

Bu tanım Yasanın 4/2-b maddesinde belirtilmiştir. Kişisel verilerin doğru ve güncel şekilde tutulması veri sorumlusunun çıkarına uygun olduğu gibi hak sahibinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması açısından da gereklidir. Veri sorumlusunun bu verilere dayalı olarak ilgili kişiyle ilgili bir sonuç doğrun işlem yaptığında veya veriyi işlediğinde aktif özen yükümlülüğüne uymalıdır. Kredi kartı veren bir banka kimlik bilgilerini işlerken veya bir inşaat emlak firması satın alınan ürünle ilgili olarak muhatabının tebligat adresini doğru yazması gerektiği gibi güncel tutmasının da önemi açıktır. Aksine davranışların ve güncel bilgi eksikliğinin ilgili kişinin maddi ve manevi zararlarına sebep olabileceği anlaşıldığından, veri sorumlusu daima bilgi güncellemede iletişim kanallarını açık tutmalıdır. Bu bağlamda, güncellik ve gereklilik ilkesinin zorunlu uzantısı depolama yasağıdır. Öngörülen amaca gelecekte hizmet edebilecek veriler, 95/46/EC sayılı AB Direktifinin 6/f maddesinde belirtilen çerçevede toplanacak ve veriler ancak istenen amaç için zorunlu olduğu kadarıyla işlenecektir. Örnek vermek gerekirse bir işveren iş akdi kurulurken, akdin ifası veya sona erdirilmesi için gerekli olan kadar veriyi işleyebilecektir.[183]

3. Veri Toplamada Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşleme

Bu ilke veri sorumlusunun, veri işleme amacını açık ve kesin olarak belirlemesini ve bu amacın meşru olmasını zorunlu kılmaktadır. Veri sorumlularının, ilgili kişiye belirttikleri amaçlar dışında, başka amaçlarla veri işlemeleri halinde, bu fiillerinden dolayı sorumlulukları doğacaktır. Amacın meşru olması, veri sorumlusunun işlediği verilerin, yapmış olduğu iş veya sunmuş olduğu hizmetle bağlantılı ve bunlar için gerekli olması anlamına gelmektedir. Örneğin, bir hazır giyim mağazasının, müşterilerinin ad - soyadı bilgilerini işlemesi meşru amaç kapsamındayken, anne

[183] BAŞALP, age.s:38.

kızlık soyadını işlemesi meşru amaç kapsamında değerlendirilemeyecektir.[184] Bu sebeple; kişisel veriler işlenme amaçları kapsamında, bu faaliyetin ilgili kişi tarafından çok açık bir şekilde anlaşılır olmasını gerektirmektedir. Yapılan hukuki düzenlemelerde veri toplanma amacının açık ve bilirli olduğuna dair ibarelerin olması gerekir. İlerde nasıl olsa lazım olur düşüncesiyle kişisel veri toplanamaz ve bu bilginin depolanması kişiyi potansiyel suçlu konumuna sokar. Elbette kişisel veriler toplanırken meşru bir amaç için ve yasal bir temele dayanarak toplanmalıdır. Yasada meşru amaçlardan söz edilmiştir. Meşru sözcüğü, "*kanun ve geleneklere uygun olan, akla mantığa ters düşmeyen*" anlamında sosyolojik toplumsal genel kabulü anlatan bir terimdir.[185] AB Yönergesinin 7.maddesinde değinildiği üzere; burada sayılı kriterlerin bir veya birkaçının bulunması halinde amaç meşru kabul edilecektir. Buna göre; *ilgilinin rızasının bulunması, ilgili kişinin taraf olduğu bir sözleşmenin ifa edilmesi ya da ilgili kişinin bir sözleşmeni tarafı olmadan önceki istemleri dolayısıyla işlemenin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin hayati çıkarları için veri işlemenin zorunlu olması, işlemenin kamu yararı veya veri işleyen açısından yasadan kaynaklanan bir yetkinin kullanılması kapsamında kalması hallerinde meşru amaç için veri işleme* mümkün olabilecektir.[186] Nitekim, ülkemizde kabul edilen 6698 sayılı yasanın "Kişisel verilerin işlenmesi" başlıklı 5.maddesinde de bu hükümler kabul edilerek yasal hale getirilmiştir.

---

184 Bkz. *Rehber*, s.:67.
185 Bkz. *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyat, C:2, 4.Baskı,(2011), s:2061
186 KÜZECİ. *age*.s:211.

4. Toplanan Verinin İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma

İşlenen verilerin belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesine elverişli olması, amacın gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan veya ihtiyaç duyulmayan kişisel verilerin işlenmesinden kaçınılmasını gerektirmektedir. Yine, sonradan ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak veri işlenmesi yoluna gidilmemelidir. Çünkü muhtemel ihtiyaçlara yönelik veri işlenmesi, yeni bir veri işleme faaliyeti anlamına gelecektir. Bu durumda, Kanunun 5. maddesinde düzenlenmiş olan kişisel verilerin işlenme şartlarından birinin gerçekleşmesi gerekecektir. Ayrıca işlenen veri, sadece amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olan kişisel verilerle sınırlı tutulacaktır. Amaç için gerekli olanın dışında veri işlenmesi, sınırlı tutulma ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Burada önemli olan, amacı gerçekleştirmeye yönelik yeterli verinin temin edilmesi, bunun dışındaki amaç için gerekli olmayan veri işlemeden kaçınılmasıdır. Mevcutta olmayan ve sonradan gerçekleşmesi düşünülen amaçlarla kişisel veri toplanmamalı veya işlenmemelidir.[187] Ölçülülük ilkesi, veri işleme ile gerçekleştirilmesi istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması anlamına gelmektedir. Yani veri işlemenin, amacı gerçekleştirecek ölçüde olması demektir. Örneğin, kredi kartı başvurusunda bulunan kişiden sosyal hayatına ve sosyal faaliyetlerine (üye olduğu kulüpler, hafta sonu gerçekleştirdiği etkinlikler vb.) yönelik tercihleri konusunda bilgi talebinde bulunulması ölçülülük ilkesine aykırılık teşkil edebilecektir.

5. Verinin İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilmesi

Kişisel verilerin saklanması için amaçla sınırlılık ilkesi uyarınca veri sorumlusu tarafından belirlenen saklama sürelerinin yanı sıra, veri sorumlusunun tabi olduğu ilgili mevzuat kapsamında da belirlenmiş saklama süreleri mevcuttur. Buna göre;

[187] Bkz. *Rehber,* s.68.

veri sorumluları, ilgili kişisel veriler için mevzuatta öngörülmüş bir süre varsa bu süreye riayet edecek; eğer böyle bir süre öngörülmemişse verileri ancak işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar saklayabilecektir. Bir verinin daha fazla saklanması için geçerli bir sebep bulunmaması halinde, o veri silinecek, yok edilecek ya da anonim hale getirilecektir. İleride tekrar kullanılabileceği düşünülerek ya da herhangi bir başka gerekçe ile kişisel verilerin muhafaza edilmesi yoluna gidilemeyecektir.[188] Bu tanım AB Yönergesinin 6/1 maddesinde de açıklanmıştır Buna göre; "*ilgili kişinin teşhis edilmesine imkân tanıyacak şekilde, kişisel verilerin toplandığı veya daha sonra işlendiği amaçlar için gerekli olandan daha uzun süre tutulmaması gerekir*" hükmüyle bu durum açıklanmıştır. Kısaca izah etmek gerekirse; veriler "*ya lazım olursa*" diye toplanmaz, gerektiği kadarı toplanır ve depolanır. Verinin depolanmasına veya kaydına gerek kalmadığında da; kişisel veriler silinerek kaldırılır veya anonimleştirilerek saklanır. Bu konuda, veri sorumlusu, idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür. Kanunun 12. maddesinde de belirtildiği gibi veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır. Ayrıca veri sorumlusu, Kanunun 16. maddesi uyarınca sicile kayıt için başvuru yaparken kişisel verilerin işlenme amacı için gerekli azami süreyi "Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmeliğin" 9. maddesini göz önünde bulundurarak tespit etmek ve bu süreyi bildirmek zorundadır.

[188] Bkz. *Rehber,* s:70.

D. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA VERİ SAHİBİNE AİT HAKLAR

1. İşlemin Gizliliği ve Güvenliği

Kişisel veriler yasa gereği koruma altında olduğuna göre; verilere ulaşma yetkisi olan herkes veri sorumlusunun talimatları doğrultusunda işlemleri yerine getirmelidir. Bu genel kural olmakla birlikte; kamu düzeni veya yasal zorunluluk nedeniyle işlem gizliliğinin istisnalarından birinin olması halinde, veri sorumlusu ve veri sorumlusu adına çalışanların bu hükme tabi olmamasıdır. Örneğin; ceza kovuşturması kapsamında çalışanların ilgili mercilere bilgi verme yükümlülüğü olduğundan dolayı, işlem gizliliği ilkesinin bozulduğu ileri sürülemez. Bu tür haksız müdahalelere karşı alınması gerekli tedbirler, 95/46/EC sayılı Direktif'in "*İşlemin Güvenliği*" başlıklı 17.maddesinin 1.fıkrasında düzenlenmiştir.[189] Burada amaçlanan hedefi, verileri işleyen sistem ve araçların bulunduğu yerlere yönelik uygun ve koruyucu önlemler olarak anlamak lazımdır.

2. İşlemin Aleniyeti

Gizlilik, devletin elindeki bilgi, belge ve diğer verilerin açıklanmamasını, aleniyet ise; devletin elindeki belgenin niteliğine bakılmaksızın herkesin bu bilgilere

---

189 **Madde:17** (1) Üye Devletler, özellikle işlemenin bir ağ üzerinde verilerin iletilmesini gerektirdiğinde ve işlemenin tüm diğer yasa dışı biçimlerine karşı, yetkisiz açıklama veya erişim, değiştirme, kazara kayıp veya kazara veya yasa dışı tahribe karşı kişisel verileri korumak için gereken uygun teknik ve kurumsal tedbirleri, denetleyicinin uygulamasını sağlayacaklardır.
Bkz. https://kisiselveri.com/9546ec-turkce (Erişim:11.03.2019)

ulaşabilmesini anlatır. Günümüzde artık teknolojik verilerin çoğalmasıyla şeffaflık esas hale gelmiştir. İdarenin sorumluluğu ve hesap verebilirlik açısından açıklık genel politika haline gelmiştir. Devletin elinde bulunan ve açıklanmayan veriler ise kişiyle ilgisinin bulunması halinde 4982 sayılı yasa gereği talep halinde yazılı olarak ilgilisine bildirilebilmektedir. Anılan yasada kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, disiplin tahkikatının muhtevasına zarar vermemek, devlet sırrı olması, haberleşmenin gizliliğine ait bilgiler, istihbari bilgiler, ticari sır, bankacılık sırları gibi gerekçelerle kişisel verilerin ilgilisine verilmesi engellenebilecek ise de; bu durum kurula itiraz veya idari dava yoluyla düzeltilebilir bir durumdur. Burada üzerinde durulması gerekli husus şudur. Kanunun "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 21. Maddesinde; "*Kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. Kamu yararının gerektirdiği hâllerde, kişisel bilgi veya belgeler, kurum ve kuruluşlar tarafından, ilgili kişiye en az yedi gün önceden haber verilerek yazılı rızası alınmak koşuluyla açıklanabilir.*" hükmü getirilerek Bilgi Edinme Yasası çerçevesinde kişisel verilerin aleniyetinin derecesi açıklanmış olmaktadır. Burada amaç; kişisel verileri açıklamamak suretiyle bireyi korumaktır. Nitekim 95/46/EC sayıyı Direktif'in 21.maddesinde de; verilerin işlenmesinde açıklık ilkesi hüküm altına alınmış ve bu ilkenin temin açısından her devletin sicil tutma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu Direktifin etkisiyle hazırlanan 6698 sayılı yasanın 16.maddesinde de; "Veri Sorumluları Sicili"nin tutulacağı emredici olarak belirtilmiştir.

3. Bilgilendirme Yükümlülüğü

Günümüzde gerek kamuda ve gerekse özel sektörde otomatik olarak işlenen veriler dolayısıyla kişi özgürlüğünün tehdit altında olduğu söylenebilir.[190] İlgilinin düzenli olarak bilgilendirilmesi verilerin işlenmesinde gerekli olan dürüstlük kuralının bir gereğidir. İlgili kişinin bilgilendirilmesi özellikle iki açıdan önem arz etmek-

[190] AKILLIOĞLU Tekin, *Yönetimde açıklık, Gizlilik ve Bilgi Alma Hakkı*, AÜSBF Dergisi, Sayı:3-4,:s:11 (1991) Bkz.http://dergipark.gov.tr/joa/issue/43576/533442. (Erişim:19.03.2019)

tedir. Birincisi, kişinin haklarının gerçek anlamda kullanabilmesine imkân tanıması, ikinci olarak da; idarenin elinde tuttuğu bilgiler nazara alındığında şeffaf yönetim kavramının bir gereği olmasıdır.[191] Avrupa Birliği Direktifinin (95/46/EC sayılı Direktif) 10 maddesinde veri denetçisinin veya temsilcisinin ilgili kişiye (herkesçe bilinen hususlar hariç) asgari seviyede aşağıdaki bilgilerin verilmesi gerektiğini şart koşmaktadır. Buna göre; "*Üye Devletler, önceden mevcut olması haricinde, kendine dair bilgilerin toplandığı bir veri öznesine, denetleyici veya temsilcisinin en azından aşağıdaki bilgileri vermesini sağlamalıdır: (a) Denetleyici ve varsa temsilcisinin kimliği, (b) Kastedilen veri işleme amaçları, (c) Aşağıdakiler gibi herhangi bir başka bilgi; verilerin alıcıları veya alıcı kategorileri, yanıt vermemenin olası sonuçlarının yanı sıra soruların yanıtlarının zorunlu veya gönüllü olup olmadığı, (özneyle) ilgili verileri düzeltme hakkının ve verilere erişim hakkının olması, (d) son olarak; veri işlemede bazı özel durumların varlığı halinde (hassas veriler gibi) dürüst işlemeyi temin edecek gerekli bilgilerin*" sunulması gerektiği belirtilmektedir. Başka kaynaklardan elde edilen bilgilerin olması halinde ise bilgi verme zorunluluğu Direktif'in 11.maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; "*Veriler veri öznesinden elde edilmediğinde, Üye Devletler, (veri öznesinin bu bilgilere) önceden sahip olması hariç, kişisel verilerin kaydının yapılması esnasında ya da üçüncü bir şahsa ifşa öngörüldüğünde, verilerin ilk ifşa zamanından önce, denetleyici veya temsilcisinin en azından aşağıdaki bilgileri veri öznesine vermesini sağlayacaktır.*" denilerek bilgilerin elde edildikten sonra, üçüncü kişilerle paylaşılması halinde de bilgilendirme yükümlülüğünün olduğu kabul edilmektedir.[192] İlgili kişi genellikle internet ortamında bu hususlarla karılaştığından bilgilendirme de bu yolla olabilir. Zaten bilgisayar teknolojisi siz isteseniz de istemeseniz de verileri kaydetmekte ve çeşitli amaçlar için bu bilgileri kullanmaktadır. Hatta, bilgisayar işlemleri veya internet tarayıcılarında Çerezler (Cookies), hiperbağlar (Hyperlinks) veya tarayıcıların (browser) yaptığı işlemler bu kapsamda düşünülebilir. Ama bu durumu ilgili kişi açısından her zaman yeterli oranda bilgilendirme olarak kabul etmek mümkün değildir.

---

[191] KÜZECİ age.s:224.
[192] KÜZECİ age.s:225.

4. Bilgi Edinme, Düzeltme ve İtiraz Hakkı

Bilgilendirme yükümlülüğünün doğası gereği, kişisel veri sahibi için de bilgi edinme bir haktır. Hukuk devletinin en belirgin özelliği, yönetilenlere hukuki güvenlik sağlayan bir mekanizmanın bulunmasıdır. İdarenin veya geniş anlamda devletin yaptığı iş ve işlemlerden bilgisi olmayan bir bireylerin kendi hukuki güvenliklerinden emin olmalarını beklemek doğru olmaz.

a. Bilgi Edinme

Konumuz gereği, kişisel verilerin korunması anlamında bilgi edinme hakkına bakıldığında; kişisel verilerin hangi amaçla toplandığı veya işlendiği konusu önemli hale gelmektedir.[193] Bir yerde kamu otoriteleri veya veri işleyenler için bilgi verme yükümlülüğü vardır. Öte yanda da kişinin verilerin işlenip işlenmediği konusunda bilgi alma hakkı işin doğası gereği bu olgunun bir sonucudur. Bu iki husus madalyonun ayrı birer yüzü gibidir. Kişi bu bilgileri öğrenebilmeli ki; hukuki denetim yollarına başvurarak, itiraz, şikâyet, düzeltme engelleme, sildirme, anonimleştirme gibi haklarını kullanabilmesi söz konusu olabilsin. Bu bilgi alma hakkının asgari seviyede; kendisi hakkında kişisel verilerin olup-olmadığını sorma ve bilme hakkını, ücretsiz olarak verileri isteme hakkını, verilerin işlenme amacını bilme hakkını da içerdiği kabul edilmelidir. Ancak; burada dikkat edilmesi gerekli bir husus vardır. Bilgi edinme hakkı da sınırsız değildir. Bu sınırlamalardan biri de "*kişisel veriler*"dir. Bir başka deyimle kişisel veriler bilgi edinme kapsamı dahilinde değildidir. Kişinin ırk özellikleri, siyasi ve felsefi düşünceleri, inançlarına ilişkin tanımlar, tıbbi bilgiler ve mali bilgiler gibi kişisel veriler bilgi edinme kapsamında mütalaa edilemeyecektir. Nitekim; 4982 sayılı Bilgi Edinme Yasasının 21.maddesinde bu kapsam dışı bırakıl hal hüküm altına alınmıştır. Maddeye göre; "*Kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri*

[193] BAŞALP, age, s:49.

ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. Kamu yararının gerektirdiği hâllerde, kişisel bilgi veya belgeler, kurum ve kuruluşlar tarafından, ilgili kişiye en az yedi gün önceden haber verilerek yazılı rızası alınmak koşuluyla açıklanabilir." Denilerek bilgi edinmenin sınırı çizilmiştir. Bunun yanı sıra meslek sırları da bilgi edinme kapsamında değerlendirilemeyecektir. 1136 sayılı Avukatlık Yasasının[194] 36.maddesi de bu korumayı temin eden bir yasa hükmü olarak değerlendirilecektir. Sadece iç hukukta değil, uluslar arası metinlerde de bu hükme yer verilmiştir. 95/46/EC sayılı Direktifin 12.maddesinde[195] ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 8.maddesinde bilgilere erişim hakkında dair hükümler mevcuttur.

b. Düzeltme Hakkı

Bilgi edinme hakkı özgürlük ve güvenlikle doğrudan ilgili bulunduğundan, verilerin neler olduğunu öğrenme hakkı kadar, hatalı olduğunu öğrendiği işlenmiş verilerin düzeltilmesini talep etme hakkı da bunun devamı olarak kabul edilmektedir. Bu hakla beraber sildirme veya engelleme haklarını da birlikte düşünmek gerekecektir. Bu hakların kullanımı, verinin kişiye bildirilmesi şartına da bağlı değildir. Kişi bunların yanlış veya eksik olduğunu bildirim üzerine değil de, kendiliğinden veya bir başka kaynaktan öğrenmiş olsa bile düzeltme yapılmasını talep edebilir.[196] Düzeltme hakkının kullanımı bilgilerin yanlış veya eksik yazılması halinde söz konusu olmaktadır. Sildirme işlemi ise; veri sorumlusunun artık o bilgiler üzerinde hiçbir şekilde tasarruf edememesi şeklinde bir tedbirin alınmasını gerektirmektedir. Bu kayıtların silinmesi, çizilmesi veya okumanın imkânsızlaştırılması suretiyle yapılabilir. Maksat,

---

[194] **Madde.36**- Avukatların, kendilerine tevdi edilen veya gerek avukatlık görevi, gerekse ,Türkiye Barolar Birliği ve barolar organlarındaki görevleri dolayısıyla öğrendikleri hususları açığa vurma ları yasaktır.

[195] İlgili Direktifin 12/a m.de; "*aşırı gecikme veya masraf olmaksızın ve makul aralıklarla, sınırlama olmaksızın, kendisine dair verilerin işlenip işlenmeyeceği hususunda onay ve en azından, verilerin açıklandığı alıcı kategorileri veya alıcıları ve ilgili verilerin kategorileri,işleme amaçları hususunda bilgi isteme hakkından*" söz edilmektedir.

[196] ŞİMŞEK,age.,s:92.

silme ile kişisel verilerin veri sorumlusunun egemenlik alanından çıkmasıdır. Engelleme ise, bilgilerin doğruluğu konusunda tereddüt yaşanması halinde, bu tartışmalı durum giderilinceye kadar veri işlemenin yasaklanmasına yönelik bir tedbirdir. Sonuç itibariyle tüm bu uygulamalar, kamusal organların veya veri işlemeye yetkili kimselerin bu veri işleme eylemlerinin, kişisel veriler hukuku kapsamında güvence altına alınması amacını gütmektedir.

c. İtiraz Hakkı

İlgili kişi veya verileri işlenen kişi haklı çıkarlarının korunması gayesiyle, haklı nedenlerden dolayı verinin işlenmesine itiraz hakkına sahiptir. Bu hak,95/46/EC sayılı Direktif'in "*Veri Öznesinin İtiraz Hakkı*" başlığının taşıyan 14.maddesinde belirtilmiştir.[197]

5. Unutulma Hakkı

Unutulma hakkı kısaca, bireyin geçmişte hukuka uygun olarak yayılmış ve doğru nitelikteki bilgilerinin, zamanın geçmesine bağlı olarak erişimden kaldırılmasını ya da gündeme getirilmemesini talep etme hakkı olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla unutulma hakkı, geçmişteki bilgilerin erişilebilir olması ile ilgilidir. Bu nedenle unutulma hakkı, yanlış bilgilerin düzeltilmesine ilişkin taleplerden bu yönüyle ayrılmaktadır. Geçmişe ait bilgilerin ilerde oluşan olumsuz etkilerine yönelik bir çözüm

[197] Üye Devletler aşağıdaki hakları veri öznesine vereceklerdir:(a)En azından Madde 7 (e) ve (f)'de atıfta bulunulan durumlarda, ulusal mevzuat tarafından aksinin belirtilmesi haricinde, kendisine dair verilerin işlenmesinde, özel durumuna ilişkin zorlayıcı kanuni gerekçelere her zaman itiraz etmek. Gerekçeli bir itiraz olduğunda, denetleyici tarafından başlatılan işleme, artık bu verileri kapsamayabilir.

olarak ortaya çıkmaktadır.[198] Zira; internet dünyası kusursuz biçimde yıllar sonra bile olsa eski olayları ve haberleri ekrana getirmektedir. Dolayısıyla; bu hak kişisel verilerin korunmasında "kişisel verinin silinmesi" hakkı ile irtibatlı görülebilir.Daha doğrusu, yanlış veya eksik bilginin silinmesini değil, "*kaydedilen verinin işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilebileceği*" ilkesinin bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür. Unutulma hakkı her ne kadar dijital ortamlar ve özellikle İnternet'teki bilgiler bağlamında zikredilse de, esasında kökenini 20. yüzyıl Kıta Avrupası hukukunda bulan bir haktır. Kamu Hukuku alanında ise;özellikle eski hükümlülerin suçları bağlamında tanınan unutulma hakkı, rehabilitasyon süreci kapsamında adli sicil kayıtlarının silinmesi veya erişimden kaldırılması ya da kitle iletişim araçları ile geçmiş suçun gündeme getirilmemesi hakkı olarak kabul edilmiştir. Bununla beraber, unutulma hakkının uluslararası tanınırlığa ulaşması, Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) 2014 yılına ait *Google İspanya* kararı ile olmuştur.[199] *Google İspanya* kararının konusunu, borçları nedeniyle gayrimenkulleri haczedilen İspanyol bir avukatın, buna ilişkin yirmi yıllık açık arttırma ilânlarının ilgili gazetenin web sitesine aktarılması üzerine yaptığı başvuru oluşturmaktadır. İsmi Google'da aratıldığında çıkan ilk sonuçlardan biri bu ilânlara ilişkin bağlantı olunca, bu ilgili kişi, İspanyol hukukunda tanınmış olan "*unutulma hakkını*" ileri sürerek arama sonuçlarından bağlantının kaldırılmasını talep etmiştir. Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD), doğru olan bir bilgi hukuka uygun olarak yayımlanmış olsa bile (somut olayda gazete haberi olarak), zamanın geçmesiyle bu bilginin yayılması hukuka aykırı hale gelebileceğine hükmetmiştir. Bu doğrultuda da arama motoru işletmecilerine, böyle bilgileri içeren web sitelerine ilişkin bağlantıları arama sonuçlarından kaldırma yükümlülüğü getirilmiştir. Mahkeme gerekçesinde; ekonomik çıkar, bireyin özel yaşamının gizliliğine baskın gelemez görüşüne dayanmıştır.

Türkiye'de de ilk olarak Yargıtay'ın verdiği bir kararla konu gündeme gelmiştir.[200] Bu kararın içeriğine bakıldığında; Yargıtay Hukuk Genel kurulu tarafından,

---

198 SÖZÜER Eren, *Unutulma Hakkı: İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme*, Onikilevha Yay. (2017) s.7-29.

199 SÖZÜER, age. s.121-142.

200 Bkz. Yargıtay HGK, E. 2014/4-56, K. 2015/1679, Tarih: 17/06/2015. http://kazanci.com.tr/gunluk/hgk- 2014-4-56.htm (Erişim:12.03.2019)

"*Unutulma*" Hakkına vurguda bulunulduğu görülmektedir. Bu kararda; "*Davacının Geçmişte Yaşadığı Kötü Bir Olayın Toplum Hafızasından Silinmesini Unutularak Geleceğini Serbestçe Şekillendirmek İstediği/ Bu Hakkın Yalnızca Dijital Ortamdaki Kişisel Veriler İçin Değil, Kamunun Kolayca Ulaşabileceği Yerde Tutulan Kişisel Verilere Yönelik Olarak da Kabul Edilmesi Gerektiği, davacının isminin rumuzlanmadan kitapta yer almasının unutulma hakkını ihlal ettiği*" sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda ilgili kararda, Özel Hayatın gizliliğinin ihlâl edildiğine dair nitelendirmede de bulunulmuştur.

Daha sonra da, Anayasa Mahkemesi'nin verdiği başka bir kararında;[201] Bireysel Başvuru kapsamında değerlendirdiği bir konuda; "*bir gazetenin internet arşivinde bulunan haberin ulaşılabilir olmasının engellenmesi talebinin reddedilmesinin kişilik haklarının ihlali olduğu*" iddiasına ilikin başvuruyu kabul ederek, bir anlamda "*unutulma hakkı*"nı işaret etmiş ve içtihat yoluyla bu kavramı hukukumuzun bir parçası haline dönüştürmüştür. Özel bir düzenleme olmamakla beraber unutulma hakkı, Mahkemelerce verilen kararların gerekçelerinde, konu Anayasa ve Medeni Kanuna dayandırılmıştır. Anayasa Mahkemesi tarafından, Anayasa m. 17'deki "*Kişinin maddi ve manevi dokunulmazlığı*" kavramı ile m. 20'de işaret edilen "*Özel Hayatın Gizliliği*"ne dayandırılarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Mahkemelerce "*güncellik*" ölçütünün de esas alarak, bu özelliğini yitirmiş bilgilerin "*unutulma hakkı*" kapsamında gündeme getirilmemesinin talep edilebileceğini kabul etmiştir. Bu yorum bir anlamda, kişisel verilerin amacı dışında kaydedilemeyeceği ve güncelliğinin kalmaması halinde de silinmesini içeren yasa hükümleri ile uyumludur. Nitekim 6698 sayılı yasa daha sonra yürürlüğe girdiğinde kişisel bilgilerin silinmesi veya anonimleştirilmesi hükümlerini düzenleyen 11/e maddesinde bu durumu yasa metni haline dönüştürmüştür. Unutulma hakkının bu nedenledir ki; Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında varlığının ileri sürülmesi mümkündür. Başta "*kişisel verilerin silinmesi*" olmak üzere, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin temel ilkeler, unutulma hakkına dayanak teşkil etmektedir. Bu bağ-

[201] Bkz.R.G. 24.08.2016 günlü, s: (29811) Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru, 03.03.2016 günlü, no: 2013/5653.

lamda, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na şikâyet de bir başvuru yolu imkânı[202]olarak gündeme gelebilecektir. Yukarıda izah edildiği üzere; veri işleme ilkelerinden olan ve 6698 sayılı yasanın 4/2-d maddesinde belirtilen "*ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli süre kadar muhafaza edilme*" kuralıyla da ilgili olduğunu belirtmek gerekir.

E. KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

1. İlgilinin Açık Rızası

Kişisel verilerin işlenmesinde ve bilgilerin temin edilmesinde ilgili kişinin rızasının bulunması şartı, veri işlemenin meşruiyetini veya yasallığını sağlayan en önemli unsur olarak kendini göstermektedir. Uluslar arası metinlerde veya iç hukuk mevzuatındaki belgelerde bu kavram devamlı karşımıza çıkmaktadır. Veri sorumlusu tarafından veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesinde öncelikle diğer veri işleme şartlarının olup-olmadığı değerlendirilmeli, bu şartlar varsa veriler kaydedilmeli, olmaması halinde kişinin açıkça rızasına başvurulmalıdır.[203]

a. Rıza Beyanının İçeriği

Avrupa Birliği Direktifinde (95/46/EC) rıza kavramı 2/h maddesinde ; "*veri öznesinin rızası", kendisine dair kişisel verilerin işlenmesi için veri öznesinin kabulüne işaret eden, özgürce ve bilgilendirilme yapıldıktan sonra alınan rızayı kastedecektir.*" biçiminde tanımlanmıştır. Şüpheye yer bırakmayacak şekilde ve kesin iradeyi yansıtan rıza beyanı, veri işleme sürecinin başlamasının ön şartıdır diyebiliriz. Bu

[202] Bkz. 6698 sayılı yasanın 14.maddesi.
[203] Bkz. *Rehber*,s:74.

ön şart gerçekleşmeden veri işlemenin meşruiyeti tartışmalıdır. Rıza beyanı açıkça anlaşılabilir olmalıdır. Kişinin bu isteğinin açıkça dile getirdiği hallerde rızanın varlığında şüphe duyulmazken, açık irade beyanlarının olmayışı halinde ise (susma) Türk Hukukunda genel olarak red anlamına gelen bir tavır olduğundan kesin bir irade beyanını negatif yönde anlamak gerekecektir. Tek başına susmanın irade beyanı olamayacağı, ilgilinin açık ifadesini yansıtan örtülü beyanın da bu açık irade beyanı işlevini göreceğini ifade eden görüşler de vardır.[204]

Rıza Beyanının, serbest ve özgür iradeye dayanması gerektiğini belirtmiştik. Bu özgür irade gerçekleştirilirken, iradeyi sakatlayan sebeplerin varlığının (hata, hile, cebir gibi) da dikkate alınması gerekir. Bir de dikey ilişkide, işçi-işveren arasında kurulan bir iş akdinde irade beyanının, kişisel verilerin işlenmesini istememe hakkını ihlal edeceği ileri sürülmüştür.[205] İşçinin iş imkânını kaybetmesine sebep olacak biçimde üzerinde baskı kurulması sonucunu doğuran hallerde işçiye ek teminatlar verilmelidir. En azından işçi rıza beyanını serbestçe geri alabilmelidir.

Rıza beyanında, bu iradenin belirli bir duruma özgülenmesi ve genel olmaması gerekmektedir. Verinin işlenmesine ait bilgiler Aydınlatılmış bir rıza beyanına dayanmalıdır. İrade açıklaması için herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Açık ve özgür iradeye dayandıktan sonra rıza beyanın şekline ait bir şart yoktur. Zaten internet ortamındaki rıza beyanlarında yazılılık kuralı çoğu kez gerçekleşmektedir. Telefonla alınan rıza beyanlarında ise yazılılık kuralı gerçekleşmese de; rıza beyanın onay kısmı ses kaydına alındığından irade beyanın açıklayıcı olduğunu kabul etmek gerekir. Burada tartışılması gereken tek konu, telefonla veya internet üzerinden alınan irade beyanlarında açıklayıcı bilgilerin yeterli yapılmaması, dolayısıyla ilgili kişinin neye onay verdiğini tam olarak bilememesi tehlikesinin varlığıdır. İnternet ortamında yapılan onay veya rıza alma işlemlerinde e-imzanın kullanılması halinde ise irade beyanının açık rıza olduğunda kuşku yoktur.

---

[204] BAŞALP, age. s:40.
[205] KÜZECİ , age.s:240.

b. Rıza beyanında Ehliyet

Bilgileri işlenecek kişinin yetişkin olması ve tam ehliyetli olması gerektiği açıktır. Ancak; irade beyanında temsilciye gerek duyan kişilerin (çocukların veya vesayet altında bulunan kişilerin) irade beyanlarının nasıl olacağıdır. Burada, kural olarak yasal temsilcinin (veli veya vasi) irade beyanın olması gerektiği açıktır. Ancak; burada korunan menfaat çocuklar yönünden "*üstün çıkar*" veya "*çocuğun menfaati*" olduğuna göre; bireysel özerklik nazara alındığında çocukların yeterli fiziksel ve zihinsel gelişme gösterdiklerinde menfaatlerine uygun rıza beyanlarının geçerli olduğu kabul edilebilir. Burada esas olan ebeveynin çıkarı değil, çocuğun menfaatidir.[206]Ancak; uygulamada, çocuk adına velisi veya yasal temsilcisi tarafından verilen beyanın, çocuğun reşit olduktan sonra geri alınabilmesine imkân tanınması gerekir. Özellikle hassas veriler açısından veya sağlık gibi konularda yasal temsilcinin rızası geçerliyse de; çocuğun reşit olması halinde veri sorumlusu bu irade beyanın yerinde olup olmadığını veya rızanın devam edip etmediğini araştırması gerekir.

2. Yasada Açıkça Öngörülmesi

Veri işleme şartlarından bir diğeri de; bu veri işlemenin yasalarda açıkça öngörülmesi gerektiğidir. Yasaya dayanan veri işleme kavramı, hukuki meşruiyeti sağlayan bir maddeye dayandığından dolayı ayrıca rıza beyanın aranmasına gerek bulunmamaktadır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Kanunu'nda, kişisel verilerin işlenmesi başlıklı 5.maddesinin 1.fıkrasında olmazsa olmaz şart olarak "*ilgilinin açık rızası*" gösterilmişken, aynı maddenin 2.fıkrasının alt bentlerinde bu asıl kuralın istisnaları gösterilmiştir.[207] Burada birinci istisna maddesi olarak da "*yasada açıkça öngörül-*

[206] KÜZECİ age.s:245.
[207] Kişisel Verilerin (Açık Rıza) dışında kalan işlenme şartlarına dair 1 No'lu Tablo (6698 s.Yasa 5/2-a…f)

mesi" hali gösterilmiştir. Yasa hükümleri daha çok kamunun bilgi toplama ve veri işleme faaliyetleri için getirilmiş bir yasal dayanak olmaktadır.Suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 5.maddesinde yazılı kimlik tespiti için parmak izi alınması, 5271 sayılı CMK'nun kapsamında bir adli soruşturma için kişinin kimlik bilgilerinin tespiti, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 4.maddesinde Adalet Bakanlığınca "*hükümlülerle ilgili işlenecek verilerin*" nelerden ibaret olduğu belirtilmesini örnek olarak vermek mümkündür.

3. Fiilî İmkânsızlık

Fiili durum, bir zaruret halini anlatır ve rızasını açıklayamayacak durumda bulunan birinin, rızasına hukuki geçerlilik kazandırmak için başvurulan bir yoldur. Aslında bunu fiili imkânsızlık sözcüğünden çok zaruret hâli tanımıyla anlatmak daha doğru olacaktır. İradesini açıklayamayacak durumdaki kişinin hayatı veya beden bütünlüğünü korumak için âcil ameliyata alınırken kan grubunun öğrenilmesi veya

İşlenme Şartları	Kapsamı	Örnek
Yasa Hükmü	Vergi,İş,TTK,PVSK, CMK gibi	Çalışana veya aranan kişiye ait özlük /kimlik bilgilerinin tutulması
Sözleşmenin İfası	İş,Satış,Taşıma,Sigorta,Eser Sözleşmeleri vb.	Teslimat için şirket adres bilgilerinin kaydedilmesi
Fililî İmkânsızlık/Zaruri Hal	Reşit olmayan kişi ya da fiilî imkânsızlık nedeniyle iradesini açıklayamayacak durumda olan kişi	Bilinci kapalı ve sağlık kuruluşunda olan kişi, kaçırılan mağdurun konum bilgisi gibi
Veri Sorumlusunun Hukuki Sorumluluğu	Mali Denetim, Güvenlik hükümleri	Bankacılık, enerji, sermaye piyasası alanlarda denetim elemanlarıyla bilgi paylaşımı
Meşru Menfaat	İlgili kişinin temel haklarına zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaati için zorunlu veri işlenmesi	Çalışanın bağlılığını arttıran ödül ve prim uygulaması için veri işlenmesi
Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması ve Korunması	Dava açılması, tescil işlemleri, tapu işlemleri vb.	İşten ayrılan kişinin gerekli bilgilerinin dava zaman aşımı süresi kadar saklanması
Aleniyet	Kişinin kendine ait bilgileri kamunun bilgisine sunması	Evini satmak isteyen kişinin ilân metnine telefon bilgisini yazması

geçmiş raporlarının işlenmesi, hürriyeti tahdit suçunun mağduru olan kişinin kurtarılması için gerekli operasyonda kullanılmak üzere ilgilinin cep telefon bilgilerinin alınması, en son konuştuğu kişilerin tespiti veya kredi kart dolandırıcısının bankamatikten para çekme işleminde yakalanabilmesi için mağdurlara ait kayıp, çalıntı kartlarının da numaralarının tespiti yoluna gidilmesi bu gibi durumlara örnek gösterilebilir. Burada haklı çıkar korunduğundan kişisel verilerin de korunduğu kabul edilmektedir.

4. Sözleşmenin İfası ve Kurulması İçin Gerekli Olması

Bir hukuki sözleşmenin kurulması veya icrasıyla doğrudan doğruya ilgili olmak kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait bilgilerin işlenmesinin zorunlu olması halinde, bu amaçla sınırlı olarak kişisel verinin işlenmesi mümkündür. Taraflar arasında kurulan kira sözleşmesinde paranın yatırılacağı banka hesabının alınmasında zorunluluk bulunduğundan veya bankayla kredi alım sözleşmesi yapıldığında bankanın ilgilinin tapu kayıtları ve maaş bordrosunu istemesinin, sağlık sigortasında ilgilinin önceki sağlık raporlarını göstermesinin istenmesi halinde bu durumun, sözleşmenin ifası için gerekli olduğunda şüphe yoktur. Bu sözleşme kapsamıyla sınırlı olmak kaydıyla bilgiler istenebilirse de; sözleşmeyle ilgili olmayan (hangi spor kulübüne üye olduğu, siyasi partiye kaydının bulunup bulunmadığı, sabıka bilgilerinin olup olmadığı gibi konularda) açık rıza olmadığı müddetçe kişisel bilgilerin istenmesi veya işlenmesi mümkün değildir.

5. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğü Yerine Getirebilmesi İçin Zorunlu Olması

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için veri işlenmesinin zorunlu olduğu hallerde ilgili kişinin kişisel verileri işlenebilecektir. Bir

şirketin çalışanına maaş ödeyebilmesi için, banka hesap numarası, evli olup olmadığı, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, eşinin çalışıp çalışmadığı, sosyal sigorta numarası veya tebligat adresi gibi verilerin elde edilmesi ve işlenmesi bu duruma örnek verilebilir.[208]

6. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Bir Hakkın Tesisi, Kullanılması veya Korunması için Zorunlu Olması

Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması halinde ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür. Örneğin, bir şirketin kendi çalışanı tarafından açılan bir davada ispat için bazı verileri kullanması ya da kısıtlı bir kişinin haklarının korunması amacıyla vasisinin veya kayyumun, kısıtlının mali bilgilerini tutması gibi haller buna örnek gösterilebilir. Ayrıca, sözleşme sona erdikten sonra, olası yasal takiplere karşı zamanaşımı süresinin sonuna kadar fatura, sözleşme, kefaletname gibi belgelerin bu amaçlar için saklanmasını da bu kapsamda değerlendirmek mümkündür.

7. Kişisel Verilerin İlgili Kişi Tarafından Alenileştirilmiş Olması

İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilen, bir başka ifadeyle herhangi bir şekilde kamuoyuna açıklanmış olan kişisel verileri işlenebilecektir. Bu duruma örnek olarak ise bir kişinin belirli hallerde kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla iletişim bilgilerini kamuya açık şekilde ilân etmesi verilebilir. Kurumsal internet sitelerinde, çalışanların işyeri telefon numaraları ve kurumsal elektronik posta adreslerinin üçüncü kişilerin erişimine açık şekilde paylaşılması halinde de alenileştirmeden söz edilebilir. Ancak, kişisel verinin aleni kabul edilebilmesi için ait olduğu kişinin aleni ol-

[208] Bkz. *Rehber*. s:75.

masını istemesi gerekir. Başka bir ifade ile, alenileştirmenin gerçekleştirilebilmesi için alenileştirme iradesinin varlığı gerekir. Yoksa bir kişinin kişisel verisinin herkesin görebileceği bir yerde olması aleni olmasını sağlamaz. Ayrıca, alenileştirme durumunda kişisel verinin amacı dışında da kullanılmaması gerekmektedir. Örneğin, ikinci el araç satışı yapılan internet sitelerinde aracını satmak isteyen ilgili kişinin iletişim bilgilerinin pazarlama amaçlarıyla kullanılması mümkün değildir. Avukatların kendilerinin kurdukları internet sitelerinde gösterdikleri iletişim bilgileri ile telefon bilgilerinin alenileştiği kabul edildiğinden kullanılmasında ve işlenmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra; facebook, instagram gibi sosyal medya hesaplarında kabul/onay sistemiyle bilgi paylaşımı söz konusu olduğundan fotoğraf vb. kişisel bilgilerin paylaşımının da kanuna aykırı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

8. Veri İşlemenin İlgili Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemek Kaydıyla Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatleri için Zorunlu Olması

İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydı ile veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması durumunda, kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür. Bazı durumlarda veri sorumlusunun meşru menfaati bakımından veri işleme söz konusu olabilmektedir. Örneğin bir şirket sahibinin, çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, onların terfileri, maaş zamları yahut sosyal haklarının düzenlenmesinde ya da işletmenin yeniden yapılandırılması sürecinde görev ve rol dağılımında esas alınmak üzere çalışanların kişisel verilerinin işlenmesi şirket sahibinin meşru menfaati kapsamına alınmıştır. Bu şarta dayalı olarak veri işlenebilmesi için, veri sorumlusunun meşru menfaatinin bulunması ve ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar verilmemesi gerekmektedir. Veri sorumlusunun meşru menfaati, gerçekleştirilecek olan işlenme sonucunda elde edeceği çıkara ve faydaya yöneliktir. Veri sorumlusunun elde edece-

ği fayda; meşru, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüğü ile yarışabilecek yeterli düzeyde etkin, belirli ve hali hazırda mevcut olan bir menfaatine ilişkin olmalıdır. Veri sorumlusunun gerçekleştirdiği güncel aktivitelerle ilişkili ve ona yakın gelecekte fayda sağlayacak bir işlem olması gerekmektedir. Bir şirketin satılması, devralınması veya ortaklık yapısının değişmesi gibi bir durum söz konusu olduğunda, şirketi satın alacak kişinin, şirketin güncel durumuna hâkim olabilmek amacıyla içinde kişisel verilerin de bulunduğu bir takım bilgileri ölçülü ve gerekli güvenlik önlemlerini alarak incelemesi halleri de meşru menfaat kapsamına alınabilecektir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, veri sorumlusunun meşru menfaatinin Kanunun amacı ve ruhuna uygun olarak yorumlanmasıdır. Veri sorumlusunun meşru menfaatinin olmasının yanı sıra, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar verilmemesi gerekir. Dolayısıyla, veri sorumlusunun meşru menfaati olup olmadığı belirlendikten sonra, kişisel verisi işlenecek olan ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerinin neler olduğunun tespiti gereklidir. Buna göre, veri sorumlusunun meşru menfaati çok güçlü ve etkin olmadığı takdirde, ilgili kişinin hak ve menfaatleri, veri sorumlusunun meşru ancak daha az öneme sahip menfaatinden daha üstün gelebilecektir. Bu doğrultuda, ele alınacak olan meşru menfaat ciddi, önemli ve hali hazırda mevcut olmalıdır. Bu şarta dayanılarak veri işlenebilmesi için yarışan menfaatler arasında yapılacak olan değerlendirme sonucunda kişisel verilerin bu hüküm kapsamında işlenip işlenemeyeceğine karar verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ilgili hüküm, veri işlenmesine ilişkin sınırsız bir yetki olarak değerlendirilemez. Aksine, madde kapsamında belirtilen veri sorumlusunun menfaati ile ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri arasında makul bir denge sağlanmasını gerektirmektedir. Bu hükmün uygulanabilmesi iki aşamalı bir değerlendirme gerektirmektedir. Yapılacak olan ilk değerlendirmede veri sorumlusunun meşru menfaatinin varlığı tespit edilmeli, ikinci olarak da, bu menfaatin ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken veri sorumlusunun meşru menfaati ile kişisel verileri işleme amacı birbirine karıştırılmamalıdır. Bu iki terim birbiriyle ilişkili olsa dahi farklı anlama gelmektedir. Kişisel verileri işleme amacı, özel olarak verinin işlenme sebebiyle ilgilidir. Ancak veri sorumlusunun meşru menfaati daha geniş yo-

rumlanmalıdır. Veri sorumlusunun meşru menfaati, gerçekleştirilecek olan işlenme sonucunda elde edeceği faydaya yöneliktir.[209]

E. HASSAS VERİLERİN KORUNMASI İLKESİ

1.Genel Olarak

Özel nitelikteki kişisel veriler veya bir başka anlatımla hassas veriler, öğrenilmesi halinde kişi hakkında ayrımcılık yapılmasına sebebiyet verebilecek nitelikteki veriler olarak kabul edilir. Bilindiği üzere; bir kimsenin kimliğini tanımlayabilecek biçimdeki bilgiler veya bir takım özel araştırmalara girmeksizin basit bir bağlantı ile kişiyi tanımlamaya yarayan bilgiler belirli bir kişiye ait verilerdir.[210] Bilgi bir kişiyi belirli kılmıyorsa özel yaşamını etkilemeyeceğinden dolayı hukuki korumadan yararlanması da söz konusu olamayacaktır. Ancak; kişi ile ilintili bilgilerin bir kısmı uluslar arası hukukta ve iç hukukta daha fazla himayeye mazhar olduğu kabul edilmektedir. Zira bu tür bilgiler açıklandığında kişiye doğrudan zarar verilebileceği veya ayrımcılığa neden olabileceği kabul edildiğinden normal verilere göre daha fazla korunma ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Bu tür özel nitelikteki verilerin, özel koruma olmasının aynı zamanda kişilik haklarını da koruduğu kabul edildiğinden kanunda yapılan bu ayrımın doğru olduğu anlaşılmaktadır. ırk, cinsiyet, din, felsefi inanç, politik görüş, cinsel tercihler, alkol bağımlılığı gibi verilerin hassas veriler olduğu kabul edilmektedir.[211] Uluslar arası metinlerde bu kavram genellikle hassas veriler olarak adlandırılsa da; ülkemizde 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı yasanın 6.maddesinde bu kavram, "*özel nitelikte kişisel veriler*" olarak isimlendirilmiştir. 108 sayılı Avrupa Konseyi sözleşmesinin 6.maddesinde ise bu tanım; "*özellikli veri kategorileri*" olarak isimlendirilmiştir. Koruduğu menfaat dolayısıyla hassas verilerin

[209] Bkz. *Rehber,* s:77.
[210] ŞİMŞEK, age. s:122.
[211] BAŞALP, age. s:43.

ayrı bir hukuki korumadan yaralanması, doğrudan özel hayatın gizliliğini ve kişilik haklarını ilgilendirmesi sebebiyle etkin bir koruma sistemi açısından zorunludur.

2. Hassas Veriler-Hassas Olmayan Veriler Ayrımı

108 nolu sözleşmede; hassas veriler veya özellikli veriler 6.maddede tanımlanmış olup; maddeye göre; "*iç hukukta uygun güvenceler sağlamadıkça, ırksal kökeni, siyasi düşünceleri,dini veya diğer inançları,ortaya koyan kişisel veriler ile sağlık veya cinsel hayatla ilgili kişisel veriler otomatik işleme tabi tutulamaz.Aynı şey ceza mahkumiyeti ile ilgili kişisel veriler için de geçerlidir.*"denilerek koruma sağlanacak çerçeve çizilmiştir. 6698 sayılı yasada ise özel nitelikli kişisel veriler; " m.6/(1) *Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.*" biçiminde tanımlanmıştır. Bu ayrım "daha önemli veri", "sıradan veri" ayrımı değildir. Bu durum, hassas verilerin işlenmesinde doğrudan kişilik haklarına saldırıyı önlemek için daha etkin koruma sisteminin geliştirilmesinden ibarettir.

3. Hassas Verilerin İşlenebildiği Durumlar

6698 sayılı yasanın 6.maddesinin ikinci fıkrasındaki anlatımdan anlaşılacağı üzere; yasa koyucu bir kısım kişisel verilerin, diğerlerine göre daha korunaklı olmasını öngörmüştür. Özel nitelikli kişisel verilerin bir kısım düzenlemelerde farklılık arz ettiği anlaşılmakla birlikte; genel olarak; "*kişilerin ırkı, kökeni, siyasal düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi, kılık kıyafeti, dernek üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, sabıka bilgileri, genetik verileri*" nin hassas veri kabul edildiği bilinmektedir. Bu yüzden

özel nitelikteki verilerin işlenmesi, diğer verilerden farklı şartlara tabi tutulmuştur.[212] Bu farklılığı belirtmek için de; "*ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesinin yasak olduğu*" belirtilmiştir. Yasanın 6/3 maddesinde ise; Birinci fıkrada sayılan "*sağlık ve cinsel hayat*" dışındaki kişisel veriler, kanunlarda öngörülen hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği, "*sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebileceği*" hüküm altına alınmıştır.[213] Buradan da anlaşılıyor ki; Cinsel hayat ve sağlık bilgisi gibi özel verilerin korunmasında yasa koyucu daha hassas davranmıştır.

F. KİŞİSEL VERİLERİN SİLİNMESİ, YOK EDİLMESİ VEYA ANONİM HALE GETİRİLMESİ

6698 sayılı yasanın 7.maddesinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi düzenlenmiştir. Buna göre, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde bu veriler, resen veya ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi hüküm altına alınmıştır.

[212] DÜLGER Murat Volkan. age.s:220

[213] Özel Nitelikteki Kişisel verilerin işlenme Şartları TABLO-2.Bkz.

İŞLENME ŞARTLARI	KAPSAMI	ÖRNEK
İlgili Kişinin Açık Rızası	Açık rıza alınmış olması kaydıyla işlenebilir.	Klinik araştırmada gönüllülerin rızasının alınması
Kanun Hükmü	(Sağlık ve Cinsel hayat hariç) kişisel veriler ilgili kişinin açık beyanı aranmadan yasa gereği işlenebilir.	Çalışana ait sendikalılık bilgisinin özlük dosyasında tutulması, İş K.,TTK, Vergi Kanunları gibi haller
Kamu Sağlığı,koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, sağlık planlaması vs.	Bu amaçlar doğrultusunda sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kuruluşlarca işlenebilir.	Doktorun hastası hakkında tuttuğu veriler.

Kişisel verileri işlemeye esas teşkil eden ilgili mevzuat hükümlerinin değiştirilmesi veya ilgası,

Taraflar arasındaki sözleşmenin hiç kurulmamış olması, sözleşmenin geçerli olmaması, sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi, sözleşmenin feshi veya sözleşmeden dönülmesi,

Kişisel verilerin işlenmesini gerektiren amacın ortadan kalkması,

Kişisel verileri işlemenin hukuka veya dürüstlük kuralına aykırı olduğunun tespit edilmesi, Kişisel verileri işlemenin sadece açık rıza şartına istinaden gerçekleştiği hallerde, ilgili kişinin rızasını geri alması,

İlgili kişinin, Kanunun 11. maddesinin 1. fıkrasının (e) ve (f) bentlerindeki hakları çerçevesinde kişisel verileri işleme faaliyetine ilişkin yaptığı başvurunun veri sorumlusu tarafından kabul edilmesi,

Veri sorumlusunun, ilgili kişi tarafından kişisel verilerinin silinmesi veya yok edilmesi talebi ile kendisine yapılan başvuruyu reddetmesi, verdiği cevabın yetersiz bulunması veya Kanunda öngörülen süre içinde cevap vermemesi hallerinde; Kurula şikayette bulunulması ve bu talebin Kurul tarafından uygun bulunması,

Kişisel verilerin saklanmasını gerektiren azami sürenin geçmiş olmasına rağmen, kişisel verileri daha uzun süre saklamayı haklı kılacak herhangi bir şartın mevcut olmaması,

Kanunun 5. ve 6. maddelerindeki kişisel verilerin işlenmesini gerektiren şartların ortadan kalkması gibi hallerde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ya da anonim hâle getirilmesi gerekir.

İşlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalktığı hallerde kişisel verileri silmek, yok etmek veya anonim hale getirmek veri sorumlusunun yükümlülüklerindendir. Bunun için ilgili kişinin başvurusu şart değildir. Bununla birlikte, ilgili kişinin kişisel verilerinin silinmesini veya yok edilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır. Öte yandan, "*Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Geti-*

rilmesi Hakkında Yönetmelik"[214] çerçevesinde kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamış olan veri sorumlusu, kişisel verileri silme, yok etme veya anonim hale getirme yükümlülüğünün ortaya çıktığı tarihi takip eden ilk periyodik imha işleminde, kişisel verileri siler, yok eder veya anonim hale getirir. Ayrıca; Kanunun yayımı tarihinden önce işlenmiş olan kişisel veriler, yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde bu Kanun hükümlerine uygun hâle getirilir, Kanun hükümlerine aykırı olduğu tespit edilen kişisel veriler derhâl silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir. Kişisel verilerin silinmesi, kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için hiçbir şekilde erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir.

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinde ilgili kullanıcı; "*verilerin teknik olarak depolanması, korunması ve yedeklenmesinden sorumlu olan kişi ya da birim hariç olmak üzere veri sorumlusu organizasyonu içerisinde veya veri sorumlusundan aldığı yetki ve talimat doğrultusunda kişisel verileri işleyen kişiler*" olarak tanımlanmıştır. Veri sorumlusu, silinen kişisel verilerin ilgili kullanıcılar için erişilemez ve tekrar kullanılamaz olması için gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kişisel verilerin yok edilmesi, kişisel verilerin hiç kimse tarafından hiçbir şekilde erişilemez, geri getirilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi işlemidir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin yok edilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, kişisel verilerin başka verilerle eşleştirilse dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hale getirilmesidir. Kişisel verilerin anonim hale getirilmiş olması için; kişisel verilerin, veri sorumlusu, alıcı veya alıcı grupları tarafından geri döndürme ve verilerin başka verilerle eşleştirilmesi gibi kayıt ortamı ve ilgili faaliyet alanı açısından uygun tekniklerin kullanılması yoluyla dahi kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemez hale getirilmesi gerekir. Veri sorumlusu, kişisel verilerin anonim hale getirilmesiyle ilgili gerekli her türlü teknik ve idari ted-

[214] Bkz RG. 28.10.2017 günlü, s: (30224), (Yürürlük 01.01.2018)

birleri almakla yükümlüdür. Belirtmek gerekir ki, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması durumunda kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi, kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan genel ilkelerin doğal bir sonucudur. Yukarıda belirtildiği üzere, Kanunun 4. maddesinde kişisel verilerin, ancak ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilebileceği öngörülmüştür. Kişisel verilerin muhafazası için herhangi bir meşru amaç kalmadığında bu verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi bir zorunluluktur. Kanunun 7. maddesinin ikinci fıkrasında, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümlerin saklı tutulması öngörülmektedir. Bu kapsamda, örneğin Adli Sicil Kanununda verilerin silinmesini veya yok edilmesini düzenleyen hükümler Kanuna göre öncelikli olarak uygulanacaktır.[215] Yönetmelik hükümlerinin belli konularda Kanuna aykırı olduğu ileri sürülmüştür. *"Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik"* 28 Ekim 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Kanunun 7.maddesine dayanılarak çıkartılan bu Yönetmelik'te; ayrıntılı olarak (anonimleştirme) tanımı yapılmakta ise de, "*silme ve yok etme*"nin tanımına rastlanmadığı belirtilmiştir. Kanun gerekçesinde silme ve yok etme tanımı gösterilirken, yönetmelikte bunun gösterilmemesi yanlış anlamalara gelebilir. Oysa çıkartılan yönetmelik Kanun'a aykırı olarak silme ve yok etmeyi yeniden tanımlamaktadır. İlgili kullanıcıların kişisel verilere erişememesini silme, madde gerekçesindeki silmeyi de yok etme olarak tanımlamakta ve gerekçede açıklanan yok etme ise yönetmelikte yer almamaktadır. Açıklanan sebeplerle yönetmeliğin 8. ve 9. maddeleri Kanun'a aykırıdır.[216] Her ne kadar Yönetmeliğin ilgili maddelerinin kanuna aykırılığı ileri sürülmüşse de; yasanının açıklanması amacıyla çıkartılan Yönetmelik hükümlerinin açıkça kanuna aykırılığının ileri sürülmesinin doğru olmayacağı, tartışmalı durumlarda kanun metnini nazara alınması gerektiği açıktır.

---

[215] Bkz. *Rehber,* s:85.

[216] TURAN Hasan Selçuk, *Yönetmelikteki Kanun'a Aykırılıklar*.
Bkz.https://kisiselveri.com/yonetmelikteki-kanuna-aykiriliklar.(Erişim.12.03.2019)

G. KİŞİSEL VERİLERİN AKTARILMASI

6698 sayılı yasanın 8.maddesinde Veri Aktarımına ilişkin hükümler mevcuttur. Kişisel verinin işlenme türlerinden biri olarak kanunda yer almış bir kavramdır. Veri aktarımının yasada iki türünden söz edilmiştir.

1. Yurt İçinde Aktarılması

Kanunda belirtilen genel ilkeler çerçevesinde işlenmek üzere elde edilen kişisel verilerin, 8. madde hükmü uyarınca ilgili kişinin **açık rızası** alınmak suretiyle üçüncü kişilere aktarılabileceği hükme bağlanmıştır. Kanun, kişisel verilerin işlenmesi ile bu verilerin yurt içinde aktarılması bakımından aynı şartları aramaktadır. Bu maddede ayrıca ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın, kişisel verilerin üçüncü kişilere aktarılabileceği şartlar belirtilmiştir. Diğer taraftan, kişisel verilerin yurtiçinde hukuka uygun şekilde işlenmesi bunların doğrudan aktarılabileceği anlamına gelmemektedir. Yani, aktarma için de 5. ve 6. maddedeki şartların ayrıca aranması gerekmektedir. Bu kapsamda, kişisel verilerin aktarılması için aşağıdaki hallerden birinin bulunması gerekmektedir:

İlgili kişinin açık rızasının alınması,

Kanunlarda açıkça öngörülmesi,

Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması,

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,

İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,

Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması,

İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması *Özel nitelikli kişisel verilerin* yurtiçinde aktarılabilmesi için ise; aşağıdaki hallerden birinin bulunması gerekmektedir.

İlgili kişinin açık rızasının alınması halinde,

Sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler bakımından kanunlarda açıkça öngörülmüş olması halinde, Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler bakımından ise kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından; üçüncü kişilere aktarılması mümkündür. Öte yandan, özel nitelikli kişisel verilerin aktarılmasında açık rıza dışındaki hallerde veri sorumlusu tarafından yeterli önlemlerin alınmış olması gerekmektedir. Ayrıca, Kanunda, kişisel verilerin yurtiçinde aktarılmasında diğer kanunlarda yer alan hükümlerin saklı olduğu belirtilmektedir. Kişisel verilerin yalnızca gerçek kişilere ait veriler olabilmesinin aksine, "*veri sorumlusu*" ve "*veri işleyen*" hem gerçek hem de tüzel kişi olabilmektedir. Kişisel veriler üzerinde işlem gerçekleştiren her türlü gerçek veya tüzel kişi, veri işlenmesine ilişkin amaç ve yöntemlerine göre ya veri sorumlusu ya da veri işleyendir. Bu bağlamda, söz konusu iki kategorideki kişiler arasında gerçekleştirilecek her türlü veri aktarımı için Kanunun 8. maddesinde yer alan düzenlemelere uyulması gerekmektedir. Yurt içinde veri aktarımı ile ilgili ortaya çıkabilecek bazı hususlar şu şekildedir: Veri sorumlusu sıfatına sahip bir tüzel kişiliğin bünyesinde gerçekleşen veri aktarımı, Kanunun 8. maddesi çerçevesinde aktarım olarak değerlendirilemez. Tüzel kişiliğin bünyesinde faaliyet gösteren çalışanlar veya farklı

birimler arasında verilerin el değiştirmesi, bu anlamda aktarım sayılmaz. 90 Bir şirketler topluluğu altında yer alan farklı şirketler arasında veri aktarımı gerçekleştirilmesi ise Kanunun 8. maddesi kapsamında veri aktarımı yapılması anlamına gelmektedir. Bir tüzel kişi bünyesinde farklı birimler arasında veri paylaşımı yapılmasının aksine, aynı şirketler topluluğu bünyesinde yer alan farklı tüzel kişiler arasında veri aktarımı gerçekleştirilmesi, 8. madde kapsamında veri aktarımı sayılacaktır. Kamu kurum ve kuruluşları arasında ve/veya kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri arasında gerçekleşecek veri aktarımları da Kanunun 8. maddesi kapsamında değerlendirilecektir.[217]

2. Yurt Dışında Aktarılması

Kanunun 9. Maddesinde yurt dışına veri aktarımı düzenlenmiştir. Buna göre;

İlgili kişinin açık rızasının bulunması,

Yeterli korumanın bulunduğu ülkelere; (Kurul tarafından güvenli kabul edilen ülkeler) veri aktarımında, Kanun'da belirtilen hallerin varlığı (Kanunun 5. maddesinin 2. fıkrası ile 6. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen şartlar),

Yeterli korumanın bulunmadığı ülkelere veri aktarımında, Kanunda belirtilen hallerin varlığı (Kanunun 5. maddesinin 2. fıkrası ile 6. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen şartlar) yeterli korumanın yazılı olarak taahhüt edilmesi ve Kurulun izninin bulunması, durumlarında gerçekleştirilebilir. Kanun, kişisel verilerin işlenmesi ile bu verilerin yurt dışına aktarılması bakımından aynı şartları aramaktadır.

Ayrıca kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasında ek tedbirlerin alınmasını öngörülmüştür. İlgili kişinin açık rızasının bulunması durumunda kişisel verilerin yurt dışına aktarılması mümkündür. Açık rıza dışındaki hallerde, Kanun kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasında, aktarımın yapılacağı ülkede yeterli korumanın bulunup bulunmamasına göre farklı hükümler getirmiştir.

---

[217] Bkz. *Rehber*,s:87.

Yeterli korumanın bulunması halinde Kişisel verilerin aktarımı;

Kanunlarda açıkça öngörülmesi,

Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,

Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması,

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması,

İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması,

Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması,

İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması hallerinde yurt dışına aktarılabilmektedir. Özel nitelikli kişisel veriler ise; sağlık ve cinsel hayat dışındaki kişisel veriler kanunda açıkça öngörülmesi halinde yurt dışına aktarılabilecektir. Yeterli korumaya sahip ülkelerde kişilerin, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verileri ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın yurt dışına aktarılabilmektedir.[218]

Yeterli korumanın bulunmaması halinde kişisel verinin aktarılması,

6698 sayılı yasanın 5. maddesinin 2. fıkrası ile 6. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen şartlardan birinin gerçekleşmesi,

---

[218] Bkz. *Rehber*,s:88.

Türkiye'deki ve ilgili yabancı ülkedeki veri sorumlularının yeterli bir korumayı yazılı olarak taahhüt etmeleri,

Kurulun izninin bulunması hallerinde yurt dışına aktarılabilmektedir.

H. VERİ GÜVENLİĞİ İLKESİ

a. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunmasından amaç esasen bireyin hak ve özgürlüklerini korumaktır. Bu hak, kişi ne kadar önemliyse, verilerin de o kadar güvenli olmasını gerektirir. Dolayısıyla veri güvenliği kavramı, verilerin korunmasını amaçlayan bir hedefi anlatır. Günümüz modern veri koruma hukuku, kişisel verileri korumak açısından bütün idari ve teknik tedbirleri almayı öngörür. Bu yüzden günümüz kişisel verilerin korunması hukukunda, en temel ilkeler arasında yer alır.[219]

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 12. maddesinde "*veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler*" düzenlenmiştir.[220] Bu sebeple; veri sorumlusuna yükümlülük getirilerek, kişisel verilerin korunması için alınması gerekli tedbirlere işaret edilmiştir. Kişisel verilerin korunmasıyla, veri güvenliğini aynı şey kabul etmek mümkün değildir. Kişisel verilerin korunması kavramı, verilerin işlenmesi esnasında [221] bireyin hak ve özgürlüklerinin korunmasını ve veri işleme faaliyetinin sınırlarını ifade eder. Veri güvenliği ilkesi ise; kişisel verilerin bizzat kendisinin korunması amacıyla alınması gerekli teknik ve idari tedbirleri ifade eder. Verilerin kaybedilmesi, yetkisiz kişinin eline geçmesi, yetkisiz kişilerce verilerin değiştirilmesi, veri koruma sırrının ihlal edilmesi, haber verme yükümlülüğü, veri koruma görevlisine

---

[219] KÜZECİ. age.358.

[220] MADDE 12- (1) Veri sorumlusu;
a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,
b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek,
c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.

[221] ŞİMŞEK Oğuz, *age*. (2008) s:95.

başvuru gibi güvenlik önlemlerinin alınmasını bu kapsamda değerlendirmek mümkündür. 95/46/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifinin 17.maddesinde buna ilişkin hüküm bulunmaktadır. Buna göre; "*Üye Devletler, özellikle işlemenin bir ağ üzerinde verilerin iletilmesini gerektirdiğinde ve işlemenin tüm diğer yasa dışı biçimlerine karşı, yetkisiz açıklama veya erişim, değiştirme, kazara kayıp veya kazara veya yasa dışı tahribe karşı kişisel verileri korumak için gereken uygun teknik ve kurumsal tedbirleri, denetleyicinin uygulamasını*" sağlayacaklardır. Buna benzer hüküm 108 no'lu sözleşmenin 7.maddesinde de öngörülmüştür.[222] Türk hukukunda da benzer hükümler yasa metnine alınmıştır. Ayrıca veri sorumluları ve veri işleyenler öğrendikleri bilgileri başkalarına açıklayamazlar. Bu yüzden en yetkili idari merci olan Kişisel Verileri Koruma Kurumu teknik ve idari açıdan bu koruma işlemlerini yerine getirebilmek için temel ilkeleri gösteren bir metin yayınlamıştır.[223] Bu metinde veri güvenliğini sağlamak için alınması gerekli idari tedbirler ve teknik tedbirler sıralanmıştır. Buna göre; İdari tedbirlerin; Risk ve Tehditleri belirleme, Çalışanların eğitilmesi, güvenlik politikalarının belirlenmesi, Kişisel verilerin mümkün olduğunca azaltılması, veri işleyenlerin yönetimi gibi başlıklara ayrılmıştır. Teknik Tedbirlerin ise, Siber Güvenliği sağlamak, Kişisel veri güvenliğinin takibi, veri içeren ortamların güvenliğinin sağlanması, kişisel verilerin bulutta toplanması, bilgi teknolojileri sistemleri geliştirme ve kişisel verilerin yedeklenmesi olarak gösterilmiştir. Veri güvenliği öncelikle veri sorumlusun ait bir yükümlülüktür. Ancak; veri sahibinin de bu koruma faaliyetine katkıda bulunması önem arz etmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak elde edilen ürünlerde (kredi card, dijital para, akıllı cardlar, vb) kişinin de şifreleme tekniklerini kullanarak bu koruma sistemine yardımcı olması önemlidir.

b. İstisnalar ve Sınırlamalar

Kişisel veriler bir hak olduğuna göre, her hakkın kullanımında olduğu gibi bu hakkın kullanımında da bazı sınırlamalar söz konusu olabilecektir. Nitekim 95/46/EC

---

[222] **Madde:7 "**Otomatik dosyalara kaydedilen kişisel verileri korumak için,bunların kaza sonucu veya izinsiz olarak imhasına veya kaza sonucu kaybolmasına veya bunların izinsiz olarak elde edilme sine, değiştirilmesine veya dağıtılmasına karşı uygun güvenlik önlemleri alınır."

[223] Bkz. *Rehber,*s:3-10.

sayılı Direktifin 13.maddesinde buna değinilerek, istisnalar ve sınırlamalar gösterilmiştir. Buna göre; bu tür bir sınırlamaların, "*aşağıdakileri sağlamak için gerekli tedbirleri oluşturduğunda, Üye Devletler, 6 (1), 10, 11 (1), 12 ve 21 maddelerinde belirtilen hak ve yükümlülüklerin kapsamını sınırlandıracak yasal tedbirleri kabul edebilirler:*

(a) ulusal güvenlik;

(b) savunma;

(c) kamu güvenliği;

(d) düzenlenmiş meslekler için etik ihlallerinin veya ceza gerektiren suçların önlenmesi, incelenmesi, tespiti ve kovuşturulması;

(e) parasal, bütçe ve vergilendirme konuları dahil olmak üzere, Avrupa Birliği'nin veya bir Üye Devletin önemli bir ekonomik veya mali menfaati;

(f) (c), (d) ve (e)'de atıfta bulunulan durumlarda, resmi makamın yürütmesiyle ara sıra da olsa bağlantılı düzenleyici fonksiyon veya izleme, denetim;

(g) diğerlerinin hak ve özgürlüklerinin veya veri öznesinin korunması

hallerinde" sınırlamayla karşılaşabileceği belirtilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİN BAĞIMSIZ ORGANLARCA KORUNMASI VE DENETİMİ

A. BAĞIMSIZ KONTROL ORGANLARINCA DENETİM

1. Bağımsız Denetim Kavramı

Kişisel verilerin yasal düzenlemelere konu olması, hakların kullanımı açısından elbette önemlidir. Hakların nelerden ibaret oluğunun gösterilmesi her zaman yeterli olmaz. Etkin bir denetim sistemi ve haklar ihlâl edildiğinde de işleyen bir yargı sisteminin bulunmaması daha önemlidir. Kişisel verilerin insan hakları, kişi hayatı, özel hayatın gizliliği gibi Anayasal kavramların veya hakların içinde yer almasının teminatı elbette ki; bağımsız denetim organlarının kurulmasıyla mümkün olabilir. Bu şekilde, bireyler haklarının farkında olabilirler ve hak arama yollarına başvurabilirler. Kişisel verilerin işlenmesinin bağımsız organlar tarafından kontrol edilmesi gerektiği ilkesi, yalnızca veri toplama aşamasını kapsamamakta, tüm veri işleme faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu kontrol sistemlerinin temel işlevi, veri işleme faaliyetleri esnasında veri koruma hukukunun temel ilkelerine uyulmasını sağlamak ve bu hususu kontrol etmektir.[224] 95/46/EC sayılı AB Direktifinin giriş bölümü 62. paragrafında, bağımsız denetim otoritelerinin olması gerektiğinden söz edilmiş ve "*bu organların kişisel verilerin korunmasında temel bir bileşen*" olduğunu kabul etmiştir.[225] Bu arada şu hususa dikkat çekmek gerekir. AB Direktifinin yeterli korumayı sağlayamadığı görüşleri de son yıllarda ortaya çıkmakla, özellikle; 95/46/EC sayılı Genelgenin (Yönergenin) bağlayıcı olmadığı, Birlik ülkelerinin iç hukuklarında yaptığı düzenleme-

[224] ŞİMŞEK Oğuz, age.. s:102.
[225] KÜZECİ. age. s:271.

lerin farklılaşmaya başladığı eleştirilerinin artması üzerine AB Konseyi yeni tadil çalışmalarına başlamıştır.

Bilindiği üzere; 1995 yılından beri AB veri koruma hukukunun temel çerçevesini 95/46/EC sayılı, tam adıyla *Kişisel verilerin işlenmesi ve bu türdeki verilerin serbest dolaşımı bağlamında bireylerin korunmasına ilişkin 24 Ekim 1995 tarihli ve 95/46/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi*, çizmekteydi. Ancak geçen yirmi yılı aşkın sürede kişisel verilerin korunması alanında değişen çok şeyin olduğu görülmektedir. Her şeyden önce, İnternet başta olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojileri Avrupalının yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. (*yalnızca şu istatiksel bilgi bile gelişimin ve yaygınlaşmanın büyüklüğüne işaret etmektedir. Aralık 1995 yılında dünya genelinde yalnızca 16 Milyon İnternet kullanıcısı varken, 2017'de bu sayı 4 Milyar'ın üzerinde çıkmıştır*.) Ayrıca geçen zaman içinde kişisel verileri işleme süreçlerinin geliştiği, yeni teknolojilerin pek çok yeni soruyu ortaya çıkardığı, konuya ilişkin farkındalığın ise arttığı açıkça gözlemlenebilir. Bunun doğal bir sonucu, **95/46/EC** sayılı Yönerge'nin, XXI. yüzyıldaki gereksinimleri yeterince karşılayamadığı açıktır. Bu durum, Avrupa'da daha güçlü bir veri koruma hukukuna yönelik bir gereksinimi ortaya çıkarmıştır. Bir diğer husus, Yönerge'nin, AB veri koruma mevzuatında yeknesaklığın sağlanmasında yetersiz kalması olarak gösterilebilir. Nitekim geçen süre içerisinde AB üye devletlerinin kişisel verilerin korunması düzenlemeleri ve uygulamalarında açık farklılıklar ortaya çıktığı görülmeye başlanmıştır. Bu gerekçeler, AB kurumlarını günün gereksinimleri ile daha uyumlu bir veri koruma reform paketi üzerinde çalışmaya sevk etmiştir. Bu noktada hazırlıklar 2009 yılına kadar götürülebilse de paketin özellikle 2012 yılında somutlaştığını söyleyebiliriz. Nitekim 25 Ocak 2012'de Avrupa Komisyonu, kapsamlı bir reform paketi önermiştir. Reform paketinin birinci bileşeni 95/46/EC sayılı Yönergenin yerine geçecek (**2016/679 sayılı)** Genel Veri Koruma Tüzüğüdür ve (*İngilizce kısaltması ile GDPR, Türkçe kısaltması ile GVKT*). Ancak bunun yanında bir de kolluk güçlerinin veri işleme süreçlerini düzenlemeye yönelmiş bir Yönerge de paketin içinde yer almıştır. Avrupa Parlamentosu, 12 Mart 2014 tarihinde Genel Kurul'da yapılan oylama ile her iki metne de desteğini açıklamıştır. Dört yıllık süre içerisinde çeşitli boyutlarıyla tartışılan, hükümleri bazı değişikliklere uğrayan reform paketi Nisan 2016'da Avrupa

Birliği Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilmiştir. Ardından GVKT (İngilizce kısaltılmışı: GDPR)[226] ve Kolluk Güçleri Veri Koruma Yönergesi 4 Mayıs 2016 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanarak, GVKT'nin 99. Maddesi gereği *25 Mayıs 2018* tarihinde yürürlüğe girmiştir.[227]

Adı geçen Yönerge'de denetim sistemleri açısından "*tam bağımsızlık*" ifadesi yer almakla birlikte; 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren GDPR'nin ana metnine bakıldığında;[228] bağımsız denetim kurumlarının kurulması kavramı yanında; yoruma ihtiyaç bırakmayacak biçimde "*Veri Koruma Otoritesinin*" bağımsızlığını sağlayacak unsurlar da belirtilmiştir. Belirtilen metnin, denetim makamı başlıklı 51.maddesinde "Her üye devletin; *"gerçek kişilerin işleme faaliyeti ile ilgili temel hakları ve özgürlüklerini korumak ve AB içerisinde kişisel verilerin serbest akışını kolaylaştırmak üzere, bir ya da birden fazla sayıda bağımsız kamu kuruluşunun bu Tüzüğün uygulamasının izlenmesinden sorumlu olmasını"* öngörmüştür. Yine ilgili otoritenin bağımsızlığını güçlendirmek maksadıyla Tüzüğün 52.maddesinde üyelerin görevlerini tam bağımsızlık kriterlerine göre yerine getirmesi, görevlerini yaparken dış etkilerden uzak olmalarını ve hiçbir kurumdan talimat almamalarını, görev yaptıkları esnada başkaca görev alamamalarını, görevleri sona erdikten sonra da dürüst ve ihtiyatlı olmalarını, ayrıca; otoritenin tam bağımsızlığı sağlayacak mali özerkliğinin de olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu hükümler, yürürlükten kaldırılan 95/46/EC sayılı Direktif'in "*Denetleme Makamı*" başlıklı 28.maddesindeki "*her üye devlet, bu Direktif uyarınca kabul edilen hükümlerin, üye devletler tarafından izlenmesi amacıyla bir veya daha fazla kamu makamının sorumlu olmasını sağlayacaktır*." hükmüne göre daha kapsamlıdır. Ayrıca; Direktif "*Bağımsızlık*" kavramından sadece söz etmiş, niteliklerini belirlememiştir. Bu anlamda Tüzüğün daha ileri hükümler içerdiği görül-

---

[226] EU General Data Protection Regulation – GDPR, Türkçesi: Genel Veri Koruma Tüzüğü 25.05.2018 tarihinden sonra bu isimle anılmaya başlanmıştır. Önceden Yönerge veya Direktif olarak anılırken artık Tüzük olarak anılması gerekmektedir.

[227] **2016/679 sayılı Tüzük Madde 94**/1 (95/46/EC sayılı Direktif'in yürürlükten kaldırılması). "*95/46/EC sayılı Direktif, 25.05.2018 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.* 2. Yürürlükten kaldırılan Direktif'e yapılan atıflar bu Tüzük'e yapılmış sayılır. 95/46/EC sayılı Direktif'in 29. maddesi ile kurulan Kişisel Verilerin İşlenmesiyle ilgili olarak Bireylerin Korunması hakkında Çalışma Grubuna yapılan atıflar bu Tüzük'le kurulan Avrupa Veri Koruma Kurulu'na (GVKT) (GDPR) yapılmış sayılır.

[228] Bkz. https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org.(GDPR Türkçe metni, Avrupa Birliği Bakanlığı Çevirisi. (Erişim:25.04.2019)

mektedir. Hem Yönerge'ye ve hem de Tüzüğe göre üye ülkelerin en az bir adet "*Veri Koruma Otoritesi*" kurması ve buna kamu örgütlenmesi içinde yer vermesi şarttır. Ülkemizde de bu otorite 6698 sayılı yasayla "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*" adıyla hayata geçirilmiştir.

2. Denetim Sistemleri

Bu konuda ülkelerce benimsenen sistem genel olarak iki türlüdür. Birincisinde ABD'de olduğu gibi doğrudan denetim sistemidir. Bu sistemde; kişilerin kendileriyle ilgili ihlâllerde veri kuruluşuna başvurarak haklarında toplanan verileri görebilme imkânına sahip olmalarıdır. İkinci sistem ise bağımsız kontrol örgütlenmeleriyle denetimin sağlanması yolunu öngörmektedir. Bu ikinci sistem daha çok Avrupa'da geçerli olup; dolaylı sistem olarak da anılmaktadır.[229] Ülkemizde de kural olarak bu sistem öngörülerek 6698 sayılı yasanın 19.maddesiyle "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*" kurulduğu belirtilmiştir. Kurum yapısı anlatılırken, "*kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurulu kurulmuştur*" denilmektedir. İdari ve malî özerklikten söz edildiğine göre bağımsızlık kavramına vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır. Kanunun 19. maddesine ilişkin genel gerekçesinde de bu tanıma yer verilerek bağımsızlık vurgusu yapılmıştır.[230] Kurulun Adalet Bakanlığı ile ilişkisi bağımsızlığını zedeleyecek durumda değildir. Bakanlık ile bağı "*ilgili kuruluş*" seviyesindedir. Önemli olan idari mercilerden talimat alıp almaması ve denetim otoritesinin kişisel verileri korumada bağımsız davranıp davranmamasıdır. Elbette her ülkede veri koruma sistemleri mevcuttur. Veri koruma yasalarını iç hukuklarının bir parçası haline

---

[229] TEZCAN Durmuş, *Bilgisayar karşısında Özel hayatın korunması*, Anayasa Yargısı Dergisi, Cilt:8, s:385-390 (1991).

[230] Bu Maddeyle, Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kuruluşu düzenlenmektedir. Avrupa Konseyinin 108 sayılı Sözleşmesi ve Avrupa Birliğinin 95/46/EC sayılı Direktifi, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkelerin uygulanmasını izlemek ve yönlendirmek üzere fonksiyonel olarak bağımsız bir şekilde görev yapacak otoritelerin oluşturulmasını öngörmektedir. Avrupa Birliği üyesi tüm ülkelerde veri koruma kurulları görevlerinde bağımsız otoriteler şeklinde yapılandırılmıştır. Sayılan uluslararası belgeler ve mukayeseli hukuk uygulamaları göz önüne alınmak suretiyle, Kişisel Verileri Koruma Kurumu kurulmuştur.

dönüştüren devletler, yasaların uygulanmasını denetleyecek otoriteler de ihdas etmişlerdir. AB Veri Koruma Yönergesi'nin giriş bölümü 62. paragrafında bağımsız denetim otoritelerinin kurulmasını "*temel bileşen*" olarak kabul ettiği görülmektedir. Kanunun gerekçe kısmında; uluslararası düzenlemelerden bahsedilerek, 108 no'lu sözleşme ve 95/46/EC sayılı Yönerge'ye atıfla "*Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkelerin uygulanmasını izlemek ve yönlendirmek üzere fonksiyonel olarak bağımsız görev yapacak otoritelerin oluşturulması gerekliliğine*" işaret edilmiştir.[231] Gerekçede ayrıca; AB ülkelerinin tümünde veri koruma amaçlı bağımsız kurulların oluşturulduğundan söz edilerek 6698 sayılı yasada da bağımsız bir denetim mekanizmasının oluşturulması kabul edilmiştir. Ülkemizde kurulan denetim sistemi de bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Bu denetim sistemini, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20.12.1993 tarihinde, 48/134 sayı ile kabul ettiği ve kısaca (Paris ilkeleri)[232] olarak bilinen "*İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Ulusal Kurumlar Kararı*" dikkate alınarak değerlendirmek de mümkündür. Bilindiği üzere Paris ilkeleri, Ulusal kuruluşların, insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasında "*gerekli yetkilerle*" donatılarak, görevlerinin de hukuki geçerliliği olan bir metinle garanti altına alınmasını şart koşmaktadır.[233] Ülkemizde de pek çok alanda olduğu gibi Ulusal İnsan Hakları kurumlarına ilişkin uluslararası standartları belirleyen ve Birleşmiş Milletler bünyesinde kabul gören Paris İlkeleri'ne uyumlu ulusal insan hakları kurumlarına yer verilmektedir.[234] 6698 sayılı yasanın 19.maddesinde, "*Bu kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere; idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz Kişisel Verileri Koruma Kurulu kurulmuştur*." hükmüyle Paris İlkeleri'nde belirtilen "*hukuki güvenceye bağlanmış olmak*" şartını taşıdığı anlaşılmaktadır. Elbette, bir kurumun hukuki altyapısının yasayla çizilmiş olması, o kurumu veya kurum adına çalışan kurulları bağımsız hale getirmez. Bağımsızlık için karar alma mekanizmalarına harici tesirlerin olmaması, yetki kullanan kurulların "*yeterli yetkilerle*" donatılması, mali

---

231 DÜLGER , *age*. s:243.

232 Bkz.http://www.ihm.politics.ankara.edu.tr. (*Paris ilkeleri Türkçe metni*), Erişim:21.03.2019)

233 Benzer bir çalışma için bkz. ÇELİKYAY Hakan Sabri, "*Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları*" TBB Dergisi, S.113, (2014) s:177.

234 Bkz. Ulusal İnsan Hakları Kurumları ve Türkiye'deki Uygulamaları hakkında, ÇELİKYAY Hakan , "*Ulusal İnsan Hakları kurumları ve Türkiye"* Disiplinlerarası Yaklaşımla İnsan Hakları, (Editör Selda ÇAĞLAR) Beta Yay. İst. (2010) s:447-508.

özerkliğinin bulunması ve seçim usullerinin de demokratik esaslara göre yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Zaten Paris İlkeleri, insan hakları ulusal kurumlarının statüsüne ilişkin ilkeleri belirlerken, yetki ve sorumluluklar, bağımsızlık, çoğulculuk, mali özerklik, çalışma güvenceleri, yarı yargısal yetkilerle donatılma gibi başlıklar altında topladığından[235] Kurulun organları olan "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*" ve "*Başkanlık*" açısından bu yeterliliği değerlendirmek gerekir.

Kurumun Görevleri 6698 sayılı yasanın 20.m.sinde tanımlanarak, "*...uygulamaları ve mevzuattaki gelişmeleri takip etmek, değerlendirme ve önerilerde bulunmak, araştırma ve incelemeler yapmak,...bu konudaki uluslararası gelişmeleri takip etmek,..yıllık faaliyet raporunun Cumhurbaşkanlığı makamına, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna sunmak.*." olarak belirtilmiştir. Burada kurumun çalışma alanı belirtilmişse de; bağımsızlık veya özerkliğe ait bir tanım yer almamıştır. Ancak; *Yasanın* 19/1 maddesinde; "*….idari ve mali özerkliğe sahip….*" Kamu tüzel kişiliğinden söz edilmekle, bağımsızlığa atıf yapılmıştır. Esas bağımsızlıkla ilgili güçlendirici ifade Yasanın 21.maddesinde; Kurumun esas organı olan "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*" tanımlanırken belirtilmiştir. Sözü edilen maddede; Kurulun; "*…görev ve yetkilerini bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır…görev alanına giren konularda hiçbir organ, makam, merci veya kişiden emir ve talimat alamayacağı…*" hükmü getirilerek çalışma ve kuruluş açısından bağımsızlığa vurgu yapılmıştır. Kurulun üye yapısı 9 kişiden oluşmaktadır ve mesleklerinde yetkin kişilerden olması planlanmıştır. Bu konu, seçim usulündeki çoğulculuk ve çalışma usullerindeki demokratiklik prensipleri Paris İlkelerinde sayılan kriterlerle uyumludur. Ancak; Kurulun seçim usulünü düzenleyen 21/2 maddesinde belirtildiği üzere; beş üyenin TBMM tarafından, iki üyenin Cumhurbaşkanı tarafından, iki üyenin de Bakanlar kurulu tarafından seçileceği öngörülmüşse de; 477 sayılı yasa ile Bazı KHK'larda değişiklik yapılmasına dair KHK[236] ile "*Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnameler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır*." hükmü

---

[235] EREN Abdurrahman, *Türkiye'de İnsan Haklarının Korunması*, Turhan Kitabevi,Ank.(2007) s:827

[236] 698 sayılı KHK. m.72/1. Bkz. RG. 04.07.2018 günlü ve s: (30468)

getirildiğinden, Kurul üyelerinin dördünün Cumhurbaşkanlığınca seçilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce, partili Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine geçen ülkemiz için bu hüküm yerinde değildir. Paris İlkeleri ile de uygunluk arz etmemektedir. Parlamentoda ağırlığı bulunan bir siyasi partinin adaylarının çokluğu ile diğer üyelerinin Cumhurbaşkanı tarafından seçilmesinin bağımsızlık açısından sakıncalı olduğu, idari para cezaları veya başvuruları inceleme gibi yarı yarısal yetkiler kullanmaları da nazara alındığında, tarafsızlıklarını etkileyeceği düşünülmektedir. Kanaatimizce, Bakanlar kurulunun seçeceği iki üyenin Yüksek Yargı mensuplarından seçilerek birinin Yargıtay üyesi, birisinin de Danıştay üyesi olarak kurumların kendi genel kurulları tarafından seçilmesinin çoğulculuk, demokratiklik, bağımsızlık ve tarafsızlık prensipleriyle çalışma esaslarını öngören Paris ilkeleri ile daha uyumlu olabileceği değerlendirilmektedir. Yüksek Yargı mensuplarının, Rekabet kurulu, Hakimler Savcılar Kurulu, Yüksek seçim kurulu gibi idari kurullarda görev almalarına engel bir hüküm bulunmadığından, daha doğrusu bu yasayla düzenlenmiş olacağından ve bir başka kurumda görev yaptıklarında da izinli sayıldıklarından, Kişisel Verileri Koruma Kurulu üyelerinin, yasanın 21/10 maddesinde yazılı "*özel bir yasaya dayanmadıkça yaptıkları iş dışında başka bir görev alamayacakları*" hükmüyle çelişir bir tarafı da olmayacaktır. Ayrıca; Kurul üyelerinin seçimindeki kriterlerden olan ve yasanın 21/4 maddesinde belirtilen "*..bilgi ve deneyimleri olanların çoğulcu bir şekilde temsiline özen gösterilir*…" hükmüyle de uyumlu olacağı açıktır. Diğer yandan kurul üyelerinin göreve başlamadan evvel, yasanın 21/9 maddesi gereği Yargıtay Birinci Başkanlık kurulunda yemin etmeleri öngörüldüğünden bu hususun görev açısından bağımsızlık ve tarafsızlık amacını güttüğü açıktır. Kurul üyeleri, bir başka kamu kurumu ile ilgili görevinden ayrılmak zorunda kalsa bile yine yasanın 21/14 maddesi gereği görevin sona ermesinden itibaren bir ay içinde mükteseplerine uygun bir kadroya alınacağından ve bu Koruma kurulu görevlerindeki süreler, asıl görevlerindeki sürelerden sayılacağından herhangi bir hukuki veya mali eksiklik de doğmayacaktır.

Bu ilkeler ışığında yapılan değerlendirmede, kurula verilen yetkilerin, çalışma usullerinin ve mali özerklik yapısının ulusal denetim organı olarak Paris İlkeleri ile (seçilme usulü dışında) uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Bununla birlikte; Avrupa Konseyi'nin Türkiye hakkında yazdığı raporlarda Kurumun oluşum ve işleyişi büyük oranda eleştirilmiştir. Her ne kadar kanunla kurularak veri koruma amaçlı bir yapının oluşturulduğu anlaşılıyor ise de; kurumun oluşum şekli ile hiçbir kuruma bağlı olmaksızın çalışabilmesine dair endişelerin olduğu ve AB standartlarına uygun bir veri koruma otoritesinden bahsedilemeyeceği belirtilmiştir.[237]

B. 6698 SAYILI YASADA ÖNGÖRÜLEN DENETİM SİSTEMİ

Kişisel verilerin işlenmesinde hangi ilke ve şartlara uyulması gerektiğinin belirlenmesinden sonra, bu kurallara uyulup uyulmadığını denetlemek ve uyulmadığı takdirde bunları yasa ile öngörülen yaptırımlara bağlamak üzere önceden öngörülmüş bir denetim sisteminin kurulması gerekir.[238] Bu yasal düzenlemeden sonra çıkartılan Yönetmelik ile teşkilatın idari yapılanma sistemi gösterilmiştir.[239]

1. Denetim Organı

a. Kişisel Verileri Koruma Kurumu

Kişisel verileri koruma kanununda kişisel verilerin yasaya uygun bir biçimde işlenip işlenmediği varsa hukuka aykırılık uygulamalarının yaptırıma bağlaması amacıyla **Kişisel Verileri Koruma Kurumu** kanunla ihdas edilmiştir. Sözü edilen yasanın 19. maddesine göre '*bu kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliğini haiz kişisel verileri koruma kurumu kurulmuştur*' denilmek suretiyle yasal dayanak gösterilmiştir. Kişisel

[237] DÜLGER, age. s:243.
[238] DÜLGER age. s:243.
[239] Bkz.R.G. tarih 26.04.2018, s: (30403)

verilerin etkin korunmasında, bu ilkelerin hayata geçirilip geçirilmediği konusunda denetleme yetkisini haiz bağımsız bir denetim organının olması gerektiği AB veri koruma sisteminin olmazsa olmaz şartlarından biridir. Bilindiği üzere; 6698 sayılı yasa hazırlanırken genel anlamda 95/46/EC sayılı Yönerge'ye uyumluluk esas alınmıştır. Adı geçen Yönerge'de "*Bağımsız Denetim Otoritesi*"nden söz edilse de; 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren (2016/679 sayılı) AB Genel Veri Koruma Tüzüğünde bağımsızlığın ölçütleri ayrıca açıklanmıştır. Anılan Tüzüğün 52.maddesinde; Bağımsız Veri Otoritesinin "*görevlerini tam bağımsızlık ilkelerine göre yerine getirmesi, görevlerini yaparken dış etkilerden uzak olması gerektiği, hiçbir kurumdan talimat almaması ve otoritenin tam bağımsızlığı sağlayacak mali özerkliğinin de olması gerektiği*" vurgulamıştır. Bu hükümler, yürürlükten kaldırılan 95/46/EC sayılı Direktif'in "*Denetleme Makamı*" başlıklı 28.maddesindeki tanımdan daha geniştir. Ayrıca; Direktif "*Bağımsızlık*" kavramından sadece söz etmiş, niteliklerini belirlememiştir. Bu anlamda Tüzüğün daha ileri hükümler içerdiği anlaşılmaktadır. Ülkemizde de; 6698 sayılı yasayla Veri Koruma Otoritesi kurulmuş ve yasanın tabiriyle denetim otoritesinin adı, "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*" olarak adlandırılmıştır. Kamu kurumu niteliğinde örgütlenen bu bağımsız kurumun işleyiş ve üyelerin seçimi ile çalışma usullerini düzenleyen maddelerinde genel olarak Direktif ve sonradan yürürlüğe giren Tüzük ile uyumlu olduğu görülmektedir. Nitekim; 6698 sayılı yasanın 19.maddesiyle kurulan Teşkilatın, idari ve mali özerkliğinden söz edilmiş, Kurumun en önemli karar organı olan "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*"nun niteliklerinin belirtildiği 21.maddesinde ise "*hiçbir kurumdan, makamdan veya merciden talimat alamayacağından, kimse tarafından telkinde bulunulamayacağından*" söz edilmekle bağımsızlığına vurgu yapılmıştır.

6698 sayılı yasada "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*"nun yetkilerini bağımsız olarak kullanacağını kabul etmekle birlikte; elbette bu hükümlerin kanunda sadece yazılı olması yeterli değildir. İlerde uygulamanın seyri, kurumun başarısını belirleyen faktörlerden biri olacaktır. Bağımsızlık kavramını güçlendirmek açısından, "*kurul üyelerinin süreleri dolmadan görevden alınamayacakları, yasada yazılı haller dışında başkaca görev alamayacakları, süre dolmadan görevden alınamayacakları, görevleri ile ilgili işledikleri suçlar yönünden de 4483 sayılı yasaya tabi oldukları*"

gibi metinlerin olduğu yasanın 21.maddesindeki tanımlamalar, Avrupa Veri Koruma Otoritelerinin niteliklerini belirleyen Tüzüğün 52.maddesiyle uyumludur.

Kişisel verileri Koruma Kurulu'nun Hukuki Statüsü kamu kurumu niteliğinde olup; 6698 sayılı yasanın 19/2 maddesi gereği "*Kurum Cumhurbaşkanının görevlendireceği Bakan*" ile ilişkilidir.[240] Şu anda Başbakanlık Kurumu olmadığından, bu irtibatın Cumhurbaşkanlığının görevlendirmesiyle Adalet Bakanlığı ile ilişkili hale getirildiği anlaşılmaktadır.[241] Bu durumun ise "*Bakanlığın vesayeti altında bir kurum*" olarak nitelendirilmesine neden olmayacağı, bu tanımlamanın astlık-üstlük ilişkisini doğurmayacağı açıktır. AB Veri Koruma Tüzüğünün "*otorite üyelerinin niteliklerini*" belirleyen 53.maddesinde "*…ülke parlamentolarından, hükümetlerinden, devlet başkanından veya üye devlet hukuku çerçevesinde bağımsız bir organ tarafından seçilecek*.." denetim makamı üyelerinin olmasından söz edilmekle birlikte; seçim usulünü düzenleyen bileşenlerin azlığı açısından bağımsızlık kavramının zedelendiği düşünülmektedir. Nitekim; 6698 sayılı yasanın 21/2 maddesinde, seçilecek kurul üyelerinin Cumhurbaşkanı, Hükümet (Bakanlar Kurulu) ve TBMM tarafından seçileceği öngörülmüş olmakla birlikte; Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçen ülkemizde ayrı bir kurum olarak Bakanlar Kurulu bulunmadığından üye seçiminin sadece TBMM üyeleri ve Cumhurbaşkanınca seçilmesini gerektirmektedir. Bu durumda; Tüzüğün aradığı anlamda "*üye devlet hukuku çerçevesinde atama yetkisi verilen bağımsız bir organ*" tarafından seçilme ilkesinin yerine getirilemediği anlaşılmaktadır. Kanaatimizce; yasada yazılı "Bakanlar Kurulu" ibaresi çıkartıldıktan sonra, bu yetkinin Cumhurbaşkanlığı makamı yerine, başka bir bağımsız kuruma verilmesi demokratik katılımcılık adına daha isabetli olacağında kuşku yoktur. Hem bu şekilde, AB Veri Koruma Tüzüğünün ana metni ile uyumluluğun sağlanarak bağımsızlık ilkesi güçlendirilmiş olacaktır. Bir sonraki paragrafta Kurulun seçim usulü anlatılırken, ayrıca bu iki üye açısından öneride bulunulduğundan burada tekrar söz edilmesi gerekli görülmemiştir.

---

[240] 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 163 üncü maddesiyle, bu fıkrada yer alan "*Başbakanlıkla*" ibaresi "*Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakan ile*" şeklinde değiştirilmiştir.

[241] 2018/01 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, Bkz. RG.15.07.2018 günlü, s: (30479)

b. Görevleri

Kurumun görevleri 6698 sayılı Kanun'un 20. maddesinde açıklanmıştır.

-İhtiyaç duyulması hâlinde, görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri veya üniversitelerle iş birliği yapmak,

-Kişisel verilerle ilgili uluslararası gelişmeleri izlemek ve değerlendirmek, görev alanına giren konularda uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, toplantılara katılmak,

-Görev alanı itibarıyla, uygulamaları ve mevzuattaki gelişmeleri takip etmek, değerlendirme ve önerilerde bulunmak, araştırma ve incelemeler yapmak veya yaptırmak,

-Yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna sunmak,

-Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek,

Olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla Kurum'un esas görevi kişisel verilerin korunması alanında her bakımdan geliştirmeler ve iyileştirmeler yapmaktır. Aşağıda değinileceği üzere, Kurum, "*Başkanlık*" ve "*Kurul*"dan oluşmaktadır.

c. Organları

ca. Kişisel Verileri Koruma Kurulu

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 sayılı yasanın 19/4 maddesi gereği "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*" ve "*Başkanlık*" olarak iki bölümden oluşmaktadır. Temsil yetkisi Başkanda olmakla beraber kurumun karar organı **Kişisel Verileri Koruma Kurulu'**dur. Kurul üyeleri ise daha çok bu konularda araştırma yapan, konuya

ilişkin gelişmeleri takip eden görevlilerden oluşmaktadır. 6698 sayılı yasanın üyelerin yeterliliğine dair 21/3-a maddesinde yazılı "*kurumun görev alanındaki konularda yeterli bilgi ve deneyim sahibi olmak*" şartının, Avrupa Veri Koruma Tüzüğünün "*Her üye, özellikle kişisel verilerin korunması alanında, görevlerinin yerine getirilmesi ve yetkilerinin kullanılması için gereken nitelikler, deneyim ve becerilere sahiptir.*" hükmünü içeren 53/3 maddesiyle uyumludur.

6698 sayılı Kanunun 21.maddesiyle, Kurumun karar organı olan "***Kişisel Verileri Koruma Kurulu***" oluşturulmuştur. Avrupa Konseyinin 108 no'lu Sözleşmesi ve Avrupa Birliğinin 95/46/EC sayılı Direktifine uygun şekilde Kurul bağımsız olarak kurgulanmaktadır.Yukarıda değinildiği üzere; Kurulun, "*Kanunla ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getireceği ve kullanacağı, görev alanına giren konularla ilgili olarak hiçbir organ, makam, merci veya kişinin Kurula emir ve talimat veremeyeceği*" hükmü Kurulun görevini bağımsız bir şekilde yerine getirebilmesi bakımından önem arz etmektedir. Kurulun bir kısım görevlerinin yönetimsel nitelikte, bir kısım görevlerinin düzenleyici işlemler yapmak şeklinde, bir kısım görevlerinin de denetleme amaçlı yapılan görevler olarak nitelendirilmesi mümkün ise de; Kurul'un görev ve yetkileri yasanın 22.maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır. Buna göre; asli görevlerinin, "*Kişisel verilerin temel hak ve özgürlüklere uygun şekilde işlenmesini sağlamak ve ihlal edilen hakların şikâyetlerini karara bağlamak*" çerçevesinde biçimlendirildiği görülmektedir. Elbette bunun yanı sıra; Kurum'un stratejik planını karara bağlamak, bütçe tekliflerini görüşmek, yıllık faaliyetlere dair rapor taslaklarının hazırlamak, taşınmaz alımı gibi idari/mali görevleri de vardır. Ama asıl görevlerinin "*veri işleme ile ilgili tüm tedbirleri almak ve bu konuda öngörülen idari yaptırımlara karar vermek*" olarak nitelendirilmesi daha doğru olacaktır. Bu Kurulun yapılanma biçiminin, (kısmen) seçim usulü dışında Direktif ve Tüzük hükümleriyle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

cb. Seçim Usulü

Kişisel Verileri Koruma Kurulu dokuz üyeden oluşur. Kurulun beş üyesi Türkiye Büyük Millet Meclisi, iki üyesi Cumhurbaşkanı, iki üyesi Bakanlar Kurulu tarafından seçilir.[242] Kurul üyeliğine seçileceklerin muvafakatleri aranır. Üye seçiminde, Kurumun görev alanına giren konularda bilgi ve deneyimi bulunanların çoğulcu bir şekilde temsiline özen gösterilir. TBMM tarafından seçilecek 5 kurul üyesinin seçim usulü 6698 sayılı yasada ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

cc. Başkan

Kurul, üyeleri arasından Başkan ve İkinci Başkanı seçer. Kurulun Başkanı, Kurumun da başkanıdır. Başkan, Kurul ve Kurumun başkanı sıfatıyla Kurumun en üst amiri olup Kurum hizmetlerini mevzuata, Kurumun amaç ve politikalarına, stratejik planına, performans ölçütlerine ve hizmet kalite standartlarına uygun olarak düzenler, yürütür ve hizmet birimleri arasında koordinasyonu sağlar. Başkan, Kurumun genel yönetim ve temsilinden sorumludur. Bu sorumluluk, Kurum çalışmalarının düzenlenmesi, yürütülmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve gerektiğinde kamuoyuna duyurulması görev ve yetkilerini kapsar. Başkan'ın yokluğunda İkinci Başkan, Vekâlet görevini üstlenmesi öngörülmüştür.

Kurul toplantılarını idare etmek yanında diğer görevleri 6698 sayılı yasanın 24. maddesinde ayrıntılı olarak belertilen başkanın; anılan yasanın 25. maddesinde "*Başkanlığın oluşumu ve Görevleri*" ayrıca sayılmıştır. Buradan da anlaşıldığı üzere; başkana verilen idari ve temsili görevler yanında, yasayla oluşturulan başkanlık kurumu faaliyetlerinden de sorumlu olduğu kabul edilmiştir. Başkanın görevleri arasında sayılanların daha çok "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*" faaliyetleriyle bağlan-

[242] 703 sayılı KHK'nin 163.maddesiyle; Kanunun seçim usulünü düzenleyen 21.maddesindeki "*iki üyesi Cumhurbaşkanınca seçilir*" ibaresi, 4 üyesi Cumhurbaşkanınca seçilir biçiminde değiştirilmiştir. Bkz.R.G. 09.07.2018 günlü, s: (30473).(III.mükerrer)

tılı olduğu, başkanlık kurumu görevlerinin ise daha çok kurum tüzel kişiliğiyle bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 6698 sayılı yasanın 25. maddesinde bu görevler sayılırken, "*Veri Sorumluları Sicilini tutmak, Kurumun ve Kurulun büro ve sekretarya işlemlerini yürütmek, Kurumun taraf olduğu davalar ile icra takiplerinde avukatlar vasıtasıyla Kurumu temsil etmek, davaları takip etmek veya ettirmek, hukuk hizmetlerini yürütmek gibi işleri yapmakla ilgili görevlerin*" başkan yardımcısı ve hizmet birimlerinden oluşan "*Başkanlık*" tarafından yerine getirileceğini belirtmektedir. Kısaca izah etmek gerekirse, yasanın 24. maddesinde başkanın görevleri olarak sayılan bölümlerin daha çok kurul ile ilişkiler kapsamında, 25.maddede sayılan görevlerin ise bizatihi başkanlık tarafından yerine getirilmesi gereken kurum görevleri kabul edildiği anlaşılmaktadır. Her iki görevde de kurumu ve kurulu temsil yetkisinin başkana ait olduğu düşünüldüğünde, bu ayrıntılı yazım tekniğini iki ayrı madde olarak düzenlemek yerine başkanlığın görevleri başlığı altındaki 25. maddede yazılı bölümü, yasanın "*kurumun görevleri*" başlığını taşıyan 20. maddesinin alt fıkralarına eklemek suretiyle açıklanmasının kanun yapma tekniği açısından daha tutarlı bir yol olacağı görülmektedir. Sonuç olarak, yasanın 24. maddesinde başkanın hem kurumun ve hem de kurulun başkanı sıfatını taşıdığı ayrıca; kurumun da en üst âmiri olduğu belirtilmekle, başkanlığın kurumdan ayrı görevleri varmış gibi algılanabilecek yazım tekniğinin, anlaşılması ve uygulanması başarılı bir kanun yapma tekniği olmayacağı açıktır.

2. Denetim Sistemleri

a. Başvuru

Kanun, ilgili kişilerin Kanunun uygulanmasına ilişkin taleplerini iletebilmeleri ve kişisel verilerine ilişkin haklarını korumaları için bir takım hak arama yöntemleri getirmektedir. Böylelikle ilgili kişiler, kişisel verilerinin korunmasına ilişkin haklarını kullanmak adına doğrudan yargı yoluna başvurmanın yanı sıra Kanunla getirilen diğer hak arama yöntemlerini de kullanabileceklerdir. Kanun ile getirilen hak arama

yöntemlerinden birincisi yasanın 13. maddede düzenlenen veri sorumlusuna başvuru yöntemidir.

Aslında veri sorumlusuna başvuru usulü yasanın 11.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre ilgili kişi, veri sorumlusuna başvurarak kendisi ile ilgili veri işlenip işlenmediğini, ne amaçla işlendiğini, aktarım yapılıp yapılmadığını, eksik veya yanlış ise düzeltilmesi talebinde bulunabilecektir. 6698 sayılı Yasanın 13. maddesi, "*Kurula herhangi bir başvuru yapılmadan önceki, yani şikâyet usulünün işletilmesi için zorunlu yolu*" anlatan bir hükümdür. Veri sorumlusunun konuyu düzeltmesi veya veriyi silmesi halinde bir başka yaptırıma gerek kalmayacağı açıktır. Veri sorumlusu en geç 30 gün içinde yazıya cevap vermelidir. Cevap vermezse veya cevap yeterli olmazsa ilgili kişi kurula şikâyet yoluyla konunun düzeltilmesini isteyebilecektir. Veri sorumlusu kural olarak cevabi yazıyı ücretsiz yazmalıdır. Ancak ücret alması gerekiyorsa Kurulun belirlediği tarife üzerinden alabilir. Kişisel Verileri Koruma Kurulunca çıkartılan, "*Veri sorumlusu Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ*"[243] ile yazılı cevap verme halinde 10 sayfaya kadar ücretsiz, 10 sayfadan sonra ise her sayfa için 1 TL. işlem ücreti alınabileceği, başvurucuya cevabın CD, flash bellek gibi elektronik kayıt ortamında verilmesi halinde ise maliyetin bu kayıt cihazlarının kayıt maliyetini geçemeyeceği belirtilmiştir. Kişinin, veri sorumlusunun cevabından yeterli sonuç alamaması halinde veya hiç cevap verilmemesi halinde, hem kurula şikâyet yoluna başvurması ve hem de yargı yoluna başvurması mümkündür. Kişilik haklarına saldırı veya kişisel veri hakkının ihlâl edildiğini düşündüğü hallerde ilgilinin, tazminat talebi mevcut ise yargı yerine başvurmasının daha uygun olacağı düşünülebilir. Bu halde şikâyet usulünün işletilmesi gerekmez. Şikâyet usulü konunun Kurul'a intikali açısından zorunlu bir yoldur. Ancak; konusuna göre idari yargı mercilerine veya adli yargı mercilerine başvuru için öncelikle Kurul'a müracaat etmek elbette ki gerekmemektedir.

[243] Bkz. R.G.10.03.2018 günlü, s: (30356)

b. Şikâyet

Veri sorumlusuna başvurusu reddedilen, verilen cevabı yetersiz bulan veya yahut süresinde başvurusuna cevap verilmeyen ilgili kişiler Kurula şikâyet hakkını kullanabilecektir. Kanun'un 14. maddesinde; veri sahibinin, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren veya hiç cevap verilmemesi halinde 30 gün içinde (ama her halde 60 gün içinde) Kurul'a şikâyet usulünü işletebileceği anlaşılmaktadır. Kurul şikâyet üzerine gerekli incelemeyi yapar ve veri sorumlusundan ilgili belgeleri ister. Veri sorumlusu en geç 15 gün içinde belgeleri vermek zorundadır. Durumu inceleyen Kurul, ilgiliye 60 gün içinde cevap verir. Bu sürede cevap ulaşmazsa talep reddedilmiş sayılır.Aslında bu süre idari yargı yerinde dava açma usulüyle paralel bir düzenlemedir. Ancak; kamu kurumu olan "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*"nun en önemli organı durumundaki "*Kurul*"un ilgilisine cevap vermeme gibi bir hakkı bulunmamaktadır. Nitekim; kamu kurumlarının 4982 sayılı "*Bilgi Edinme Yasası*"nın 4.maddesi gereği esasen ilgilisine cevap verme yükümlülüğü bulunduğundan dolayı, Kurul'un cevap vermeme gibi bir hakkının olabileceği düşüncesini andıran bu yazılımın hatalı olduğu değerlendirilmiştir.[244] Kanaatimizce; yasa koyucu Kurumun idari görevleri açısından 4483 sayılı yasa gereği bilgi verme zorunluluğu olduğunu düşünmüş olmakla birlikte; kurulun mutlaka ilgilisine cevap verme yükümlülüğü olduğunu kanuna açıkça yazmamasının bağımsızlık ilkeleriyle bağdaşmayacağı düşüncesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Nitekim, cevap verilmeme halinde işlemin ret olarak algılanacağına dair 2577 sayılı[245] İdari Yargılama Usulü Yasasının 11/2 maddesi hükmünün varlığıyla, kişisel veriler hukuku açısından da hak arama yollarına başvurmada bir eksiklik doğurmayacağı açıktır.

Kurulun şikâyet yoluyla birçok olaya dair kararlar verdiği görülmektedir. Bunlardan en belirgin olanının, Kurumun kendi internet sitesinde 18.02.2019 tarihinde yayınlanan 05.12.2018 günlü ve 2018/143 sayılı kararı olduğunu söylemek mümkündür. İlgili kararın içeriğine bakıldığında; "*..eczanelerin hastalara ait kişisel veri niteliğindeki ilaçlarını bir başka üçüncü kişiyle (açık rıza) şartına bağlı olmaksızın*

[244] DÜLGER , age. s:245.
[245] Bkz. 25777 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, RG. 20.01.1982 günlü, s: (17580)

paylaşmasının..” uygun olmadığı, buna sebep olanların eyleminin “*veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin*” düzenlendiği 6698 sayılı yasanın 12/4 maddesine aykırılık oluşturduğu ve ilgili firma hakkında anılan yasanın 18. maddesi gereği idari para cezasının uygulandığı belirtilmektedir.[246] Kurulun idari yaptırım kararları dışındaki kararlarının gene olarak genel uygulamadaki aksaklıkları gidermek amaçlı “ilke kararı” biçiminde alınan kararlar olduğu görülmektedir.

c. Re’sen İnceleme

Kurul, başvuru olmaksızın da re’sen inceleme yoluyla konuyu araştırabilir.(m.15/5) İhlalin varlığı halinde konunun veri sorumlusu tarafından düzeltilmesini isteyebilir. Veri sorumlusuna tebliği yapılan karar, 30 gün içinde yerine getirilmelidir.

d. İlke Kararı

Kurul, ihlalin yaygın olarak işlendiğinin görülmesi halinde ilke kararı alabilir. Bu kararı yayımlayarak herkes tarafından uyulmasını isteyebilir. Yasa maddesi 15/6 da bu husus düzenlenmiştir. Nitekim Kurul, yaygın ihlâl olduğunu düşündüğü hallerden bazıların tespit ederek bazı ilke kararları almıştır. Kurulun 21.12.2017 tarihinde yayımlanan 2017/61 sayılı ilke kararında; “Rehberlik hizmeti veren internet sitelerinde/Uygulamalarda Kişisel verilerin korunmasına yönelik ilke kararında; “*Yasada ve mevzuatta dayanağı bulunmamaksızın ilgili kişilerin iletişim bilgilerinin paylaşımını yapan internet siteleri ve mobil uygulamalar tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin yasanın 15.maddesine aykırı olduğu ve derhal durdurulmasına*” karar vermiştir.[247] Yine Kurul’un 2017/62 sayılı kararıyla da; “*Banko, gişe, masa*

[246] Bkz. https://kvkk.gov.tr/Icerik/5419/Kurul-Kararlari?&page (Kurul Kararları) (Erişim:22.03.2019)
[247] Bkz.RG.25.01.2018 günlü, s: (30312)

gibi hizmet alanlarında kişisel verilerin korunmasına yönelik kararda" gerekli teknik ve idari tedbirlerin alınması istenmiştir. İlk yayınlanan ilke kararları bu kararlardır.

e. Raporlama

Kurul ayrıca, bir önceki yıla ait değerlendirme raporunu yayınlayarak ileri dönük yapacağı işlemleri anlatmaktadır. Raporlama işlemi elbette ki; Yasanın 20/ç maddesinde yazılı olduğu üzere Kurumun denetim görevleri arasında sayılmıştır. Ancak; yasanın 22/j maddesinde değinildiği üzere "*yıllık mali durum, faaliyet raporları, ihtiyaç konuları ve genel değerlendirmeler*" konusunda hazırlanan taslağın Kurul tarafından onaylanması gerekmektedir. 2017 yılı içinde; 48 adet şikâyet, 11 adet de ihbar olarak 59 adet başvuruya Kurul'ca sonuçlandırılmıştır.[248]

Kişisel Verileri Koruma Kanunu'nun 2018 yılı bütçesinin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerinde Kurum Başkanı yaptığı konuşmada ise geçmiş dönem faaliyetlerini anlatırken;[249] "*bu yıl 34'ü şikâyet, 7'si ihbar olmak üzere toplam 41 başvuru alındığını, bu başvuruların 19'unun karara bağlandığını ve toplam 125 bin lira idari para cezası kesildiğini*" dile getirmiştir.

Başkan konuşmasının devamında ise; Kişisel verilerin önemine dikkat çekerek, "*teknolojik gelişmeler nedeniyle önemli bir hale gelen kişisel verilerin korunması hakkının, kişinin kendi iradesiyle, kendi yaşamını düzenleyebilmesinin bir gereği olarak çıktığını, kişisel verilerin korunmasının, bugünün en büyük ihtiyaçlarından olduğunu*" vurgulamıştır.

f. Tazminat

Aslında bu hükmün, Yasanın 14/3 maddesinde belirtildiği üzere; kişilik hakları ihlal edilenlerin genel hükümlere göre tazminat hakkı olduğunu belirtmek için

---

[248] Bkz. *Rehber*,s:36

[249] http//:www.kisiselveri.com.kvkkbaskanıbilir. (Erişim:29.04.2019)

konulduğu anlaşılıyorsa da; bu hüküm yasada yazılı olmasa da, Borçlar kanunu hükümleri çerçevesinde her zaman tazminat davası açılabileceğinden ayrıca izaha gerek bulunmamaktadır.

3. Koruma Sistemleri

a. Kamu Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması

aa. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması, Anayasal bir hakkın korunmasıdır ve buna dair Anayasal ve yasal koruma sistemlerinin de kurulmasını zorunlu olarak gerektirmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yaptığı değişiklik ile 20/3 maddesinde….*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.*" hükmü getirilerek Anayasal korumanın çerçevesi çizilmiştir. Elbette, kişisel verilerin korunması Anayasada yazılı diğer temel hakların ve özgürlüklerin kullanımı ile de doğrudan ilişkilidir. Bu yüzden, hakların kullanımı açısından yasal düzenleme de yapılarak 6698 sayılı yasa ile "Kişisel Verilerin Korunması Kurumu" kurulmuştur. Bu yasanın görevlerini yerine getirmek üzere kurulan Kişisel Verilerin Korunması Kurulu da bağımsız ve mali özerkliği olan bir kurul olarak öngörülmüştür. Kurul üyelerinin de yasanın 21/13 maddesinde değinildiği üzere "*göre süreleri bitmeden görevden alınamayacakları*" belirtilerek idari ve mali özerkliğe ve aynı zamanda bağımsızlığa vurgu yapılmıştır. Kurul elbette bir kısım hukuki yollara başvurarak koruma sistemleri geliştirse de; özelde bazı durumlarda korumanın nasıl işleyeceği hususunda inceleme yapılmasının doğru olacağı düşünülmüştür.

Kolluk makamları ülkemizde idari kolluk ve adli kolluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Elbette bu iki kolluk biriminin bağlı olduğu yerler aynı olmakla birlikte; çoğu kere teşkilat ve görevlerin birbirlerine karıştığı görülmektedir. İdari kolluk genel anlamıyla, önleyici kolluk olarak isimlendirilmektedir. Adli kolluk ise daha çok; suç işlendikten sonraki yapılan adli işlemleri anlatan ve suç hukukuna göre soruşturma yetkisi olan ve Cumhuriyet Savcıları adına hareket eden kolluk birimini ifade etmektedir. Elbette idare suç işlemeyi önlemek bakımından bazı tedbirlere başvurmak zorundadır. Bu yüzden idari kolluk önleme faaliyeti içerisinde bir takım hazırlıklar yaparken adli kolluk, gerçekleşen eylem sonrasında harekete geçmektedir. İdari makamların elinde eskisine oranla artık çok büyük bilgi kaynakları bulunmaktadır. Değişik kanallardan bu bilgiler veri tabanlarında saklanmakta ve değerlendirilmektedir. Kolluk tarafından gerçekleştirilen çeşitli etkinliklerde bu boşluk temel hak ve özgürlüklerinde ciddi anlamda ihlaline neden olabilmektedir. 6698 sayılı yasanın 28 . Maddesinde belirlenen genel istisnalar kapsamında kişisel verilerin '*önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi halinde bu verilerin genel istisnalar kapsamına alındığı*" anlaşılmaktadır.

ab. Kolluk Makamları Nezdinde Kişisel Verilerin Korunması

aaa. Özel İletişime Müdahale

Telefon posta gibi araçlarla yapılan özel iletişime müdahale konusu yasalarla belli sınırlamalara tabi tutulmuştur. Başta CMK olmak üzere ilgili yasalarda bu konuda değişik hükümler mevcuttur. Elbette haberleşme özgürlüğü de kişisel veriler kavramı ile yakından ilişkilidir. Haberleşme özgürlüğü veya özel haberleşmeler elbette önemli kişisel veriler içerdiğinden hem haberleşme özgürlüğü hem de kişisel verilerin korunması kapsamında birlikte değerlendirilmesi mümkündür. İnsan hakları sözleşmesinde açıkça modern iletişim tekniklerine ilişkin bir tanım bulunmasa da pek çok mahkeme kararında telefon görüşmeleri, telefon numaraları, ses kayıtları, e-

posta ve internet aracılığıyla yapılan iletişimler sözleşmenin 8. Maddesi kapsamında değerlendirilmiştir.

Ülkemizde ise CMK'nın 135.maddesinde Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi öngörülmüştür. CMK'nın 135. maddesine göre bazı suçlara ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturmada başka yolla delil elde edilmesi mümkün değilse veya suç işlendiğine dair kuvvetli bir şüphe varsa hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hallerde Cumhuriyet Savcısı kararıyla Şüpheli veya sanığın Telekomünikasyon yoluyla iletişimi denetlenebilir. Görüldüğü üzere özel iletişimin denetimi burada delil elde etme şartına bağlı kılınmıştır. Elbette buradaki kişisel haberleşme özgürlüğü sınırlanmakta ve kişiye ait verilerin korunması hakkına müdahale edilmektedir.[250] Soruşturma evresi bittiğinde de en geç 15 gün içerisinde CMK'nın 137/4 maddesi uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığınca ilgilisine yazılı olarak bilgi verilmesi gerektiği, tespit işlemine son verildiği aşamada ise CMK'nın 137/3 maddesi uyarınca 10 gün içerisinde de bu kayıtların C.Başsavcılığınca imha edileceği belirtilmektedir. Bunun yanı sıra CMK'nın 129. Maddesinde *"suç delillerini oluşturduğu şüphe edilen her türlü resmi veya özel gönderilere hakim kararıyla el konulabilir*" denilmek suretiyle kişisel verilerin nasıl sınırlandırılacağı belirtilmiş olmaktadır. Elbette burada amaç suç delillerini elde etmek ve bu yolla suçluları yakalamaktır. Bu işlemlerin tamamı adli kolluk etkinlikleri olarak isimlendirilir. Bu işlemler genel olarak suçlulukta mücadele kapsamında yapılmaktadır. Ancak; bireyin her zaman telefonunun dinlendiğini veya bir şekilde izlendiğini düşünmesi hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. Kişinin kendisini geliştirebilmesi için özgür hareket ettiğini düşünebilmesine bağladır. Haberleşme özgürlüğünü anlamsız kılacak biçimdeki uygulamalardan kaçınmak, kişilere hukuk güvenliği sağlayan ve devletin hukuk devleti olabilmesinin ilk şartı olduğu unutulmamalıdır. Genel olarak telefon tespiti, adli delil arama zımnında yapılsa da; Kolluk kuvvetlerinin (Polis ve Jandarma) suç işlenmesinin önlenmesi ve terör hadiselerini önleme amaçlı, ayrıca; Millî İstihbarat Teşkilatının da terör ve casusluk eylemlerini önleme amaçlı olarak Hâkim kararıyla önleme dinlemesi yapabilmektedirler. Burada elde edilen delillerde hâkim kararının bulunmasının yeterli hukuki güvenliği sağladığı ileri sürülebilirse de; önleme dinlemesinin istihbari

[250] KÜZECİ age. s:420.

amaçlı yapıldığı anlaşıldığından, bu dinlemelerde genellikle suçla ilgili olmayan kişisel veri niteliğinde bilgiler de elde edilmektedir. Her ne kadar yapılan işlemlerde elde edilen bilgiler adli delil olarak kullanılamaz ise de; dinlemenin derhal adli dinlemeye dönüştürülerek delil elde edilmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Kişisel veri niteliğinde ve suçla ilgili olmayan bölümler elbette dinleme metinlerinden çıkartılarak adli mercilere sunulsa da esas tartışma, "*dinleme amacına özgülenmemiş ve tesadüfen elde edilen delilerin*" niteliği konusunda yaşanmaktadır. Asıl amaca özgülenmemiş arama, el koyma, telefon dinleme gibi işlemlerde tesadüfen elde edilmiş verilerin delil olarak sunulmasının hukuka aykırı delil kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Zira bu durumda, başka bir suçla ilgili şüphe oluşturabilecek delillerin elde edilmesi halinde CMK'nın 138/2 maddesi uyarınca durumun derhal Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesi gerekmektedir. Telefon dinlemelerinde CMK'nın 135/43 maddesi uyarınca sanığın, tanıklıktan çekinme hakkı bulunan kişilerle yaptığı görüşmelerin kayda alınmayacağı hükmü mevcut olmakla birlikte uygulamada bu bilgilerin de dosyasına konulduğu ve ayıklamanın soruşturma mercilerine bırakıldığı görülmektedir. Aynı durum CMK'nın 140.maddesinde yazılı "Teknik araçlarla izleme" işleminde de yaşanmaktadır. Bu madde kapsamında tesadüfen elde edilen delil tanımı kanunda açık olarak yapılmadığından tereddütler yaşanmaktadır. Gerek CMK'nın 135.maddesinde yazılı "*Telefon dinleme*" işlemlere, gerekse CMK'nın 140.maddesinde yazılı "*teknik araçlarla izleme tedbiri*" kapsamında yapılan işlemlerde suçla ilgili olmayan kişiye ait pek çok verinin de elde edilerek kayda alındığı bir vakıadır. Bunun ortaya çıkması veya basın yayın yoluyla ortaya saçılması durumunda, buna sebep olanlar açısından açıkça suçtur. Ancak; uygulamada ve öğretide bu şekil tesadüfen elde edilen elde edilen delillerin niteliği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Daha ayrıntılı bir yasal düzenlemenin yapılması uygun olacaktır.[251] Kanaatimizce; Ceza Muhakemesi Hukukunun arama, el koyma, telefon dinleme, teknik aletlerle ortam dinleme/izleme gibi delil toplama işlemleri esnasında elde edilen kişisel verilerin kayda alınmasıyla ilgili yapılan ihlallerde yeterli hukuki güvencenin sağlanamadığı görülmektedir. Bu tür eylemlerin genelde delil toplama faa-

[251] Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bkz. GÜNDEM Kemal, "*CMK m. 138 Çerçevesinde Tesadüfen Elde Edilen Deliller*", Selçuk Ünv. Kamu Hukuku Ana bilim Dalı,Yüksek lisans Tezi,s:184 http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle.(Erişim:12.04.2019)

liyetleri kapsamında değerlendirilmesine bağlı olarak fiilin kasıt unsuru içermediği düşüncesiyle ihlâli yapan kamu görevlileri hakkında çoğu kez disiplin tahkikatı yapılarak konunun kapatılması yolu tercih edilmektedir. 6698 sayılı yasanın 18/3 maddesinde yazılı "*…birinci fıkradaki eylemlerin kamu kurumlarında gerçekleşmesi halinde… bunu yapanlar hakkında disiplin hükümleri uygulanır.*." hükmü ile yine aynı yasanın 28.maddesinde yazılı istisnalar kapsamında değerlendirilmesi ve özellikle sözü edilen maddenin 2/a maddesinde yazılı "*Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturmaları için gerekli olması*" hükmü, ihlâli yapanların elini güçlendirmektedir. Bu durumun Anayasada tanımlanan "*Kişisel verilerin Korunmasını İsteme*" hakkıyla çeliştiği açıktır.

bbb. Görüntü Kaydı

Özellikle 1980'li yıllardan sonra görüntülü gözetleme sistemlerinin arttığı görülmektedir. Pek çok işyerinde de bu şekilde görüntülü tespitler ve kamuya açık alanlarda da trafik veya halkın yoğun olarak bulunduğu bölgelerde de genel izleme işlemlerinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Genel olarak kapalı devre izleme sistemleri (CCTV)[252] gözlemleyici veya caydırıcı amaçlarla kullanılmaktadır. Bunun yanında mobese gibi aleni alanlarda da bu kayıt işlemi sürdürülmektedir. CMK 140. Maddesine göre belli suçların işlendiği konusunda somut delillere dair kuvvetli şüphe varsa şüpheli veya sanığın kamuya açık yerdeki etkinlikleri teknik araçlarla izlenip kayda alınabilir denilmektedir. "*Kişinin kamuya açık olmayan yerlerdeki görüntü kaydının alınması*" ise TCK 134. Maddesinde yazılı "*özel hayatın gizliliğini ihlal*" suçunu oluşturması mümkündür. MOBESE polis teşkilatının faaliyetlerinde suçla mücadele amacıyla elde edilen bilgi ve görüntülerin kullanılması, analiz edilmesi, polis faaliyetlerinin koordine edilmesi, yeni politikaların belirlenmesi yönünde faydaları olacağı düşünülen bilgi yönetim sistemi ve güvenlik konsepti olarak görülmektedir.[253] Ancak MOBESE'nin; özgürlükleri kısıtladığı, toplumu denetlemeye yönelik bir uy-

[252] CCTV (kapalı devre televizyon sistemi) (İng. Close circuit television)

[253] TAŞÇI Ufuk, *Güvenlik amaçlı Gözetim Aracı olarak Türkiye'de Mobese ve eleştiriler*, CBÜSB Enstitüsü Dergisi, Cilt:14,Sayı:2 s:160 (2016)

gulama olduğu, güvenlik adı altında tüm toplumun gözetlendiği, iktidara hizmet ederek; denetimsiz, paranoyak bir toplumun oluşmasına katkı sağlayan uygulama gibi görüldüğünü söylemek mümkündür. Ancak bu konuda; Türkiye'de yasal eksikliğin çok güçlü şekilde gündeme gelmemesinin nedeni bu sisteme olan ihtiyacın toplumda kabul edilebilir bir hale dönüştürülmüş olması kabul edilebilir. Ülkemizde MOBESE[254] kameralarına ilişkin hukuki bir dayanak olmamakla birlikte;[255] kamuya açık alanlarda kişilerin izlenmesine dair bir hüküm bulunmadığından dolayı bunun yapılabileceği belirtilmektedir. Asayiş ve güvenlik gerekçeleriyle pek çok demokratik devlette benzer sistemlerin uygulandığı bilinmektedir. Ancak yine de daha az müdahaleci bir yöntemin tercih edilerek suçluluğun önlenmesi yoluna gidilmesi hedeflenmelidir. Sistemin kurulması elbette önemlidir. Ancak; bunun yasal sınırlarının da çizilmesi gerekir. Genellikle vatandaşların yoğun olduğu bölgelerde ve trafik akışının belli bir yoğunluğa eriştiği güzergahlarda bunun yapılması daha uygun olacaktır. Meşru bir sebebe dayanılarak yapılan bu müdahalelerin amaca bağlılık ilkesiyle orantılı olması ve kayıtlarında anonim olarak tutulması gerektiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra kişilere nerelerde görüntülü izleme yapıldığının bildirilmesi de gereklidir. Elbette kameralar tek başına suçluluğu önleyemez ancak, suçun tespit edilmesinde ve suçluluğun önlenmesinde caydırıcılık unsuru açısından bu durum önemlidir. Kişisel veriler kanunu yürürlüğe girdikten sonra bu bilgilerin izlenmesinin veya depolanmasının yasada tanımlanan özgürlüklerle bağdaşmayacağı ileri sürülebilir. Genel anlamda bu tür uygulamanın temel hak ve özgürlüklere müdahale olduğunda şüphe yoktur. Nitekim izleme yetmeyip belli süreyle de olsa kayıt altına alınan görüntünün kişisel verileri ihlal ettiği, kişi haklarına saldırı olabileceği değerlendirilebilir. Ancak; Mobese türü kameralı izleme tekniklerinin, genel olarak trafik güvenliğini sağlamak, kamu hizmetlerinin verimini arttırmak, önleyici kolluk kapsamında suç işlenmesinin önlenmesi gibi amaçlarla uygulandığı ifade edilmektedir. Nitekim, 6698 sayılı yasanın 28.maddesinin 1.fıkrası, (ç bendinde) " *Kişisel verilerin .....kamu düzeni yada ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak yasayla görev verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi*" ile (d) bendinde yazılı " *kişisel verilerin soruşturma, kovuş-*

[254] MOBESE açılımı; (Mobil Elektronik Sistem Entegrasyonu)dur.
[255] YENİSEY Feridun, *Kolluk Hukuku*, 2. Baskı, Beta Yay.İstanbul 2015, s:351

turma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı mercileri tarafından işlenmesi" hükümlerini birlikte değerlendirdiğimizde bu tür uygulamaların veri işlemede mutlak istisnalar kapsamında olacağı ve yasa uygulamasına tabi olmayacağı anlaşılmaktadır. Ancak yine de; doğrudan veri toplayan ve adli idari pek çok olayın aydınlatılmasında kullanılan kamerayla izleme teknikleri açısından genel anlamda bir yasal düzenlemenin yapılması kişi güvenliği hukuk devleti açısından en doğru olan uygulama olacaktır.

ccc. Parmak İzi ve DNA Analizi

Kolluk kuvvetlerinin elbette adli görevlerinden birisi de olay yerinde inceleme yaparak delil toplamaktır. Olay yerindeki delillerden hareketle kolluk birimleri suçluyu bulmaya çalışırlar. Öncelikle olay yerinde parmak izi aranırsa da bugün artık parmak izi yanında DNA tetkikleri de önemli hale gelmiştir. CMK 75 ve devamı maddeleri uyarınca suça ait delilleri elde etmek amacıyla şüpheli veya sanığın yada mağdurun beden muayenesi ile vücudundan örnek alınmasına ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Elbette vücuttan örnek alma kişisel veri niteliğindedir. DNA analizi ile ilgili ise CMK da bağımsız bir hüküm bulunmamakta ise de; bunu olay yeri incelemenin bir devamı olarak kabul etmek daha mantıklıdır. Kolluk birimlerinin en sık başvurdukları delillendirme işlemlerinin başında elbette parmak izi kaydının alınması hükmü mevcuttur. Buna göre Polis Vazife ve Selahiyet kanununda yapılan 5. Madde değişikliği ile gözaltına alınanlar, bazı durumdaki şüpheli ve hükümlüler, devletten sürücü belgesi, silah ruhsatı, pasaport[256] ve benzeri yerine geçen belge almak talebinde bulunanlar, bazı özel görevlerde çalışanlar ve kendi istekleri dahilinde gönüllü olanlardan parmak izi alınabilmektedir. Elbette amaç suçları önlemektir. Ancak; anılan yasaya göre, kişi hakkındaki pasaport dolayısıyla alınan parmak izinin 80 sene saklanması hükmü, verilerin istenen amaç doğrultusunda makul süre kadar saklı tutulması ilkesine aykırılık teşkil ettiği düşünülebilir. Nitekim, ilgili hakkında elde edi-

[256] PVSK'nun 5.maddesine göre; "*Sisteme kayıtlı olan parmak izi ve fotoğraflar, kişinin ölümünden itibaren on yıl ve her halde kayıt tarihinden itibaren seksen yıl geçtikten sonra sistemden silinir.*" hükmü mevcuttur.

len kişisel veriler adli tahkikata bağlı olarak takipsizlik kararı verilmesi halinde CMK'nun 80/2 maddesi uyarınca bu verilerin derhal yok edileceği, durumun tutanak altın alınacağı hükmünü âmirdir. Bu açıdan parmak izi ve genetik verilerin kişisel veriler açısından yapılan değerlendirmesinde öncelikle, her iki verinin de özel nitelikteki kişisel veri olduğunu kabul zorunluluğu vardır. Bu açıdan genetik verilerin kural olarak ilgilinin açık rızası bulunmaksızın işlenmesi mümkün değildir. Ancak; bu kolluk faaliyetleri açısından bu hüküm çok sınırlayıcı olduğundan, suç işlemenin önlenmesi amacıyla bu verilerin kolluk birimlerince kayıt altına alınabilmesi kabul edilmiştir. Bu veri faaliyetini de; 6698 sayılı yasanın 28. maddesinde yazılı mutlak istisnalar kapsamında değerlendirmek mümkündür. Uygulamada, Nüfus cüzdanı değiştirirken, pasaport ve silah ruhsatı alırken veya gözaltı işlemleri esnasında parmak izi ilgili birimlerce alınmakta ve kaydedilmektedir. Kişi hakkında doğrudan doğruya DNA analizi yapılmamaktadır. Ancak, faili meçhul cinayetleri aydınlatmak amacıyla adli mercilerin talebiyle Adli Tıp Kurumu tarafından veya sahipsiz cesetlerin kimliğini tespit için adli mercilerin veya kolluk birimlerinin talebiyle DNA analizi yapılmakta ve kaydedilmektedir. Bu yasadan kaynaklanan uygulamaların Kişisel verilerin korunmasına dair 6698 sayılı yasayla uyumlu olduğu görülmektedir. Ancak; 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun 5/a maddesi uyarınca kolluk birimlerince "*Gönüllü Olarak*" parmak izinin alınabileceği anlaşılmaktadır. Sözü edilen kanundaki (Gönüllü) tabirinin, kendiliğinden kolluk makamlarına müracaat eden kişileri kapsadığı anlaşılıyorsa da; uygulamada "*kimliğini ibraz edemeyen kişilerin kimliklerinin tespiti işlemleri esnasında*" gerçekleştirildiği, kişinin özel nitelikte kişisel veri niteliğindeki parmak izinin alınması için emniyete müracaat etmesinin uygulamada karşılaşılan bir durum olmadığı bilinmektedir. Ayrıca; konunun 6698 sayılı yasanın 5/2-a maddesinde yazılı, açık rıza olmasa da kişisel verinin işlenebileceğini belirtir "*kanunlarda açıkça öngörülmesi*" hükmüyle bir bağlantısı olmadığı düşünülmektedir. Zira; yasalarda hangi hallerde kişisel verinin işlenebileceği özel olarak belirtilmiştir. 2559 sayılı Yasanın 5/a maddesindeki "*Gönüllü*" olarak "*parmak izinin alınabileceği*" tanımı ile 6698 sayılı yasanın "*Kişisel Verilerin İşlenme Şartlarını*" gösteren 5/1 maddesinde yazı "*Açık Rıza*" kavramının birbiriyle bağdaşmadığı anlaşılmaktadır. Kanaatimizce, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'ndaki bu hükmün 6698

sayılı yasayla uyumlu hale getirilerek açık rıza halinde özel nitelikteki bu kişisel verinin (parmak izi) alınmasının çerçevesi tekrar çizilmelidir.

ddd. İstihbarat Birimleri ve Güvenlik Soruşturması

Yukarıda değinildiği üzere; adli kolluk birimlerinin suç işlendiğinden bahisle yaptıkları faaliyetler yanında, suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla veya istihbari faaliyetler kapsamında da telefon dinleme veya bir kısım internet bilgilerini takip etme faaliyetleri görülmektedir. Elbette bu durum da yasaya dayanmakta ve önleyici kolluk işlemleri kapsamında değerlendirilmektedir. 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun Ek 7.nci, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu Ek 5. maddesinde, Emniyet ve Jandarmadan oluşan genel kolluk birimleri yanında, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunun 4.maddesinde, bu amaç doğrultusunda izleme yapılamasına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Sınırları iyi çizilmemiş bir yetki ile donatılan kolluk birimleri temel hak ve özgürlüklerin korunması açısından ihlale varır derecede işlemlere imza atabilirler. Bu açıdan haklı bir gerekçe oluşturmuyorsa özel yaşamın gizliliği hakkında müdahaleyi oluşturabilecek bu tür faaliyetlerin engellenmesi gerekmektedir. Bu yüzden sınırlı, ölçülü ve amaca uygunluk gözetilmelidir. Ülkemizde özellikle son zamanlara kadar telefon dinlemelerinin çok yaygın olduğu ve bunun da öncelikle istihbari (önleme) dinlemesi sonucunda başlatıldığı görülmektedir. Hatta yanlış bir uygulamayla öncelikle önleme dinlemesinin yapıldığı, daha sonra da elde edilen delillere bakılarak, bunun adli dinlemeye dönüştürüldüğü bilinmektedir. Elbette teknolojideki gelişmeler iletişimin izlenmesini de kolaylaştırmaktadır. Bu arada 02.01.2017 tarihli ve 680 sayılı KHK ile Polis Vazife ve Selahiyet Kanuna eklenen ek 7/a maddesinin değişikliğiyle; "*polise sanal ortamda da araştırma yetkisi*"[257] verilmiştir. Buna göre sosyal medya düzenlemesi ile polise sanal ortamda işlenen suçlarda internet abonelerine ait kimlik bilgisine ulaşma, sanal ortamda araştırma yetkisi verildiğinden bu yetkinin, 6698 sayılı yasanın 28. Maddesindeki istisna kapsamına girip girmediği konusunda

[257] Bkz.R.G. 06.01.2017 günlü, s: (29940 mükerrer) "*680 sayılı KHK'nin 28.maddesi*"

tartışmalara neden olduğu düşünülmektedir. Burada; belli makamların isteği üzerine (Bakanlık, Mülki makamlar, adli mercilerin adli konular dışında kalan idari bölümlerinin talebi, vb) kolluk birimlerini yaptığı "*güvenlik soruşturmalarıyla*", halk arasındaki deyimle "*fişleme*" tabir olunan kavramını birbirine karıştırmamak gerekir. Fişleme tabiri, hiçbir talep olmaksızın kamu kurumlarının, genelde kolluk birimlerinin, istihbarat teşkilatının kendiliğinden topladığı/depoladığı verilere denir. Güvenlik soruşturmaları ise; belli kurumların talebiyle, belli amaçlar için istenen raporun yine ilgili makama iletilmesinden ibarettir.[258] Güvenlik soruşturmasında elbette ki; "*sabıka bilgilerinden*" de yararlanılır.[259] 5352 sayılı yasanın 1 maddesinde amaç ve kapsam belirtilirken; "*Bu Kanun, kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tâbi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler*" denilerek, sabıka bilgilerinin kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirini kapsadığı belirtilmiştir. Ama Sabıka bilgisi ile güvenlik soruşturması aynı şey değildir. Gerçi uygulamada, kişi hakkında veri toplanırken yargılamada beraat etmiş sanık ile takipsizlik kararı verilmiş şüpheli hakkında da notların yazıldığı, evrakın adli boyutunun çoğu kez araştırılmadığı, usulsüz şikâyet ve uydurma beyanların da bildirildiği görülmektedir. Adli sürecin de tamamlandığı verilere bakmak gerekir. Aksi takdirde verisi paylaşılan kişi hakkında hak ihlallerine sebep olunması kaçınılmazdır. Sabıka kaydı bilindiği üzere; "*kesinleşmiş mahkeme kararlarının yer aldığı bilgileri*" içeren bir belgedir. Arşiv araştırması veya güvenlik soruşturması ise ilgili Yönetmelik[260] hükümleri çerçevesinde; "*yetkili olmayan kişilerin bilgi sahibi olmaları halinde Devletin güvenliğinin, iç ve dış menfaatlerinin, ulusal varlığın ve bütünlüğün zarar görebileceği veya tehlikeye düşebileceği bilgi ve belgelerin bulunduğu bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birim ve kısımlarını belirlemek, Türk Silahlı Kuvvetlerinde, emniyet ve istihbarat teşkilatlarında, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde*

---

[258] KARAHANOĞLULLARI Onur, *Güvenlik soruşturması,* AÜSBF Dergisi,C:53,S:1-4,(1998) s:159

[259] Bkz.R.G.1.6.2005 günlü, s: (25832) "*5352 sayılı Adli Sicil Kanunu*."

[260] Bkz. R.G. 12.04.2000 günlü, s: (24018) "14.2.2000 tarihli ve 2000/284 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla çıkartılan "*Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği*"

çalışacak personel ile ilk defa[261] *veya yeniden kamu hizmeti ve görevlerine atanacaklar hakkında yapılacak güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasını düzenlemektir.*" Uygulamada, sabıka bilgisi oluşturmayan sübjektif değerlendirmelerin de katılarak veya ilgisiz yorumlar eklenerek güvenlik soruşturma bilgilerine rastlanmaktadır. Karakolda her hangi bir şekilde verdiği ifade, (bazen sadece tanık sıfatını taşımasına rağmen) gerekli araştırma yapılmaksızın, adli birimlerce hakkında işlem yapılmamasına karar verildiğini notu da düşülmeksizin raporların yer aldığı kayıtlar mevcuttur. Bu durumun Anayasanın 70.maddesinde tanımlanan "*Her Türk Vatandaşının kamu hizmetlerine girme hakkının bulunduğu ve işe girmede görevin gerektirdiği nitelikler hariç hiçbir ayrım gözetilemeyeceği*" hükmüne aykırı olduğu ileri sürülmüştür.[262]

ac. E-Devlet Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması

aaa. E- Devlet Uygulamaları

İnternet ve diğer iletişim teknolojilerinin artmasına bağlı olarak kamu hizmetlerinin sunumunda da teknolojik kolaylıklardan yararlanma esas hale gelmiştir. Bu uygulamalar açısından Türkiye'de dikkat çeken husus e-devlet projesi olarak isimlendirilir. Bilindiği üzere; e-devleti, "*bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin olarak kullanılarak, mevcut kültürün, iş modelinin, iş süreçlerinin, ürün ve hizmetlerin, çalışan, vatandaş, iş ortakları ve diğer tüm paydaşların yararına bir bütünlük içerisinde paylaşılması ve bilgilerin değiştirilmesi*" olarak tanımlamak mümkündür.[263] E-devlet kanun taslağında tanım ise şu şekildedir. "*Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak, devletin iş ve işlemlerinin kolaylaştırılmasını kamu hizmetlerinin sunulmasını ve gerçek ve tüzel kişilerin kamu yönetimine etkin katılımının sağlanmasının ifade eder*" denilmektedir. Günümüzde de pek çok kamusal hizmet, e-devlet projesi kap-

---

261 Bkz. 25.10.2018 günlü, s: (30576), "*228 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Yönetmeliğin bu fıkrasına 'personel*' ibaresinden sonra gelmek üzere "ile ilk defa veya yeniden kamu hizmeti ve görev lerine atanacaklar" ibaresi eklenmiştir.

262 Bkz.KÜZECİ, age.s:465.

263 ERDAL Murat, *Elektronik devlet, E-Türkiye kurumsal dönüşüm,* Filiz Kitabevi, İst.2004, s:1.

samında yürütüldüğünden devlet hizmetlerini yurttaşa kolay ve daha kısa yoldan kaliteli ve güvenli sunumunda çok önemli mesafeler elde edilmiştir. E-devlet hizmetinin başlangıcı ilk kez 2011 yılında çıkartılan 655 sayılı[264] " Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki" KHK'ye dayandığı söylenebilir. Ancak; bundan da evvel, Başbakanlık tarafından çıkartılan 2009/04 sayılı "*Birlikte Çalışılabilirlik Esasları Rehberi*"nin bu çalışmaların ilk nüvesini teşkil ettiği söylenebilir.[265] Bilahare; 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ve 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi hükümlerine dayanılarak hazırlanan, "*E-Devlet Hizmetlerinin Yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında Yönetmelik*"[266] yürürlüğe konulmuştur. Sözü edilen Yönetmeliğin 4/c maddesinde E-devlet hizmeti; "*e-Devlet hizmeti: Hizmet süreçlerinin vatandaş odaklı olarak yeniden yapılandırılmasını da içerecek şekilde, kurumlar arası veri paylaşımı esasına dayalı olarak yürütülmesi için kurumlar tarafından, hızlı, güvenli, etkili, verimli, şeffaf ve hesap verebilir, temel hak ve özgürlüklere riayet edilerek ve mahremiyet gözetilecek şekilde elektronik ortama aktarılan her bir kamu hizmetini*" ifade eder biçiminde tanımlanmıştır. Yönetmeliğin dayanak maddesi olan 655 sayılı KHK'nun 4/c maddesindeki Bakanlığın görevleri bölümünde ve 13/ç maddesinde Haberleşme Genel Müdürlüğünün görevleri tanımlanırken e- devlet ibaresine de yer verilmiş olup, sözü edilen maddelerde bu tanım; " *Bilgi toplumu politika, hedef ve stratejileri çerçevesinde; ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak e-Devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek, bu hizmetlere ilişkin eylem planları yapmak, koordinasyon ve izleme faaliyetlerini yürütmek, gerekli düzenlemeleri yapmak ve bu kapsamda ilgili faaliyetleri koordine etmek*" biçiminde izah edilmiştir. Bu iki madde içerisinde ilk defe (e-devlet) tanımına da yer verilmiş olmaktadır.

---

264 Bkz RG.01.11.2011 günlü, s: (28102 Mükerrer) "*655 sayılı KHK*"
265 Bkz.RG.28.02.2009 günlü s: (20914)
266 Bkz.RG. 03.09.2016 günlü s: (29820)

E-devletin bileşenleri; kamu kuruluşları, özel sektör ve yurttaşlar olarak üç unsur içermektedir.[267] Elbette amaç, devlet hizmetlerinin vatandaşa kolay ve etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde aktarılmasıdır. Vatandaşın kamu hizmetine ulaşması elbette çok kolaydır. Ancak; en büyük veri toplayıcısı olarak devletin bu birimlerinin 6698 sayıyı yasadaki istisnalardan yararlanarak kapsam dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır. E-devlet projelerinde vatandaşların pek çok verileri sürekli işlenmektedir. Bu bilgilerin değişik bileşenlerin eline geçme riski her zaman mevcuttur. Zira; e-devlet projesinde bir diğer ayak özel sektör kuruluşlarına aittir. Bu birimler için 6698 sayılı yasa geçerliyken, kamu kurumlarının geniş bir istisnadan yararlandığı görülmektedir. Tüm kurum ve kuruluşların uyacakları ortak bir standart bulunmadığından dolayı e-devlet projeleriyle Kişisel verileri koruma kanunu hükümlerinin eşleştirilmesinin zorunluluğu ortadadır.

bbb. Nüfus Kayıtları

Kamu kurumları tarafından en yaygın olarak veri toplayan, depolayan ve işleyen kurum olarak Nüfus İdaresini göstermek mümkündür. 5490 sayılı Nüfus Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 3.maddesinde kurumun yaptığı işler ve görev alanına giren tanımlar kısaca anlatılmaktadır. Kuşkusuz, bu hizmetlerin en önemli ayağını Mernis projesi oluşturmaktadır. Merkezi Nüfus İdaresi Sistemini anlatan MERNİS projesini; "*tüm Ahvali Şahsiye bilgilerini elektronik ortama aktaran ve Ahval-i Şahsiye bilgilerinde meydana gelen her tür değişikliğin ülkenin her tarafına dağılmış 957 merkezden anlık güncellenmesini ve bir ağ üzerinden güvenle paylaşımını sağlayan bir proje*" olarak tanımlamak mümkündür. Proje dünyada ilk e-devlet projelerinden olup ülkemizdeki ve Avrupa'daki tüm projelere de ilham olmuştur.[268] Mernis'in iki önemli ayağı olduğu söylenebilir. Birincisi; Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğünce elektronik ortamda merkezi veri tabanını, (m.3/ö) ikincisi de; kimlik paylaşım sistemi olarak (m.3/o,k) adlandırılabilir. En geniş kayıtlar merkezde tutulan Veri

[267] KÜZECİ age.254

[268] Mernis projesi hakkında detaylı açıklama. http://www.istanbulnvi.gov.tr/mernis-projesi-hakkinda (Erişim:22.03.2019)

Tabanıdır. Kimlik paylaşım sisteminden yararlanarak kurumların istifadesine sunulan ve sınırlandırılmış bilgiler içeren aile kayıtları ise daha dar kapsamlıdır. 2017 yılında Nüfus kanununda yapılan bir değişiklikle;[269] merkezi veri tabanında tutulan bilgilerin bir bölümünün (kimlik, yerleşim yeri, adres) kamu hizmeti sunan tüzel kişilerce, sigorta şirketlerince, emeklilik kurumlarınca, bankalarca paylaşımı yolu açılmıştır. Bunu denetlemek üzere de; Genel Müdürlük nezdinde "*Veri Paylaşım Kurulu*" öngörülmüştür. Burada özel sektör de dahil kişisel verileri kullanacak birimlerin denetiminden sorumlu bir kurulun ihdas edildiği anlaşılıyorsa da; 6698 sayılı yasanın 21.maddesinde yazılı Kurul'un bağımsız olarak çalışacağı hükmüyle çelişkilidir. Bu uygulamanın "*Kişisel verileri Koruma Kurulu*"na verilen görevlerin de istisnasını oluşturulduğu anlaşılmaktadır. İnsanlar hakkında en çok veri toplayan bir kurumun bu bilgilerinin başka birimlerle paylaşımı halinde kişisel verilerin korunması açısından yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu arada Anayasa mahkemesinin 1995 yılında verdiği bir karardan da söz etmek yerinde olacaktır. 1587 Nüfus kanununun 43. Maddesinde yazılı aile fertlerinin din hanesini içeren bölümünün açıklanmasını iptal etmeyerek "*dini inanç ve kanaatleri açıklama*" olarak nitelendirmemiştir[270]. Ancak başka bir Anayasa Mahkemesi kararında ise; o zaman yürürlükte olan 1412 sayılı CMUK'nın tanıklar hakkında kimlik tespiti işlemlerini düzenleyen 61.maddesinde yazılı "*dini*" sorusunun sorulmasını Anayasanın 24.maddesi 3.fıkrasına aykırı kabul ederek iptal etmiştir.[271] Mahkeme gerekçesinde; "*Anayasa'nın herkese, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyeti sağlayan 24. maddesinin üçüncü fıkrasında, kimsenin ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı, dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamayacağı ve suçlanamayacağı açıklığı yer almaktadır. Kaynağını lâiklik ilkesinden alan ve onun gerçekleştirilmesi için sağlanması zorunlu olan bu özgürlüğün, sınırlanamaz ve durdurulamaz olma özelliği nedeniyle diğer hak ve özgürlükler arasında öne çıkarak özel bir konuma ve öneme sahip olduğu tartışmasızdır. Gerçekten, "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı Anayasa'nın 15. maddesinde, savaş, seferberlik, sıkıyönetim ya da olağanüstü durumlarda bile, kişile-*

[269] Bkz RG..03.07.2017 günlü, s: (30229). "*7039 sayılı yasa metni*."
[270] Bkz.14.10.1995 günlü s:(22433) Anayasa Mahkemesi, 21.6.1995 günlü,1995/17 (E.), 1995/16 (K.)
[271] Bkz. RG. 26.09.1996 günlü, s:22769), 02.02.1996 günlü, Anayasa Mahkemesi günlü,1995/25, (E.), 1996/05(K.)

rin din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaması ve bunlardan dolayı suçlanamaması, bu özgürlüklere, kişilerin yalnızca iç dünyalarında kalmaları dışa yansıtılmamaları konusunda sınırsız olma özelliği kazandırmıştır. İtiraz konusu kuralda olduğu gibi, dininin sorulması, kişinin isteği dışında bu inancını açıklaması sonucunu doğuracağından Anayasa'nın 24. maddesinin üçüncü fıkrasına açık bir aykırılık oluşturacaktır. Kişilere dinleri ile ilgili olarak sorulan soruların yanıtlanmamasının bir yaptırıma bağlanıp bağlanmaması da bu sonucu değiştirecek nitelikte değildir. Çünkü yasa buyruklarına uyma zorunluluğu hukuk devleti ilkesinin doğal bir sonucudur. Bu durumda, itiraz konusu kuralın, tanıklık yapan kişileri dinlerini açıklamaya zorlayarak, din ve vicdan özgürlüğünü zedelediği açıktır. 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Yasası'nın 61. maddesindeki "dini" sözcüğü bu nedenlerle Anayasa'nın 24. maddesine aykırıdır, iptal edilmelidir." görüşünü dile getirmiştir. Mahkeme bir anlamda, özel nitelikteki kişisel verinin açıklanmasının mahkeme huzurunda olsa bile uygun olmayacağını hüküm altına almış olmaktadır**.** İnsan Hakları Mahkemesinin 02.02.2010 tarihli ve 21924/05 sayılı kararıyla[272] "*kimliklerde din hanesinin bulunmasının kişiler üzerinde baskı oluşturacağı ve bu sebeple sözleşmenin 9.maddesinin ihlâl edildiği*"ni kabul etmesine bağlı olarak İçişleri Bakanlığı 2016 yılından bu yana çıkartılan kimlik kartlarında "*dini*" hanesini kullanmamaktadır.

Nüfus idarelerince yapılan kişisel veri niteliğindeki bilgilerin kaydedilmesi, depolanması veya belli hallerde aktarılması tümüyle yasa hükmüne dayandığından ve 6698 sayılı yasanın 5/2-a maddesinde değinildiği üzere; "*açıkça kanunlarda öngörülmesi*" halinde de kişisel verilerin işlenebileceği hüküm altına alındığından, Nüfus Kanunu işlemleri ile 6698 sayılı yasa arasında bir çelişki yoktur. Ancak; 2017 yılında Nüfus Kanununda, 7039 sayılı yasayla yapılan bir değişiklikle; "*merkezi veri tabanında tutulan bilgilerin bir bölümünün (kimlik, yerleşim yeri, adres) kamu hizmeti sunan tüzel kişilerce, sigorta şirketlerince, emeklilik kurumlarınca, bankalarca paylaşımı*" yolu açılmıştır. Bunu denetlemek üzere de; Genel Müdürlük nezdinde "*Veri Paylaşım Kurulu*" öngörülmüştür. Kanaatimizce; bu madde "*Kişisel verilerin kaydedilmesinin bağımsız otoritelerce denetlenmesi"* ilkelerini içeren Avrupa Veri Koruma Tüzük hükümleri ve 6698 sayılı yasaya kaynaklık eden 95/46/EC sayılı Yöner-

[272] https://hudoc.echr.coe.int. (Erişim:11.06.2019)

ge'sine aykırıdır. 6698 sayılı yasanın 21.maddesinde "*Kişisel Verileri Koruma Kurulu*"nun bağımsızlığına atıf yapılmış olmakla birlikte; 7039 sayılı yasayla oluşturulan "*Veri Paylaşım Kurulu*"nun bağımsızlığından söz etmek mümkün değildir. Sadece 7035 yasanın 11/5 maddesiyle, 5490 sayılı Nüfus Kanunu'nun 45.maddesinde yapılan değişikliğin yeterli güvenceyi sağlaması mümkün değildir. Bu değiştirilen maddeyle, Genel Müdürlük makamına, "*kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, erişilmesini önlemek ve muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik tedbirlerini alır ve veri talebinde bulunan kurum ve kamu hizmeti sunan tüzel kişilerin de bu tedbirleri almasını takip eder.*" hükmüyle koruma/denetim vazifesi verilmişse de; ortada bağımsız bir kurul bulunmadığından, kişilere ait en çok verinin tutulduğu bir kurumun bilgilerinin, sırf kamu hizmeti sundukları gerekçesiyle özel hukuk tüzel kişileriyle paylaşılması yeterli güvenceden uzaktır. Kanaatimizce, yasada değişiklik yapılarak bu verilerin üçüncü kişilerle paylaşımını denetleme yetkisinin de Bakanlıktan alınarak "Kişisel Verileri Koruma Kurumu"na aktarılması doğru bir uygulama olacaktır.

ccc. Bilgi Edinme Yasası

Bilgi edinme hakkı, bireylerin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakkıdır. Vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler. Bu sayede kamu kurum ve kuruluşları şeffaflaşır ve bilgi demokratikleşir. Bireyler bu şekilde yönetime dahil olurlar.[273] Bu hak Anayasa ve yasalarda koruma altına alınmıştır. Bilgi edinme hakkı 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ile düzenlenmiştir. Önceden Anayasa'da bu hakka ilişkin bir hüküm yok iken ve 4982 sayılı yasanın 2. maddesinde değinildiği üzere; 3071 sayılı yasada[274] yazılı "*Dilekçe Hakkının kullanımına dair yasa hükümleri saklıdır*" denilmek suretiyle konu yasal prosedüre bağlanmışken, 5982 sayılı yasa [275] ile referandumu sonucu Anayasanın

[273] https://www.bilgi.edu.tr/tr/haber/2429/bilgi-edinme-hakkinin-kullanilmasi-ve-uygulamadan-ornek (Erişim. 18.03.2019)
[274] Bkz.RG. 10.11.1984 günlü, s: (18574) "*Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun*."
[275] Bkz.R.G.13.05.2010 günlü ve (27580). "*5982 sayılı yasanın 8.maddesi*".

74.maddesinin başlığı "**VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı**" biçiminde değiştirilmiştir. Anayasanın 74. maddesinin başlığı eskiden "Dilekçe Hakkı" olarak tanımlanmıştı. Bu yasayla sadece vatandaşların kamu kurumlarına ve TBMM'ne dilekçe verme hakkını düzenlenirken, 5982 sayılı yasanın 8.maddesiyle yapılan değişiklik sonucu Bilgi Edinme kavramı da Anayasal Hak olarak metinde yerini almıştır. Anayasaya göre idari merciler gizliliği değil, şeffaflık ve açıklığı benimsediklerinden Bilgi edinme hakkıyla, kişisel verilerin korunmasını aynı madalyonun iki yüzü olarak nitelendirmek mümkündür.[276] Devlet yapısı gereği kişilerle ilgili pek çok veriye sahiptir veya sonradan sahip olabilmektedir. 6698 sayılı yasada kişisel verilerin nasıl korunacağı belirtilmişken, sözü edilen yasanın 28.maddesinde devletin yapacağı işlerle ilgili geniş bir alanda veri işlemenin istisnaları gösterilmiştir.[277] İşte burada, Bilgi edinme yasanın verdiği hak ile 6698 sayılı yasada yazılı kişisel verilerin işlenmesindeki istisnalar koruma alanları itibariyle çelişmektedir. Devletin elindeki pek çok bilginin teorik olarak şeffaf olması gerekirken, bireye ait kişisel veri niteliğindeki bilgilerin erişime açık olmaması ve hukuki himayeden yararlanamaması kanımızca 6698 sayılı yasanın en önemli zaaflarından biridir. Zira; kişi devletin kendisi hakkında tuttuğu önceden tuttuğu bilgilere bu yasa (*Bilgi edinme yasası*) çerçevesinde ulaşmaya çalışırken, Kişisel verilerin korunmasına dair yasanın ise daha çok verilerin toplanması sürecini düzenleyerek bireyi koruma altına çalıştığı anlaşılmaktadır. Devlet elbette her birey için belli maksatlar için (güvenlik, istatistik, istihbarat, soruşturma, kovuşturma, eğitim, genel sağlık, milli güvenlik, kamu düzeni gibi gerekçelerle) bilgi sahibi olmak isteyecektir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasa çerçevesinde ise kendine ait verilerin işlenmesini/elde edilmesini gerçek ve tüzel kişilere karşı korunmasını talep etme hakkını elde etmektedir. 4982 sayılı Bilgi edinme yasasının 9.maddesi gereği gizli bilgilere ulaşılması mümkün olmamaktadır.[278] 6698 sayılı yasanın istisnalar başlığını taşıyan 28.maddesinde de yelpaze geniş tutularak âdeta kişinin veriye ulaşımı engellenmiştir. Bir başka ifadeyle şeffaf devlet daha fazla koruma kalkanı içine alınmıştır diyebiliriz.

---

276 KÜZECİ age.s:96

277 Bkz. Dpn.28. (İstisnalar mad.)

278 **Madde:9-)** İstenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabiliyorsa,sözkonusu bilgi veya belge, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvura nın bilgisine sunulur. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir.

ddd. İstatistik İşlemleri

Her ülke ekonomik hedeflere varmak buna dair hedeflere ulaşmak için İstatistik bilgilerinden yararlanır. Ülkemizde de; bu işleri yapmak üzere 5429 sayılı yasa ile "*Türkiye İstatistik Kurumu*" kurulmuştur. Yasanın 1.maddesinde kurumun amacı belirlenmiştir.[279] Buna göre; Bu Kanunun amacı; "*resmî istatistiklerin üretimine ve organizasyonuna ilişkin temel ilkeleri ve standartları belirlemek; ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlarda veri ve bilgilerin derlenmesini, değerlendirilmesini, gerekli istatistiklerin üretilmesini, yayımlanmasını, dağıtımını ve Resmî İstatistik Programında istatistik sürecine dâhil kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak üzere, Türkiye İstatistik Kurumunun kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin esasları düzenlemek*." olarak gösterilmiştir. Yasa tanımlar bölümünde Bireysel veri ve gizli veri tanımlarını getirmiştir. Kanunun 2/o maddesine göre Bireysel veri; "*Hakkında bilgi toplanan istatistikî birimlerin, özellikleri ile birlikte tanımlandığı veriyi*" ifade ettiği belirtilmiştir. Yasının 2/s maddesinde ise; Gizli Veri'nin; "*İstatistik birimin doğrudan veya dolaylı bir şekilde özellikleri ile birlikte tanınabilmesine ve bu şekilde bireysel bilgilerin açığa çıkarılmasına imkân sağlayan bireysel veya tablo hâlinde saklı tutulan veriyi*" ifade ettiği belirtilmiştir. Burada; Kişisel verileri koruma kanunundaki anlamıyla genel kişisel veri veya özel nitelikli kişisel veri ayrımıyla bir ilgisi yoktur. Bu kamu kurumunun da yapısı ve yasanın verdiği yetkiler dahilinde veri topladığında kuşku yoktur. Bu verilerin elde edilmesi, işlenmesi ve açıklanmasında yeterli koruma sistem itibariyle yeterli midir? Sorusu sorulduğunda tereddütler mevcuttur. Yasanın; 7. maddesinden sonraki bir kısım maddelerde verilerin işlenmesi ve gizlilik politikalarına ilişkin hükümler ihdas edilmiştir. Yasanın 14.maddesinde; Bireysel verilerin kullanımına dair hükümde; "*Bireysel veriler, istatistikî birimlerin doğrudan veya dolaylı olarak tanınmasına yol açacak bölümleri gizlendikten sonra, münferit birimlere atıfta bulunmayan bilimsel amaçlı araştırmalarda kullanılması kaydı ve Başkanlığın yazılı izniyle verilebilir. Bireysel verileri kullanma hakkı elde edenler, bu verileri üçüncü şahıslara veremezler*" denilerek koruma sistemi gösterilmiştir. Yani bir nevi Kişisel verileri koruna kanunu deyimiyle bilgiler anonimleş-

[279] Bkz.R.G. 18.11.2005 günlü, s:(25997)

tikten sonra kamuoyu ile paylaşılacaklardır. Veri güvenliği açısından, gizli veri niteliğindeki bilgilerin elde edilmesi, bilgilere erişim hakkı ve üçüncü kişilere aktarımı konusunda "*Resmi İstatistiklerde Veri ve Gizli veri Güvenliğine ilişkin usul ve esaslar hakkında Yönetmelik*"[280] kabul edilmiştir. Bu yönetmelik hükümlerine göre; bu sahada görev alan görevliler ihtiyaç duydukları oranda bilgilere ulaşabilirler. Burada bir şekilde veri güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Veri güvenliğinin yasa hükümleriyle yumuşatıldığı veya azaltıldığı düşüncesiyle söz konusu yasa iki kez Anayasa Mahkemesi önüne götürülmüştür. Birincisinde;[281] itirazı yoluyla getirilen uyuşmazlık sonucu verdiği kararda; "*Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına ve aile yaşayışına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu; 25. maddesinde de herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimsenin düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. 20. madde gerekçesinde, özel hayatın korunmasının her şeyden önce bu hayatın gizliliğinin korunması, resmi makamların özel hayata müdahale edememesi anlamına geldiği belirtilmiştir.*

AİHM kararlarında da belirtildiği gibi, özel hayat bütün unsurlarıyla tanımlanamayacak kadar geniş bir kavram olup devletin yetkili temsilcileri tarafından ilgililer hakkında rızası olmaksızın bilgi toplamasının her zaman söz konusu kişinin özel hayatını ilgilendireceği kuşkusuzdur. Anket formlarında yer alan bazı sorular özel yaşamın gizliliği ile düşünce ve kanaatin açıklanması sonucunu doğurabilir. ***Bir ülkede en güçlü veri tekeli idaredir****. Bu gücün sınırlandırılması özel yaşamın ve düşünce ve kanaat özgürlüğünün korunması bakımından önemlidir.*

Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerinde yer alan güvencelere rağmen itiraza konu 8. madde hükmüyle kişiler, bilgi toplama, saklama, işleme ve değiştirme tekeli olan idareye ve diğer kişilere karşı korumasız bırakılmış, veri toplamanın sınırlarına yasal düzenlemede yer verilmemiştir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 20. ve 25. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir." denilerek, o zaman için Anayasa değişikliği yapılmadığından kişisel veri niteliğindeki hakların korunmasının, Anayasanın

---

[280] Bkz.R.G.20.06.2006 günlü,s: (26204)

[281] Bkz.R.G.25.06.2008 günlü, s: (26917), Anayasa Mahkemesinin 20.03.2008 günlü, 2006/167 (E), 2008/86(K).

20.maddesindeki "*Özel hayatın gizliliği*" ve 25.maddesindeki "*düşünce ve kanaat özgürlüğü*" kavramlarıyla bağdaşmadığından dolayı anılan yasanın 8.maddesinin iptali gerektiği yönünde karar vermiştir. Bilahare yasa koyucu tarafından 5429 sayılı yasanın 8.maddesi yeniden düzenlenmiş ve tekrar aynı konuda itiraz davası yoluyla Anayasa Mahkemesine götürülmüşse de; Yüksek Mahkeme tarafından verilen[282] yeni değişiklik maddelerinin Anayasaya aykırılığı iddiası reddedilmiştir. Kişisel veriler hukuku açısından günümüzde bu tür çalışmaların 6698 sayılı yasanın 28/1-b maddesindeki istisnalara girdiği düşünülebilirse de; Kişisel veri toplamanın genel kurallarına dair prensiplerin (açık rıza, bilgilendirme, gerektiği kadar bilgi edinme, ölçülülük gibi) kuralların bu işlemlerde de uygulanması gerektiği, özgürlüklerin korunması ve güvenceye alınması açısından mutlaka faydalı olacaktır.

ad. UYAP İlişkisi Nezdinde Kişisel Verilerin Korunması

aaa. Genel Olarak

İdarenin etkinlikleri doğası gereği veri kavramına ihtiyaç duymaktadır. Elbette işin doğası gereği kişisel verilere ihtiyaç duyulması idare hukukunun olmazsa olmaz kuralı olmakla beraber; elbette bu verilerin belirli bir yasa çerçevesinde toplanması, işlenmesi ve aktarılmasının önemi açıktır. Elbette yönetim mükemmel bir biçimde verileri toplayacak, bundan yararlanacak ve verileri işleyecektir. Ancak; bireyin kişisel bir anlamda korunmasını da temin edecektir. Adalet Bakanlığının 2005 yılından sonra şüpheli, suçlu, sanık, davacı, davalı, müşteki, tanık, müdafi, vekil vb. tüm adli bileşenleri ve bunlara ilişkin tüm adli verileri toplayarak işleyip değerlendirdiği sistemin adı UYAP sistemi olarak bilinmektedir. Bilindiği üzere; UYAP bilgi teknolojileri söz konusu olunca kurumların üretkenliği ve verimliliğini artırmak amacıyla ve Anayasanın 141. Maddesinde değinildiği üzere davaların en az giderle ve mümkün olan en hızlı biçimde sonuçlandırılabilmesi amacıyla 2992 sayılı Adalet

[282] Bkz.28.12.2011 günlü ve (28156) sayılı RG. (Anayasa Mahkemesinin 2010/12 E. 2011/135 K. Sayılı ve 12.10.2011 tarihli)

Bakanlığının kuruluş kanununun 22/A Maddesine eklenerek oluşturulan Adalet Bakanlığı "*Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı*"nın[283] görevleri arasında sayılmakla alt yapısı oluşturulmuştur. Burada açıkça UYAP sözcüğü geçmemekte ise de; bu kelimenin zaten ulusal yargı ağı anlamına geldiği ve Bilgi İşlem Dairesinin görevleri arasında da bu görevler sayıldığından hukuki alt yapısının bu şekilde oluşturulduğunu kabul etmek gerekecektir. UYAP sistemine aşamalı olarak 2001 yılında Adalet Bakanlığı Merkez Teşkilatında başlanmışsa da adli ve idari yargı birimleri, adli tıp, cezaevleri ve diğer adli birimlerde başlanmasına 2005 yılı içerisinde karar verilmiştir. Şuan itibariyle bütün yargı birimlerinde UYAP faaliyette olup adli birimlere ait tüm kurum ve kuruluşlarda, adli bilgiler UYAP ortamında elektronik olarak kaydedilmekte ve işlenmektedir.[284] Her ne kadar Adalet Bakanlığının Kuruluş ve Teşkilat Yasası olan 2992 sayılı yasa, 703 sayılı KHK'nin 1.maddesiyle yürürlükten kaldırılmış[285] olup; Bakanlığın yeni Teşkilat yapılanması 1 no'lu Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin 38.maddesiyle yeniden kurulmuş ise de;[286] sözü edilen KHK'nin 54.maddesinde bu kez Bilgi İşlem Dairesinin (Genel Müdürlüğünün)[287] görevleri mülga 2992 sayılı yasada olduğu gibi aynı şekilde tanımlanmıştır.

Adli işlemlerin yapılması, etkin ve verimli bir yargı ağının oluşturulması açısından UYAP bugün önemli bir işleve sahiptir. Bileşenleriyle birlikte (Avukatlar, e-devlet üzerinden vatandaşlar) ülkemizde artık her vatandaşı ilgilendiriyor diyebiliriz. Bu yüzden, en çok veri toplayan ve işleyen örgütlenme biçimi olarak UYAP, kişisel veriler hukukunda önemli görevler ifa etmektedir. Pek çok bilgiyi kaydetmekte ve işlemektedir. Ancak; Bugün itibariyle adli birimlerde Cumhuriyet Başsavcılığı ve mahkemelerde yapılan işlemler UYAP bilgi sistemi içerisinde kayıt altında tutulmakta ve ilgililer dışında kimsenin erişimine izin verilmemektedir. Bu bilgilere da-

---

[283] Sözü edilen Yasanın 22/A maddesinin ; b) bendinde: "İlgili birimlerle işbirliği yaparak bu birimlerin derlediği hukukî mevzuatı, yüksek mahkemelerin içtihatlarını, bilimsel yayınları, Ülkemizin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlarca yapılan düzenlemeleri, yargı yetkisi tanınan uluslararası mahkemelerin kararlarını ve gerekli görülen diğer konuları değerlendirerek bilgi işlem ortamına aktarmak ve kullanıcıların hizmetine sunulmasını sağlamak." c) bendinde ise; "Bilişim teknolojisindeki gelişmelere uygun olarak daha etkin ve verimli bilgi, belge ve iş akışı düzenini kurmak, buna yönelik yazılımları üretmek veya sağlamak" görevleri verilmiştir.

[284] Bkz.www.uyap.tr./tarihce.(Erişim:22.03.2019)

[285] Bkz.RG. 09.07.2018 günlü, s. (30473) (3.Mükerrer)

[286] Bkz.RG 10.07.2018 günlü, s: (30474)

[287] Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü'ne dönüştürülmüştür. Bkz.R.G. 10.01.2019 günlü, s: (30651), "*27 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi*."

vanın tarafı olmak kaydıyla avukatlar veya müdafileriyle, dosyadan sorumlu olan görevliler (Katip,Yazı işleri müdürü,Cumhuriyet Savcısı veya Hâkim) tarafından erişilebilmektedir. Pek çok veri işlemi bu kayıtlar üzerinden toplanmakta ve işlenmektedir. Hatta, bu bilgiler yetkisi bulunan kolluk birimleri, icra daireleri ve kendi alanlarıyla ilgili olarak ceza infaz kurumları tarafından da görülebilmektedir. Bu işlenen verilerle ilgili kamu kurumlarında, doğal olarak da UYAP sorumluları nezdinde 6698 sayılı yasa anlamında bir veri sorumlusu/veri işleyen sıfatı bulunmamaktadır. Zaten bu tür bir uygulama 6698 sayılı yasanın 28.maddesindeki istisnalar sebebiyle[288] hiçbir kamu kurumunda bulunmamaktadır. Unutulmamalıdır ki; Kişisel verilerin korunması kavramı Anayasal haklar çerçevesindedir. Bu hakkın etkin biçimde korunmasını sağlamak için de devletin gerekli tedbirleri alması zorunludur. Kişisel verilerin korunması sadece özel hukuk tüzel kişilerinin sorunu değildir. Devletin kendisinin de veri elde ederken, işlerken veya aktarırken yeterli güvenceyi sağlaması gerekir. Öncelikle yapılması gereken, kamu kurumlarında da Veri İşlenmesi ve Paylaşımı Yetkili birimlerinin[289] oluşturulması, bu görevlilerin de hak, yetki ve sorumluluklarının nelerden ibaret olduğu ayrıca tespit edilmesi gerekmektedir. UYAP üzerinden işlenen bilgilerde çok sık karşılaşılan bir ihlal mevcuttur. Kişilere ait kayıtların ilk defa girilmesi esnasında, "*taraf bilgileri ekle*" ve "*sıfatı*" bölümünde yanlışlıklar yapılabilmektedir. Ancak bu yol, sehven yapılanlar veya kasıt içermeyen kişisel bilgi ilavelerinde belki mazur görülebilir. Fakat kötü niyetli görevlilerin, uygulamada daha çok zabıt kâtiplerinin kişisel veriyi ekleyerek ve bazı bilgilere ulaştıktan sonra da silmek suretiyle bu kişisel verileri başkalarına izinsiz aktarmaların önüne geçecek denetleyici bir sistem bulunmamaktadır. Kasıtlı yapılan bu eylemin "*kişisel verileri izinsiz kaydetmek*" suçunu oluşturabileceği konusunda ilgililerin sıkı bir eğitimden geçirilmesi ve bu durumu önleyici mekanizmaların oluşturması gerekmektedir. Nitekim; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19.C.D.'nin bir kararında,[290] "*Büyükçekmece İcra Müdürlüğünde zabıt kâtibi olan sanığın, erkek arkadaşı olan Sedat*

---

[288] Bkz. 6698 sayılı yasanın 1/d ve 2/c maddeleri.

[289] Bunun ön adımı olabilecek bir kurul Sadece; Nüfus hizmetlerinde veri paylaşımını sağlamak üzere oluşturulan "*Veri Paylaşım Sistemi*" gösterilebilir. Bkz. 03.11.2017 günlü, s: (30229) , "*5490 s.lı, Nüfus Hizmetleri Kanunu*'nun 45/2 maddesi."

[290] Bkz. İst. Bölge Adliye Mahkemesi 19. C.D.'nin 30.3.2018 günlü ve (E.) 2018/409, (K.) 2018/1038 sayılı kararı. (*Yargıtay kararlarının aksine, Bölge Adliye mahkemeleri kararları henüz kamuoyunun açık bilgilendirilmesine sunulmadığından kişisel arşiv*)

Kayacan'ın boşandığı eşi katılan Betül Doğan'ın evlilik durumunu öğrenmek amacıyla, hiç ilgisi olmamasına rağmen Büyükçekmece 2.İcra Müdürlüğünün 2014/6117 Esas sayılı dosyasına taraf eklemek suretiyle katılanın Nüfus bilgileri, SGK, TAKBİS araç kayıt sistemi işlemlerini sorguladıktan sonra bu bilgileri silmekten ibaret" eylemini TCK'nın 136.maddesinde yazılı "*kişisel verileri izinsiz olarak ele geçirme*" eylemi olarak tarif eden yerel mahkeme kararına karşı sanık tarafından yapılan başvuruyu esastan reddetmiştir.

Böylelikle kesinleşen karara karşı "*eylemin kişisel verileri izinsiz elde etmek suçunu değil, TCK'nın 257.maddesinde yazılı görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturacağı, dolayısıyla eylemin suç hukuku boyutunda değil, disiplin tahkikatı boyutunda kaldığı ve UYAP'ta yapılan sorgulamanın da hiçbir yere kaydedilmeksizin derhal silinmesi sebebiyle suçun yasal unsurlarının oluşmayacağı*" yönündeki sanığın CMK'nın 308/A maddesinde yazılı olağanüstü itiraz yolunun işletilmesi talebi, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığınca haklı bulunarak kararın tekrar gözden geçirilmesi aynı Ceza Dairesinden istenmişse de; anılan Dairenin 22.06.2018 günlü ve 2018/409 sayılı Ek kararıyla "*kişisel verilerin izinsiz olarak ele geçirildikten sonra ayrıca kaydedilmesinin gerekmediği, elde edilmesinin yeterli olduğu, konunun disiplin tahkikatı aşamasını geçtiği ve eylemin görevi kötüye kullanmak olarak da nitelendirilmesinin mümkün olmadığı*" gerekçeleriyle tekrar başvurunun reddedildiği anlaşılmıştır. Sözü edilen karar UYAP üzerinde yeterli denetim yapılamadığı ve suistimallere açık hususların varlığın tespiti açısından iyi bir örnektir. Ancak; çoğu kez, bu tür ihlâllerin tespiti mümkün olamamaktadır. Olayımızda ise katılanın e-devlet uygulamalarında bu durumdan tesadüfen haberdar olmasıyla soruşturma başlatılabilmiştir.

bbb. Adlî Soruşturma ve Kovuşturma

Bilindiği üzere; adli soruşturmalar usulünü düzenleyen CMK'da suç soruşturma ve kovuşturması yasa hükümleri çerçevesinde icra edilmektedir. Bugün itibariyle adli birimlerde Cumhuriyet Savcılığı ve mahkemelerde yapılan işlemler UYAP

bilgi sistemi içerisinde kayıt altında tutulmakta ve ilgililer dışında kimsenin erişimine izin verilmemektedir. Bu bilgilere davanın tarafı olmak kaydıyla avukatlar veya müdafileriyle dosyadan sorumlu olan görevliler (*Katip,Yazı işleri müdürü,Cumhuriyet Savcısı veya Hakim*) tarafından erişilebilmektedir. Yukarıda değinilen UYAP işletim sisteminin genel tenkit konularının burada da ortaya çıkması mümkündür. C.Başsavcılığı soruşturma işlemleri esnasında delil toplama bakımından pek çok kişisel verinin kayıt altına alınması gerekmektedir. CMK'nun 75.maddesinde; "*delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan, tükürük veya benzeri beden sıvılarının alınmasına, tükürük, saç, kıl, tırnak gibi örneklerin de alınabilmesi*" için hâkim kararı gerekmektedir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının izniyle de bu işlemlerin yapılabilmesi mümkündür. Bu işlem CMK hükümlerine göre delil toplama işlemidir. Fakat; KVK'na göre tipik kişisel veri toplama faaliyetidir. Yine bunun gibi, CMK'nun 78.maddesinde değinildiği üzere "*genetik moleküler inceleme*", yine CMK'nun 81.maddesinde yazılı "*üst sınırı iki yıl ve daha fazla cezayı gerektiren hallerde şüpheli ve sanığın, kimliğinin teşhisi için gerekli olması halinde fotoğraf, beden ölçüleri, parmak ve avuç içi izi, ses kayıtları alınarak*" soruşturma dosyasına konulur. Bu işlemlerin tümü kişisel veri toplama, işleme faaliyetidir. Hatta kişisel veriden öte, hassas nitelikte kişisel verilerden sayılmaktadır. Bu bulgular kovuşturma esnasında da dosyaya delil olarak sunulur. Soruşturmanın sonlandırılması halinde ise Cumhuriyet savcısı huzurunda da derhal yok edilmesi esastır. Kanun kişisel verilerin başkalarıyla paylaşımını engellemek için böyle bir yol öngörmüştür. Bu durumda; üst haddi 2 yılı aşmayan suçlara ilişkin şüpheli ve sanığın kimlik bilgileri, fotoğraf, ses, parmak izi gibi özelliklerine dair bilgilerin soruşturmada gerekli olması halinde ne yapılacağı kanunda belirtilmemiştir. Kanaatimizce böyle bir durumda Savcılık kararının verilemeyeceği anlaşılıyorsa da; Hâkimlik kararı alınmasına engel bir hüküm de bulunmamaktadır. Mahkemece talebin reddedilmesi halinde ise; ancak kişinin 6698 sayılı yasa çerçevesinde ve açık rızası dahilinde verilerinin kaydedilmesi mümkün olabilecektir. 6698 sayılı yasanın 28/1-d maddesi gereği "*kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi*" mutlak istisnalar arasında sayılmakla birlikte; kamu

otoritelerinin kişisel verileri elde etme, toplama, işleme ve aktarmada yaptıkları ihlâllere ilişkin güvencelerin yetersizliği eleştirisi burada da yapılacaktır.

ccc. İcra Daireleri

Borçlunun borcunu herhangi bir şekilde ifa etmemesi üzerine alacaklının alacağını devlet gücü aracı kılmak suretiyle tahsil işlemleri, İcra İflas Kanunu hükümleri çerçevesinde icra dairelerince yerine getirilmektedir. Diğer adli işlemler gibi icra işlemleri de Adalet Bakanlığınca kurulan UYAP sistemi üzerinden yürütülmekte ve alacaklı ile borçluya ait tüm kişisel veriler icra dairelerindeki elektronik ortamda bulunan defterlere (bilgisayar ortamında) işlenmektedir. Nitekim 2004 sayılı İİK'nun *Madde 8/a "İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır"* hükmünü getirmiştir. Diğer birimlerde olduğu gibi bu açıdan da; hakkında verileri kaydedilen kişilerin, bunların korunmasını isteme ve taraf bilgilerinin başkalarıyla paylaşılmamasını talep etme hakları mevcuttur. Uygulamada, taraf vekillerinin takip yapabilmek veya tebligat işlemleri için davalılara (borçlulara) ait kişisel veri niteliği taşıyan bilgilerin (adres bilgileri, tapu kayıtları gibi) tespitini icra müdürlüklerinden sıklıkla talep ettikleri görülmektedir. Bu konuda icra müdürlüklerinin gelen talep yazıları çerçevesinde bunu ilgili kurumlara gönderdikleri gibi, bazen de bunların kişisel veri niteliğinde olup, banka, resmi kurum veya ilgili kişilerden istenemeyeceği yönünde karar vererek talepleri reddettikleri görülmektedir. Alacaklı veya vekilinin şikâyet yoluyla İcra Hâkimliklerinden bu yöndeki icra müdürlükleri kararlarının kaldırılması yönündeki taleplerin incelemesini yapan Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında da, genel olarak 6698 sayılı "*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*"na atıf yapılarak "*kişisel veri niteliğindeki tapu kaydı, satış sözleşmesi, bankadaki parasının miktarı, taşınmaz üzerinde hangi surette rehin bulunduğu, adres vb. bilgilerinin icra müdürlüğü marifetiyle istenmesinin, alacaklının hukuki menfaatinin borçlunun Anayasa ile korunan temel haklardan olan (özel hayatın gizliliği) veya yerine göre*

(kişisel verilerin korunması) hakkından üstün tutulmasını gerektirir bir sebep olamayacağı, 6698 sayılı yasanın 28/1-d maddesinin geniş yorumlanmak suretiyle kişisel hakkın alanının daraltılamayacağı" gerekçeleriyle reddedildiği görülmektedir.[291] İcra Dairelerinin UYAP üzerinden yaptıkları işlemlerin Hâkimlik kararlarıyla denetlenmesi suretiyle kişisel veriler korunmaya çalışılsa da; 6698 sayılı yasanın 28.maddesinde sayılan istisna maddelerinin kapsamına girmediği yönünde, bu gibi borçlu, alacaklı veya hukuk davası taraflarının kişisel bilgilerinin icra müdürlükleri marifetiyle istenemeyeceğine dair açık bir hüküm konulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

ddd. Ceza İnfaz Kurumları

Bilindiği üzere; "*kesinleşen hürriyeti bağlayıcı cezaların ve tedbir amaçlı verilen tutuklama kararlarının infazının yerine getirildiği*" kurumlara "*Ceza İnfaz Kurumları*" adı verilmektedir. Bu infaz kurumlarına giren çıkan ve cezası infaz edilen veya edilmekte olunan kişilere ait tüm kayıtlar UYAP sistemi üzerinden ilgili ceza infaz kurumları tarafından tutulmaktadır. Elbette kamu kurumları tarafından rızaya bağlı olmaksızın tutulan bu kayıtlar, kişisel verilerin tutulmasındaki KVKK'da sayılan 28.maddedeki mutlak istisnalardan biri olmaktadır. Ancak; belirli bir süre geçtikten sonra bu bilgilerin ne zaman silineceği konusunda yasalarda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Her halükârda adli sicil kayıtlarının (bu hüküm değişti) 80 yıl sonra silineceği hükmüne istinaden buradaki verilerinde nihayetinde bu sürede ortadan kaldırılabileceği düşünülüyorsa da kanaatimizce zaman aşımı süresi geçtikten sonra bu bilgilerin silinmesi gerektiği düşünülebilir. Ceza İnfaz kurumları, infaza ilişkin bilgileri kayıt ederken sadece hükümlü ve tutuklularla ilgili verileri işlemekle

---

[291] Bkz. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 22.H.D. 21.11.2018 günlü, (E.)2018/1625, (K.)2018/2569,
20.H.D. 18.10.2018 günlü, (E.) 2018/879, (K.)2018/1610,
23.H.D. 31.03.2017 günlü, (E.)2017/596, (K.)2017/527,
21.H.D. 23.03.2017 günlü, (E.)2017/472, (K.)2017/497
(*Yargıtay kararlarının aksine, Bölge Adliye mahkemeleri kararları henüz kamuoyunun açık bilgi lendirilmesine sunulmadığından kişisel arşiv*)

kalmamaktadırlar. Aynı zamanda cezaevine giren ziyaretçilerin ve görevli personelin giriş esnasında parmak izlerini, yerine göre göz tarama veya yüz tarama işlemlerini de yaparak veri toplamaktadır. Bu bilgileri kolluk birimleriyle de paylaşarak, cezaevine gelen ziyaretçilerden "*hükümlü olan*", "*tutuklaması olan*" veya "*başkaca hakkında tedbir uygulanan*" şüpheli/sanık/hükümlüleri de işlemden geçirerek, gerektiğinde kolluk birimlerine teslim etmektedir. Sadece hükümlülerin değil, ziyarete gelen şahısların da verilerinin toplanması, parmak izinin alınması, yüz tanıma sisteminden geçirilmesi (cezaevleri için) yasa hükmü olduğundan ayrıca CMK'daki gibi Hâkim kararını almaya gerek duyulmamaktadır. Elbette amaç, hükümlülerin kişisel verileriyle, oraya gelen ziyaretçiler arasındaki veri farklılığını ayırt etmek ve olası firarları önlemektir. Bu tür hassas kurumlarda, cezaevi personeli dışındaki kişilerle ilgili veri toplanması ve kayıtlanması Kişisel veriler kanunu istisnalarındandır.

eee. Adli Sicil Kayıtları

Genel anlamda sicil, kişilere ait tutulan kayıtları anlatan bir terimdir. Kişinin adli geçmişine dair kayıtlarının tutulduğu birim ise Adalet Bakanlığına bağlı "Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü" nezdinde tutulan "Adli Sicil"dir. 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu;[292] 1.maddesinde amaç ve kapsamı tarif ederken, "*kesinleşmiş ceza ve güvenlik tedbirlerine mahkûmiyete ilişkin bilgilerin otomatik işleme tâbi bir sistem kullanılarak toplanmasına, sınıflandırılmasına, değerlendirilmesine, muhafaza edilmesine ve gerektiğinde en seri ve sağlıklı biçimde ilgililere bildirilmesine dair usul ve esasları belirler"* hükmüyle genel kapsamı belirlemiştir. Aynı yasanın görevi anlatan 2.maddesinde de; "*Hakkında Türk mahkemeleri veya yabancı ülke mahkemeleri tarafından kesinleşmiş ve Türk Hukukuna göre tanınan mahkûmiyet kararı bulunan Türk vatandaşları ile Türkiye'de suç işlemiş olan yabancıların kayıtları da dahil tüm adlî sicil bilgileri; mahallinde bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben, Adalet Bakanlığı Adlî Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğündeki Merkezî Adlî Sicilde tutulur"* hükmüyle Genel Müdürlüğün görevleri sayılmıştır. Kanun sicil bilgilerini

[292] Bkz.R.G. 01.06.2005 günlü , s:(25832)

iki şekilde sınıflandırmıştır: "Adli Sicil bilgileri" ve "Arşiv bilgileri". Kanunun, 4.maddesinde Sicile kaydedilecek bilgiler gösterilmiştir. Ceza infaz edildikten sonra, kayıtlar hemen silinmez ve belirli bir süre bekletilmek üzere yasanın 9/3 maddesi gereği Arşiv kaydına alınır. Arşiv kaydında bekletilen bilgiler gerektiğinde kullanılmak üzere, yasada belirlenen süreler kadar bekletildikten sonra talep olmasa bile silinir. 2012 yasa değişikliği yapılmadan önce; arşiv kayıtlarının her halükarda 80 yıl geçmekle silineceği hükmü mevcuttu. 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 12.maddesi 6290 sayılı yasanın 2.maddesiyle değiştirilmiş ve arşiv kayıtlarının silinme süresi yeniden belirlenmiştir. Buna göre; Arşiv bilgilerinin;

a*) İlgilinin ölümü üzerine,*

b) Anayasanın 76 ncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren;

1. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşuluyla on beş yıl geçmesiyle,

2. Yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alınması koşulu aranmaksızın otuz yıl geçmesiyle,

c) Diğer mahkûmiyetler bakımından kaydın arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren beş yıl geçmesiyle,

tamamen silinir." hükmünü getirmiştir. Dolayısıyla kademeli olarak silinme usulü getirilmiştir. En geç 80 yılda silineceğinde dair hüküm de ortadan kaldırılmıştır. Hükümlülük silgileri veya sabıka bilgileri kişiye bağlı hassas nitelikte veri kabul edildiğinden, kanun 11. maddesinde ise veri güvenliğine önem verilerek, "*Adlî sicil ve arşiv bilgileri gizlidir. Bu bilgiler, görevlilerce açıklanamaz ve bu Kanun hükümlerine göre verilen kişi, kurum ve kuruluşlarca veriliş amacı dışında kullanılamaz*." hükmüyle kişisel verilerin korunması yolu temin edilmiştir.

fff. Adli Tıp

Adli Tıp Kurumu 2659 sayılı kurulmuş olup;[293] "*adli mercilere resmi bilirkişilik hizmeti*" veren ve Adalet Bakanlığına bağlı bir kurumdur. Elbette burada da pek çok adli davanın konusunu oluşturan olaya ilişkin kişisel veriler ve adli bilgiler kayıt altında tutulmaktadır. Burada da kişilik haklarına sıkı sıkıya bağlı olan adli verilerin tutulduğu ve bunlarında koruma altında bulundurulması gerektiği açıktır. Adli Tıp hizmetlerine ilişkin temel yasa, 703 sayılı KHK' ile değiştirilerek görev tanımı tekrar yapılmıştır. Adli Tıp Kanunu 703 sayılı KHK ile önemli değişikliklere uğramıştır. Ancak; görev tanımı değişmemiştir. Bu kurumda da bilgiler UYAP üzerinden tutulmakta ve işlenmektedir. Veri güvenliğine ilişkin genel koruma politikaları bu kurum için de geçerlidir.

ggg. E-İmza

5070 sayılı "*Elektronik İmza Yasası*"sı[294] ile hayatımıza giren elektronik imza kavramı, teknolojik gelişmelere bağlı olarak artık neredeyse tüm hukuki işlemlerde kullanılır hale gelmiştir. Yasanın 5.maddesi gereği "*elle atılan imzanın hukuki sonuçlarını doğrun elektronik imza*" her türlü belge tanziminde, yazışmada ve işlemlerde kullanılabilir.[295] Kanun, Tanımlar başlıklı 3.maddesinde; Elektronik veriyi; "*Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtlar*" olarak tanımlamıştır. Elektronik imza ise; "*Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi*" ifade ettiği belirtilmiştir. Artık bundan böyle, yaygınlaşan sisteme bağlı olarak sıkça e-imza uygulamalarına şahit olmaktayız. Günlük yaşamda kullanılan imza gibi sonuçlar doğurduğundan ve pratikliğinden dolayı artık yaygınlaşmış bir uygulamadır. Kişinin kimlik bilgileriyle imza arasında eşleştirme yaptı-

[293] Bkz.RG.20.04.1982 günlü, s: (17670)
[294] Bkz.RG. 23.01.2004 günlü, s: (25355)
[295] 5070 sayılı yasanın 5/2 maddesine göre "*Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tut tuğu hukukî işlemler ile banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri, güvenli elektro nik imza ile gerçekleştirilemez.*" İstisna maddesi dışında her türlü belge tanziminde kullanılabilir.

ğından dolayı çok sıkı kişisel veriler içermektedir. Dolayısıyla e imza yoluyla yapılan işlemlerde de sıkı koruma tedbirleri gereklidir. Bu sebeple Yasanın 12.maddesinde bir kısım koruma garantileri ve yükümlülükler getirilmiştir. "*Bilgilerin korunması*" başlıklı yasanın 12.maddesinde elektronik sertifika hizmet sağlayıcısına bazı sınırlamalar getirilmiştir.[296] Buna göre; "*Sertifika Hizmet Sağlayıcıları*" Elektronik sertifika talep eden kişiden, "*sertifikada kullanılacak bilgiler hariç başka bilgi talep edilemez ve bilginin elde edilmesinde de rıza beyanı*" şarttır. Veri sahibinin kişisel bilgileri üçüncü kişilere devredilemez veya bu ortamlarda bulundurulamaz. Veri aktarımı için mutlaka rıza şarttır. Böylelikle; sertifika sağlayıcıları da bu yasa hükmüne ve aynı zamanda 6698 sayılı yasa hükümlerine uymak zorundadırlar.

hhh. Noterlik

1512 sayılı Noterlik kanunu[297] hükümlerine göre; Noterlerin tanımı ve görevleri 1.maddede ". *Noterlik bir kamu hizmetidir. Noterler, hukuki güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve kanunlarla verilen başka görevleri yaparlar.*" biçiminde tanımlanmıştır. Elbette Noterler de hukuki güvenliği sağlamak için belge tanzim ederken pek çok veriyi elde etmekte, işlemekte ve kaydetmektedir. Noter ve çalışanlarının veri güvenliği konusunda sır saklama yükümlülükleri vardır. Yasanın 54.maddesinde*;* "*Noter ve noterlik katipleri, görevleri dolayısıyla öğrendikleri sırları, kanunların emrettiği haller dışında açıklayamazlar.*" hükmü getirilerek bu konuda güvence sağlanmaya çalışılmıştır. Noterlik dairesi de kamu hizmeti veren bir kurum kabul edildiğinden veri toplama, depolama ve aktarımı ko-

---

[296] Güvenli Elektronik İmza kullanmak için gerekli olan nitelikli elektronik sertifika aşağıda isimleri listelenen Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcılarından temin edilebilir. Başbakanlık Genelgesi gereği TÜBİTAK-Kamu Sertifikasyon Merkezi sadece kamu çalışanlarına sertifika hizmeti sun maktadır.Bilgi Teknolojileri Kurumu izniyle bu firmalar tarafından "*güvenli elektronik imza*" üretimi yapılmaktadır.

1-) Elektronik Bilgi Güvenliği A.Ş. (E-Güven)
2-)TUBİTAK-UEKAE (Kamu Sertifikasyon Merkezi)
3-)Türk Trust Bilgi, İletişim ve Bilişim Güvenliği Hizmetleri A.Ş.
4-)EBG Bilişim Teknolojileri ve Hizm. A.Ş.(E-Tugra)Emniyet Gn. Müd.lüğü Sertifikasyon Merkezi
5-) E-İmza Bilgi Güvenliği Hizmetleri A.Ş.(e-İmzaTR)
Bkz. https://www.btk.gov.tr/elektronik-sertifika-hizmet-saglayicilari (erişim:11.03.2019)

[297] Bkz.R.G.05.02.1972 günlü, s.(14090)

nusunda kendi yasasındaki hükümleri tabidir. 6698 sayılı yasanın 28.maddesindeki istisnalardan yararlandığı düşünülmektedir.

g. Özel Hukukta Kişisel Verilerin Korunması

ba. Genel Olarak

Özel Hukuk alanında kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler genellikle medeni kanun ve borçlar kanunu çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ticari hayatın yaygınlaşmasına bağlı olarak elektronik sistemlerden de yararlanılmasına bağlı olarak, bu genel yasa düzenlemeleri dışında bazı özel hususlarda da; Elektronik ticaret, sözleşmeler hukuku, işçi işveren arasındaki ilişkiler gibi konularda da hukuki düzenlemenin gerekli olduğu dile getirilmektedir. Nitekim bu amaçla; 2014 yılında kabul edilen 6563 sayılı "elektronik ticaretin düzenlenmesi hakkındaki kanuna" göre bu konudaki kişisel verilerin nasıl kayıt altına alınacağı ve korunacağı maddelerine de değinilmiştir. Bu kanunda ve sair yasalarda veri korunmasına ilişkin bazı ibarelerle yetinildiği görülmekle birlikte; bundan sonra benzer nitelikteki kişisel verilerin korunmasına yönelik yasa maddeleri de devreye girecektir. Aşağıda bir kısım özel hukuk dallarındaki koruma sistemlerine işaret edilmiştir.

bb. İş Hukuku Alanında

Elbette kişinin iş sağlık ve aile yaşamı her konudan önce gelir. Huzurlu bir yaşam sürdürmek isteyen fertler iş bulmalı ve bu şekilde aileleri ile birlikte mutlu bir yaşam sürmelidirler. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus iş yaşamı doğal olarak bağımlılığı gerektirmektedir. Bu bağımlılık elbette iş akdine göre hukuki bağımlılığı ifade eden bir kavramdır. Hukuki bağı yanında, işçinin ekonomik bağımlılığının bulunduğundan da söz etmek mümkündür. Medeni kanundaki koruma sistemine göre iş hukukundaki kişisel verilerin korunması durumu daha da kendini açıkça

belli etmektedir. Türkiye'deki iş hukuku mevzuatında kişisel verilerin işçi yönünden korunacağına dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece; İş Kanunu'nun 75.maddesi gereği "*işçi özlük dosyasının*" işveren tarafından tutulma zorunluluğu vardır. Bu dosyanın tutulmamasında ise anılan yasanın 104.maddesi gereği idari para cezası öngörülmüştür. İşçinin kişisel verilerinin veya kimlik bilgilerinin kişilik haklarına zarar verecek bir şekilde kullanılması halinde iş kanunundaki bazı hükümlere başvurulabilirse de; iş akdini bu konuda sonlanmasına neden olabilecek ayrımcılıklar yapılabildiğinden bu husus kendi içinde bazı sorunlar barındırmaktadır. Elbette işveren işe aldığı kişi ile ilgili bazı bilgileri edinmek zorundadır, işçinin adı soyadı, ikametgâhı, eğitim durumu, daha önce çalıştığı yerler, aldığı referanslar bu bilgiler arasında yer alır. İşveren yönünden bu bilgiler toplandığında gizli tutulması ve üçüncü kişilerle bu bilgilerin paylaşılmaması esastır. İşverenin bu konuda sır tutma yükümlülüğü vardır. Bu açıdan işe alımlarda işçiye yöneltilen soruların merak duygusunu uyandıracak derecede olmamasını, sadece iş ve işveren ilişkisi açısından zorunlu olanlarla sınırlı tutulması gerektiği anlaşılmaktadır. İşçinin kendisiyle doğrudan bağlantılı olmayan sorulara cevap vermesi beklenemeyeceğinden sözleşmenin esaslı noktalarına ilişkin iş kanununun 25/2 maddesinde değinildiği kadarıyla zorunlu bilgilerin sorulması gerektiği açıktır. Veri güvenliği açısından elbette, bu kadarıyla yetinilmelidir. Yoksa işçi hakkında form doldurulurken, parti üyeliği, sendika üyeliği, dermek üyeliği, vb. işçinin çalışma ortamı ve kişiliğiyle ilgili bilgiler istenemeyecektir.

bc. Medeni Hukuk Alanında

Medeni Hukukun genel teorisi içerisinde kişilik hakkının tanımı ve nasıl korunacağına ilişkin maddeler bulunmakla birlikte; kişisel verilerin nasıl korunacağına dair açık bir hüküm bulunmamaktadır. Elbette ki; buradaki açık dayanak, kişisel verilerin kişilik hakkının bir parçası olduğu hükmüne dayanmaktadır. Her bir kişisel veri kişilik hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Kişinin onur ve saygınlığını korumak ne kadar gerekli ise kişisel verilerinde aynı derecede korunması gerektiği açıktır. Bu

açıdan kişinin özel yaşamında özellikle başkalarından uzak tuttuğu gizli yaşam alanı, kişinin ancak kendisinin izin verdiği kadar kişiyle paylaştığı özel yaşam alanı, toplumsal ilişkilere karışarak diğer bireylerle paylaştığı ortak yaşam alanının, ayrı ayrı hukuken korunması gerekli alanlar olduğu açıktır.[298] Nitekim bazı mahkeme kararlarında da, kişisel haklarla-kişisel verilerin korunması hakkı arasında bir hukuki bağ kurulduğu görülmektedir. Nitekim Yargıtay Hukuk genel Kurulunun "unutulma" hakkına ilişkin 17.06.2015 tarihli ve 2015/1679 sayılı kararında[299] '*bilgi toplumunda giderek oldukça önemli bir konu haline gelen kişisel verilerin korunması hakkı bireyin, demokratik hukuk devletinde özgür iradesiyle kendi yaşamını bizzat düzenleyebilmesinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır*' denilerek bu hakka vurgu yapılmıştır. Son döneme ilişkin kararlar incelendiğinde de ABAD (Avrupa Birliği Adalet Divanı) kararında da; "*İspanya'dan Mario Costeja Gonzales'in başvurusu üzerine (C-132/12) sayılı kararında, adı geçen kişinin 4 yıl evvel başından geçen bir olaya ilişkin bilgilerin, bir kitapta yer isimlerin de yazılı olarak yer almasının kişinin unutulma hakkının ihlali*" niteliğinde olduğuna dair kararını da bu çerçevede zikretmek gerekir. Dolayısıyla kişisel verilerin korunması bakımından ve unutulma hakkı çerçevesinde bilimsel eser bile olsa geçmişe yönelik olaya dair kişiyi tanımlar şekilde isimlerin yazılmaması gerektiğine vurgu yapmıştır. Buna benzer bir karar da; Anayasa Mahkemesi'nin N.B.B. Başvurusu olarak 03.03.2016 tarihinde verdiği 2013/5653 sayılı[300] kararında görülmekte ve "*unutulma hakkı*"na atıfta bulunmaktadır. Bu kararın içeriğine bakıldığında; "Unutulma hakkının Anayasada açıkça düzenlenmediği, ancak; Anayasanın 17.maddesinde yazılı olduğu üzere kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı, Anayasanın 2/1-3 maddelerinde yazılı, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı çerçevesinde, aynı zamanda Anayasanın 26.maddesinde yazılı düşünceyi açıklama özgürlüğü dahilinde bu hakkında korunması gerektiğine işaret edilmektedir.

---

[298] Bkz.KÜZECİ s:379
[299] Bkz YHGK kararı. 17.06.2015 günlü ve 2014/4-56, K:2015/1679 K. Sayılı ilâmı.
[300] Bkz.RG.24.08.2016 günlü, s: (29811)

bd. Ticaret Hukuku Alanında

Ticaret hukuku alanında da; Medeni hukukta olduğu gibi değişik koruma sistemleri vardır. Daha yaygın olan koruma sistemleri elbette ki; "Elektronik Ticaret Hukukunda"[301] kendini göstermektedir. Sözü edilen yasaya dayanılarak çıkartılan "*Ticari İletişim ve Ticari Ekonomik İletiler*" Hakkındaki[302] Yönetmelik' "*Hizmet sağlayıcı ve/veya aracı hizmet sağlayıcı onay kayıtlarını", " onayın geçerliliğinin sona erdiği tarihten, ticari elektronik iletilere ilişkin diğer kayıtları ise kayıt tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklar*." hükmü getirilmiştir. "*E-Ticarette Hizmet Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik*"[303] hükümlerine göre ise; "*Şikâyet konusu işlemlerde ispat yükümlülüğü, hizmet sağlayıcı ve/veya aracı hizmet sağlayıcıya aittir. Hizmet sağlayıcı ve/veya aracı hizmet sağlayıcı, elektronik ticaret işlemlerine ilişkin elektronik kayıtları işlem tarihinden itibaren üç yıl süreyle saklar ve talep halinde bu kayıtları Bakanlığa sunar*." hükmüyle korumaya dair normlar getirilmiştir.

Ülkemizde ticaret hukukunda, bankacılık hukukunda veya e-ticaret hukukunda bağımsız olarak "*sır saklama*" kanunu bulunmamaktadır. Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve henüz yasalaşmamış "Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı"[304] hakkındaki Kanun Tasarısında bu sır türlerine tanım getirilmiştir. Taslağa göre; Tanımlar Başlıklı 2.maddede değinildiği üzere;

Ticarî sır*: Bir ticarî işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve peraken-*

---

301 Bkz.RG. 23.10.2014 günlü, s:(29166) "*6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hk.da K*."
302 Bkz.RG.15.07.2015 günlü, s: (29417)
303 Bkz.RG. 26.08.2015 günlü, s: (29457)
304 http://www.kgm.adalet.gov.tr/tasariasamalari/tbmmkms/ticarisir.(Erişim:12.03.2019)

deci müşteri potansiyeli ve ağları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri,

Banka sırrı*: Bankanın yönetim ve denetim organlarının üyeleri, mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu ile ilgili bilgilerle, bankanın müşteri potansiyeli, kredi verme, mevduat toplama, yönetim esasları, diğer bankacılık hizmet ve faaliyetleri, risk pozisyonlarına ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri,*

Müşteri sırrı*: Ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşteriyle ilişkilerinde, müşterinin şahsî, iktisadî, malî, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgeleri, ifade eder.* Denilerek bu sır kavramlarına açıklama getirilmiştir. Taslağın yasalaşması halinde Ticaret hukukunda da dağınık ve parçalı hallde bulunan tanımlar bir araya getirilecek olup kişisel verilerin korunmasında da önemli bir atılmış olacaktır.

be. Sağlık Hukuku Alanında

Özel nitelikte veriler de dahil olmak üzere kişisel verilerin en çok işlendiği alan belki de sağlık sektörüdür. Çünki; hayatı boyunca ilgili sağlık kuruluşuna gitmeyen kişi bulmak mümkün değildir. Hastaların geçmişteki teşhis ve tedavileri ileride oluşacak riskleri azaltmak açısından önemlidir. Bilgilerin gerekli olduğu süre kadar saklanması ve gerektiğinde aktarılması zorunludur. Tabiidir ki; burada kişisel bilgilerin başkalarının eline geçmesi de kişiye zarar verebilir. Burada özellikle sağlık alanında "kişisel verinin gerekliliği ile korunması arasında" bir denge oluşturulması lüzumludur. Kötü niyetli kişilerin eline geçmesi halinde, ilgili kişi yönünden özellikle hassas verilerinin ortaya çıkması halinde zorluklar baş göstereceği açıktır. Bir başka deyimle; kişinin toplumdan dışlanmasına varacak derecede hak ihlalleriyle sonuçlanan eylemlere sebebiyet verilebilir. İşte burada, en önemli verilerin tutulduğu sağ-

lık sektöründe kişisel verilerin korunmasına dair maddeler azdır.[305] 6698 sayılı yasada sağlık verileri, özel nitelikte kişisel veri kabul edildiğinden dolayı konu önemini daha da arttırmaktadır. Burada hem verinin korunmasına ve hem de işlenmesine dair hükümlerin sağlık mevzuatını ilgilendiren tüm yasalara dercedilmesinde yarar vardır. 5510 sayılı "*Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası*" Yasasının "Sağlık Hizmeti Sunucularının kayıt ve Bildirim Kontrol Yetkisi" başlıklı 78.maddesinde; "*Kurum ile sözleşmesi olan, tüm sağlık hizmeti sunucuları, sağlık hizmeti sunduğu tüm kişilere ait sözleşme hükümlerinde yer verilen bilgileri, belirlenen yöntemlere ve süreye uygun biçimde elektronik ortamda veya yazılı olarak Kuruma göndermek zorundadır. Bu bilgiler gönderilmeksizin talep edilen sağlık hizmeti bedelleri, bilgiler gönderilinceye kadar ödenmez. Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişinin sağlık bilgilerinin gizliliği esastır."* denilerek mahremiyet ve koruma sistemine işaret edilmiştir. Burada; özel veri olması itibariyle, sağlık verilerinin gerekli olanlarının kayıt altına alınabileceği, bundan fazla verinin işlenemeyeceği ileri sürülebilir. Ancak, hastanın sağlık bilgileri yanında çoğu kez ayrıntılı kimlik bilgilerinin de kayıtlara girilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yüzden ayrıntılı olarak "Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Veri Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik"[306] çıkartılarak sağlık alanında kişisel verilerin korunması amaçlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı "*kişisel verilerin toplanmasına ve veri mahremiyetinin sağlanmasına yönelik kurulacak sisteme, sağlık verisi kaydı yapılan sistemlerin güvenliği ve denetimi ile personel hareketlerinin Bakanlığa bildirimi*" esaslarının düzenlemek olarak belirtilmiştir.

[305] Bkz.KÜZECİ age.s:467
[306] Bkz. R.G.20.10.2016 günlü, s: (29863)

4. Yaptırım Sistemleri

Yaptırım sistemlerini, *Cezai yaptırım* sistemi ve *idari yaptırım* sistemi olarak nitelendirmek mümkündür. Cezaî yaptırım sistemini suç teşkil eden fiil ve hareketler, idari yaptırım sistemini ise Kabahat türündeki eylemler başlıkları altında incelenmesi gerektiği düşünülmüştür.

1. Kabahatler

Kişisel Verileri Koruma Kanununun (KVKK) 18.maddesinde "*Kabahatler*" başlığı altında idari yaptırım sistemi düzenlenmiştir. Buna göre; Yasanın belli hükümlerinin ihlâl edilmesi halinde değişen oranlarda idari para cezalarının verilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu cezaların yalnızca veri sorumlusu olan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri açısından geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu hükümde düzenlenen eylemlerin, "*Kamu Karum ve Kuruluşları ile Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları*" bünyesinde işlenmesi halinde; kurulun yapacağı bildirim üzerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileriyle, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında görev yapanlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmiştir. Yani idari birimlere kabahat cezaları açısından bir ayrıcalık getirilmiştir. Kanaatimizce; kişisel verilerin en çok toplandığı ve işlendiği bu tür kuruluşlarda, idari birimlere hem disiplin tahkikatı yapılmalı ve hem de "*veri sorumlusu*" olarak idari para cezası uygulanabilmeliydi.

Veri sorumlusu kavramından; 6698 sayılı yasanın 3/ı maddesi gereği, "*Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi*"yi anlamamız gerektiği açıktır. Yine aynı yasanın 3/ğ maddesi gereği de veri işleyenin; "*veri so-*

rumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi" anlamamız gerekmektedir. Örneğin; bir muhasebe şirketi kendi personeliyle ilgili tuttuğu verilere ilişkin olarak veri sorumlusu sayılırken, müşterisi olan şirketlere ilişkin tuttuğu veriler bakımından ise veri işleyen olarak kabul edilmek gerekecektir. Böyle bir durumda, TCK'da sayılan suçların faili olarak; tüzel kişinin veri sorumlusu sayıldığı hallerde, veri sorumlusunun yetki verdiği veri işleyenin sorumluluğundan söz etmek gerekir. Tüzel kişinin veri işleyen kabul edildiği hallerde ise; tüzel kişi adına işlem yapan tüm görevlilerin ceza hukuku anlamında sorumluğundan söz etmek gerekecektir. Bunun aksine, genel kural dışında istisnaî olarak; veri sorumlusunun ve veri işleyenin de aynı kişi (gerçek kişi) olması halinde ise cezai sorumluğun nasıl olacağı konusunda tereddüt yaşanmayacağı düşünülmektedir. Örneğin Avukatlar yaptıkları iş gereği müvekkilleriyle ilgili bazı bilgileri zorunlu olarak kaydederler. İşyerinde kayıtlı bilgileri çalan işçi ile ilgili olarak bir firma yetkilisinin eski çalışanıyla ilgili adli-hukuki soruşturma için bazı bilgileri avukatıyla paylaşması halinde, avukat burada hem veri sorumlusu ve hem de veri işleyen sıfatını kazanacaktır. Zira; avukatın burada elde ettiği kişisel bilgileri nasıl işleyeceğine kendisi karar verecektir. Hatta burada firma yetkilisi ile avukatın, her birisinin ayrı ayrı veri sorumlusu olduğunu kabul etmek gerekecektir. Veri sorumlusunun burada hukuka aykırı biçimde kişisel verileri elde ettiği iddiası varsa, veri işleyen avukatın cezaî sorumluğu da olacaktır.

a. Eylem Türleri

aa. Aydınlatma Yükümlüğüne Uymama

Kanunun 10. Maddesinde yazılı "*aydınlatma yükümlülüğüne uymama*" halinde **5.000 TL'den – 100.000 TL'**ye kadar idari para cezası verileceği belirtilmiştir. Yasanın 10.maddesinde Aydınlatma yükümlülüğü Veri Sorumlusuna verilmiş bir yükümlülüktür. Bu eylemde Veri Sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi "*ilgili kişiye*

karşı aydınlatma yükümlülüğünü" yerine getirmez ise yukarıda belirtilen cezaya çarptırılacaktır. Yasanın 22/ğ maddesinin verdiği yetkiye dayanarak idari para cezası Kurul tarafından hükmedilecektir.

ab. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülüklere Uymama.

Kanunun 12. Maddesinde belirtilen veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin ihlali halinde **15.000 TL den 1.000.000** TL ye kadar idari para cezası öngörülmüştür. Yasanın 12.maddesinde belirtilen sorumluluk "Veri Sorumlusu"na aittir. Bu maddede belirtilen veri güvenliğini sağlama için gerekli tedbiri almayan veya sağlamayan sorumlular için idari para cezası verilmesi gerekmektedir.

ac. Kurul Tarafından Verilen Kararları Yerine Getirmeme

Kanunun 15. Maddesinde belirtilen "*kişisel verileri koruma kurulu*" tarafından verilen kararların yerine getirilmemesi halinde **25.000 TL -1.000.000** TL arasında idari para cezası uygulanacaktır. Bilindiği üzere Kurul, şikâyet üzerine veya re'sen yaptığı inceleme sonucunda tespit edilen hukuka aykırılıkların giderilmesini veri sorumlusundan talep eder. Veri Sorumlusu kararın tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde bu hükmü yerine getirir. Kurul kararının yerine getirilmemesi halinde idari para cezası uygulanır. Bilindiği üzere; 4498 sayılı yasanın 22/ğ maddesi gereği, kanunda yazılı idari para cezalarını uygulama yetkisi Kurul'a tanınmış bir yetkidir.

ad. Veri Sorumluları Siciline Kayıt ve Bildirim Yükümlülüğüne Uymamama

Kanunun 16. Maddesinde belirtilen veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne uymama halinde, **20.000 TL-1.000.000** TL arasında idari para cezası verileceği öngörülmüştür. Yasanın 16.maddesinde; Kurulun gözetiminde, Başkanlık tarafından kamuya açık "*Veri Sorumluları Sicilinin*" tutulması mecburiyeti getirilmiştir. Bu bildirim ve yükümlülüğe uymama halinde ise yukarıda yazılı idari para cezası uygulanacaktır.

b. Cezalar (İdari Para Cezası)

6698 SAYILI YASANIN 18.MADDESİNE GÖRE KABAHAT EYLEMLERİ

Madde	Kabahat Eylemi	Eylemin Dayanak Maddesi	İdari Para cezası
18/a	**Yasanın 10.maddede öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler**	10/1 Kişisel Verilerin elde edilmesi sırasında **veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi**, ilgili kişilere; a) Veri Sorumlusunun ve (varsa) temsilcisinin kimliği, b) Kişisel Verilerin hangi amaçla işleneceği, c) İşlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabileceği, d) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, e) 11'inci maddede sayılan diğer hakları[307]	**5.000-100.000** TL

[307] İlgili kişinin hakları
MADDE 11- (1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili;
a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme,
b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme,
c) Kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme,
ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme,
d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme,

		konusunda bilgi vermekle yükümlüdür.[308]	
18/b	**Yasanın 12 nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler**	Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler MADDE 12- (1) Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır. (2) Veri sorumlusu, kişisel verilerin kendi adına başka bir gerçek veya tüzel kişi tarafından işlenmesi hâlinde, birinci fıkrada belirtilen tedbirlerin alınması hususunda bu kişilerle birlikte müştereken sorumludur. (3) Veri sorumlusu, kendi kurum veya kuruluşunda, bu Kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak amacıyla gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmak zorundadır. (4) Veri sorumluları ile veri işleyen kişiler, öğrendikleri kişisel verileri bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına açıklayamaz ve işleme amacı dışında kullanamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalarından sonra	**15.000-1.000.000** TL.

e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme,

f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme,

g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme,

ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.

[308] Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi

MADDE 7- (1) Bu Kanun ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen, işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel veriler resen veya **ilgili kişinin talebi üzerine veri sorumlusu tarafından silinir, yok edilir veya anonim hâle getirilir.**

(2) Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesine ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

(3) Kişisel verilerin silinmesine, yok edilmesine veya anonim hâle getirilmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

		da devam eder. (5) İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kurula bildirir. Kurul, gerekmesi hâlinde bu durumu, kendi internet sitesinde ya da uygun göreceği başka bir yöntemle ilân edebilir.	
18/c	**Yasanın 15 inci maddesi uyarınca Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeyenler**	Şikâyet üzerine veya resen incelemenin usul ve esasları MADDE 15- (1) Kurul, şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda resen, görev alanına giren konularda gerekli incelemeyi yapar (5) Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin varlığının anlaşılması hâlinde Kurul, tespit ettiği hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek ilgililere tebliğ eder. Bu karar, tebliğden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirilir.	**25.000-1.000.000** TL.
18/ç	**Yasanın 16 ncı maddesinde öngörülen Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler**	Veri Sorumluları Sicili MADDE 16- (1) Kurulun gözetiminde, Başkanlık tarafından kamuya açık olarak Veri Sorumluları Sicili tutulur. (2) Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce Veri Sorumluları Siciline kaydolmak zorundadır. Ancak, işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, veri işlemenin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi Kurulca belirlenecek objektif kriterler göz önüne alınmak suretiyle, Kurul tarafından, Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna istisna getirilebilir. (3) Veri Sorumluları Siciline kayıt başvurusu aşağıdaki hususları içeren bir bildirimle yapılır: a) Veri sorumlusu ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgile-	**20.000-1.000.000**.TL.

		ri. b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği. c) Veri konusu kişi grubu ve grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkındaki açıklamalar. ç) Kişisel verilerin aktarılabileceği alıcı veya alıcı grupları. d) Yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel veriler. e) Kişisel veri güvenliğine ilişkin alınan tedbirler. f) Kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami süre.	

İdari yaptırım sisteminin bir kısım konu olan eylemler ve idari para cezalarının alt ve üst sınırları arasındaki makasın açık olması nedeniyle eleştirilere maruz kaldığı görülmektedir. Kabahatler Yasasında içtima hükümleri uygulanmadığından, her eylem için ayrı para cezası uygulanması gerekmektedir. Bunun yanısıra; zincirleme suç hükümleri de uygulanmadığından idari para cezasının miktarı aşırı rakamlara ulaşabilir.

KVKK'nın 18. Maddesinde değinilen idari para cezasına konu eylemler açıkça belirtilmişse de; bazı düzenlemelerin idari açıdan yaptırımsız bırakıldığı gözlenmektedir. Örneğin; *KVKK'nın 4/2-c maddesinde belirtilen (Verileri, Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenmesi)* eylemine aykırı davranan kişiye herhangi bir idari yaptırım belirlenmemiştir. Bunun yanı sıra idari para cezalarının alt sınırıyla üst sınır arasında çok geniş bir makas bulunmaktadır. Bu konuda eylemin niteliğine göre veya birden çok eylemin birleşmesi halinde alt sınırdan uzaklaşılması gibi maddeler getirilmiş olsaydı ceza adalet sistemi açısından daha başarılı bir uygulama olabilirdi ancak; yasa koyucunun böyle bir tercihte bulunduğu görülmektedir.

2. Suçlar

a. Genel Olarak

Türk Hukukunda kişisel verilerin korunmasına dair yasa bütün çalışmalara rağmen, ancak 2016 yılında 6698 sayılı yasa ile hayata geçirilebilmişse de; 20015 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 135 vd. maddelerinde "*Kişisel verilerin korunması zımnında suç hukuku anlamında*" düzenlemeler yapılmıştır. TCK'nın bu suçlara dair bölümü "*Özel hayata ve Hayatın gizli alanına İlişkin suçlar*" başlığını taşımaktadır. Yasal dayanak maddesi ise 6698 sayılı yasanın 17/1 maddesi yollamasıyla çözülmüş, sözü edilen maddede; Kişisel verilere ilişkin suçlara dair "*5237 sayılı TCK'nun 135 ilâ 140'ıncı madde hükümlerinin uygulanacağı*" belirtilerek, cezai koruma sistemine işaret edilmiştir. Ancak; burada şöyle bir soru akla gelebilir. 2005 yılında ceza normu ihdas edilmişken, suçun hukuki konusu ve yasal dayanağının daha sonra yürürlüğe giren başka bir yasayla gösterilmiş olmasının, suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olup-olmadığı sorusunu akla getirebilecektir. Nitekim bu soru, ilk derece mahkemesince de sorulmuştur. Anayasa Mahkemesi itiraz davası yoluyla konu önüne geldiğinde 12.11.2015 tarihinde verdiği kararında[309] "… *kuralda yer alan kişisel veri kavramının teknolojik gelişmelere bağlı olarak çok farklı şekilde ortaya çıkabileceği, bu kapsama giren verilerin kanun koyucu tarafından önceden bilinmesinin ve tek tek sayılmasının mümkün olmadığı, uluslar arası metinler ve mahkeme kararlarıyla kişisel veri kavramının (belirli ve kimliği belirlenebilir olmak kaydıyla, bir kişiye ait bütün bilgileri ifade ettiğinin) kabul edildiğini, kişisel veri kavramının doktrin, uygulama ve yargı kararları çerçevesinde anlam ve içeriğinin değişeceği, her ne kadar yasa olmadığından dolayı (dava tarihinde yasa henüz yürürlüğe girmemiştir) suçun unsurlarının tespitinin mümkün olmadığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı, ulusal mevzuat ile uluslar arası metinler nazara alındığında, yargı kararlarına da bakılarak belirsizliğin olmadığı….suçta ve cezada kanunilik ilkesi*

[309] Bkz. R.G. 02.12.2015 günlü, s: (29550) Anayasa Mahkemesi, 12.11.2015 günlü, (E.) 2015/32, (K.) 2015/102

ile özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlalinin bulunmadığı" hususuna işaretle ceza hukuku anlamında eksiklik bulunmadığı yönünde karar vermiştir.

5237 sayılı yasanın 135/1 maddesinde; "*Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye altı aydan 3 yıla kadar hapis cezası verileceği*" öngörülmüştür. Aynı maddenin 2.fıkrasında ise; suçun nitelikli halinden söz edilerek, hassas veriler koruma altına alınmıştır. Bu maddede " *Kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırkî kökenlerine, hukuka aykırı olarak ahlâki eğilimlerine, cinsel yaşayışlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre yarı oranında arttırılır*" denilerek özel verilerin hukuka aykırı ele geçirilmesindeki yaptırım gösterilmiştir. Maddenin ilk metninde, suçun nitelikli halinde de, 1. fıkra hükümlerinin uygulanacağından söz edilse de, sonradan 6526 sayılı[310] Yasanın 3.maddesiyle yapılan değişiklik sonucu, ilk fıkradaki cezanın tabanı 6 aydan 1 yıla çıkartılmış, 2.fıkradaki cezanın da (1.nci fıkraya bakılarak) taban cezanın yarı oranında attırılması öngörülmüştür. Kanun koyucu bu madde değişikliğiyle doğru bir tavır sergilemiş ve suçun basit hali ile nitelikli hali arasında korunması gerekli menfaat açısından cezada artırım yoluna gitmeyi tercih etmiştir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 17.maddesindeki atıf ile "*Kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından*" TCK'nın 135-140 maddeleri hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş olmakla birlikte; 6698 sayılı yasada suç tipleri gösterilmemiştir. Kişisel verilerin hukukunun genel ilkelerinden olan verilerin "*doğru ve güncel olması*", "*belirli ve meşru amaçlar için işlenmesi*" gibi genel ilkelere aykırılık halinde idari yaptırım kararı öngörülmez iken, suç hukukuna taalluk eden maddelerin de özel yasasında gösterilmemiş olması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Nitekim; ilk derece mahkemesince (Batman 2.Asliye Ceza Mahkemesi) bu soru sorularak konu itiraz davası olarak Anayasa Mahkemesi önüne gelmiş ise de; "***suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile özel hayatın gizliliği ilkesinin ihlalinin bulunmadığı***" yönünde karar vermiştir.[311]

---

[310] RG. 06.03.2014 günlü, s:(28933 Mükerrer)

[311] R.G. 02.12.2015 günlü, s: (29550), Anayasa Mahkemesi, 12.11.2015 günlü, (E.) 2015/32, 201, (K.) 5/102

Bunun yanı sıra, gerçek kişiler için cezai müeyyideler öngörülse de; çoğu kez kişisel verileri toplayan ve işleyen tüzel kişiler hakkında cezai müeyyideler öngörülmemiştir. Tüzel kişilerin kurumsal hatalarından kaynaklanan eylemler açısından genel olarak cezai müeyyide öngörülmediğinden, gerçek kişilere verilen hapis cezası ile tüzel kişiye uygulanan tedbirler arasında caydırıcılık açısından denklik bulunmamaktadır. Gerçi işin doğası gereği tüzel kişilere cezai müeyyidenin uygulanmasının zorluğundan kaynaklı olarak, daha çok idari yaptırımların getirildiği ve bir kısım tedbirlerin uygulanması yolunun kanun koyucunun tercih ettiğini kabul etmek gerekmektedir.

Suçun nitelikli hallerini sayarken kanun koyucu, 135.maddenin ikinci fıkrasında hassas veriler açısından ağırlaştırıcı sebep kabul etmiştir. Elbette daha fazla korunmaya gereksinim duyulan verilere dair artırım maddesinin öngörülmesini kanun tekniği açısından başarılı bulabiliriz. Fakat; 6698 sayılı yasada tanımlanan kişisel veriler ile TCK'nın hukuken koruma altına alınan hassas veriler arasında nitelik farkının bulunduğu hemen gözlenmektedir. KVKK'da hassas veriler sayılırken; "*etnik kökeni, mezhebi, kişinin kıyafeti, dernek ya da vakıf üyeliği, genetik verileri diğer inançları..*" gibi kavramlar da zikredilmiş iken, TCK'nın 135/2 maddesinde ise bu kavramlara yer verilmemiştir. Ceza hukukunda aleyhe yorum ve kıyas yapılamayacağından dolayı bu tür hassas veriler konusunda, yalnızca kaydedilmiş olmayı bile suç haline getirmiş iken yukarıda değinilen hassas veriler açısından hukuki korumanın yeterli olmadığı düşünülebilir. Böyle bir durumda suçun basit hali olan 135/1 maddesinin uygulanacağında kuşku yoktur. Ancak; İkinci fıkrada korunan hukuki menfaat ile birinci fıkrada korunan hukuki menfaat arasında ceza politikası açısından yeterli korumanın olmadığı anlaşılmaktadır. Elbette bu farklılığın, ceza hukuku normuna hukuki normdan önce bir başka kanunda yer verilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle; hassas veriler konusunda hukuki himaye yolları daha geniş tutulmuş iken, ceza hukuku anlamında suçun nitelikli halleri arasında daraltıcı bir tercihte bulunulması sonucunu doğurmuştur.

b. Suç Tipleri

ba. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi

KVKK' da öngörülen ceza sistemi açıkça 6698 sayılı yasada belirtilmemiştir. Bu konuda Türk Ceza Kanunu atıf yapılmakla yetinilmiştir. 6698 sayılı yasanın suçlar kenar başlıklı 17. Maddesinde kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından, 5237 sayılı TCK'nın 135 ilâ 140. madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

TCK'da 135-140 maddeleri arasında belirgin olarak üç suç tipi tespit edilmiştir. "*Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme, yayma veya ele geçirme ile verileri yok etmeme*" biçimindeki eylemler veri işleme sisteminin türlerini anlatmaktadır. Dolayısıyla bu eylemler gerçekleştiğinde TCK hükümlerinin uygulanacağı açıktır. KVKK'daki veri işleme kavramı çok geniş bir kavram olduğundan veri üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemin de veri işlemi olarak kabul edilmesi gerektiği kanunun 3/e maddesinde belirtildiğinden, ceza hukuku anlamındaki suç tipinin de geniş olarak yorumlanıp yorumlanmayacağı hususunda tereddüt hasıl olmaktadır. Örneğin, verileri hukuka aykırı olarak değiştiren, sınıflandıran kişiye karşı yaptırımın ne olacağı konusunda ceza hukukundaki kıyas yasağı nedeniyle TCK 135 ve devamı maddeleri uygulanması mümkün olamayacaktır. Bunun yanında TCK 135 Maddesinde yer alan suçun ağırlaştırılmış nitelikli halinde '*kişilerin siyasi felsefi ve dini görüşlerine ırki kökenlerine, hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına*' ilişkin kişisel verilerin kaydedilmesi durumunda cezanın yarı oranında artırılacağını kabul etmiştir. Ancak 6698 sayılı yasanın kabul ettiği özel nitelikli veri kategorisi ile Ceza Kanununun 135. Maddesinde değinilen özel veri kategorisi tam olarak örtüşmemektedir. Bu yüzden kişilerin etnik kökeni, mezhebi, diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek ve vakıf üyeliği, sabıka bilgileri, biyometrik ve genetik verileri 6698 sayılı yasa uyarınca özel nitelikli kişisel veri olmasına rağmen, suç hukuku koruma teorisi içerisinde yer almamaktadır.

1. Korunan Hukuki Değer:

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlar, TCK'nun "*Özel hayata ve Hayatın gizli alanına*" ilişkin suçlar bölümü içerisinde yer almaktadır. Elbette; Maddede korunan hukuki menfaat Özel hayatın gizliliğidir. Kanunun sistematik yorumundan bu anlaşılmaktadır. Suçla korunan hukuki değerin "*özel hayat ve hayatın gizli alanı*" olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.[312]

2. Suçun Konusu:

Suçun üzerinde gerçekleştiği alan "*Kişisel veriler*"dir. Kişisel veri kavramı kanunda açıkça tanımlanmamıştır. Ancak; 108 sayılı AK Sözleşmesi ve 95/46/AC sayılı Avrupa Birliği Direktifi'nde tanımlanmıştır. Türk Mevzuatında, TCK anlamında tanım yapılmasa da; kişisel veri kavramına, 6698 sayılı yasanın "Tanımlar" başlıklı 3/d maddesinde yer verilmiştir. Bu maddede; Kişisel veri kavramının; "*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi*" ifade ettiği belirtilmektedir. 6698 sayılı yasa sonradan yürürlüğe girdiğinden ve TCK'da da bu tanım yapılmadığından suçun konusunu belirlemede eksiklik olduğu düşünülebilirse de; TCK'daki suç tiplerinin İnsan hakları Mahkemesi içtihatları ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim; kişiye ait sağlık bilgileri[313], görüntüleri[314], siyasi görüşleri[315] gibi bilgilerin kişisel veri olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenledir ki; TCK'nın 135 vd. maddelerinde korunan hukuki menfaat, uluslararası sözleşmelerle uyumlu olduğundan iç hukukta kişisel veri tanımının yer aldığı 6698 sayılı yasanın, sonradan yürürlüğe girmesinin suçta ve cezada yasallık ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Nitekim, yukarıda değinildiği üzere, yerel mahkemenin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında, "*kuralda yer alan kişisel veri kav-*

---

312 AYDIN S. Erdem, *AİHM içtihatları Bağlamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu*, XII Levha Yay.İst.2015 s.125

313 I.ve Finlandiya kararı,17.7.2008, 20511/03 sayılı karar.

314 Von Hannover v.Almanya kararı, 24.06.2004 tarihli ve 59320/00, sayılı karar.

315 Leander v. İsveç Kararı. 11.07.1985 sayılı ve 9248/81 sayılı karar.

ramının teknolojik gelişmelere bağlı olarak çok farklı şekilde ortaya çıkabileceği, bu kapsama giren verilerin kanun koyucu tarafından önceden bilinmesinin ve tek tek sayılmasının mümkün olmadığı, uluslar arası metinler ve mahkeme kararlarıyla kişisel veri kavramının -belirli ve kimliği belirlenebilir olmak kaydıyla, bir kişiye ait bütün bilgileri ifade ettiğinin- kabul edildiğini, kişisel veri kavramının doktrin, uygulama ve yargı kararları çerçevesinde anlam ve içeriğinin değişeceği, bu itibarla; sonradan yürürlüğe giren 6698 sayılı yasanın 17/1 maddesiyle, önceden yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nun 135 vd. maddelerine atıf yapılmak suretiyle suç ihdas edilmesinin" Anayasaya aykırı olmadığı görüşüne varmıştır.

3. Suçun faili ve mağduru

Suç tipini düzenleyen TCK'nın 135.maddesinde, "*verileri kaydeden kimse*" denildiğine göre, failin herkes olabileceği anlaşılmaktadır. Tüzel kişi bünyesinde suçun işlenmesi halinde ise; gerçek faile ceza uygulaması yapılsa da; tüzel kişi açısından elbette, tüzel kişilere ait tedbirlerin uygulanması gerektiği açıktır. Bu yaptırımların da eşya müsaderesi, faaliyet izninin iptali, kazanç müsaderesi gibi tüzel kişilere uygulanabilecek müeyyideler olduğu anlaşılmaktadır.[316] Suçun mağdurunun ise verilerin sahibi olan gerçek kişi olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Tüzel kişiler ise doğrudan mağdur sıfatını taşıyamazlar. 6698 sayılı yasada açık bir düzenleme bulunmadığından fiilin niteliğine göre; tüzel kişileri "*suçtan zarar gören*" olarak nitelendirmek mümkündür.

4. Fiil

TCK'nın 135/1 maddesinde suçun basit hali öngörülmüştür. Maddenin başlığında, "*kişisel verileri kaydetmek*" suçundan söz edilmektedir. 1.fıkrada suç tipi açık-

[316] AYDIN , age.s:127.

lanırken; "Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye" altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir denilerek eylem tarif edilmiştir. Böylelikle kişisel verileri sadece duymanın yeterli olmadığı, hukuki aykırı biçimde yazılması, saklanması ve depolanması gerekmektedir. Ancak bunun yanında, gerektiğinde başkalarının kullanımına hazır halde tutulması da gerekmektedir.317 Elbette, kayıt yerinin bir önemi yoktur. Bilgisayar, flash bellek, DVD, cep telefonu, USB bellek veya herhangi bir ajanda defteri de kayıt için müsaitse ve bilgiler kullanıma elverişli ise suçun oluşumu için yeterlidir. Yani burada bu bilgilerin illâ ki; kullanılması da gerekmez. Başka bir deyişle bilgilerin depolanmasıyla ve kaydedilmesiyle anî hareketle eylem gerçekleşmekte, bilgilerin belirli bir süre kayıtlı kalması veya mağdurun ayrıca bu bilgilerin kaydedilmesiyle değer kaybına uğraması da gerekmemektedir.[318] Kısaca suçun oluşabilmesi için kişisel verilerin hukuka aykırı biçimde kaydedilmesinin yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

5237 sayılı TCK'nun 135/2 maddesinde ise; suçun nitelikli hali öngörülmüştür. "*Kişisel verilerin, kişilerin, siyasî, felsefî veya dinî görüşlerine, ırkî kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlâkî eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin olması durumunda*" birinci fıkra uyarınca verilecek ceza yarı oranında arttırılarak hükmolunur denilerek özel verilerin izinsiz elde edilmesi veya kaydedilmesinde şiddet sebebi öngörülmüştür. Hassas verilerin işlenmesinde özel koruma sağlanması ilkesi gereği, uluslar arası sözleşmelerden kaynaklanan korumacı sistemler dolayısıyla bu artırım maddesinin kanun koyucu tarafından nazara alınması yerinde bir uygulamadır. Zira; hassas verilerin hukuki düzenlemelerle korunmaması durumunda, ayrımcılıklara varan hukuk ihlâllerinin olması kaçınılmazdır. Nitekim Türkiye'nin de taraf olduğu 108 no'lu AK sözleşmesinin 6.maddesi gereği kişilerin etnik kökenlerine, politik veya dini görüşlerine, sağlık ve cinsel yaşamlarına, ırkî kökenlerine ilişkin bilgilerin kaydedilmesine ilişkin yasağın mutlak

317 YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin, ARTUÇ Mustafa, *Yorumlu uygulamalı TCK, C:3,* 2.Bası, Adalet Yay.Ankara.(2014) s:4437

318 ŞENER Emine Gülnihal, agm. s:77.

bir yasak olduğu nazara alındığında bu veriler bakımından ek güvencelerin sağlanmış olduğunu söyleyebiliriz.[319]

Ancak; KVKK'daki özel nitelikli kişisel veri kavramı ile TCK'da özel olarak korunan hassas nitelikteki kişisel veri kavramlarının aynı olmadığı görülmektedir. 6698 sayılı yasanın 6/1 maddesinde; "Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri"nin özel nitelikli kişisel veri olduğu belirtilmiş iken, 5237 sayılı TCK'nun 135/2 maddesinde cezaî müeyyide ile koruma altına alınan özel nitelikteki kişiselden söz edilirken, tartışmalı biçimde "ahlâki eğilim" kavramı cezai korumadan yararlandırılmıştır. Bunun yanı sıra, etnik köken, mezhep, diğer inançları, kılık kıyafeti, dernek ya da vakıf üyeliği, ceza mahkumiyeti, güvenlik tedbirleri, biyometrik ve genetik veriler özel nitelikte veriler iken, TCK'da bunların tanımı yapılmamıştır. Dolayısıyla; bu tür hassas verileri izinsiz kaydedenler hakkında, ceza hukuku anlamında suçun basit hali ile uygulama yapmak gerekecektir. Bir başka anlatımla, bu veriler ceza artırımını öngören suçun nitelikli halinin anlatıldığı TCK'nun 135/2 maddesindeki korumacı yaptırım sisteminden yararlanamayacaktır.

bb. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Ele Geçirme, Yayma

Türk Ceza Kanunu 136'ncı maddesine göre ise "*kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi 2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*" denilmek suretiyle kişisel verilerin üçüncü bir kişiye verilmesi ve ele geçirilmesi eylemini hukuka aykırılık ön şartına bağladığı görülmektedir.

5237 sayılı yasanın 136.maddesinde bu suç tanımlanmıştır. Buna göre; " Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi" iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır denilerek birinci fıkra-

[319] AYDIN Sedat Erdem,*age*.s:138

da eylem tarif edilmiştir. Kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu, kişinin hayatının gizli alanında kalması gereken ve herkes tarafından bilinmeyen kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde ele geçirilmesi, başkasına verilmesi veya yayılması ile meydana gelir. Uygulamada bu suça, "kişisel bilgilerin ele geçirilmesi suçu" da denilmektedir. Yasanın 137.maddesinde ise; "*suçun nitelikli*" halleri zikredilmiştir. Anılan madde uyarınca bu suçun;

1-Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi veya

2-Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi hallerinde verilecek ceza yarı oranında arttırılır. TCK'nın 137. maddesinde kanun koyucu nitelikli halin kapsamını belirlemiştir. Ancak suçun, ilk halde gerçekleşmiş olması durumunda dikkat edilmesi gereken bir husus mevcuttur. Suçun kamu görevlisi tarafında işlenmiş olması yetmez, ayrıca suçu işlerken görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanmış olması da gerekir. Kuşkusuz bu nitelikli hâl, yukarıda belirtilen 2 suçun da (*hem kişisel verilerin izinsiz kaydedilmesi ve hem de kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun*) artırım maddesidir.

bc. Verileri Yok Etmeme

6698 sayılı yasanın 17/2 maddesi delaletiyle yaptırımı TCK'nın 138. maddesinde gösterilmek üzere yeni bir suç ihdas edilmiş bulunmaktadır. Anılan yasanın 17. maddesinde yazılı suçlar bakımından daha önce yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'na atıf yapılarak suçların cezaları gösterilirken, 6698 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte "*Kişisel verileri silmeyenler veya anonim hâle getirmeyenler*" hakkında ayrıca ceza hukuku yaptırımı öngörülmüş olmaktadır. 5237 sayılı yasada ilk haliyle madde; "*kanunlarına belirttiği sürelerin geçmiş olmasına rağmen verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmedikleri takdirde…*" ceza uygulanacağı belirtilmiş iken; 6698 sayılı yasa "*kişisel verileri silmeyen*" tanımına ek olarak "*anonim hale getirmeyenler*" tanımını da ekleyerek suç kapsamını

genişletmiştir. Bu halde bir nevi TCK'nın 138. maddesini 6698 sayıyı yasa ile uyumlu hale getirmiştir. TCK'nın 138. maddesine, 6526 sayılı yasanın 5.maddesiyle[320] eklenen 2.fıkra ile de cezanın ağırlaştırılmış nitelikli hali tarif edilmiştir. Buna göre; "*Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır."*hükmü getirilmiştir.

Burada fail kişinin **veri sorumlusu** olduğu anlaşılmaktadır. KVK'nın 3/ı maddesinde veri sorumlusunun; "*Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi*" kast ettiği belirtildiğine göre, gerçek kişi yönünden sorun olmasa da Veri sorumlusu tüzel kişi hakkında cezai yaptırımın nasıl uygulanacağı konusunda tereddüt yaşanabilir. Ancak; 6698 sayılı yasanın 3/ğ maddesinde **Veri işleyen** tarif edildiğine göre ve "*veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi*" anlamamız gerekeceği açıktır. Asıl burada sorulması gereken soru: veri sorumlusu ile veri işleyenin ikisinin de tüzel kişi olması halinde ne gibi işlem yapılacağı konusudur. Bilindiği üzere; veri sorumlusunun kural olarak tüzel kişi, veri işleyenin de kural olarak gerçek kişi olduğu düşünülmektedir. Ancak bazı hâllerde veri sorumlusunun hem tüzel kişi ve hem de gerçek kişi olma ihtimali olduğu gibi, veri sorumlusunun tüzel kişi, veri işleyenin de tüzel kişi olma ihtimali mevcuttur. Böyle durumda, veri sorumlusu tüzel kişi adına hareket eden gerçek kişini asıl fail olarak nazara alınması gerekecektir.

bd. Nitelikli Haller

TCK'nın 137. maddesinde ise yukarıdaki maddelerin nitelikli halleri düzenlenmiştir. Buna göre; yukarıdaki tanımlanan suçların (*TCK'nın 135-136 maddelerinde belirtilen kişisel verilerin kaydedilmesi ile verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*) kamu görevlisi tarafından ve görevin verdiği yetki kötüye kullanı-

[320] Bkz. R.G. 06.03.2014 günlü, s: (29933 mükerrer)

larak veya belli bir meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde cezanın yarı oranında artırılacağı kabul edilmiştir. Yukarıda sayılan suçların nitelikli halleri yanında; TCK'nun 138.maddesinde yazılı "*Verileri Yok etmeme*" suçunun nitelikli hâli de aynı maddenin 2.fıkrasında gösterilmiştir. Buna göre; "*suçun konusunun CMK hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek cezanın bir kat arttırılacağı*" belirtilmiştir.

cc. Cezalar (Hürriyeti Bağlayıcı Ceza) (3 No'lu Tablo)

KANUN MADDESİ	SUÇ ADI	CEZASI
TCK m.135/1	Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Olarak Kaydedilmesi	1-3 Yıl Hapis
TCK m.135/2	Özel Nitelikteki Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Olarak Kaydedilmesi	2-4 Yıl Hapis
TCK m.136	Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme	2-4 Yıl Hapis
TCK m.137	Kamu Görevlisinin Görevini kötüye Kullanmak suretiyle veya belirli bir Meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi (Yukarıdaki suçlar bakımından nitelikli hal)	Yarı Oranında Arttırılır.
TCK m.138/1	Verileri Yok Etmeme, Verileri Silmeme veya Anonim Hale Getirmeme	1-2 Yıl Hapis
TCK m.138/2	CMK'ya göre ortadan kaldırılması gereken veriyi silmeme	1 Kat arttırılır

dd. Soruşturma Usulü

Şikâyet usulünü düzenleyen TCK'nın 139.maddesine göre; "*kişisel verilerin kaydedilmesi, (m.135) verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme (m.136) ve verileri yok etmeme hariç*" *(m.138)* bu bölümde yazılı suçlar bakımından soruşturma ve kovuşturmanın şikâyete bağlı olduğu belirtilmiştir. Yasada bu bölüm deni-

lerek TCK'nın 9. Bölümü kast edildiğine göre, şikâyete tabi suçların 132. maddeden başladığı anlaşılmaktadır. Doğaldır ki; bu içerik gereği konumuza dahil olan suçlar açısından (madde:135-136-138) re'sen soruşturma yapılabilecektir. Ayrıca suçtan zarar görenin veya mağdurun şikâyeti aranmayacaktır.

TCK'nın 140. maddesine ise tüzel kişiler hakkında uygulanacak bunlara özgü güvenlik tedbirlerinin hükmolunacağı belirtilmiştir.

SONUÇ

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanarak 28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açılan 108 no'lu Sözleşmeyi imzalayan Türkiye'nin; bu sözleşmenin uygun bulunduğuna dair 6669 sayılı yasayı 2016 yılında imzalamış olmakla birlikte; 35 yıl gecikmeyle de olsa "*Kişisel Verileri Koruma Kanunu*" adıyla yürürlüğe koyduğu 6698 sayılı yasa ile önemli bir hukuki boşluğu doldurduğunda kuşku yoktur. Bu yasa sayesinde, kişisel verilerin gelişigüzel işlenmesi önlenmiş ve 2010 yılında Anayasa'nın 20/3 maddesinde yapılan değişiklikle; kişisel veriler kavramının temel haklar alanında önemli bir hak olarak pozitif hukukumuzda yerini alması sağlanmıştır. Elbette; yasanın tartışılma ve taslak çalışmalarına 95/46/EC sayılı Direktifin kaynaklık ettiği görülüyorsa da; günümüzün çok hızlı gelişen teknolojik ilerlemelere bakıldığında yasanın günümüz ihtiyaçlarına cevap vermede yeterli olmadığı eleştirisi getirilebilir. Hele çok eskidiği anlaşılan 95/46/EC sayılı direktifin AB tarafından yürürlükten kaldırıldığı ve günün ihtiyaçlarına daha uygun olan Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nün (GDPR) yürürlüğe girdiği bir zamanda, 6698 sayılı yasanın yürürlüğe sokulmasının teknik hata olduğunu söyleyenler bulunsa da, kanaatimizce; tüm gecikme ve tenkitlere rağmen yasanın yürürlüğe girmiş olması Türk kanun koyucusu açısından başarılı bir girişimdir.

Elbette bir hakkın varlığını sadece yasada yazılı olması temin etmeye yetmeyecektir. Kişilerin haklar konusunda duyarlılığı ve bağımsız organlarca bu hakkın kullanımının uygulamalar çerçevesinin çizilmesi de çok önemli bir husustur. İşte bu aşamada yasada öngörülen "*Kişisel Verileri Koruma Kurumu*"na önemli görevler düşmektedir. İnsanlar artık günlük hayatta modern gözetleme araçlarıyla etrafı kuşatılmış varlıklar haline dönüştürülmüştür. Bireyin kişisel verilerinin ister istemez pek çok kurum veya kişi tarafından bilinçli veya bilinçsizce işlenmesi, kaydedilmesi veya aktarılması ilgililer tarafından (kişi, kurum veya devlet) bilgiye olan ihtiyaç ile bireyin kendisine ait veriler üzerinde tasarruf etme hakkı bakımından olması gerekli dengeyi kişi aleyhine bozmuştur. Bu dengenin daha fazla bozulmasını yasa engellemiş-

tir. İlerde ortaya çıkacak aksaklıklardan da yararlanılarak insan onuruna yakışır değişiklikle elbette yapılacaktır.

Ülkemizde kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemelerin çok yakın bir tarihte kabul edilmesi ve bu konuya yönelik yeterli güvencelerin henüz sağlanamamış olması bizi olumsuzluğa sevk etmemelidir.

Kanaatimizce yasa, kişisel verilerin ihlâlinde önleyici etki bakımından başarılı düzenlemeler içermektedir. Ancak; en büyük veri toplayan, işleyen, aktaran ve her sahada bilgi açlığı yaşayan en büyük kurum olan devletin yaptığı işlemler açısından geniş bir muafiyet getirilmiş olmasının, 6698 sayılı yasanın en zayıf noktası olduğunu söylemek gerekir. Son yıllarda azalmakla birlikte; ülkemizde örgütlü biçimde insan hakları ihlâllerinin olduğu eleştirilerine cevap verebilmek açısından yasanın bu ayağının mutlaka güçlendirilmesi ve veri işleme, kaydetme ve aktarma işlemlerinin kamu ayağının da disiplin altına alınması gerekmektedir. Aksi takdirde; veri işleyen özel hukuk tüzel kişileri veya gerçek kişiler disiplin altına alınırken, kontrol edilemeyen kamu otoritelerinin yaptıkları sistemli ihlâller ile Anayasada tanımlanan bir hakkın devlet eliyle ortadan kaldırılmasına tanıklık etmiş olabiliriz.

Bu yüzden, kamuoyunun pek fazla bilgisinin olmadığı anlaşıldığından devlet eliyle halkın bilinçlendirilmesi, konferanslar düzenlenmesi ve devlet görevlilerinin de aydınlatılması gerekmektedir.

Çağımızın gelişmelerine bağlı olarak bireylerin bilgi birikiminin gelişmesiyle, devletin ve yasa koyucunun da anlayışı değişecek ve insan onuruna yakışır bir bakış açısı geliştirilecektir. Kanun uygulayıcısı olan mahkemelerin verdiği kararlar da bu hakkın kullanım çerçevesini çizmekte yol gösterici olacaktır.

Günümüzde önemi her geçen gün artan ve ilerleyen zamanlarda da hiçbir zaman değerini kaybetmeyecek olan kişisel veriler hukuku kavramı, özgür veri akışını sağlarken bireyin mahremiyet alanının korunmasında da önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

YARARLANILAN KİTAPLAR

AKİPEK Jale, AKINTÜRK Turgut, KARAMAN Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri*,Kişiler Hukuku, Beta Yay.İst.2012

AKTAŞ Batuhan, *AİHM ve Yargıtay kararları açısından Özel Hayatın Gizliliği Suçu*, Der Yay. İst. (2017)

AKYÜREK Güçlü, Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu (Doktora Tezi), Seçkin Yay.,2.baskı Ankara,(2014)

AKSOY Hüseyin Can*, Medeni Hukuk ve Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel verilerin korunması*, Çakmak Yay. Ankara 2010- s:55)

ARASLI Oya*, Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve TC Anayasasında Düzenlenişi*, (Yayınlanmamış Doçentlik Tezi), Ankara (1979)

AYDIN S. Erdem, *AİHM içtihatları bağlamında Kişisel verilerin kaydedilmesi Suçu*, XII Levha Yay.İst.(2015)

BAİNBİRİDGE David, *EC Data Protection Direktive*, Butterwords, Birleşim Krallık,II. Edition s:17 (1996)

BAŞALP Nilgün, *Kişisel verilerin korunması ve saklanması*,Yetkin Yay.Ankara (2004)

CİVELEK Dilek Yüksel*, Kişisel Verilerin Korunması ve Kurumsal Yapılanma Önerisi*, DPT Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı Yay. Ankara, 2011

ÇEKİN Mesut Serdar, *Avrupa* Birliği *Hukukunda Mukayeseli Olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* Oniki Levha yay.1.Baskı, İst.(2018)

ÇELİKYAY Hakan Sabri, "*Ulusal İnsan Hakları Kurumları ve Türkiye*" Disiplinlerarası Yaklaşımla İnsan Hakları (Editör Selda ÇAĞLAR) Beta Yay. İst. (2010)

ÇUBUKÇU Faruk.,*Bilgisayar Terimleri Sözlüğü*, Ankara-1987 V Yay.

DURAL Mustafa, Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler,Filiz Kitap, 3. Basım, İst.(1987)

DÜLGER Murat Volkan, *Bilişim Suçları*, Seçkin Yay. Ankara (2004)

ERDAL Murat, *Elektronik devlet, E-Türkiye kurumsal dönüşüm*, Filiz Kitabevi, İst.(2004)

EREN Abdurrahman, *Türkiye'de İnsan Haklarının Korunması*, Turhan Kitabevi, Ankara,(2007)

GEDİK Ömer,*Yargı Kararları Çerçevesinde Kitle iletişim özgürlüğü*, Seçkin Yay.Ank.(2008

GEMALMAZ M. Semih, *Devlet Birey ve Özgürlük*, Legal yay.İst.(2012)

KABOĞLU İbrahim, *Anayasa Hukuku*, Legal Yay.İst. (2011)

KARAN Ulaş, *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Ortak Projesi kapsamında El kitapçıkları serisi*. Anayasa Mahkemesi Yay. Ankara.(2018)

KAYA, Mehmet Bedii, GÜVEN Tahsin Furkan, *Veri Koruma Hukuku*, Oniki levha yay.İst.2018

KÜZECİ Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, Turhan Kitabevi, Ankara-2018

KILIÇOĞLU *Ahmet M., Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırılardan Hukuksal Sorumluluk, Seçkin Yay.5.Baskı,Ankara,(2008)*

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na ilişkin uygulama Rehberi, KVKK Yayını, Ankara, (2018) s:64

KUNER Chirospher, *European Data protection Law, Great Britain Corporate Compliance and Regulation* Oxford Universty Press. (2007)

Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı Neşriyat, C:2,s:2061,4.Baskı,(2011)

MİLLER Arthur, *The Assault on Privacy*, Computers, Data Banks and Dossiers, The Univercity of Michigan Press, USA 1971 s:216

PAZARCI Hüseyin, *Uluslararası Hukuk*, Turhan Kitabevi, Ankara.(2012)

SÖZÜER Eren, *Unutulma Hakkı: İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme*, On İki Levha Yayıncılık), s.7-29, İst. (2017)

ŞİMŞEK Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel verilerin korunması*, Beta yay.İst.(2008)

TANÖR Bülent, *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*. BDS Yay.3.Baskı, İst.(1994)

TEZİÇ Erdoğan, *Anayasa Hukuku*, Genel Esaslar, Beta yayınları, İst.(2012)

TARHANLI Turgut,Birleşmiş *Milletler Örgütü ve İnsan haklarının korunmasına ilişkin başlıca usuller, İnsan Hakları* Yapı Kredi Yay. İst.2000,s:408

T.D.K. *Güncel Türkçe Sözlük*. TDK Yay.Ankara (2019)

TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan, SANCAKDAR Oğuz*, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması,* T.C. Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı yay. Ankara-(2004)

YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin, ARTUÇ Mustafa, Yorumlu uygulamalı TCK, 3.Cilt,2.Bası, Adalet Yay.Ankara.(2014)

YENİSEY Feridun, *Kolluk Hukuku,* 2. Baskı, Beta Yay.İstanbul (2015)

MAKALE, SUNUM VE ARAŞTIRMA YAZILARI

AKGÜNER Tayfun, *Laiklik üzerine.*,İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, İsmet Giritli'ye Armağan, Yıl 12,Sayı:12,S.23 İst. (2000)

AKILLIOĞLU Tekin, *Yönetimde açıklık, Gizlilik ve Bilgi Alma Hakkı*, AÜSBF Dergisi, S:3-4,s:11(1991)

ALYANAK Servet, *Avrupa Adalet Divanının kuruluşu*,ABD.S:3,s:253 (2014)

ARSLAN Onur Kahan, *İnsan Onuru Kavramı ve Koruma tedbirleri Bağlamında Temel bir ilke olarak insan Onurunun korunması.*, TBB Dergisi,S:120.s.156 (2015)

ATASOY Kemal, "*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel verilerin korunması ve veri sahibinin rızası*,M.Ü.H.F.Dergisi. (özel sayı) C:22,Sayı:3, (2016)

ÇELİKYAY Hakan Sabri, "*Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları*" TBB Dergisi, S.113, (2014) s:177

DOĞAN Adnan Coşkun, *Kişisel verilerin Korunması, Muhafazası ve paylaşımı,* www.masak.gov.tr.userfiles/file kişisel verilerin korunması ve paylaşımı rehberi.pdf.s:7

ERSOY Eren- "*Gizlilik, Bireysel haklar, kişisel verilerin korunması*", 4.Bilgi Teknolojileri Kongresi, Akademik Bilişim,Pamukkale Üniversitesi, (Sunum) 09-11/02/2006

KORKMAZ İbrahim, *Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Bir Değerlendirme*, TBB Dergisi, Sayı:124 (2016)

İŞEVİ A. Semih, ÇELME Burçin, *Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermaye ile Rekabeti Yakalamak.*Bilgi Dünyası Dergisi,C:6,S:2 (2005)

YÜKSEL Mehmet, *Mahremiyet Hakkında ve Bireysel Özgürlüklere Felsefi Yaklaşımlar*,: AÜSBF Dergisi, Sayı:64. S:279

KARAHANOĞLULLARI Onur, *Güvenlik soruşturması*, AÜSBF Dergisi,C:53,S:1-4,.s:159-185 (1998)

KARTAL Mustafa Tevfik, *International Journal of Economics and Innovation, Kişisel Verilerin Korunması: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme,* Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, C: 4,S:1, s: 1-18 (2018)

KILINÇ Doğan, *Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması,* (Protection of Personal Data as a Constitutional Right) AÜHFD, S: 61,s:1089 (2012)

KILINÇ Ümit*, İsim ve Soyismin AİHS Kapsamında Korunması,* TBB Dergisi,S:89,s:243 (2010)

TAŞÇI Ufuk, *Güvenlik amaçlı Gözetim Aracı olarak Türkiye'de Mobese ve eleştiriler*, CBÜSB Enstitüsü Dergisi, Cilt:14,Sayı:2 s:160 (2016)

TEZCAN Durmuş, *Bilgisayar karşısında Özel hayatın korunması*, Anayasa Yargısı Dergisi, Cilt:8, s:385-390 (1991)

TORTOP Nuri, *Çağımızın önemli sorunu, kişisel verilerin güvenliği sorunu*, TODAİ Dergisi, Cilt:33, S:3,s:2 (2000)

ŞENER Emine Gülnihal*, Kişisel verilerin Hukuka aykırı olarak kaydedilmesi suçu*, Adalet Dergisi, S:39, s:72-77 (Ocak 2011)

WARREN D. Samuel, BRANDIES D. Louis "*The Right to Privacy*", Harward Law Review C:4, Sayı

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

http://www.adalet.gov.tr/

http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle

http://www.acikogretimadalet.com
http:/ab.org.tr/ab06/bildiri/6.doc
https://www.bilgi.edu.tr/tr
https://www.btk.gov.tr/elektronik-sertifika-hizmet-saglayicilari
http://www.bby.hacettepe.edu.tr/e-bulten/dosyalar.
http://www.canaktan.org/yeni-trendler/bilgi-toplumu/htm

http://epirints.rclis.org/archive

http://www.danistay.gov.tr.
http://dergipark.gov.tr
https://www.haberturk.com/kisisel-verileri-kaydedenler

http://www.hurriyet.com.tr/gundem
http://www.ihm.politics.ankara.edu.tr.

http://www.istanbulnvi.gov.tr/mernis-projesi-hakkinda
http://www.kgm.adalet.gov.tr/tasariasamalari/tbmmkms/tbmmkom/ticarisir.pdf
https://kisiselveri.com
http:www.kisiselverilerkanunu.com.
https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org

http//:www.kisiselveri.com.kvkkbaskanıbilir

https://kvkk.gov.tr.

www.kvkk.gov.tr/Icerik
https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar
http://www.masak.gov.tr.userfiles/file kişisel verilerin korunması ve paylaşımı rehberi.

http://www.oecd.org/.

http://moral.av.tr/kisisel-veriler.

http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi

https://policies.google.com/technologies

http://www.refworld.org/.pdfid/3ddcafaac.pdf. internet

http://www.resmigazete.gov.tr/

http://sen.av.tr/tr/makale-detay/din_hanesinin_bulunma_zorunlulugu

http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr.

https:www.tbmm.gov.tr.

http://www.tdk.gov.tr/indexhttps://uluslararasihukukcalismalari.wordpress.com/2017/01/17/birlesmis-milletler-görevleri

http//www.un.org./en/dokuments/caharter/